

วัฒนธรรมไทยสู่ยุคเศรษฐกิจ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม

วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

สงพิมพ์ที่
สมบัติหลังสมเด็จเจ้าฟ้าฯ

สรุปผลการดำเนินงาน

โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

วิกฤติเศรษฐกิจที่ประเทศไทยเผชิญในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๓ ได้ก่อให้เกิดกระแสการทบทวนแนวทางในการพัฒนาประเทศกันอย่างกว้างขวาง การทบทวนที่สำคัญเรื่องหนึ่งคือ เรื่องของการนำมิติทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนไทยในแต่ละชุมชนนำกลับมาเป็นฐานความคิดใหม่ เพื่อการเผชิญหน้ากับวิกฤติเศรษฐกิจด้วยมุมมองในยุคปัจจุบัน

แต่ดั้งเดิมมาวิถีชีวิตของคนไทยทั้งด้านจิตวิญญาณ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอันเข้มแข็งจะอยู่ในชุมชนต่าง ๆ ในชนบทของไทยที่ได้รับการสืบทอดมรดกวัฒนธรรมอันหลากหลายมาจากบรรพบุรุษ แต่จากการพัฒนาของประเทศที่มุ่งเน้นในเรื่องอุตสาหกรรม ทำให้ประชากรรุ่นใหม่ในชุมชนปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหลังไหลไปประกอบอาชีพการใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ชุมชนที่เคยเข้มแข็งจึงเริ่มอ่อนแอลงทั้งทางด้านจิตวิญญาณ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ดังนั้นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งจึงเป็นภารกิจสำคัญที่จะต้องเร่งดำเนินการ ทั้งนี้โดยเน้นในเรื่องของการนำภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่นที่มีความหลากหลายมาปรับประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน บนพื้นฐานของวิถีชีวิตที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนเอง โดยเริ่มต้นจากการเพิ่มทุนรายได้ด้วยระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่เน้นเศรษฐกิจแบบพอเพียงก่อน แล้วจึงพัฒนาไปสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการจำหน่าย ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เพราะเมื่อชุมชนเข้มแข็งแล้ว คนในชุมชนคือทรัพยากรที่สำคัญที่จะเป็นผู้ปกป้อง พัฒนา ดูแลท้องถิ่นของตน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม แหล่งมรดก วัฒนธรรมและการอาชีพต่าง ๆ ให้ยั่งยืนต่อไปในปัจจุบันและอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดทำโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจขึ้นด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้วยกิจกรรมอันหลากหลายที่ทำให้ชุมชนตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนของตน พร้อม ๆ กับการสร้างงานสร้างอาชีพ ยกกระดับฐานะให้พ้นจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งในปัจจุบันมีชุมชนได้รับการส่งเสริมให้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในเบื้องต้นไว้ทั่วทุกภาคของประเทศไทยและชุมชนเหล่านี้ถือเป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จและถือเป็นต้นแบบสำคัญแก่ชุมชนอื่น ๆ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้วยการนำภูมิปัญญาไปปรับประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลทางวัฒนธรรม และเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจต่อไป มีคำถามว่าในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่หน่วยงานต่าง ๆ ล้วนแต่ให้ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนเป็นตัวตั้งในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนด้วยการจัดตั้งกองทุนชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมการผลิตสินค้าชุมชนที่มีมาตรฐานรวมไปถึงการส่งเสริมการตลาดอย่างครบวงจรกันเป็น

จำนวนมากเช่นนี้แล้ว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติใช้ยุทธศาสตร์ใด ในการจัดทำโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจครั้งนี้ เพราะดูเหมือนว่ากิจกรรม ต่างๆ ล้วนแต่มีหน่วยงานต่างๆ ลงไปวางรากฐานทางด้านอาชีพเป็นกลุ่มย่อยๆ ต่างๆ ไว้หมดแล้ว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติตระหนักถึง สถานการณ์ดังกล่าวเป็นอย่างดี การที่หน่วยงานต่างๆ ใช้ยุทธศาสตร์ของชุมชนเป็น ฐานที่มั่นสุดท้ายในการก่อรูปเศรษฐกิจให้กลับมามีความเข้มแข็งบนฐานภูมิปัญญา ของแต่ละท้องถิ่นนั้น นั่นคือ การหันกลับมาใช้มิติวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาอีกรูป แบบหนึ่ง ซึ่งก็คือการนำวัฒนธรรมไทยไปสู่ภัยเศรษฐกิจนั่นเอง ในการนำวัฒนธรรม ไทยสู่ภัยเศรษฐกิจนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มียุทธศาสตร์ หลักในการดำเนินงานในกรอบความคิดและการดำเนินงานด้านต่างๆ ดังนี้คือ

๑. ด้านการวิจัยวัฒนธรรม

เป็นการสำรวจ ศึกษา สงเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ มาปรับใช้ในการ ปฏิบัติงาน

๒. ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม

เป็นการพิทักษ์รักษาสิ่งที่ดีงามเพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน ความเข้าใจและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ

๓. ด้านการฟื้นฟูวัฒนธรรม

เป็นการเลือกสรรวัฒนธรรมที่กำลังเสื่อมสลายมาปรับประยุกต์ให้มีความหมายและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชาติในยามวิกฤติ

๔. ด้านการพัฒนาวัฒนธรรม

เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย สามารถให้คุณประโยชน์แก่ชีวิตและสังคมท่ามกลางวิกฤติการณ์ในปัจจุบัน

๕. ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรม

เป็นการนำวัฒนธรรมที่ผ่านการเลือกสรรกลั่นกรอง (ภูมิปัญญา) ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุคสมัย

๖. ด้านการส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม

เป็นการสนับสนุนให้บุคคล หน่วยงานจัดกิจกรรมวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

๗. ด้านการเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม

เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษทาง วัฒนธรรมได้มีโอกาสแสดงออก และพัฒนาความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพ

๘. ด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ คือมิติหลักในการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งเมื่อปรับประยุกต์มาใช้เป็นสาระหลักในการจัดทำโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจแล้ว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานใน ๓ เรื่องสำคัญ คือ

๑. การรณรงค์ ให้เกิดความตระหนักถึงวิกฤติการณ์เศรษฐกิจ
๒. การประชาสัมพันธ์ ให้เกิดการรับรู้ ร่วมมือกันแก้ไขวิกฤติการณ์เศรษฐกิจ
๓. การปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่
 - การส่งเสริม ให้รวมตัวกันสู่ภัยเศรษฐกิจ
 - สนับสนุน ให้มีการสร้างงานสร้างรายได้
 - เสริมสร้างกำลังใจ ด้วยการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคล หน่วยงานในการร่วมกันสู่ภัยเศรษฐกิจ
 - เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจจิตใจ สังคม

ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างของการนำเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมไทยมาใช้สู่ภัยเศรษฐกิจบนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทยซึ่งตัวอย่างกิจกรรมในเอกสารเล่มนี้เป็นตัวอย่างเพียงส่วนหนึ่งของกิจกรรมวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจที่ส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเป็นกิจกรรมที่เป็นกรณีศึกษาให้เห็นว่าเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ก็จะตามมาอย่างมีทิศทางและมีอนาคตอันยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หวังว่าหนังสือสรุปผลการดำเนินกิจกรรมโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ปี ๒๕๔๑-๒๕๔๒ เล่มนี้จะเป็นกรณีศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งของการนำวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจด้วยกิจกรรมวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยกันสู่ภัยเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนและประเทศของเราในภาวะวิกฤติด้วยภูมิปัญญาอันหลากหลายของคนไทยต่อไป

(นายอาทร จันทวิมล)

เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

สรุปภาพรวมกิจกรรมส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน	
ตามโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ	๑
๒๒ ปี สวช. ฝ่าวิกฤติการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมไทย	๓
การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนเพื่อสู่ภัยเศรษฐกิจ	
โดยใช้มิติวัฒนธรรมไทย	๖
วัฒนธรรมกับเศรษฐกิจพอเพียง	๑๓
การดำเนินงานกิจกรรมวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ	๑๗
การสร้างความเข้มแข็งในชุมชนให้พ้นภัยเศรษฐกิจ	๒๑
ชุมชนรวมใจสู่ภัยเศรษฐกิจ	๒๕
เยาวชนนิยมไทย	๔๑
ร่วมมือร่วมใจองค์กรไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ	๔๔
ชุมชนต่างประเทศร่วมงานชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ	๔๙
การดำเนินงานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	๕๔
การรณรงค์ใช้สินค้าไทย...เป็นของขวัญปีใหม่	๖๑
ผ้าไทย...สายใยเศรษฐกิจ	๖๔
งานราตรีวัฒนธรรมไทย	๗๐
ปลา...ทรัพยากรกลางและพันธสัญญาของชุมชน	๗๓
พันธุ์มะพร้าวพระราชทาน	๗๗
“เบ็ม” สูดยอดควายไทย	๘๐
การฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน	๘๗
บ้านสนธิพัฒนา มหาวิทยาลัยไก่ชุมชน	๙๐
เปิดโลกการเรียนรู้ด้วยหมูด้วยไก่	๙๓
ไก่ไทยไปลาว	๑๐๐
ปุ๋ยอินทรีย์จากขี้ควายเพื่อจำหน่ายเชิงธุรกิจ	๑๐๓
การทำปุ๋ยจุลินทรีย์ อีเอ็มและเกษตรธรรมชาติ	๑๐๖
กล้วยตากอินเตอร์	๑๐๙
การส่งเสริมการขายพันธุ์ไม้	๑๑๓
การบริหารการตลาดธุรกิจชุมชน	๑๑๖

สรุปภาพรวม กิจกรรมส่งเสริมความเข้มแข็ง ของชุมชนตามโครงการวัฒนธรรมไทย สู่ภัยเศรษฐกิจ

โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ที่ร่วมคิดร่วมทำกับชุมชนนั้น มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนว่า เป็นโครงการและกิจกรรมที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ และสังคมพื้นฐาน คุณค่าแห่งภูมิปัญญาไทย กิจกรรมทั้งหลายจะเชื่อมโยงอย่างรอบด้านทั้งเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การสืบค้น อนุรักษ์ พัฒนา และเผยแพร่รดกทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างมีศักยภาพ เพื่อเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชน และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเคียงคู่ไปกับการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม รักษาสภาพสิ่งแวดล้อม และสร้างชุมชนให้กลายเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจที่มีรายได้จากการท่องเที่ยว

ผลจากการดำเนินงานในรอบ ๓ ปีที่ผ่านมา ชุมชนที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง มีจำนวนทั้งสิ้น ๗๖ ชุมชน ซึ่งชุมชนเหล่านี้จะเป็นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอันเข้มแข็งของประเทศต่อไปในอนาคต และจะเป็นชุมชนต้นแบบสำหรับการขยายผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอื่นๆ ในประเทศไทย ซึ่งจากผลของการดำเนินงานที่ผ่านมา ชุมชนแต่ละชุมชนได้มีการปรับตัวและพัฒนาชุมชนตนเองอย่างมีทิศทางอย่างน้อย ๔ ประการสำคัญ นั่นคือ

๑. กำหนดให้ชุมชนเป็นฐานสำคัญของการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โดยเริ่มจากเศรษฐกิจแบบพอเพียง ก่อนจะพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจเพื่อการจำหน่าย

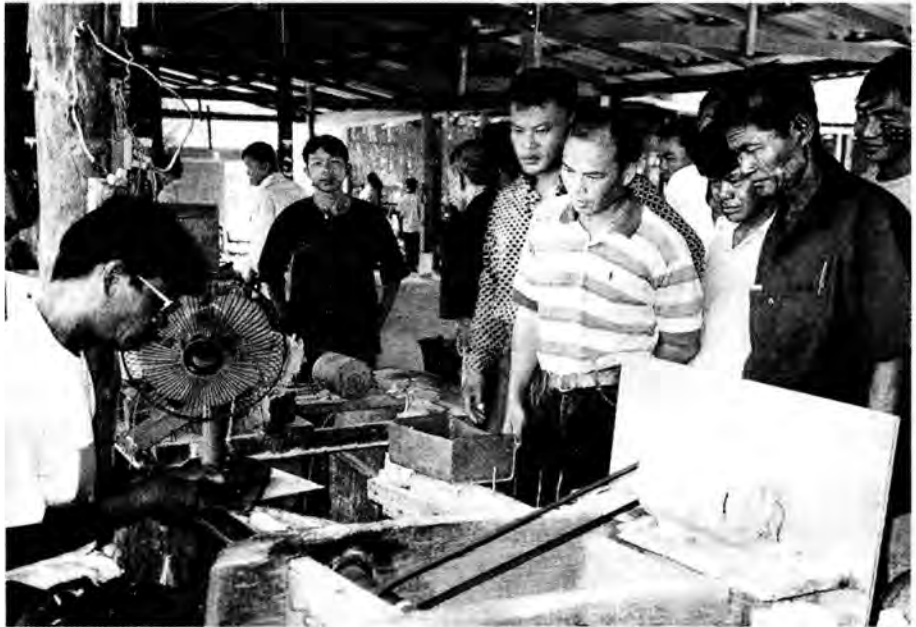
๒. กลับไปนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและรากฐานความคิดแบบตะวันออก มาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทั้งด้านจิตวิญญาณ เศรษฐกิจและวัฒนธรรม

๓. การสร้างองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ซึ่งแต่ละชุมชนได้ใช้โรงเรียนและวัดเป็นศูนย์กลางของความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ของตำบลเพื่อตำบล นอกจากนี้ครูและพระควรร่วมกันให้เกิดการศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม

เศรษฐกิจ และความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ เรื่องวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น เกิดความรักและเห็นคุณค่าวัฒนธรรม และยังเป็นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในตำบล การมีความรู้หลากหลายทางชีวภาพ อันจะมีส่วนช่วยในเรื่องเกษตรกรรม เป็นต้น

๔. การสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ในปัจจุบัน ชุมชนเข้มแข็งของไทยได้เริ่มจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอในทุกระดับ ทั้งในระดับชุมชน ตำบล จนถึงระดับชาติ และนานาชาติ ในรูปแบบต่างๆ เช่น การศึกษาดูงาน การเสวนา การพูดคุย การสัมมนา และอื่นๆ ที่แต่ละชุมชนร่วมคิดร่วมทำ เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองให้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนอื่นๆ ในประเทศไทยต่อไป

๒๒ ปี สวช. ผ่านวิกฤตการณ์ ทางวัฒนธรรมของสังคมไทย

กฤษณา พันธุ์วานิช*

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๕๐ เป็นปีทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา ปัจจุบันประเทศไทยเป็นยุคของการปฏิวัติทางข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกำลังเผชิญอยู่อย่างหนักในขณะนี้ ก็คือ การเกิดสภาวะที่เรียกว่าเป็น “วิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรม” ของสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อเนื้อตัวทั้งหมดของสังคมไทยทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทำให้ความสับสนวุ่นวายในความเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ของทุกสถาบันในสังคมนับตั้งแต่สถาบันครอบครัว การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และด้านอื่นๆ

ในขณะเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินงานวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีอุปสรรคนานัปการตั้งแต่สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้จัดตั้งเป็นกระทรวงวัฒนธรรมขึ้น และด้วยวิกฤตการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้ต้องยุบกระทรวงวัฒนธรรม เป็นกองๆ หนึ่งขึ้นอยู่กับกรมศาสนา จนกระทั่งในปีพุทธศักราช ๒๕๒๒ ความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมก็พลิกฟื้นอีกครั้งหนึ่งจากกองได้ยกฐานะมาเป็นกรมๆ หนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ และสร้างสรรคัมภีร์งานวัฒนธรรมมากมายมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๒๒ ปีแล้ว โดยยุคแรกๆ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จะอาศัยสถานที่ของกรมพลศึกษาเป็นที่ตั้งสำนักงาน ซึ่งอยู่ในบริเวณสนามกีฬาแห่งชาติ ปทุมวัน ต่อมาปีพุทธศักราช ๒๕๓๓ ได้ย้ายมาอยู่ที่ถนนรัชดาภิเษก เขตห้วยขวาง จนถึงปัจจุบันและเรียกชื่อย่อสำนักงานว่า สวช.

วัฒนธรรมมีความหลากหลายและปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมยุคสมัย ทำให้เกิดผลกระทบต่อเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิม มีช่องว่างแห่งความยากจน อำนาจรัฐเข้าไปครอบงำสังคมภูมิภาคและท้องถิ่นมากเกินไป ทำให้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกลบเลือนไป ขาดการสนับสนุน และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในช่วงปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ เกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำถึงขั้นประเทศไทยต้องกู้เงินจากต่างชาติ หรือยุคไอ เอ็ม เอฟ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการวัฒนธรรมไทยสู้ภัยเศรษฐกิจขึ้น เพื่อช่วยลดปัญหา ลดความเครียดของประชาชนที่ว่างงานด้วยการส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็ง

* นักประชาสัมพันธ์ ๖ ศูนย์ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม สวช.

พึ่งตนเองได้ โดยน้อมนำให้ปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ “การพออยู่ พอกิน และมีไมตรีต่อกัน” และพระกระแสรับสั่ง “การถอยหลังเข้าคลอง” คือ กลับไปใช้ชีวิตวิถีการเกษตร ปลูกข้าว พืช ผัก เลี้ยงสัตว์ พออยู่ พอกินในครอบครัว เหลือจากการบริโภคจึงนำไปขาย ใช้ชีวิตสันโดษ ลดความฟุ้งเฟ้อสิ่งเสพติด มากินอยู่อย่างเรียบง่าย ถนอมรักษารวมชาติ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ซึ่งก็คือหัวใจของเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง

ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้เกิดช่องว่างของบุคคลแต่ละกลุ่มในสังคมค่านิยมในการบริโภคมีสวนทำให้เกิดข้าราชการทุจริตในหน้าที่โดยปราศจากความละอายมากขึ้น มีการแก่งแย่งชิงดี ประจบสอพลอนักการเมือง เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตน และพรรคพวก นับว่าเป็นความเสื่อมของวัฒนธรรมราชการที่ส่งผลกระทบต่อการปกครองชาติ บ้านเมืองโดยส่วนรวม การปลูกฝัง และสร้างเสริมให้ทุกคนในสังคมไทยประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม ๔ ประการ ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะช่วยลดสภาวะวิกฤติของบ้านเมืองได้ โดยที่ทุกคนมี**สำนึก** กับตนเองและผู้อื่น **ทมะ** รู้จักการข่มใจละอายต่อบาปก็จะไม่กระทำความชั่วที่ผิด **ขันติ**มีความอดทนในการปฏิบัติสิ่งที่ดีงาม **จาคะ** การรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ก็จะมีแต่การสร้างสรรคเกิดขึ้นในสังคม

พูดถึงการปลูกฝังวัฒนธรรมต้องเริ่มจากเยาวชนของชาติ โดยการสอดแทรกเข้าไปในระบบการศึกษา ซึ่งปัจจุบันจะมีการปฏิรูปการศึกษาในรูปแบบของการให้เด็กรู้จักการใช้ความคิดวิเคราะห์มากกว่าการเรียนแบบท่องจำ แม้เทคโนโลยีสื่อการเรียนการสอน จะวิวัฒนาการไปมากเพียงไร หากโรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากกตังเดิมของวัฒนธรรมที่แท้จริงของผู้คนในสังคมนั้น ๆ แล้วคงเป็นเรื่องยากที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ โดยสมบูรณ์ได้ “การศึกษาคือการสืบทอดวัฒนธรรม” (Culture transmission) จึงต้องมุ่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาคน พัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อม โดยการนำเอาวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความคิด ประสพการณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวิทยาการอื่น ๆ ที่มนุษย์ได้สั่งสมเอาไว้มานำมาพิจารณา เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้และสืบทอดโดยมีวัฒนธรรมที่สั่งสมไว้เป็นหลักฐานในการพิจารณา

ลักษณะนิสัยและค่านิยมที่ต่างต่าง ๆ ของคนในชาติที่เสื่อมทรามลง สถาบันทางศาสนาอ่อนแอลง พระเป็นที่พึ่งพาทางใจของชาวบ้านไม่ได้ ข้าราชการพระสงฆ์ส่วนหนึ่งกลายเป็นส่วนเกินของสังคมเกิดความรู้สึกดูหมิ่น ดูแคลนต่อสถาบันทางศาสนา ไม่ว่าจะกระบวนการพุทธพาณิชย์ หรือการล่องละเมิดทางเพศล้วนแล้วแต่เป็นการรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติ ให้ซึมซับในหมู่เยาวชน ปัญหายาเสพติดก่อให้เกิดอาชญากรรมอื่น ๆ ที่เป็นข่าวอยู่เนือง ๆ คือ ยาบ้า ยาอี ซึ่งเป็นปัญหา

สังคมที่น่าห่วงใย สถาบันครอบครัวจะมีส่วนช่วยในการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยที่ถูกต้อง โดย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ จะต้องร่วมมือกันเพื่อบังคับให้เยาวชนย้อนกลับมาเข้าใจวัฒนธรรมไทยให้ลึกซึ้ง นำมาปรับใช้ได้อย่างถูกต้องก็จะช่วยลดปัญหาต่างๆ ได้

การรณรงค์ให้คนไทยหันกลับมากินของไทย ใช้ของไทยไม่นิยมของต่างประเทศ จะเป็นการช่วยเศรษฐกิจของชาติอีกทางหนึ่ง สถาบันครอบครัวมีส่วนในการปลูกฝังให้เยาวชนเลิกนิยมการรับประทานอาหารประเภทขนมปัง แขนวชิช ไก่ทอด ฯลฯ (อาหารจานด่วน) ใส่เสื้อผ้าราคาแพงจากต่างประเทศ ไม่รับเอาอารยธรรมตะวันตกมาใช้ในสังคมไทย คนชาติไทยเคยเป็นชาติที่ได้รับสมญานามว่า “สยามเมืองยิ้ม” เพราะคนไทยมีลักษณะนิสัยสุภาพ อ่อนโยน มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อและมีความเป็นมิตรต่อทุกคน ซึ่งลักษณะที่ดั่งามเหล่านี้ ส่วนใหญ่ล้วนได้มาจากคำสอนในทางพุทธศาสนาที่ได้รับการหล่อหลอมออกมากลายเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนของคนไทยทุกคน **ซึ่งมีน้ำใจไมตรี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร เสียสละ** แต่ปัจจุบันการปฏิบัติที่ดั่งามเหล่านี้ลดน้อยลงจากผลความสับสนวุ่นวายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การทุจริต เห็นแก่ตัว ขาดจรรยาบรรณ และไม่เคารพกฎหมายของบ้านเมือง เป็นต้น แต่สิ่งเหล่านี้ก็เป็นเพียงผลกระทบที่สามารถแก้ไขได้ด้วยคนไทยทุกคนร่วมมือกัน สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับคนในชาติ

ในปีพ.ศ. ๒๕๔๕ มีการจัดโครงสร้างองค์กร การแบ่งส่วนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติใหม่โดยยึดหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็น**กระทรวงศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม** ไม่ว่าจะโครงสร้างนโยบายของการบริหารงานวัฒนธรรมจะปรับเปลี่ยนไป ไม่ได้หมายความว่า การอนุรักษ์ ส่งเสริมงานวัฒนธรรมจะหยุดชะงัก งานวัฒนธรรมจะดำเนินไปได้ อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเพียงหน่วยงานเดียว แต่เป็นหน้าที่ของคนไทยทั่วประเทศ โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังจะเติบโต เป็นผู้นำ และผู้สืบสานงานวัฒนธรรม จึงขอวอนให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาให้ความร่วมมือในการปลูกฝังสิ่งที่ดั่งามให้แก่เยาวชนรุ่นหลังเพื่อจะได้สืบทอดงานวัฒนธรรมต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

การเสริมสร้างความเข้มแข็ง แก่ชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจ โดยใช้มิติวัฒนธรรมไทย

6 นานมาแล้วที่สังคมไทยอยู่ร่วมกันด้วยระบบของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน
เกื้อกูลกัน เอื้ออาทรกัน ทั้งห่วงงศาตคณาญาติ ในหมู่บ้านและขยายวง
กว้างออกไปในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดครอบคลุมไปทั่วประเทศ จนเป็น
เอกลักษณ์เฉพาะของคนไทย

ในยามบ้านเมืองเข้าสู่วิกฤติการณ์ในเรื่องอะไรก็ตามที่ ประเทศของเราจะมี
นักคิดและหน่วยงานผู้กล้าลุกขึ้นมาพาผู้คนฝ่าวงล้อมวิกฤติการณ์ด้วยความ
องอาจ กล้าหาญ และเสียสละด้วยภูมิปัญญาอันชาญฉลาด เพื่อพาสังคมอันเป็น
ที่รัก และห่วงใยให้ก้าวพ้นวิกฤติการณ์เลวร้ายไปสู่อนาคตใหม่ที่หวัง และฝันว่ามัน
จะต้องเป็นอนาคตแห่งความอุดมสมบูรณ์ เป็นอนาคตแห่งความรุ่งโรจน์ของทุกคน
ในสังคม ซึ่งมีชีวิตอยู่ร่วมยุคเดียวกัน และที่กำลังจะเกิดตามมาในอนาคตกาล

มีคำกล่าวที่ว่า สงครามก่อให้เกิดมหาราชและวีรบุรุษ

วิกฤติการณ์ก่อให้เกิดโอกาสและเกิดผู้นำ

นี่คือ สัจธรรมของธรรมชาติในความอยู่รอดของมวลมนุษยชาติ ด้วยเหตุนี้
ทุกชาติ ทุกภาษา จึงมีมหาราชของเขา มีวีรบุรุษของเขาให้น้อมเทิดบูชา

ในยุคที่ผ่านมาสังคมของเราให้ความสำคัญกับผู้นำทางการเมืองการปกครอง
เสียเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาประเทศตามแนวทางตะวันตก ทำให้เราขาดฝันจะเป็น
เล็ดตัวที่ห้าของเอเชีย ผู้นำการเมืองคนใดชูประเด็นเศรษฐกิจก้าวหน้าได้ ผู้นำคน
นั้นจะยิ่งใหญ่ในฐานะผู้พิชิตชัยชนะจากสงครามเศรษฐกิจ

บ้านเมืองของเรามีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างชัดเจน เรา
ชูธงเศรษฐกิจตามแนวตะวันตกอย่างโจ่งแจ้ง โดยลืมรากฐานความเป็นตะวันออก
จนเกือบจะสิ้นเชิง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤติทาง
เศรษฐกิจอย่างรุนแรง

เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจเพียงชั่ววูบเดียว ทุกอย่าง
ก็พังทลาย ความหรรษาเลอเลิศพลิกกลับเป็นขอมข่อ ชีวิตที่อยู่ในวงจรเศรษฐกิจ
ตามแนวตะวันตกล้วนแต่พบชะตากรรม

วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ ทำให้สังคมไทยได้มีโอกาสทบทวนความผิดพลาดที่ผ่านมา แล้วนำความผิดพลาดนั้นมาเป็นครูในการแก้ไขวิกฤติการณ์ของชาติ ด้วยสติปัญญาและภูมิปัญญาอันหลากหลายของคนไทย ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และปัจเจกบุคคล

โดยรวมแล้วก็เป็นที่ย้อนกลับไปนำสิ่งที่ดีงามในอดีตกลับมาปรับใช้และแก้ไขปัญหาให้กับปัจจุบันด้วยวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย

ถ้าจะเรียกว่า เป็นการนำวัฒนธรรมไทยมาสู่ภัยเศรษฐกิจ ก็สามารถที่จะกล่าวเช่นนั้นได้

เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมไทย ในความเข้าใจและในการรับรู้ของสังคมทั่วไปแล้ว จะมีความรู้สึกที่ว่า สิ่งใดก็ตาม ถ้าหากเป็นเรื่องของวัฒนธรรมแล้ว ผู้รับผิดชอบก็คือ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แต่เพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว เรื่องของวัฒนธรรมเป็นเรื่องวิถีชีวิตของประชาชนทุกคน ประชาชนต่างหากที่ เป็นผู้สร้าง ผู้อนุรักษ์ ผู้สืบสานและเป็นเจ้าของวัฒนธรรมโดยแท้

ถ้าพูดถึงหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนใดก็ตามที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนแล้ว หน่วยงานนั้นได้ปฏิบัติงานวัฒนธรรมไปโดยปริยาย

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในกรณีเกิดวิกฤติการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจะทราบหรือไม่ทราบก็ตามที่ ได้นำมิติทางด้านวัฒนธรรมที่หน่วยงานนั้นๆ เกี่ยวข้องร่วมกันกอบกู้วิกฤติเศรษฐกิจกันคนละไม้คนละมือ ตามภารกิจของหน่วยงาน ด้วยความหลากหลายรูปแบบและวิธีการ

แต่สิ่งหนึ่งที่มีความเข้าใจตรงกัน ยอมรับร่วมกัน ก็คือ ฐานเศรษฐกิจอันเข้มแข็งที่แท้ตั้งอยู่ในชุมชน มองลึกจากชุมชนลงไป ฐานเศรษฐกิจที่เข้มแข็งในเชิงปรัชญาแล้ว อยู่ที่ฐานทางวัฒนธรรมของคนในชุมชนเป็นสำคัญ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ได้เน้นในเรื่องของการพัฒนาคนเป็นหลัก ซึ่งในส่วนของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเอง ก็ได้มีการจัดทำแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ขึ้น ซึ่งแผนวัฒนธรรมแห่งชาติฉบับดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและจรรโลงจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของประชาชนให้มีวิถีชีวิตอย่างมีเหตุผล เป็นระบบรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และมีวิถีชีวิตในสังคมสมัยใหม่อย่างเชื่อมั่นบนพื้นฐานคุณค่าของวัฒนธรรมไทย รวมทั้งสามารถรักษา พัฒนาและสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยให้เป็นสมบัติของมนุษยชาติ อันจะนำมาซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของคนไทยในบริบทของสังคมโลก

ยุทธศาสตร์ในการดำเนินให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของแผนวัฒนธรรมแห่งชาติที่กำหนดไว้นั้น ยุทธศาสตร์แรกที่เกี่ยวข้องเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด ก็คือ การสร้างความเข้มแข็งของบุคคล ครอบครัวและชุมชน ซึ่งยุทธศาสตร์นี้เน้นในเรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยพัฒนาคน ครอบครัวและชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้บนพื้นฐานของการเรียนรู้กรากวัฒนธรรมดั้งเดิมบนความหลากหลายของผู้มีปัญญาท้องถิ่น

ภายหลังจากที่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) การมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศ ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบการจัดการสมัยใหม่ ได้ทำลายรูปแบบวัฒนธรรมการผลิต การจัดการในวิถีชีวิตดั้งเดิมของไทยให้อ่อนแอและล่มสลายลงอย่างสิ้นเชิง ซึ่งปัญหานี้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนบางแห่งได้มองเห็นปัญหาดังกล่าว จึงได้ริเริ่มให้มีการรื้อฟื้นการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนที่สูญหายไปจากสังคมไทยให้วนกลับมาอยู่ในวิถีชีวิตของประชาชนอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการตั้งต้นการพัฒนาจากครอบครัวและชุมชนให้เป็นฐานสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัวและชุมชน

หน่วยงานที่ช่วยกันก่อรูปใหม่ของการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนนั้น ดำเนินการในหลายหน่วยงาน ดังตารางสรุปเบื้องต้น ดังนี้

สหกรณ์	ผู้ริเริ่ม	กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กลุ่มเกษตรกร	ผู้ริเริ่ม	กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต	ผู้ริเริ่ม	กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
ธนาคารข้าว	ผู้ริเริ่ม	กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
ศูนย์สาธิตการตลาด	ผู้ริเริ่ม	กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
ร้านค้าหมู่บ้าน	ผู้ริเริ่ม	สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย
ธนาคารควาย	ผู้ริเริ่ม	กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กองทุนยาหมู่บ้าน	ผู้ริเริ่ม	สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน กระทรวงสาธารณสุข
กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน	ผู้ริเริ่ม	สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี
เครดิตยูเนียน	ผู้ริเริ่ม	สันนิบาตเครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย

จะเห็นได้ว่า การรวมกลุ่มประชาชนในชุมชนต่างๆ ที่ยกมาข้างต้นนั้น ล้วนแต่อาศัยความรู้จักคุ้นเคย การมีความสัมพันธ์ที่แนบชิดกัน การอยู่ร่วมในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกัน เป็นศูนย์รวมสำคัญในการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มของเครดิตยูเนียน ซึ่งเป็นสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์นั้น ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า การรวมกลุ่มเป็นเจ้าของสหกรณ์เครดิตยูเนียนนั้น เป็นการรวมกลุ่มของผู้ที่อยู่ใน **วงสัมพันธ์** เดียวกัน เช่น การมีที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นเดียวกัน การมีอาชีพการงานเดียวกัน การเป็นสมาชิกในสมาคมเดียวกัน

วงสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ก็คือ **วงของวัฒนธรรม** นั่นเอง

ในช่วงที่ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนอย่างสำคัญในการกอบกู้เศรษฐกิจชุมชน ด้วยการใช้มิติทางด้านวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจนั้น มีหลายหน่วยงานด้วยกัน เช่น

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการในเรื่องสำคัญ โดยจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- การพัฒนาเยาวชน เพื่อให้มีความสามารถวางแผนด้านการประกอบอาชีพที่เหมาะสม ที่จะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้
- การพัฒนาสตรี เพื่อให้องค์กรสตรีมีความเข้มแข็ง พัฒนาสถาบันครอบครัว พัฒนาความอบอุ่น มีความมั่นคง **รวมตัวกันทำงานเป็นกลุ่ม พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน**
- การพัฒนาเงินทุน โดยสนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มกิจกรรมและชุมชน เพื่อพัฒนาอาชีพหรือขยายการดำเนินงานเชิงธุรกิจ
- ศูนย์สาธิตการตลาด เพื่อรวมกันซื้อรวมกันขาย เป็นแหล่งรวมทุน รวมผลผลิต
- การพัฒนาการผลิต เพื่อผลิตได้ครบวงจร มีรายได้จากการขายผลผลิต ใช้ทุนน้อยผลิตได้มาก และมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด และนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มผลผลิต
- การพัฒนาการตลาด เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตในชุมชนตัดสินใจว่าจะผลิตสินค้าอะไรในเบื้องต้น

ฯลฯ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ส่งเสริมกิจกรรมของสหกรณ์ ทั้งนี้เพราะสหกรณ์เป็นองค์กรของเกษตรกรที่มีบทบาทสำคัญทั้งด้านการผลิตและการตลาด กล่าวคือในด้านการผลิตเป็นแหล่งผลิตสินค้าที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศและนอกจากนี้สหกรณ์ยังเป็นแหล่งรวบรวม แปรรูป และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์ของสมาชิกให้ได้รับ

ความเป็นธรรมอีกด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาตลาดสินค้าของสหกรณ์ โดยเฉพาะในเรื่องคุณภาพเพราะสินค้าของสหกรณ์ผลิตโดยสมาชิกสหกรณ์หลายแห่งและมีคุณภาพที่แตกต่างกันซึ่งบางครั้งอาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนและไม่มั่นใจในสินค้าของสหกรณ์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องส่งเสริมและพัฒนาสินค้าของสหกรณ์ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมทั้งคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในการเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพตามที่ต้องการ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้มีสินค้ามาตรฐานสหกรณ์ (สมส.) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์ หรือของสมาชิกสหกรณ์ เพื่อส่งให้สหกรณ์ ร้านสหกรณ์หรือเอกชนจำหน่ายแก่ผู้บริโภคสินค้า โดยคณะกรรมการควบคุมสินค้ามาตรฐานสหกรณ์ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าให้การรับรอง พร้อมมอบเครื่องหมาย “สมส.” (สินค้ามาตรฐานสหกรณ์) เป็นสัญลักษณ์รับรองคุณภาพ อันจะทำให้สินค้าของสหกรณ์แพร่หลาย และมีช่องทางการตลาดมากขึ้นและเพื่อให้การรับรองสินค้ามาตรฐานสหกรณ์ ดำเนินไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือแก่บุคคลทั่วไป

กิจกรรมสหกรณ์ได้ช่วยกอบกู้เศรษฐกิจของชาติ ในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดีเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ จัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ สำหรับผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้จัดทำเครือข่ายการเรียนรู้ การพึ่งพาตนเองในท้องถิ่น และการเสริมสร้างความพึ่งพาตนเองในท้องถิ่น ในระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับชาติ โดยมีกลุ่มแกนนำระดับตำบล คณะทำงานของอำเภอ คณะทำงานของจังหวัด คณะติดตามกระบวนการเรียนรู้ระดับเขต และคณะทำงาน สำนักงานคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ เป็นผู้ประสานการทำงานร่วมกันภายใต้การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดภารกิจ การจัดกิจกรรมและจัดเผชิญวิกฤติในระดับ ต่าง ๆ ดังนี้

- ผู้นำหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหาวิกฤติ
- ผู้นำตำบลทุกตำบล จัดองค์กรเผชิญวิกฤติระดับตำบล
- นายอำเภอทุกอำเภอ จัดองค์กรเผชิญวิกฤติระดับอำเภอ
- ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด จัดองค์กรเผชิญวิกฤติระดับจังหวัด
- นายกรัฐมนตรี จัดองค์กรเผชิญวิกฤติ

คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติในคณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการในรูปแบบของภาคีการพัฒนา ประกอบไปด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เพื่อใช้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นฐานในการลดผลกระทบทางสังคมอันเนื่องมาจากวิกฤติเศรษฐกิจ และสร้างกระบวนการ

พัฒนาสังคมที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต โดยเน้นการจัดทำองค์ความรู้ รวบรวมแนวความคิด และแนวทางการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ดำเนินการโครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดหมู่บ้านอุตสาหกรรมที่มีการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรมอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการผลิต การจัดการ การตลาด สามารถดำเนินธุรกิจได้ด้วยตนเอง

- ยกระดับรายได้ของราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อรายได้และการมีงานทำ ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานออกจากท้องถิ่น
- เพื่อให้ราษฎรชนบทสามารถช่วยตนเองได้และมีสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้น

สำหรับรูปแบบการดำเนินการนั้น ได้ใช้แนวคิดเรื่องการอนุบาลบ่มเพาะหมู่บ้านเป้าหมายให้ได้เข้มแข็ง โดยการจัดกิจกรรมสนับสนุนช่วยเหลือด้านต่างๆ เป็นเวลา ๓ ปี มีการกำหนดกิจกรรมการปฏิบัติการที่สำคัญ เช่น

- กิจกรรมปรับทัศนคติ
- การจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ
- กิจกรรมให้ความรู้ยกระดับ
- กิจกรรมส่งเสริมการตลาด
- กิจกรรมสนับสนุนด้านเงินทุน
- กิจกรรมปรึกษาแนะนำ

ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวนี้ จะมีการฝึกอบรม ฝึกอาชีพ ให้ความรู้เรื่องคุณภาพ รูปแบบการบรรจุภัณฑ์ การตลาดและการทำธุรกิจแบบครบวงจร

เป้าหมายหมู่บ้านอุตสาหกรรมปัจจุบันมี ๕๘ หมู่บ้าน

ได้แก่

- ภาคเหนือ	๑๓	หมู่บ้าน
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๒	หมู่บ้าน
- ภาคใต้	๑๒	หมู่บ้าน
- ภาคตะวันตก	๑๒	หมู่บ้าน
- ภาคตะวันออก	๙	หมู่บ้าน

ที่ยกตัวอย่างมาเพียงบางหน่วยงานนี้ เพื่อชี้ให้เห็นว่า การกลับไปตั้งต้นสร้างงาน สร้างอาชีพและการเสริมความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจในครอบครัวและชุมชนดังกล่าวนี้ คือ การกลับไปใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ด้วยการใช้ศักยภาพในวิถีชีวิตของประชาชนมากอบกู้เศรษฐกิจของชาติด้วยวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

นี่คือ การนำวัฒนธรรมไทยในวิถีชีวิตของคนไทยไปสู่ภัยเศรษฐกิจ โดยหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการเอง ก็ได้นำวัฒนธรรมไทยไปสู่ภัยเศรษฐกิจในอีกรูปแบบหนึ่ง ภายใต้โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ซึ่งมีรายละเอียดในบทต่อไป

วัฒนธรรมกับเศรษฐกิจพอเพียง

กฤษณา พันธุ์วานิช*

เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงขณะนี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง มักจะได้ยินเสมอควบคู่กับคำว่า เศรษฐกิจวัฒนธรรม สถาบันที ดี อาร์ ไอ (T D R I) ซึ่งเป็นสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจเคยนำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเข้าประชุมปรึกษากัน เรื่องนี้อาจเข้าใจยากสำหรับนักวิจัยไทย โดยเฉพาะนักเศรษฐศาสตร์ ถ้ามองในแง่วิชาการนักเศรษฐศาสตร์ไม่ค่อยสนใจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัยในเรื่องเศรษฐกิจของชาติ จากการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ ทรงมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ และช่วยให้ประเทศชาติมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นคนแรกที่ใช้คำว่า “เศรษฐกิจวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของเราเอง หรือเศรษฐกิจแห่งการพึ่งตนเอง เพราะการพึ่งตนเองเป็นหลักสำคัญในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ความเข้มแข็ง ความยั่งยืน ความเป็นอิสระ การมีภูมิคุ้มกัน เศรษฐกิจกระแสหลักควรเป็นเศรษฐกิจแห่งการพึ่งตนเอง

เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่จริงเอาเศรษฐกิจมาเป็นชื่อ เพื่อกระตุ้นความสนใจจริงๆ ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจ เป็นเรื่องวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตร่วมกันของผู้คนมีชีวิตเชื่อมโยงกันทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นวีธีคิด จิตใจ อาชีพ ธรรมชาติ ชุมชนวัฒนธรรม มิติทางศาสนา คำว่า มิติศาสนา คือ วัฒนธรรมเป็นเรื่องวิถีชีวิตร่วมกันของธรรม ซึ่งรวมถึงแต่ความเชื่อ คุณค่า การประพฤติปฏิบัติร่วมกัน รวมทั้งเศรษฐกิจ การศึกษาสุนทรียศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี

การปฏิรูปการศึกษาเป็นมิติทางวัฒนธรรมอีกมิติหนึ่ง โดยมุ่งผลิตคนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี คนไม่ได้อยู่กับโลกะ โหมะ หรือโทสะอย่างเดียว มนุษย์ยังมีเมตตา กรุณา มีความรักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การศึกษาสามารถพัฒนามนุษย์ เพื่อจะสร้างคนมาเป็นฐานหรือแกนระบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ ต้องปลูกฝังคุณสมบัตินภายในให้คนอยากทำ อยากแสวงหาความรู้ ฝึกฝนพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง

การปลูกฝังความเพียรพยายามในมนุษย์ ดังเช่น “พระมหาชนก” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพยายามเน้นเรื่อง “วิริยบารมี” การพึ่งพาตนเอง ให้มีความพากเพียรพยายามในการสร้างสรรค์ โดยนำมาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมในเรื่อง “ฉันทะ” คือ กระตุ้นให้คนเกิดความอยากทำ และให้มีอุเบกขา เป็นตัว

*นักประชาสัมพันธ์ ๖ ศูนย์ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม สวช.

รักษาดุลย์ ไม่ให้มีการช่วยเหลือกันเกินไปในหมู่มนุษย์ ควรจะทำความเมตตา
กรุณาต่อกันอยู่ในขอบเขตอันสมควร ไม่ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ แต่จะทำให้ทุกคนมี
ความเพียรพยายามในการพึ่งพาตนเอง พัฒนาตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้น้อมนำพระราชดำรัส
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดทำเป็นโครงการ
วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ เพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วปรับ
เปลี่ยนทัศนคติและวิถีชีวิตไปสู่ความรู้จักประมาณตนและความพอเพียง คนไทยมี
วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง การปรับปรนให้อยู่ในระบบเศรษฐกิจพอเพียง
จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ยาก การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ก็จะมาจากผลผลิต
ทางการเกษตร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความเจริญของประเทศต้องอาศัยความเจริญของ
การเกษตรเป็นสำคัญ

ตัวอย่างเช่นผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม เป็นเกษตรกรที่ไม่ย่อท้อต่อภาวะวิกฤติ
ทางเศรษฐกิจ ได้เปลี่ยนวิธีการทำเกษตรใหม่จากการทำเกษตรแบบค้าขายมา
เป็นการทำเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการปลูกพืชบริโภค และใช้สอยเองใน
ครัวเรือน ปลูกพืชผักสวนครัว เช่น ผักบุ้ง ตำลึง แตงกวา ปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง
เงาะ ละมุด ขนุน กระท้อน ปลูกพืชสมุนไพร ซึ่งก็ทำให้ผู้ใหญ่วิบูลย์สามารถเลี้ยง
ครอบครัวได้ในอีกหลาย ๆ ครอบครัวก็สามารถทำได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม

ธนาคารข้าว ธนาคารโค กระบือ เป็นความสำเร็จมิติหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ
พอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำริให้กำหนดแนวทาง
การปฏิบัติของธนาคารข้าวไว้ว่า ผู้ใดที่ยืมข้าวไปจะต้องส่งคืนเมื่อเก็บเกี่ยวได้ในฤดู
ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ธนาคารข้าวได้เป็นที่พึ่งให้ผู้ที่ยอดอยากยืมต่อไป อันเป็นแนวทาง
ที่จะช่วยเหลือให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีข้าวบริโภคในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูเก็บเกี่ยว ทั้งนี้
เพราะธนาคารข้าว นั้นจัดเป็นสมบัติส่วนรวมของหมู่บ้าน ธนาคารข้าวบ้านป่าเป็
อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นธนาคารข้าวพระราชทานแห่งแรก ซึ่ง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริแนวทางปฏิบัติให้

ในเรื่องธนาคารโค กระบือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทาน
พระราชดำริให้จัดตั้งธนาคารโค กระบือขึ้น เพื่อเป็นการรวบรวมโคและกระบือ โดย
มีบัญชีควบคุมดูแลรักษา และแจกจ่ายให้ยืมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเกษตร
โดยพระราชทานพระราชดำริให้จัดทำบ้านโค - กระบือชราชัน ที่อำเภอบางบาล
จังหวัดนครราชสีมา ในเนื้อที่ ๒ - ๓ ไร่ เพื่อให้ได้บ้านสำหรับเป็นที่อยู่ของโค และ
กระบือที่ปลดระวางจากการใช้งาน เนื่องจากมีอายุมากแล้วไปอาศัยอยู่ที่นั่น ดังที่ได้
ทรงมีพระราชดำรัสว่า “ไม่ยากให้ฆ่า จิว ควาย ที่มีคุณต่อเกษตรกร” ในอดีตโค
และกระบือเป็นสัตว์ที่ใช้งานสำหรับการเกษตร ปัจจุบันเทคโนโลยีทางการเกษตร
เจริญก้าวหน้าจึงใช้เครื่องจักร เครื่องยนต์แทนโคและกระบือ ถึงอย่างไรทั้งในระบบ
การเกษตร และสังคมเมืองก็ยังคงต้องพึ่งพาโคและกระบือ จากตัวอย่างในสังคมเมือง
ก็จะนำโคและกระบือมาแสดงภาพยนตร์ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (แรกนาขวัญ)

ดังนั้น ในระบบเศรษฐกิจพอเพียง โคและกระบือก็ยังคงมีความสำคัญและมีคุณค่า อยู่เสมอ

นอกจากนี้ ยังมีชุมชนเข้มแข็งอีกหลายชุมชนที่มีการศึกษา อนุรักษ์ และ พัฒนากระบือตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น **ชุมชนบ้านโนนศิลาเลิง ตำบลโนนศิลาเลิง กิ่งอำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์** เป็นหมู่บ้านที่มีโครงการธนาคารโค - กระบือตามพระราชดำริ มูลนิธิถาวรจิตตถาวรโร - วงศ์มาลัย จัดทำเป็นโครงการเมืองสหกรณ์ โครงการกองทุนยาสัตว์ โครงการทำนาไทยแบบดั้งเดิม เพราะหมู่บ้านโนนศิลาเลิงเป็นชุมชนที่มีพื้นที่และแหล่งน้ำ เหมาะสมในการเลี้ยงควาย **ชุมชนบ้านชาขันโลง ตำบลลุ่มปึก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์** เป็นชุมชนที่เลี้ยงโค กระบือ ในด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม เพื่อเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างคนกับควาย จะจัดการสาริตพิธิ์สู่ขวัญควาย ให้คนเห็นคุณค่าและความสำคัญในการใช้แรงงานจากควาย ส่วน**ชุมชนบ้านคำครตา ตำบลดงมะไฟ อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร** จะเลี้ยงวัว ควาย เพื่อต้องการลูกหรือเพื่อขาย และใช้ประโยชน์จากมูลควายทำปุ๋ย มากกว่าการใช้แรงงาน และยังมีอีกหลาย ๆ ตัวอย่างของชุมชนที่เข้มแข็งที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ชุมชนบ้านสนธิ์พัฒนา จังหวัดพะเยาเป็นชุมชนเข้มแข็งที่ได้รับรางวัลชุมชนดีเด่น ในเรื่องการเลี้ยงไก่ไทยพันธุ์ดีที่สุด ไก่ไทยเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่นอกจากจะไว้บริโภคแล้วยังสามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกร ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนแห่งนี้ ได้นำไก่ไทยไปผสมกับไก่พันธุ์โรดไอร์แลนด์แดง จนได้ไก่ไทยพันธุ์โรดไอร์แลนด์ (RA501) ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้นำไปมอบให้แก่ ท้าวบัวบาน วรคุณ รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อนำไปขยายพันธุ์ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการแสดงถึงความมีน้ำใจไมตรีของคนไทย ในสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ นับว่าเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศอีกทางหนึ่ง

หากจะกล่าวถึงมิติทางวัฒนธรรมในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง มีความหลากหลายหาจุดสรุปไม่ได้ แต่ทุกสิ่งทุกอย่างก็คือวิถีชีวิตที่ดำเนินไปตามสภาพแวดล้อม ซึ่งมีผลกระทบจากสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งก็จะเป็นผลสืบเนื่องให้เกิดระบบเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับมนุษย์ว่ามีขีดความสามารถในการปรับปรนชีวิตให้เข้ากับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบข้างได้มากน้อยเพียงไร ทุกอย่างจะต้องอาศัยความเข้มแข็ง ความรัก ความสามัคคี เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน คือ **ต้องมึน้ำใจไมตรี** และบนพื้นฐานของน้ำใจไมตรี ก็จะต้องประกอบด้วยคุณธรรม และค่านิยมพื้นฐาน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้น้อมนำปฏิบัติตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีสาระสำคัญ คือ พากเพียรอดทน เสริมสร้างคนดี รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ ใฝ่ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต เศรษฐกิจพอเพียง เรียงร้อยไมตรี หวังดีมีเมตตา

ความพอเพียง คือ ความพอประมาณ และมีเหตุผล สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ทรงปลุกฝังนัยการออม การไม่เป็นหนี้มาแต่ครั้งทรงพระเยาว์ว่า “อยากได้สิ่งของใดต้องทำงาน ต้องออมทรัพย์ไว้เพื่อให้ได้สิ่งนั้น” จากแนวพระราชปณิธานนี้ จึงขอเชิญชวนพี่น้องชาวไทยน้อมนำไปปฏิบัติ เพื่อช่วยเศรษฐกิจของประเทศอีกทางหนึ่ง ถ้าเริ่มจากครอบครัวได้แล้ว สังคมประเทศชาติก็จะได้รับผลสำเร็จตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินงานกิจกรรม วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

จากวิกฤติการณ์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ชัดว่า เมื่อสังคมประสบปัญหา
หน่วยงานต่าง ๆ ได้พยายามแสวงหาทางแก้ไขปัญหาให้แก่สังคมกันหลากหลาย
หลายรูปแบบและหลากหลายวิธีการ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นอีก
หน่วยงานหนึ่งที่ได้รับเริ่มให้นำมิติทางด้านวัฒนธรรม บนพื้นฐานของภูมิปัญญา
อันหลากหลาย เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ ด้วยการจัดทำโครงการ
วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจขึ้น

โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจดังกล่าว เกิดขึ้นเพราะ ในช่วง พ.ศ.
๒๕๔๐ - ๒๕๔๒ เป็นช่วงระยะเวลาที่ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ
ที่ตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาต่าง ๆ
ตามมานับประการ นับตั้งแต่ค่าของเงินบาทตกต่ำ เงินทุนสำรองร้อยละ สิ้นค้า
ราคาแพง ธุรกิจล้มละลาย อาชญากรรมเพิ่มจำนวนมากขึ้น และปัญหาที่ใหญ่ที่สุด
ติดตามมา คือ ปัญหาคนว่างงาน

ในภาวะการณ์ที่เป็นวิกฤตินักหน่วงของประเทศ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ
และเอกชนได้ช่วยกันแสวงหาแนวทางที่จะกอบกู้สถานการณ์เลวร้ายของประเทศให้
คืนกลับสู่ภาวะปกติ และพัฒนาไปข้างหน้าอย่างมั่นคง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็น
หน่วยงานรับผิดชอบงานวัฒนธรรมของชาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชน
โดยตรง ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เป็นวิกฤติการณ์ของชาติดังกล่าว และคิดหาแนวทาง
ที่จะนำมิติทางวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยกลับมาประยุกต์ใช้เพื่อ
ร่วมกอบกู้สถานการณ์ของชาติให้กลับมาตั้งต้นอนาคตใหม่อย่างมีความหวังมั่นคง
และยั่งยืน

ในความเป็นจริงแล้ววิถีดั้งเดิมของคนไทยเป็นวิถีชีวิตในภาคเกษตรกรรม
ภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน เป็นภูมิปัญญาที่สืบเนื่องมา
จากฐานความคิดทางด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก ส่วนการพัฒนาประเทศทางด้าน
อุตสาหกรรมนั้น เป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นในช่วง ๔ ทศวรรษที่ผ่านมา

การพัฒนาโดยการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนไทยเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศไทย วิกฤตการณ์ดังกล่าวได้มีส่วนทำให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เข้าไปมีส่วนในการพลิกวิกฤตที่กำลังเผชิญอยู่ให้กลายเป็นโอกาสด้วยแนวคิดและกิจกรรมหลากหลาย โดยมุ่งเน้นไปที่การนำมิติทางด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยการจัดทำ**โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ** โดยจัดทำกิจกรรมที่ส่งผลโดยตรงแก่ชุมชนต่างๆ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนามนพื้นฐานของมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนให้ตื่นตัวในการพิทักษ์รักษา และพัฒนาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้มีคุณค่า สืบสานเคียงคู่กันไปสู่ความรุ่งโรจน์ของอนาคตอย่างมีความหมายซึ่งกันและกัน

โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของสังคมไทย ด้วยการนำคุณค่าวัฒนธรรมไทยมาใช้พัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ว่า การดำเนินการดังกล่าวจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องต่างๆ ดังนี้ คือ

- เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาชน ประชาชนทุกหมู่เหล่าสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ และสังคม บนพื้นฐานคุณค่าของภูมิปัญญาไทย
- เกิดการรณรงค์ให้คนไทยและสังคมไทย รายได้เพิ่มมากขึ้น ลดรายจ่าย มีนิสัยในการประหยัดและอดออม
- เกิดการรณรงค์ให้คนไทยตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ภาคภูมิใจและตื่นตัวในการใช้ของไทย กินของไทย เที่ยวเมืองไทย
- เกิดการส่งเสริมและปลูกใจให้คนไทยรวมตัวกันสู่ภัยเศรษฐกิจและวิกฤตต่างๆ อย่างจริงจัง
- เกิดการเผยแพร่คุณค่าของวัฒนธรรมไทย ที่ฝังตัวอยู่ในสินค้าและบริการต่างๆ ของไทย ให้ชาวต่างประเทศหันมานิยมใช้ของไทย กินของไทย และเที่ยวเมืองไทยมากยิ่งขึ้น

เป้าหมายของโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

ดูเหมือนว่า ทางเลือกและทางรอด มองคนไทยในการเผชิญกับชะตากรรมทางด้านเศรษฐกิจทั้ง มีทางเลือกและทางรอด ก็ด้วยสติปัญญาของตนเองเท่านั้น ที่จะประคับประคองให้ชีวิตและประเทศชาติอยู่รอดได้อย่างมีความหวัง

ในสภาวะการณ์อันคับขัน การดำเนินโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ได้มุ่งเน้นไปที่บุคคล ๒ กลุ่มหลักที่จะช่วยทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจพลิกฟื้นกลับคืนมาได้

บุคคล ๒ กลุ่มหลัก ก็คือ **ชาวไทยและชาวต่างประเทศ**

สำหรับชาวนั้น โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ จะเน้นในเรื่องต่อไปนี

- คนไทยและสังคมไทยมีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ทั้งทางเศรษฐกิจจิตใจและสังคม สามารถเพิ่มรายได้จากการขายสินค้า การบริการทางวัฒนธรรมที่ถูกต้องกฎหมายได้

- คนไทยงดการซื้อสินค้าต่างประเทศ เช่น สุนัข เสื้อผ้า เครื่องใช้ต่างๆ ในส่วนของชาวต่างประเทศ โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ได้เน้นในเรื่องต่อไปนี

- ชาวต่างประเทศรู้จักและเข้าใจในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศมายังประเทศไทย

- เพิ่มเงินตราต่างประเทศ หนุนการค้าให้ชาวต่างประเทศจับจ่ายใช้สอยซื้อของไทย กินของไทย เที่ยวเมืองไทย และส่งสินค้าไปขายต่างประเทศมากขึ้น

กิจกรรมของโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ : ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ

ยุทธศาสตร์ที่จะทำให้โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ประสบความสำเร็จนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดกิจกรรมโครงการไว้ อย่างหลากหลาย ดังนี้

๑. กิจกรรมอาหารไทย อาหารสุขภาพ

- หนุนการค้าให้ชาวต่างชาติกินของไทย
- ส่งเสริมพัฒนาอาหารไทยสำหรับชาวต่างชาติและร้านอาหารไทยในต่างประเทศ
- อาหารไทย

๒. การผลิตสื่อวัฒนธรรมภาษาต่างประเทศ

- จัดทำสื่อวัฒนธรรมสำหรับชาวต่างชาติ และชาวไทยที่จะไปต่างประเทศ
- จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

๓. กิจกรรมรณรงค์ด้านวัฒนธรรม

- กิจกรรมชุมชนประเพณี
- เพลงช่วยชาติ
- เยาวชนนิยมไทย
- ส่งเสริมการขายสินค้าทางวัฒนธรรมและวางแผนการตลาด
- สนับสนุนชุมชนและถนนวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว
- ประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อนำวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ
- ส่งเสริมองค์กรเอกชนไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ
- ส่งเสริมชุมชนและสถานศึกษาที่ดำเนินการตามโครงการชุมชนเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

- สนับสนุนและส่งเสริมอาชีพ
- ฝึกอาชีพพระยะสัน
- ประกวดเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น

ฯลฯ

๔. งานมหกรรมวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

- จัดงานมหกรรมวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ
- จัดพิมพ์หนังสือชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ
- จัดงานเผยแพร่ผลงานชุมชนเข้มแข็งนำวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

๕. ผลิตภัณฑ์ชุมชน

- ผ้า / ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง
- ผลิตภัณฑ์ชุมชน

เพื่อเป็นการฉายให้เห็นภาพรวมจากแนวคิดของโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจไปสู่รูปธรรมของกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างหลากหลายในทุกภาคของประเทศไทยแล้ว ก็ จะเห็นภาพรวมสรุปย่อและรายละเอียดในลำดับถัดไป

ทำลอบดักปลาเป็นอาชีพเสริม

การสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ให้พ้นภัยเศรษฐกิจ

กฤษณา พันธุ์วานิช*

ในสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่ต้องประสบกับปัญหาธุรกิจทางการเงินล้มเหลวมีผู้ว่างงานเป็นจำนวนมากแต่ด้วยน้ำพระทัยที่ทรงห่วงใยประชาชนชาวไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีกระแสพระราชดำริให้ประชาชนดำรงชีวิตอยู่แบบพออยู่ พอกินและมีไมตรีจิตต่อกัน การอยู่แบบพอมีพอกินนั้น คือ การอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง “การถอยหลังเข้าคลอง” คือ กลับไปใช้ชีวิตการเกษตร ปลูกข้าว พืช ผัก เลี้ยงสัตว์ พออยู่พอกินในครอบครัว เหลือจากการบริโภคจึงนำไปขาย ใช้ชีวิตสันโดษ ลดความฟุ้งเฟ้อ มากินอยู่อย่างเรียบง่าย ถนอมรักษารัฐธรรมนูญ และปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา

ขอนำแนวความคิดของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ซึ่งกล่าวไว้ว่าการพิจารณาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่จริงนั้นเป็นเรื่องวัฒนธรรม เพราะหมายถึงวิถีชีวิต รวมถึงแต่ความเชื่อ คุณค่า การประพฤติปฏิบัติร่วมกัน รวมถึงเศรษฐกิจ การศึกษา คุณทฤษฎีศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี การพออยู่พอกิน การพึ่งพาตนเอง ตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา ซึ่งอยู่ภายใต้ร่มเงาของวัฒนธรรม การนำชื่อเศรษฐกิจมาใช้ นั้น เป็นเพียงเพื่อการกระตุ้นความสนใจ และให้ฟังดูมีพลังมากกว่าการพูดถึงวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นพันธมิตรกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ร่วมแรงร่วมใจ ประสานสัมพันธ์กันในการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนและชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ และสังคม บนพื้นฐานคุณค่าภูมิปัญญาไทย ให้คนไทยและสังคมไทยมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ลดรายจ่าย และมีนิสัยในการประหยัดและอดออม ปลูกฝังให้คนไทยนิยมกินของไทย ใช้ของไทยและเที่ยวเมืองไทย

กิจกรรมโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ดำเนินการไปแล้ว ได้แก่ นิยมไทย เพื่อรณรงค์ให้ชาวไทย

* นักประชาสัมพันธ์ ๖ ศูนย์ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม สวช.

และชาวต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทยใช้ของไทย ลดการใช้สินค้าต่างประเทศ
รณรงค์การแต่งกายด้วยผ้าพื้นบ้านของไทย รณรงค์ให้เยาวชนไทยนิยมไทย **อาหารไทย**
อาหารสุขภาพ รณรงค์ให้ชาวต่างชาติและคนไทยรุ่นใหม่นิยมอาหารไทย ลดการ
นำเข้ายาและวิตามินที่เคยซื้อจากต่างประเทศ ส่งเสริม การใช้สมุนไพรไทย นำ
ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในชีวิตประจำวัน

การรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติกินของไทย ใช้ของไทย และเที่ยวเมือง
ไทย การแต่งเพลงรณรงค์สู่ภัยเศรษฐกิจทั้งแบบลูกทุ่ง ลูกกรุง และพื้นบ้านจัดแสดง
คอนเสิร์ต เพลงช่วยชาติ บันทึกเพลงในแถบบันทึกเสียงจำหน่ายทางเผยแพร่ไป
ในหมู่นักเรียน และประชาชน **ผลิตสื่อวัฒนธรรมภาษาต่างประเทศ** ผลิตสื่อภาษา
ไทยและต่างประเทศเพื่อการรณรงค์ รณรงค์โดยใช้สื่อต่างๆ ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย
ทำต้นฉบับป้ายต้อนรับทักทาย และเตือนความปลอดภัย ๒๕ ภาษา **พัฒนา
ของกินและของที่ระลึก** สรรหาของกินเลิศรส ของที่ระลึกจากจังหวัดต่างๆ แล้ว
ดำเนินการขยายผลด้านการตลาด

การจัดนิทรรศการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ เพื่อเผยแพร่ความรู้
ความเข้าใจ ในการสู่ภัยเศรษฐกิจโดยใช้มิติทางวัฒนธรรม **วิจัยความต้องการของ
นักท่องเที่ยว** วิจัยความต้องการด้านวัฒนธรรม และสิ่งของที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อ
ในประเทศไทย เพื่อจะได้ปรับปรุงสินค้าและบริการ **รณรงค์ด้านวัฒนธรรม** ผลิตสื่อ
เอกสารสิ่งพิมพ์ และประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับ
รู้ข่าวสารข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมองค์กรเอกชนไทยสู่ภัย
เศรษฐกิจ ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคล คณะบุคคล ชมรม สมาคม มูลนิธิ บริษัท
ห้างร้าน ตลอดจนหน่วยงานที่ดำเนินงานสู่ภัยเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิด
ผลดีแก่สังคมและเป็นแบบอย่าง

จัดงานมหกรรมวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่ง
ประเทศไทย โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นจากทั่วทุกภาคของประเทศมาร่วมจัดกิจกรรม
รณรงค์ให้กินของไทย ใช้ของไทย ไม่ว่าจะเป็นอาหารไทย ผ้าไทย การแสดงพื้นบ้าน
ต่างๆ **การจัดโครงการประกวดสถานศึกษา และชุมชนดีเด่นในการรวมใจสู่ภัย
เศรษฐกิจ** โดยร่วมมือกับองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย กระทรวง

มหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการและองค์กรอื่นๆ เพื่อผนึกกำลังกัน ดำเนินการ คัดเลือก สถานศึกษา และชุมชนดีเด่นในการร่วมใจสู้ภัยเศรษฐกิจให้เป็นรูปธรรม แล้วนำมาประกาศเกียรติคุณทางสื่อมวลชน ให้เป็นตัวอย่าง และเป็นแรงจูงใจให้ สาธารณชนร่วมใจสู้ภัยเศรษฐกิจได้อย่างกว้างขวางต่อไป

นอกจากพัฒนาสภาพเศรษฐกิจในชุมชนให้เข้มแข็งแล้วจะต้องมีองค์ ประกอบอื่นๆ ในการนำพาประเทศให้สู่ความสำเร็จ การปฏิรูปการศึกษา ก็เป็น องค์ประกอบหนึ่งที่จะสร้างความเข้มแข็งในชุมชน โดยมุ่งผลิตคนให้เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี พื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์มีทั้งส่วนดีและไม่ดี คนไม่ได้อยู่กับโลกะ โมหะ หรือโทสะอย่างเดียว มนุษย์ยังมีเมตตา กรุณา มีความรักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คนจึงเป็นสัตว์พิเศษที่สามารถอบรมสั่งสอน พัฒนา เรียนรู้ ผูกฝนได้ ไม่ได้อยู่ด้วย สัญชาตญาณ การศึกษาสามารถพัฒนามนุษย์ เพื่อจะสร้างคนมาเป็นฐานหรือแกน ในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ต้องปลูกฝังคุณสมบัติภายในให้คนอยากทำ อยาก แสวงหาความรู้ ผูกฝนพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง

การปลูกฝังความเพียรพยายามในมนุษย์ ดังเช่น “พระมหาชนก” ซึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพยายามเน้นเรื่อง “วิริยบารมี” การพึ่งพาตนเอง ให้มีความเพียรพยายามในการสร้างสรรค์ โดยนำมาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมในเรื่อง “ฉันทะ” คือ กระตุ้นให้คนเกิดความอยากทำ และให้มีอุเบกขา เป็นตัวรักษาคุณลย์ ไม่ให้มีการช่วยเหลือกันเกินไปในหมู่มนุษย์ อันจะทำให้ความเมตตากรุณาต่อกัน อยู่ในขอบเขตอันสมควร ไม่ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ แต่จะทำให้ทุกคนมีความเพียร พยายามในการพึ่งพาตนเอง พัฒนาดตนเอง

ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ในเรื่องสันโดษ คือ สันโดษในวัตถุแต่ไม่สันโดษในกุตลธรรม ถ้ามนุษย์เสพวัตถุไม่รู้จักพอ ก็จะมีเวลา แรงงานความคิดไปทุ่มเทกับวัตถุหมด แต่ถ้าพอเพียงในวัตถุแล้วจะเหลือเวลา แรงงาน สามารถ นำความคิดไปทำการศึกษาสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์กับสังคม ไปคิด พัฒนาชีวิต ทำแต่สิ่งที่ดีงามที่เรียกว่า “กุตลธรรม”

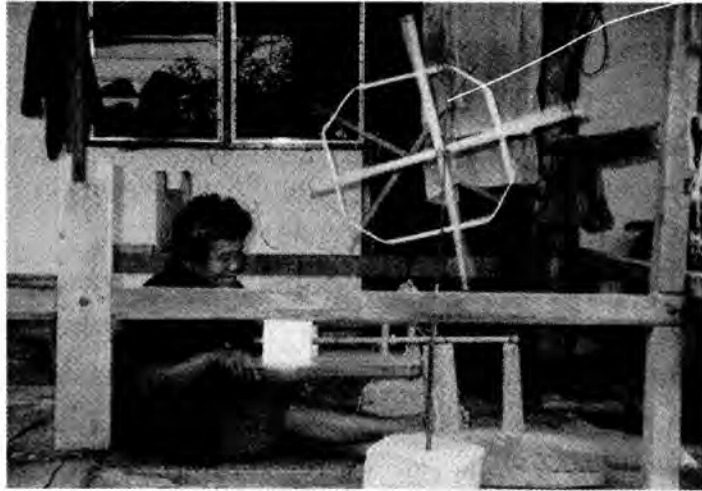
ส่งเสริมความร่วมมือในสังคมชุมชน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายพึ่งพา ให้เกิดการรวมตัวกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในระบบเศรษฐกิจ และขยายเครือข่าย ออกไปถึงความร่วมมือระดับภูมิภาคระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยควรเป็น ตัวกลางเชื่อมโยงประสานประโยชน์ในภูมิภาคอาเซียน เพราะความมีอัธยาศัยไมตรี อันดีงามของคนไทยเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมสามารถให้เกิดการประสานอย่าง สัมฤทธิ์ผลที่ต้องการได้

ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศจาก “เพื่อสร้างความ ร่ำรวย” มาเป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ “ความยากจน” โดยคำนึงถึงชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และจิตวิญญาณของคนในชาติ

องค์ประกอบที่กล่าวมาทั้งหมดคงเป็นแนวความคิดในการนำมาประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน ขณะนี้คนส่วนใหญ่ในประเทศกำลังมีความทุกข์เพราะเกิดภาวะ วิกฤติเราต้องมีปัญญาเผชิญกับมัน อย่างหมดหวัง อย่างเพิ่งเสียกำลังใจ ประเทศไทย

จะฟื้นได้โดยใช้วิกฤติเป็นโอกาส **ประการแรก** ต้องรู้ความจริงของสรรพสิ่งว่า สรรพสิ่งทั้งหลายล้วนเป็นอนิจจัง ความทุกข์ของเราก็เป็นอนิจจัง มันจะไม่อยู่กับเรา ตลอดไป มันจะต้องหายไป ถ้าเรารู้ว่ามันอยู่ชั่วคราว เราก็พอจะทนได้ **ประการที่สอง** ต้องร่วมทุกข์กันเห็นอกเห็นใจกัน ความทุกข์ ก็จะน้อยลง **ประการที่สาม** ต้องร่วมมือกันอย่าอยู่คนเดียว ขอให้ฉันนี้กำลังกันปรึกษาหารือกัน

ทั้งหมดนี้ คือ การสร้างความเป็นชุมชนให้ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ถ้าแก้ปัญหาความยากจน ได้หมดทั่วประเทศ และส่งผลทางเศรษฐกิจขึ้นมาสู่ข้างบน เศรษฐกิจของชาติก็จะมั่นคงขึ้น ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้ว่า เรามาร่วมสร้างคำว่า “ชุมชน” ให้ติดแน่นในจิตสำนึก แล้วร่วมกันสร้างพลังทางปัญญาของชุมชนให้เป็นปีกแผ่นเพื่อความมั่นคงของชาติกันดีกว่า

ชุมชนรวมใจสู้ภัยเศรษฐกิจ

ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สวช.

ชุมชนรวมใจสู้ภัยเศรษฐกิจ เป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการประกวดสถานศึกษา และชุมชนดีเด่นในการรวมใจสู้ภัยเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยมีหน่วยงานหลัก ๕ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย กรมการปกครอง กรมประชาสัมพันธ์ และธนาคารออมสิน ซึ่งทุกหน่วยงานมีความเห็นพ้องต้องกันว่าประเทศไทยกำลังประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ จึงควรมีการรณรงค์ปลุกจิตสำนึก คนไทยให้นิยมไทย ใ้ช้ของไทย กินของไทย เที่ยวเมืองไทย **ร่วมใจประหยัด** และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติอย่างจริงจัง

วิธีการรณรงค์ปลุกจิตสำนึก โดยใช้วิธีการประกวดเพื่อคัดเลือกสถานศึกษา และชุมชนที่มีผลงานดีเด่นสู้ภัยเศรษฐกิจ นำมาเผยแพร่ให้เป็นแบบอย่างในสังคม ให้ชุมชนและสถานศึกษาทั่วประเทศได้ตื่นตัวในการรวมใจสู้ภัยเศรษฐกิจ ซึ่งผลจากการดำเนินงานนับว่าได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ชุมชนและสถานศึกษาที่ได้รับคัดเลือกได้นำผลงานไปเผยแพร่ ณ ที่ต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การสาธิต แสดงผลงาน การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การอบรม อาชีพ การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินงานครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๔

ประเภทของสถานศึกษาและชุมชนที่ส่งผลงานเข้าประกวด แบ่งได้ดังนี้

สถานศึกษา จำนวน ๓ ประเภท ได้แก่

ประเภท ก. ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ประเภท ข. ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ประเภท ค. ระดับสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

สถานศึกษาในสังกัดหน่วยทหาร ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดกองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ

ชุมชนจำนวน ๓ ประเภท ได้แก่

ชุมชนในส่วนภูมิภาค หมายถึง หมู่บ้าน (หมู่บ้าน) ตามกฎหมาย ลักษณะการปกครองท้องถิ่น

ชุมชนในกรุงเทพมหานคร หมายถึง ชุมชนที่มีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๕๐ หลังคาเรือน แบ่งออกเป็น ๓ อย่าง ได้แก่ ชุมชนเมือง (รวมหมู่บ้านจัดสรรและเคหะชุมชน) ชุมชนแออัด และชุมชนชานเมือง

ชุมชนทหาร หมายถึง ชุมชนทหารในสังกัดกองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ

ประเด็นเนื้อหาการให้คะแนนสถานศึกษาและชุมชนที่ส่งผลงานเข้าประกวดจะต้องปฏิบัติ นั้น คณะกรรมการจัดทำหลักเกณฑ์ ได้แบ่งเนื้อหาการดำเนินงานออกเป็น ๗ เรื่อง ดังนี้

พากเพียรอดทน กิจกรรมได้แก่

๑. จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเชิงอนุรักษ์

๒. จัดให้มีมัคคุเทศก์อาสาสมัครเยาวชนในท้องถิ่นร่วมกันระหว่างชุมชนและสถานศึกษา

๓. ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และแสดงออกในรูปกิจกรรมตามความเหมาะสม เช่น เรียงความ คัดไทย ใต้วาที ทายปัญหา ชิงรางวัล เป็นต้น

๔. พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตด้านการเกษตรหรืออุตสาหกรรม เพื่อลดค่าใช้จ่ายหรือเพิ่มผลผลิต เช่น การผลิตปุ๋ยใช้เองในครอบครัว ใช้เครื่องทุ่นแรงโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น

เสริมสร้างคนดี กิจกรรมได้แก่

๑. ยกย่องและจัดประกวด ครอบครัวตัวอย่างสู่ภัยเศรษฐกิจที่ประสบผลสำเร็จหรือจัดประกวดเยาวชนคนเก่ง โดยให้รางวัลแก่เยาวชนที่ประสบผลสำเร็จในการลดค่าใช้จ่าย หรือเพิ่มรายได้แก่ตนเองหรือสถาบันศึกษาของตน

๒. รณรงค์ให้ลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ อบายมุข และสิ่งเสพติด

รักสามัคคี กิจกรรมได้แก่

๑. แต่งเพลง คำขวัญ บทประพันธ์ เพื่อรณรงค์ให้นักเรียนได้รวมตัวกันสู่ภัยเศรษฐกิจ

๒. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมงานประเพณีร่วมกันระหว่างชุมชนและสถานศึกษา

มีน้ำใจ กิจกรรมได้แก่

๑. ส่งเสริมโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนและมีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ส่งเสริมอาหารกลางวันของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน

๒. แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการรวมใจสู่ภัยเศรษฐกิจ

๓. จัดกิจกรรมช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนในการดำรงชีพ เช่น กองทุนข้าว กองทุนวัว เป็นต้น

ไผ่ประหยัด กิจกรรมได้แก่

๑. ร่วมกันประหยัดพลังงาน เช่น การลดปริมาณการใช้น้ำ ไฟฟ้า กระดาษ ในสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

๒. จัดกิจกรรมนิยามไทยในรูปแบบต่างๆ เพื่อสนองนโยบายของรัฐ ในการใช้ของไทยกินของไทย เทียบเมืองไทย ร่วมใจประหยัด

๓. ส่งเสริมกิจกรรมการรณรงค์เพื่อหารายได้เข้าหมู่บ้าน เช่น การจัดตั้งกองทุน

๔. ระดมเงินทุนเพื่อขอความช่วยเหลือจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอก

ข้อสัถยสุจริต กิจกรรมได้แก่

๑. จัดตั้งชมรมออมทรัพย์หรือกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

๒. จัดกิจกรรมยกย่องเยาวชนคนดีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต

เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมได้แก่

๑. ส่งเสริมให้นักเรียนในสถานศึกษาสามารถประกอบอาหารของท้องถิ่น ที่จำหน่ายได้

๒. ส่งเสริมให้นักเรียนในสถานศึกษา สามารถผลิตสินค้าท้องถิ่นที่จำหน่ายได้

๓. จัดทำป้ายรณรงค์หน้าสถานศึกษาหรือชุมชน เพื่อรณรงค์ให้นักเรียน ประชาชนฉีกหัวใจสู่ภัยเศรษฐกิจ

๔. จัดกิจกรรมขยายผลการรณรงค์ไปยังผู้ปกครองและชุมชน

๕. ส่งเสริมกิจกรรมเสริมรายได้ของนักเรียนโรงเรียน และชุมชน

๖. จัดตั้งข้อบัญญัติหมู่บ้านเกี่ยวกับการรณรงค์สู่ภัยเศรษฐกิจ

๗. จัดตั้งกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านหรือชุมชน

๘. ส่งเสริมการผลิตหัตถกรรม อุตสาหกรรม

๙. ดำเนินการตามทฤษฎีใหม่ไร่นาสวนผสมตามแนวพระราชดำริ

๑๐. ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชผักสวนครัวในครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา

๑๑. ดำเนินกิจการร้านค้าในชุมชน

ออมทรัพย์วันละบาท

สวนเกษตรแปลงเพาะชำ

ทำلوبขายเป็นอาชีพเสริม

เกษตรกรทฤษฎีใหม่

ผลการดำเนินงาน ประจำปี ๒๕๔๑

ชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ จำนวน ๕๔ แห่ง

เขตกรุงเทพมหานคร

ชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตึกวา** หมู่ที่ ๕ ถ.ลำไทร แขวงโคกแฝด เขต
หนองจอก กทม. ๑๐๕๐๐

เขตการศึกษา ๑

- ๑) ชุมชนบ้านท่าข้าม*** หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๑๐
- ๒) ชุมชนบ้านคลอง๑๓ หมู่ที่ ๕, ๖ ตำบลบึงคลองใหญ่ อำเภอลำลูกกา
จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๕๐
- ๓) ชุมชนบ้านบางปลา*** หมู่ที่ ๑, ๑๕ ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๕๔๐
- ๔) ชุมชนบางสีทอง** อำเภอบางกรวย จ.นนทบุรี ๑๑๑๓๐

เขตการศึกษา ๒

- ๑) ชุมชนบ้านทอน*** หมู่ที่ ๕ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัด
นราธิวาส ๙๖๐๐๐
- ๒) ชุมชนบ้านราวปลา** หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัด
สตูล ๙๑๑๒๐
- ๓) ชุมชนบ้านตาชี*** หมู่ที่ ๒ ตำบลตาชี อำเภอยะหา จังหวัดสตูล
๙๕๑๒๐
- ๔) ชุมชนบ้านจือโร๊ะ* หมู่ที่ ๖ ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

เขตการศึกษา ๓

- ๑) ชุมชนปาย่าง** หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองเปี้ยะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
๙๐๑๓๐
- ๒) ชุมชนบ้านดอนรวบ*** หมู่ที่ ๘ ตำบลผางหมาก อำเภอเมือง จังหวัด
ชุมพร ๘๖๐๐๐
- ๓) ชุมชนบ้านดอนใหญ่** หมู่ที่ ๗ ตำบลคลองไทร อำเภอท่าช้าง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๑๔๐
- ๔) ชุมชนบ้านคอกวัว*** หมู่ที่ ๑ ตำบลชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
๙๓๐๐๐
- ๕) ชุมชนบ้านคลองเมียด** หมู่ที่ ๗ ตำบลทอนหงษ์ อำเภอพรหมคีรี
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๓๒๐

หมายเหตุ ชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ประจำปี ๒๕๔๑

* ชุมชนดีเด่นระดับเขตการศึกษา

** ชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด

*** ชุมชนที่สวช.เชิญเข้าร่วมโครงการ

เขตการศึกษา ๔

- ๑) ชุมชนบ้านเชิงทะเล** หมู่ที่ ๕ ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ๘๓๑๑๐
- ๒) ชุมชนบ้านห้วยอนวัต** หมู่ที่ ๑ ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา ๘๒๑๘๐
- ๓) ชุมชนบ้านนาเกาะสัก** หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านหวี อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง ๙๒๑๒๐
- ๔) ชุมชนบ้านนาพรุ* หมู่ที่ ๒ ตำบลนาคา อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ๘๕๑๒๐
- ๕) ชุมชนบ้านเกาะกลาง*** หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ๘๑๐๐๐

เขตการศึกษา ๕

- ๑) ชุมชนบ้านหัวกรวด*** หมู่ที่ ๒ ตำบลบางโตนด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๒๐
- ๒) ชุมชนบ้านหินลาดตะวันตก** หมู่ที่ ๓ ตำบลหินลาด อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๘๐
- ๓) ชุมชนบ้านน้ำตก สาย ๑*** หมู่ที่ ๑๑ ตำบลห้วยยาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐
- ๔) ชุมชนบ้านปากน้ำ* หมู่ที่ ๕ ตำบลปากน้ำ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๒๐
- ๕) ชุมชนบ้านทุ่งเพื่อ** หมู่ที่ ๗ ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐

เขตการศึกษา ๖

- ๑) ชุมชนบ้านหินปัก* ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ๑๕๑๑๐
- ๒) ชุมชนบ้านท้องคุ้ง** หมู่ที่ ๑๑ ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๕๐
- ๓) ชุมชนมะขามเฒ่า** อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๒๐
- ๔) ชุมชนบ้านหนองมน** หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านหลวง อำเภออดอนพุด จังหวัดสระบุรี ๑๘๒๑๐
- ๕) ชุมชนบ้านหมื่นเกลา** หมู่ที่ ๔ ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๕๐
- ๖) ชุมชนบ้านบางกระบือ*** หมู่ที่ ๑ ตำบลบางกระบือ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๐๐๐
- ๗) ชุมชนวัฒนธรรมมารวิชัย** ตำบลมารวิชัย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐

เขตการศึกษา ๗

- ๑) ชุมชนบ้านท่าพุทธา** หมู่ที่ ๙ ตำบลโกสัมพดี อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร ๖๒๐๐๐

- ๒) ชุมชนบ้านหนองแจ้* หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแจ้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๖๐
- ๓) ชุมชนบ้านห้วยไคร้** หมู่ที่ ๒ ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำป่าต จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๑๑๐
- ๔) ชุมชนบ้านน้ำโจน** หมู่ที่ ๖ ตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ๖๓๐๐๐
- ๕) ชุมชนบ้านตลาดจันเสน** หมู่ที่ ๑ ตำบลจันเสน อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๑๔๐
- ๖) ชุมชนบ้านหนองอ้ายตุ้** หมู่ที่ ๘ ตำบลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๕๐
- ๗) ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ** หมู่ที่ ๓ ตำบลห้วยแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๑๖๐
- ๘) ชุมชนบ้านหนองผักนึ่ง** ตำบลกลางดง อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ๖๔๑๕๐

เขตการศึกษา ๘

- ๑) ชุมชนบ้านป่าไผ่* หมู่ที่ ๒ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๒๐
- ๒) ชุมชนบ้านห้วยसानพลับพลา** หมู่ที่ ๖ ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ๕๗๒๕๐
- ๓) ชุมชนบ้านทุ่งม่านเหนือ*** หมู่ที่ ๒ ตำบลเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ๕๒๐๐๐
- ๔) ชุมชนบ้านปิ่น*** หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านปิ่น อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ๕๖๑๒๐
- ๕) ชุมชนบ้านใหม่จัดสรร** อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่ ๕๔๑๔๐
- ๖) ชุมชนบ้านซึ้ง** อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ๕๕๑๑๐
- ๗) ชุมชนบ้านท่าข้ามเหนือ** อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๘๑๑๐

เขตการศึกษา ๙

- ๑) ชุมชนบ้านหนองแวง** หมู่ที่ ๕, ๑๐ ตำบลไชยวาน อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี ๔๑๒๙๐
- ๒) ชุมชนบ้านห้วยไม้ซอด*** หมู่ที่ ๙ ตำบลปากคาด อำเภอปากคาด จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๙๐
- ๓) ชุมชนบ้านนาบอน* หมู่ที่ ๙ ตำบลนาซาว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ๔๒๑๑๐
- ๔) ชุมชนบ้านชัยชนะ** หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าศิลา อำเภอสองดาว จังหวัดสกลนคร ๔๗๑๙๐
- ๕) ชุมชนบ้านหนองโก** หมู่ที่ ๓ ตำบลก้านเหลือง อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น ๔๐๒๓๐
- ๖) ชุมชนบ้านนาแก*** หมู่ที่ ๒, ๗, ๑๐ ตำบลนาแก อำเภอนาแก จังหวัดหนองบัวลำภู ๓๙๑๗๐

เขตการศึกษา ๑๐

- ๑) ชุมชนบ้านหมากมาย* หมู่ที่ ๓ ตำบลกลาง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๖๐
- ๒) ชุมชนบ้านนาเยี่ย** หมู่ที่ ๔, ๘ ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ๓๗๐๐๐
- ๓) ชุมชนบ้านประตูลี** หมู่ที่ ๓ ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๑๗๐
- ๔) ชุมชนบ้านผิ่ววน** หมู่ที่ ๕ ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ๓๕๑๖๐
- ๕) ชุมชนบ้านโขงกุดหวาย** หมู่ที่ ๗ ตำบลแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๐๐๐
- ๖) ชุมชนบ้านท่าเรือ*** หมู่ที่ ๑, ๒ ตำบลท่าเรือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครพนม ๔๘๑๘๐
- ๗) ชุมชนบ้านภู*** หมู่ที่ ๑, ๒ ตำบลบ้านเป้า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ๔๙๑๖๐
- ๘) ชุมชนบ้านโคกโก่ง*** หมู่ที่ ๕ ตำบลกุดหว้า อำเภอภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๑๑๐

เขตการศึกษา ๑๑

- ๑) ชุมชนบ้านบึงพระ** หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าลาดขาว อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๑๙๐
- ๒) ชุมชนบ้านม่วงหวาน-โคกเจริญ** หมู่ที่ ๘, ๑๕ ตำบลจันทุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๒๕๐
- ๓) ชุมชนบ้านหัน* หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านหัน อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๑๒๐
- ๔) ชุมชนบ้านกุดเมืองฮาม** หมู่ที่ ๘ ตำบลตะกุดเมืองฮาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๑๙๐

เขตการศึกษา ๑๒

- ๑) ชุมชนบ้านไร่หลักทอง*** หมู่ที่ ๗ ตำบลไร่หลักทอง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐
- ๒) ชุมชนบ้านตลาดบ่อบัว* ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐
- ๓) ชุมชนบ้านคูคต** หมู่ที่ ๑๑ ตำบลบางปลาгод อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ๒๖๑๒๐
- ๔) ชุมชนบ้านทับลาน* หมู่ที่ ๑ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๒๒๐
- ๕) ชุมชนบ้านวังหิน** หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ๒๗๐๐๐

- ๖) ชุมชนบ้านกลาง*** หมู่ที่ ๒ ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๓๐
- ๗) ชุมชนบ้านเขาคลอก** หมู่ที่ ๖ ตำบลสำนักท้อน อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ๒๑๑๓๐

ผลการดำเนินงาน ประจำปี ๒๕๕๒

ชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจดีเด่นระดับจังหวัด

๑. ชุมชนในสังกัดหน่วยทหาร

- ๑) ชุมชนกองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๓๑ รักษาพระองค์ ค่ายพลโยธิน หมู่ที่ ๗ ตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี กรมทหารปืนใหญ่ที่๑ รักษาพระองค์ สังกัดกองทัพบก
- ๒) ชุมชนหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน หมู่ที่ ๑ ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐ สังกัดกองทัพเรือ

๒. ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

- ๑) ชุมชนเมือง ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านสินธร แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กทม. ๑๐๒๔๐
- ๒) ชุมชนชานเมือง ได้แก่ ชุมชนโชนะมันร่วมพัฒนา แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี กทม. ๑๐๕๑๐
- ๓) ชุมชนแออัด ได้แก่ ชุมชนหมู่ที่ ๒ บางมด แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

๓. ชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด จำนวน ๖๕ แห่ง

เขตการศึกษา ๑

- ๑) ชุมชนบางน้ำผึ้ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๑๓๐
- ๒) ชุมชนคลองสิบสาม หมู่ที่ ๖ ตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๕๐
- ๓) ชุมชนบางไทรใต้ ตำบลบางไทรใต้ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๐๐๐
- ๔) ชุมชนบ้านคลองฝรั่ง หมู่ที่ ๗ ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๕๐

เขตการศึกษา ๒

- ๑) ชุมชนบ้านบางโพงยซิแ่น หมู่ที่ ๒ ตำบลบางโพงยซิแ่น อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ๙๕๑๒๐
- ๒) ชุมชนบ้านสวนเทศ หมู่ที่ ๕ ตำบลแปะ-ระ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล ๙๑๑๕๐
- ๓) ชุมชนบ้านท่าข้าม หมู่ที่ ๑ ตำบลท่าข้าม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๓๐

- ๔) ชุมชน ส.ว.นอก หมู่ที่ ๒ ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัด
นราธิวาส ๙๖๑๔๐

เขตการศึกษา ๓

- ๑) ชุมชนบ้านแชะ หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองหรีง อำเภอนาหม่อม
จังหวัดสงขลา ๙๐๓๑๐
- ๒) ชุมชนบ้านคีรีวง หมู่ที่ ๕ ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัด
นครศรีธรรมราช ๘๐๒๓๐
- ๓) ชุมชนบ้านดอนคา หมู่ที่ ๓ ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว
จังหวัดชุมพร ๘๖๒๓๐
- ๔) ชุมชนบ้านไสกุน หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าพะยอม อำเภอป่าพะยอม
จังหวัดพัทลุง ๙๓๑๑๐
- ๕) ชุมชนบ้านศรีชัยคราม หมู่ที่ ๑ ตำบลไชยคราม อำเภอดอนสัก
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๒๒๐

เขตการศึกษา ๔

- ๑) ชุมชนบ้านหินขาว หมู่ที่ ๙ ตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์
จังหวัดระนอง ๘๕๑๒๐
- ๒) ชุมชนบ้านบางครั้ง หมู่ที่ ๓ ตำบลบางวัน อำเภอคุระบุรี
จังหวัดพังงา ๘๒๑๕๐
- ๓) ชุมชนบ้านควนสวรรค์ หมู่ที่ ๘ ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง
จังหวัดตรัง ๙๒๑๗๐

เขตการศึกษา ๕

- ๑) ชุมชนบ้านกล้วย หมู่ที่ ๒ ตำบลป่าหวาย อำเภอสนมฝั่ง
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐
- ๒) ชุมชนหมู่บ้านสามเรือน ตำบลท่าตะคร้อ อำเภอหนองหญ้า-
ปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๖๐
- ๓) ชุมชนบ้านดาวโด่ง หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองเขิน อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐
- ๔) ชุมชนบ้านหินกอง หมู่ที่ ๒ ตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอ
บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๔๐
- ๕) ชุมชนบ้านหนองขาว ตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัด
กาญจนบุรี ๗๑๑๐๐

เขตการศึกษา ๖

- ๑) ชุมชนบ้านตะลุง หมู่ที่ ๑-๓ ตำบลตะลุง อำเภอเมือง
จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐
- ๒) ชุมชนบ้านยางทอง หมู่ที่ ๘ ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง
จังหวัดอ่างทอง ๑๔๑๒๐

- ๓) ชุมชนบ้านโพธิ์ประสิทธิ์ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านนา อำเภอหารราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๕๐
- ๔) ชุมชนบ้านปลายนาหนองโหลง หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านจำ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๓๐
- ๕) ชุมชนบ้านท่าฉนวน หมู่ที่ ๑ ตำบลท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๑๐
- ๖) ชุมชนบ้านชีห่อม หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านครัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ๑๘๑๓๐

เขตการศึกษา ๗

- ๑) ชุมชนบ้านรายชะโด หมู่ที่ ๖ ตำบลสามง่าม อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๔๐
- ๒) ชุมชนบ้านจันทิมา ตำบลจันทิมา อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร ๖๒๑๗๐
- ๓) ชุมชนบ้านดงยาป่า หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสขนาลัย จังหวัดสุโขทัย ๖๔๑๓๐
- ๔) ชุมชนบ้านดงแขวน หมู่ที่ ๖ ตำบลท่าข้าม อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๕๐
- ๕) ชุมชนบ้านหาดสองแคว หมู่ที่ ๒ ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๑๔๐
- ๖) ชุมชนบ้านเด่นวัว หมู่ที่ ๔ ตำบลเชียงทอง กิ่งอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ๖๓๐๐๐

เขตการศึกษา ๘

- ๑) ชุมชนบ้านดอย หมู่ที่ ๑๓ ตำบลยางเปียง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๑๐
- ๒) ชุมชนบ้านป่าเป่า หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
- ๓) ชุมชนบ้านหนองน้ำรัต หมู่ที่ ๒ ตำบลน้ำรัต อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ๕๔๑๗๐
- ๔) ชุมชนบ้านหลายทุ่ง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ๕๕๑๓๐
- ๕) ชุมชนบ้านเกาะยะ-แม่หยวก หมู่ที่ ๔ ตำบลนาแสง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ๕๒๑๓๐
- ๖) ชุมชนบ้านกุงไม้สัก ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๘๐๐๐
- ๗) ชุมชนบ้านสนธิพัฒนา หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ๕๖๑๑๐

เขตการศึกษา ๘

- ๑) ชุมชนบ้านหนองลาด หมู่ที่ ๘ ตำบลอ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ๒๑๑๙๐
- ๒) ชุมชนบ้านคอนนาคี ตำบลบ้านขาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ๓๙๐๐๐
- ๓) ชุมชนบ้านป่าจิว หมู่ที่ ๑ ตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๑๐
- ๔) ชุมชนบ้านนาอ้อ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ๔๒๐๐๐
- ๕) ชุมชนบ้านโคกสะอาด หมู่ที่ ๔ ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ๔๗๒๑๐
- ๖) ชุมชนบ้านโคกไม้้งาม หมู่ที่ ๑ ถนนชุมแพ-หนองบัว ตำบลศรีสุข อำเภอสีชมภู จังหวัดขอนแก่น ๔๐๒๒๐

เขตการศึกษา ๑๐

- ๑) ชุมชนบ้านจิกกลุ่ม หมู่ที่ ๒ ตำบลจิกเทิง อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๓๓๐
- ๒) ชุมชนบ้านเปือย หมู่ที่ ๑ ตำบลเปือย อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ๓๗๐๐๐
- ๓) ชุมชนบ้านหนองหนอง ตำบลอิงอ่อง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๑๘๐
- ๔) ชุมชนบ้านหนองเลิง หมู่ที่ ๓ ตำบลแคนน้อย อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธร ๓๕๑๘๐
- ๕) ชุมชนบ้านโนนศิลาเลิง หมู่ที่ ๑ ตำบลโนนศิลาเลิง กิ่งอำเภอช่องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๑๓๐
- ๖) ชุมชนบ้านโขงกู่ทอง ตำบลกู่ทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๖๐
- ๗) ชุมชนบ้านพะทาย หมู่ที่ ๖ ตำบลพะทาย อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ๔๘๑๒๐
- ๘) ชุมชนบ้านอรัญญา ตำบลกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ๔๙๑๓๐

เขตการศึกษา ๑๑

- ๑) ชุมชนบ้านกุดโดก หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๒๑๐
- ๒) ชุมชนบ้านกะเลา หมู่บ้านหมื่นศรี อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๑๗๐
- ๓) ชุมชนบ้านห้วยศาลา หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองบัวโคก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๑๓๐

- ๔) ชุมชนบ้านหนองหอย ตำบลกุศุมแสง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๒๑๐
- ๕) ชุมชนบ้านเขิน หมู่ที่ ๑ ตำบลเขิน อำเภอน้ำเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๑๓๐

เขตการศึกษา ๑๒

- ๑) ชุมชนบ้านไร่ หมู่ที่ ๗ ตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐
- ๒) ชุมชนบ้านมาบโอน หมู่ที่ ๑๑ ตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๒๐
- ๓) ชุมชนบ้านมะงั่ว หมู่ที่ ๘ ตำบลชุมแสง อำเภोजันท์ จังหวัดระยอง ๒๑๒๑๐
- ๔) ชุมชนบ้านฝั่งคลอง หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ๒๖๑๓๐
- ๕) ชุมชนบ้านหนองยาว หมู่ที่ ๔ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๒๓๐
- ๖) ชุมชนบ้านคลองสิบสาม ตำบลเขาสามลิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

ผลการดำเนินงาน ประจำปี ๒๕๔๔

ชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ จำนวน ๗๖ แห่ง

เขตการศึกษา ๑

- ๑) ชุมชนวัดสุวรรณาราม ๑๖/๓ หมู่ที่ ๑ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐
- ๒) ชุมชนบ้านสามโคก หมู่ที่ ๒ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๖๐
- ๓) ชุมชนวัดบัวโรย หมู่ที่ ๑๒ ตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๕๔๐
- ๔) ชุมชนสาครตันติคุณ หมู่ที่ ๓ ตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๑๒๐
- ๕) ชุมชนบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

เขตการศึกษา ๒

- ๑) ชุมชนบ้านซีเยาะ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางไผ่ ยะลา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ๙๕๑๒๐
- ๒) ชุมชนบ้านตรัง หมู่ที่ ๒ ตำบลตรัง อำเภอมาบยอ จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๔๐
- ๓) ชุมชนบ้านฝั่งปาล์ม หมู่ที่ ๑ ตำบลปาล์มพัฒนา กิ่งอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ๙๑๑๓๐

๔) ชุมชนบ้านจือแร หมู่ที่ ๑ ตำบลรีโก้ อำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา ๙๖๑๔๐
เขตการศึกษา ๓

๑) ชุมชนบ้านหน้าคอก หมู่ที่ ๖ ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัด
สงขลา ๙๐๑๗๐

๒) ชุมชนบ้านโคกตะเคียน หมู่ที่ ๔ ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๖๐

๓) ชุมชนบ้านละแม หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งควาตัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
๘๖๑๗๐

๔) ชุมชนบ้านสวนโหนด หมู่ที่ ๘ ตำบลชุมพล กิ่งอำเภอศรีนครินทร์
จังหวัดพัทลุง ๙๓๐๐๐

๕) ชุมชนบ้านหนองยอ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๑๖๐
เขตการศึกษา ๔

๑) ชุมชนบ้านเกษตร ๙๓/๓ หมู่ที่ ๔ ถนนวิจิตรสงคราม ตำบลกะทู้
อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ๘๓๑๒๐

๒) ชุมชนบ้านปากพู้ หมู่ที่ ๓ ตำบลท่านา อำเภอเกาะปัง จังหวัดพังงา
๘๒๑๗๐

๓) ชุมชนบ้านหวาง หมู่ที่ ๑ ตำบลหวาง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ๘๕๐๐๐

๔) ชุมชนบ้านน้ำรอบ ๖ หมู่ที่ ๗ ซอยสหกรณ์ ซอย ๙ ถนนบกเก้าห้อง-
เขาแก้ว ตำบลคีรีวง อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ๘๑๑๖๐

๕) ชุมชนบ้านเกาะบก หมู่ที่ ๑ ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัด
ตรัง ๙๒๑๗๐

เขตการศึกษา ๕

๑) ชุมชนบ้านดอนพรม ๒๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลดอนคา อำเภอบางแพ
จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๖๐

๒) ชุมชนบ้านเขาย้อย หมู่ที่ ๕ ซอยบรรพตศิลาคุณ ถนนเพชรเกษม
ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๔๐

๓) ชุมชนบ้านบางขันแตก หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบางขันแตก อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐

๔) ชุมชนบ้านมะขามโพรง หมู่ที่ ๙ ถนนหนองบัว-ด่านสิงขร ตำบลเกาะ
อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐

๕) ชุมชนบ้านวังหลุมพอง อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๖๐

๖) ชุมชนบ้านท่ามะขาม หมู่ที่ ๒ ตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัด
กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐

เขตการศึกษา ๖

๑) ชุมชนบ้านหลุมข้าว หมู่ที่ ๖ ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัด
ลพบุรี ๑๕๑๒๐

- ๒) ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองวัว อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐
- ๓) ชุมชนบ้านแก้วฟ้า หมู่ที่ ๑ ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๗๐
- ๔) ชุมชนบ้านระนาม หมู่ที่ ๖ ตำบลชีน้ำร้าย อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๑๐
- ๕) ชุมชนบ้านหนองแค หมู่ที่ ๘ ตำบลนางลือ อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ๑๗๐๐๐
- ๖) ชุมชนบ้านโคกหม้อ หมู่ที่ ๒ ตำบลโคกหม้อ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๒๐
- ๗) ชุมชนบ้านลานทอง ๒๖ หมู่ที่ ๑ ถนนบ้านท่าฤทธิ ตำบลวังม่วง อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี ๑๘๒๒๐

เขตการศึกษา ๗

- ๑) ชุมชนบ้านนาบัว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลนาบัว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๑๒๐
- ๒) ชุมชนบ้านบึงสีไฟ ๒๖๙/๒ ถนนบึงสีไฟ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ๖๖๐๐๐
- ๓) ชุมชนบ้านใหม่ หมู่ที่ ๖ ตำบลท่าขุนราม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ๖๒๐๐๐
- ๔) ชุมชนบ้านวังมะปราง ๓๔๙ หมู่ที่ ๑๖ ตำบลพุทธบาท อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๑๕๐
- ๕) ชุมชนบ้านปากร่องห้วยจี่ หมู่ที่ ๒ ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ๖๓๑๒๐
- ๖) ชุมชนบ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ๖๔๑๔๐
- ๗) ชุมชนบ้านบางประมุง หมู่ที่ ๕ ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๑๗๐
- ๘) ชุมชนบ้านวังพะเนียด ๔๘/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๑๒๐

เขตการศึกษา ๘

- ๑) ชุมชนบ้านทุ่งยาว หมู่ที่ ๑ ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๑๐
- ๒) ชุมชนบ้านโป่งเทวี หมู่ที่ ๒-๕ ตำบลบ้านโป่ง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ๕๗๑๗๐
- ๓) ชุมชนบ้านหนองยวง ๒๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ๕๑๑๒๐

- ๔) ชุมชนบ้านนามน หมู่ที่ ๒ ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ๕๔๑๕๐
- ๕) ชุมชนบ้านนาบึง หมู่ที่ ๒ ตำบลนาบึง กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐
- ๖) ชุมชนบ้านสบแม่ท่า หมู่ที่ ๒ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ๕๒๒๑๐
- ๗) ชุมชนบ้านเมืองปอน หมู่ที่ ๑ ตำบลเมืองปอน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๘๑๔๐
- ๘) ชุมชนบ้านร่องจัว ๒๒๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลสว่างอารมณ์ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ๕๖๑๒๐

เขตการศึกษา ๙

- ๑) ชุมชนบ้านนายูง หมู่ที่ ๑ ตำบลนายูง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ๔๑๓๘๐
- ๒) ชุมชนบ้านสวนสวรรค์ หมู่ที่ ๔ ตำบลวังทอง อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ๓๙๑๗๐
- ๓) ชุมชนบ้านหนองพันทา หมู่ที่ ๖ ถนนปากคาด-พระเจริญ ตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๗๐
- ๔) ชุมชนบ้านแสงภา หมู่ที่ ๑ ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ๔๒๑๗๐
- ๕) ชุมชนบ้านวังปลาเชื่อม หมู่ที่ ๕ ถนนอ้อมแก้ว-นิรมัย ตำบลบ้านโพน อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ๔๗๒๓๐
- ๖) ชุมชนบ้านโนนสว่าง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๑๕๐

เขตการศึกษา ๑๐

- ๑) ชุมชนบ้านลาดสมมติ หมู่ที่ ๓ ตำบลกุศกร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๓๐
- ๒) ชุมชนบ้านฤกษ์อุดม หมู่ที่ ๗ ตำบลลือ อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ๓๗๑๑๐
- ๓) ชุมชนบ้านหัวเมือง ๒๒ หมู่ที่ ๘ ตำบลหัวเมือง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ๓๕๑๓๐
- ๔) ชุมชนบ้านหนองหล่ม หมู่ที่ ๘ ตำบลเหล่า กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๑๗๐
- ๕) ชุมชนบ้านโพนนาดี หมู่ที่ ๔, ๑๐ ตำบลหนองผือ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๑๖๐
- ๖) ชุมชนบ้านหนองแคน หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองแคน อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ๔๙๑๔๐
- ๗) ชุมชนบ้านนาคุณ ๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๙๐

๘) ชุมชนบ้านหนองหอยใหญ่ หมู่ที่ ๔, ๑๑, ๑๔ ตำบลพุ่มแก อำเภอ
นาแก จังหวัดนครพนม ๔๘๑๓๐

เขตการศึกษา ๑๑

๑) ชุมชนบ้านมูลบน หมู่ที่ ๗ ตำบลจระเข้หิน อำเภอกนครบุรี จังหวัด
นครราชสีมา ๓๐๒๕๐

๒) ชุมชนบ้านตะโนน หมู่ที่ ๕ ตำบลแจนแวน กิ่งอำเภอกวีณรงค์ จังหวัด
สุรินทร์ ๓๒๑๕๐

๓) ชุมชนบ้านร่องหมากน้อย หมู่ที่ ๑๒ ตำบลลันทา อำเภอเมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๔) ชุมชนบ้านขาม หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
๓๖๑๓๐

๕) ชุมชนบ้านละทาย หมู่ที่ ๘ ตำบลละทาย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัด
ศรีสะเกษ ๓๓๑๓๐

เขตการศึกษา ๑๒

๑) ชุมชนซอยธรรมวิทย์ หมู่ที่ ๒ ตำบลลัดทึบ อำเภอลัดทึบ จังหวัดชลบุรี
๒๐๑๘๐

๒) ชุมชนบ้านหนองโพรง หมู่ที่ ๖ ตำบลเนินทราย อำเภอเมือง จังหวัด
ตราด ๒๓๐๐๐

๓) ชุมชนบ้านไร่ หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัด
ฉะเชิงเทรา ๒๔๑๒๐

๔) ชุมชนบ้านโป่งแรด หมู่ที่ ๕ ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัด
จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๕) ชุมชนบ้านนา หมู่ที่ ๘ ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ๒๑๐๐๐

๖) ชุมชนบ้านคลองสีเสียด หมู่ที่ ๓ ตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา
จังหวัดนครนายก ๒๖๑๑๐

๗) ชุมชนบ้านตัน อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๓๐

๘) ชุมชนบ้านถาวรสามัคคี หมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองม่วง กิ่งอำเภอโคกสูง
จังหวัดสระแก้ว ๒๗๑๒๐

๙) ชุมชนวัดกลาง ๙๐ หมู่ที่ ๒ ซอยลาดพร้าว ๑๓๒ ถนนลาดพร้าว
แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐

เยาวชนนิยมไทย

ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สวช.

สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของความนิยมไทยไว้ว่า ความนิยมไทย คือ การที่คนไทยนิยมชมเชยในความเป็นไทยของตนสนับสนุนและส่งเสริมคนไทยและชาติไทย อันเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งที่แสดงถึงความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ คนไทยพึงนิยมไทยโดยแสดงออกดังนี้

- นิยมในเชื้อชาติ ได้แก่ การรักนับถือคนไทยด้วยกัน และชาติไทย ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามคนไทย และชาติไทยอันจะก่อให้เกิดเสียเกียรติของชาติ ไม่เห็นชาติอื่นดีกว่าชาติไทย
- นิยมในขนบธรรมเนียมประเพณี คือ นิยมถือหลักปฏิบัติธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย
- นิยมในสิ่งประดิษฐ์ คือ นิยมใช้ของที่คนไทยทำ หรือทำในเมืองไทย นิยมซื้อของที่คนไทยขาย

เยาวชนนิยมไทย หมายถึง กลุ่มเยาวชนไทยซึ่งมีค่านิยมและจิตสำนึกในความภูมิใจยอมรับนับถือชื่นชมยินดี ในการผลิตและใช้ของไทย และวิถีชีวิตที่ดั่งแบบไทย

ในทัศนะ ฯพณฯ ชวน หลีกภัย ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความนิยมไทยว่านิยมไทยเป็นอุดมการณ์และค่านิยมที่ให้สำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย สำนึกถึงความสำคัญของวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทยนิยมไทย ไม่ละทิ้งวัฒนธรรมและประเพณีของไทย โดยมุ่งที่จะรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย และมุ่งที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศเป็นส่วนรวมด้วย และท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรณรงค์นิยมไทยอีกว่า การรณรงค์เรื่องนิยมไทยนั้น ควรมีการเริ่มไปพร้อม ๆ กัน ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก เพราะผู้ใหญ่จะเกิดความนิยมไทยก็ต้องมีการปลูกฝังกันแต่เยาว์วัย ต้องปลูกฝังมาโดยต่อเนื่อง เพราะฉะนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการรณรงค์พร้อม ๆ กันไปทั้งเด็กและผู้ใหญ่

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ การรับวัฒนธรรมตะวันตกโดยปราศจากการเลือกสรรมีความสัมพันธ์กับการละเลยวัฒนธรรมไทย ด้วยการปลูกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้หันมาสนับสนุนค่านิยมแบบไทย ๆ การใช้สินค้าไทย การผลิตที่เกิดจากภูมิปัญญาไทย อาทิเช่น อาหารไทยมีส่วนประกอบเป็นพืชสมุนไพรหลากหลายชนิด จนเป็นที่ยอมรับว่าอาหารไทยเป็นอาหารเพื่อ

สุขภาพแม้กระทั่งชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ยังให้การยอมรับและชื่นชมรสชาติของอาหารไทยการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เห็นคุณค่าของอาหารไทยยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกพืชพื้นบ้านต่างๆ เหล่านี้อีกด้วย

การส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาไทยในรูปแบบอื่นๆ ย่อมส่งผลดีอย่างกว้างขวางเช่นกัน และทำให้คนในสังคมไทยมีส่วนในการช่วยลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศในยามที่ประเทศประสบภาวะวิกฤติอยู่ในปัจจุบันและเหนือสิ่งอื่นใดก็คือความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงกำหนด ให้มีโครงการเยาวชนนิยมไทยขึ้น โดยมีกิจกรรมสำคัญรวม ๒ กิจกรรม คือ กิจกรรมเยาวชนนิยมไทยในสถานศึกษา และ กิจกรรมค่ายเยาวชนนิยมไทย

กิจกรรมเยาวชนนิยมไทย ได้แก่ เรื่องของวิถีชีวิตที่ดงามแบบไทยในเรื่องต่างๆ เช่น อาหารไทย การกินอยู่อย่างไทยรวมทั้งการทำเป็นกินเป็น วิถีชีวิตไทยที่ช่วยเหลือกันให้ อภัยกัน สินค้าไทย อุตสาหกรรมไทย การสนับสนุนให้ใช้ของไทย การนำภูมิปัญญาไทยภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกายไทยโดยใช้ของไทยหรือมีลักษณะเป็นแบบไทยทางด้านศิลปไทย เช่น สถาปัตยกรรม ภาษาและวรรณกรรม การแสดง - การละเล่น ดนตรี ศิลปหัตถกรรมไทย กีฬาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกต่อความเป็นไทย

กิจกรรมเยาวชนนิยมไทยในสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาดีเด่นในการรวมใจสู่ภัยเศรษฐกิจรวม ๑๕๙ แห่ง ทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนของชาติมีค่านิยม ทักษะคติ มีความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตความเป็นไทยและภูมิปัญญาไทยลดความฟุ้งเฟ้อ รู้จักอดออม รู้จักใช้ชีวิตเรียบง่าย ช่วยเหลือกัน และให้อภัยกัน รวมทั้งการสร้างกระแสนิยมไทยให้เกิดขึ้นแก่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ ให้นิยมอาหารไทยและผลิตภัณฑ์สินค้าไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ร่วมกับสถาบันเอเชียแปซิฟิกศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตประสานมิตรร่วมกันจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนนิยมไทยขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ - ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๒ ที่ผ่านมา ณ หอประชุมเล็กและค่ายวชิรา จังหวัดสระบุรี เพื่อปลูกจิตสำนึกเยาวชนนิยมไทยให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของบ้านเมืองและแสวงหาแนวทางความร่วมมือกับคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษา ให้การสนับสนุนกิจกรรมนิยมไทยของนิสิตนักศึกษา ในการสร้างเครือข่ายเยาวชนนิยมไทยให้มีส่วนร่วมในระดับอุดมศึกษา

โครงการเยาวชนนิยมไทยมีจุดเน้นเพื่อให้กลุ่มเยาวชนไทยมีค่านิยมและจิตสำนึกและภาคภูมิใจ ยอมรับนับถือในภูมิปัญญาไทย และชื่นชมในการผลิตและใช้ของไทยมีวิถีชีวิตที่งดงามแบบไทย จึงนับได้ว่าเป็นการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์อันจะส่งผลให้คนไทยและเยาวชนของชาติมีรากฐานทางจิตที่หนักแน่น ไม่หลงไม่ตามกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศ ซึ่งย่อมจะทำให้บุคคลในสังคมไทยเข้มแข็งสามารถดำรงตนอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมีความสุข อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

ร้อมมือร้อมใจ องค์กรไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

กองเอกชนสัมพันธ์ สวช.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ตระหนักถึงองค์กรเอกชน ทั้งองค์กร สาธารณประโยชน์และองค์กรธุรกิจเอกชน ว่าเป็นกลุ่มที่มีความคล่องตัว มีอิสระในการดำเนินงานด้านเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่สามารถเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริงอีกรูปแบบหนึ่ง หากองค์กรเอกชนได้ตื่นตัวร่วมผนึกกำลังกันนำวัฒนธรรมไทยเป็นหลักในการดำเนินงานในการแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากสภาวะทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มเป้าหมายของตนแล้วจะสามารถประคับประคองและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างทันท่วงที และเป็นการวางรากฐานในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดให้มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างองค์กรเอกชนขึ้นหลายครั้ง มีการรณรงค์เชิญชวนให้องค์กรร่วมมือร่วมใจนำวัฒนธรรมสู่ภัยเศรษฐกิจ โดยอัญเชิญคุณธรรมตามพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางในการดำเนินงาน คือ

๑. พากเพียรอดทน
๒. สร้างเสริมคนดี
๓. รู้รักสามัคคี
๔. มีน้ำใจ
๕. ใฝ่ประหยัด
๖. ซื่อสัตย์สุจริต
๗. เศรษฐกิจพอเพียง
๘. เรียงร้อยไมตรี
๙. หวังดีเมตตา

นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติยังได้เชิญองค์กรต่าง ๆ ทั่วประเทศมาแสดงผลงานของตนเองในงานวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ (๒๔ มีนาคม ถึง ๒ เมษายน ๒๕๔๒) จัดเวทีให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในงานรวมทั้งได้จัดทำโครงการ “สรรหาและคัดเลือกองค์กรที่นำวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม” โดยมี ๗ หน่วยงาน พลเอกพิจิตร กุลละวณิช เป็นประธานคณะกรรมการสรรหาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรตระหนักถึงภาระและหน้าที่ในการช่วย
ชาติในสภาวะวิกฤติ

๒. ประกาศเกียรติคุณผู้ประกอบการคุณงามความดี เป็นแบบอย่างในการช่วย
ชาติ และเผยแพร่กิจกรรมขององค์กรต่อสื่อมวลชน

๓. คัดเลือกองค์กรที่มีผลงานดีเด่นในการสู้ภัยเศรษฐกิจ พร้อมประกาศ
เกียรติคุณเพื่อเป็นแบบอย่างในสังคม

ผลการดำเนินงานของโครงการฯ ทำให้ได้ทราบข้อมูลว่า องค์กรเอกชนของ
ไทยเราได้ทุ่มเททำงานเพื่อชาติบ้านเมือง และเพื่อประชาชนกันมากมาย ทั้งที่มีการ
ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องยาวนานแล้ว และองค์กรที่เพิ่งเริ่มพัฒนาการดำเนิน
งานขึ้นใหม่ ในรูปแบบที่มีความหลากหลาย ดังตัวอย่างกิจกรรมองค์กรที่น่าสนใจ
ซึ่งคณะเจ้าหน้าที่ได้ไปเยี่ยมชมการดำเนินงานมาแล้ว ได้แก่

๑. กิจกรรมตามหลักสูตรเยาวชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง (พุทธ
เกษตรกรรม ๒ ปี) ของมูลนิธิแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ตำบลบ้านแก้ว อำเภอ
เสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เป็นหลักสูตรที่รับสมัครเยาวชนชาย-หญิง ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ แล้ว เข้าโครงการ ขณะนี้มูลนิธิฯ มีกำลังในการรับเด็กเข้าโครงการได้เพียงปีละประมาณ ๓๐ คน เด็กจะได้ศึกษา เรียนรู้วิชาที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตทุก ๆ ด้าน เน้นการจัดการแปลงเกษตรทั้งแบบเศรษฐกิจพอเพียง และแปลงเศรษฐกิจภายใต้การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักของพระพุทธศาสนา ให้เยาวชนเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครู เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ประเทศชาติ เด็กทุกคนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในระบบการศึกษานอกโรงเรียน มีครูอาสาสมัครมาสอนเสริมในวิชาต่างๆ ที่เด็กต้องเรียน เมื่อจบหลักสูตร เด็กทุกคนจะจบการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ไปพร้อมๆ กัน พร้อมกับมีเงินสะสมจากการจำหน่ายผลผลิตในแปลงเกษตรที่โครงการจัดสรรฯ ให้เด็กบริหารจัดการตามโครงการ เพื่อนำไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพต่อไป

๒. กลุ่มหัตถกรรมจากผักตบชวาบ้านอ้อย ตำบลสรรพยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

เป็นการรวมกลุ่มของสตรีในหมู่บ้าน มีการพัฒนาฝีมือในการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา จนเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ นำรายได้เข้าสู่ประเทศ ไม่ต่ำกว่าปีละ ๓-๔ ล้านบาท กลุ่มได้มีการกำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์ และกติกาในการผลิต การจำหน่ายอย่างเคร่งครัด เพื่อรักษาคุณภาพสินค้าและตลาดสินค้าให้มั่นคง จนสามารถรองรับผู้ว่างงานและผู้ที่ถูกออกจากงาน ดึงกลับสู่ภูมิลำเนาได้อย่างเต็มที่ รายได้ของสมาชิกในกลุ่ม สวนทางกับสภาวะเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน

๓. กลุ่มสมุนไพรครบวงจรเพื่อเศรษฐกิจชุมชน อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

เป็นโครงการที่กลุ่มแพทย์พยาบาลและเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลบางกระทุ่ม ได้เสียสละ อุทิศเวลา เพื่อมาทำกิจกรรมโครงการร่วมกับชาวบ้านในชุมชน โดยระดมความรู้ ภูมิปัญญาจากชาวบ้าน ทำการศึกษา วิจัย ผลิต รณรงค์ เผยแพร่ เชิญชวนผู้ป่วยที่มารับการรักษา ให้เลือกใช้สมุนไพรในการรักษา มีการบริหารจัดการร่วมกับชาวบ้าน จัดตั้งเรือนสมุนไพรขึ้น พร้อมกับพัฒนาให้มีการให้บริการการนวดแพทย์แผนไทย เพื่อบำบัดโรค โดยไม่ต้องใช้ยา ชาวบ้านจะเข้ามาร่วมดำเนินงานในโรงพยาบาล เชื่อมโยงกัน ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การผลิตวัตถุดิบ การแปรรูป การจัดจำหน่าย ทำให้ได้สมุนไพรที่มีคุณภาพ มียอดจำหน่ายสูงถึงปีละไม่ต่ำกว่า ๓ ล้านบาท ทดแทนการนำเข้ายาจากต่างประเทศ และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนที่มีปัญหาว่างงานในภาวะเศรษฐกิจดกด้อยในชุมชนด้วย

๔. มูลนิธิฯ เขียม ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

มูลนิธิฯ ร่วมมือกับโรงพยาบาลเลิดสิน และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ อบรมช่างกายอุปกรณ์ วิธีการทำขาเทียมแบบแกนแบบสากล รวม ๒๖๐ คน ประจำอยู่ในโรงพยาบาลต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้บริการ

ผู้พิพากษาที่มาขอรับบริจาคขาเทียม ภายใต้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตจากมูลนิธิฯ ขึ้นส่วนบางอย่างได้นำของเหลือใช้กลับมาหลอมเป็นชิ้นส่วนขึ้นมาใหม่ และวัสดุในการผลิตเป็นวัสดุภายในประเทศทั้งสิ้น มูลนิธิฯ ได้ให้บริการผลิตและซ่อมแซมขาเทียมให้กับประชาชนที่ยากจนทั่วประเทศ ได้มีขาเทียมใช้ในการประกอบอาชีพ และออกงานสังคมโดยไม่คิดมูลค่า ทำให้ลดการนำเข้าอุปกรณ์ขาเทียมได้ถึง ๖๐ กว่าล้านบาท

๕. มูลนิธิพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม

เกิดจากการรวมพลังระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม ทั้งอาจารย์ ศิษย์ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน เพื่อร่วมกันพัฒนาและแก้ปัญหาของจังหวัดมหาสารคาม โดยนำวัฒนธรรมท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ของจังหวัด มาจัดกิจกรรมเชื่อมโยงนำไปสู่การณีก้าวถึง สร้างจิตสำนึกร่วมกัน จนกระทั่งได้มีการก่อตั้งมูลนิธิฯ เพื่อเป็นองค์กรรองรับกลุ่มพลังขึ้น มุ่งเน้นการพัฒนาประชาชน ให้มีความรู้ มีศักยภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพจัดกระบวนการสร้างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ให้หันมาสนใจภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจชุมชน ฯลฯ ส่งผลให้มีโครงการต่าง ๆ ของหลายหน่วยงานเข้ามาเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งยิ่งขึ้น

๖. ชุมชนบ้านโนนสวรรค์ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชนบ้านโนนสวรรค์ ที่สนใจดำเนินงานในโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ภายใต้การสนับสนุนของ กอ. ดงนาทาม มณฑลทหารบกที่ ๒๒ ชาวบ้านในชุมชนภายใต้การนำของนายประเดิม ชินพาส ผู้ใหญ่บ้าน ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมศึกษา ดูงาน มาปรับปรุงแก้ไขตัดแปลงให้เหมาะสมกับปัจจัยพื้นฐาน ความต้องการ และทรัพยากรของชุมชน ด้วยภูมิปัญญาของตนเอง ชาวบ้านซึ่งเป็นประชาชนผู้ยากจนที่อพยพมาจากถิ่นต่าง ๆ ผู้ใหญ่บ้านได้แบ่งที่ดินให้หลังคาเรือนละ ๑ ไร่ สำหรับสร้างที่พักอาศัย ได้ใช้เนื้อที่ส่วนที่เหลือจากการปลูกที่พักอาศัย ขุดบ่อ บูด้วยพลาสติก ขนาด ๒ × ๕ เมตร เพื่อเลี้ยงปลาตัก นำปลวกในป่ามาเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงปลา โดยชาวบ้านไม่ต้องลงทุนค่าอาหารเลี้ยงปลา ปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ ทุกหลังคาเรือน ทำให้ชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านมีอาหารกินอย่างอุดมสมบูรณ์และยังเหลือนำไปขายเป็นการเสริมรายได้ นอกเหนือจากรายได้ของผลผลิตที่ได้รับจากการทำการเพาะปลูกในพื้นที่แปลงเกษตร ผลผลิตทางด้านการเกษตรของชุมชนทั้งหมดจะใช้ป้อนชีพภาพ ทำให้ได้ผลผลิตทั้งดงามปลอดภัยพิช เป็นที่ต้องการของตลาด โดยทั่วไป

๗. กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ศิริวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่มีหนี้สินนอกระบบ ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มในรูปของสหกรณ์ โดยมีผู้นำชุมชนหลายคน ซึ่งเคยมีประสบการณ์ในด้านสหกรณ์ที่อื่นมาก่อน ได้นำจุดแข็งและ

จุดอ่อนของการจัดกลุ่มสหกรณ์ที่เคยมีประสบการณ์มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการดำเนินงาน เน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านเป็นหลัก ทำให้เกิดกองทุนที่เติบโตขึ้นอย่างมั่นคงด้วยกองทุนหมุนเวียนกว่า ๒๐ ล้านบาท สมาชิกในชุมชนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปัญหาต่างๆ ลดน้อยลง ชาวบ้านมีอำนาจในการต่อรองในเรื่องผลผลิตของชุมชน มีกองทุนสวัสดิการต่างๆ ให้กับชุมชนหลายกองทุน

ปี ๒๕๓๔ กลุ่มองค์กรเอกชนได้ร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องส่งตัวแทนไปศึกษาดูงาน เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หลังจากได้มีการสรุปผลการศึกษาดูงาน และปรึกษาร่วมกันกับชุมชนแล้ว ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน ให้มีการจัดการเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนขึ้นโดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการในรูปของธุรกิจชุมชน ขณะนี้ ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ต้องการศึกษาวิถีชีวิตและธรรมชาติของชุมชนเป็นอย่างมาก ต้องมีการจองวันในการเข้าชมล่วงหน้าเป็นหมู่คณะ สร้างรายได้ให้กับชุมชนมหาศาล

๘. กลุ่มแม่บ้านบางโพงชีแฉะ ตำบลบางโพงชีแฉะ อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

เกิดจากกลุ่มแม่บ้านที่ต้องการความรู้จากการอบรมวิชาชีพจนสามารถจัดตั้งเป็นกลุ่มได้อย่างเข้มแข็ง โดยนำหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการ และแก้ปัญหาต่างๆ ของกลุ่ม เน้นเรื่องความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของทุกคน การเฉลี่ยแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม มีน้ำใจแบ่งปันตลาดให้กลุ่มอื่นๆ ได้มีรายได้ในสินค้าอื่นๆ ที่กลุ่มคิดขึ้นมา

สินค้าหลักของกลุ่ม คือ ข้าวเกรียบพื้กทอง และข้าวเกรียบผสมสารอาหารที่มีคุณค่าอื่นๆ สินค้าของกลุ่มจะเน้นเรื่องความสะอาด คุณค่าของอาหาร ความปลอดภัยและรสชาติ ทำให้สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างกว้างขวาง

จากการที่คณะเจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมชมกิจการของแต่ละองค์กร จะได้รับเสียงตอบรับโครงการนำวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ว่าเป็นแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาที่ถูกต้อง ได้มีการสร้างโอกาสให้กับสมาชิกขององค์กรให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิถีคิด วิถีแก้ปัญหา และการนำภูมิปัญญาของแต่ละชุมชนมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาองค์กรแต่ละองค์กรได้รับประสบการณ์เพิ่มเติมและสามารถนำไปใช้เป็นทุนในการค้นหาแนวทางในการพัฒนาองค์กรอื่นๆ ขึ้นไป

ชุมชนต่างประเทศริ่รื่องงาน ชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ต่างประเทศ สวช.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ริเริ่มและดำเนินโครงการ “วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ” ขึ้นตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพิจารณาเห็นว่า การเร่งรัดพัฒนาประเทศตลอดระยะเวลา ๒-๓ ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญเมื่อประเทศประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๐ ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ค่าเงินบาทตกต่ำ ขาดแคลนเงินทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศ สินค้าราคาแพงเป็นผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัว และสังคมโดยรวมอย่างมาก

ดังนั้น คนในชาติจำเป็นต้องผนึกกำลังร่วมมือกันเตรียมสู้และกู้สถานการณ์ดังกล่าวให้บรรเทาเบาบางลง พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสเพื่อให้ประเทศชาติและคนไทยผ่านวิกฤติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้โดยอาศัยศักยภาพ ทรัพยากรและภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาชาวบ้านร่วมกันผลิตสินค้าชุมชน และดำเนินชีวิตตามหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

เพื่อเจริญรอยตามพระราชดำรัสดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงเชิญชุมชนเข้มแข็งทั้ง ๔ ภูมิภาคของไทย ซึ่งดีเด่นในด้านการนำมิติทางวัฒนธรรมเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตนเองเข้าร่วมงาน ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนต่างๆ ของประเทศไทยได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้แบบยั่งยืนและมีวิถีทัศน์มากยิ่งขึ้น

เพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้กับชุมชนไทยมากขึ้นอีก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงได้มอบหมายให้กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ต่างประเทศเชิญชุมชนดีเด่นจากต่างประเทศ โดยเน้นชุมชนซึ่งเป็นแหล่งผลิตสินค้าชุมชนที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยด้วย เพราะผลิตภัณฑ์บางประเภทนั้นประเทศไทยเคยเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ แต่ปัจจุบันไม่ปรากฏว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเหลืออยู่แล้ว เช่น การผลิตลูกปัดแก้วของชุมชน

คลองท่อม จังหวัดกระบี่ ซึ่งมีหลักฐานจากการขุดค้นทางโบราณคดีพบว่าเป็นแหล่งผลิตลูกปัดแก้วของไทยมาก่อน

สำหรับชุมชนจากต่างประเทศที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้เชิญมาร่วมงาน “วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ” นั้น ได้แก่ ประเทศอินเดีย จากชุมชนเมืองอัครา จำนวน ๔ คน ทำการสาธิตการทำลูกปัดแก้ว ชุมชนที่สองคือชุมชนจากประเทศญี่ปุ่น จำนวน ๕ คน สาธิตการทำลูกคิดญี่ปุ่น และชุมชนจากประเทศสาธารณรัฐเกาหลี จำนวน ๔ คน สาธิตการทำพัดและหมอนข้างจากไม้ไผ่ ซึ่งการสาธิตของทั้ง ๓ ชุมชน ได้รับความสนใจจากประชาชนจำนวนมากเข้ามาฝึกหัดการทำลูกปัดแก้วของอินเดีย การทำพัดและหมอนข้างจากไม้ไผ่ของเกาหลี และการทำลูกคิดของญี่ปุ่น

จากการร่วมงานชุมชนเข้มแข็งนำวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจในครั้งนี้ ประเทศที่เข้าร่วมงานดังกล่าวข้างต้นประสบความสำเร็จในการสาธิตผลิตภัณฑ์ของตนเองมาก และชื่นชมการจัดงานของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานเอกอัครราชทูตอินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลี ได้ทำหนังสือขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นพิเศษ (ดังปรากฏในเอกสารแนบท้าย) อันเป็นนิมิตหมายอันดีในอนาคตที่จะได้รับความร่วมมือด้านวัฒนธรรมอย่างดียิ่งจากประเทศต่างๆ ในโอกาสต่อไป

**EMBASSY OF JAPAN
BANGKOK**

29th February 2000

Mr. Artorn Chandavimol
Secretary-General
Office of the National Culture Commission
Ratchadapisek Road, Bangkok 10320

Dear Sir,

It is with pleasure that I write to thank the Office of the National Cultural Commission for organizing "Cultural Road: The Showcase of Local Wisdom" at the Thailand Cultural Centre last year.

A delegation of five people from Yokota Town, Shimane Prefecture, Japan participated in the project. The province has long been famous for the abacus production, the expertise for which has been passed down from generation to generation over many years. This example of traditional industry was thought to be one that could be promoted well and contribute to local development in Thailand.

I am confident that the project brought about significant benefits not only in helping combat the economic crisis but also in the development of cultural exchange between many different countries.

It is my wish that the people of Thailand will join hands again with the people of Japan and events such as the "Cultural Road" project and its transfer of expertise and wisdom will be possible again in the not too distant future.

On behalf of the Japanese delegation, I would like to extend our thanks to the Office of the National Culture Commission for their kind invitation. Sincere thanks also to the many participants who contributed to the further strengthening of the ties between our two countries.

Sincerely yours,

Koichi Funayama
Director
Japan Information Service
Embassy of Japan

Handwritten notes in Thai script, including the number '1' and '43'.

भारत का राजदूतावास, बैंकॉक
EMBASSY OF INDIA
BANGKOK

No. BAN/I&C/551/198

18th February, 2000

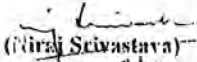
Dear Mr. Artorn Chandavimol,

I take this opportunity to convey on behalf of the Embassy of India, our sincere appreciation for the initiative taken by ONCC in arranging the visit of the 4-member delegation from the Glass-beads Manufacturing Community in Agra, India to Thailand from 28th March to 4th April, 1999 for its Project "Cultural Roads: The Showcase of Local Wisdom".

In their various demonstrations in Thailand, these Indian craftsmen demonstrated the art of beads-making and other useful decorative products thereof. The large number of visitors, who witnessed the demonstrations was a testimony of the widespread interest in such an art form in Thailand. This clearly highlights the success and popularity of the ONCC's initiative. We hope that with this unique and pioneering experiment, ONCC will succeed in the reviving a craft form which had existed in Thailand.

With kind regards,

Yours sincerely,

(Niraj Srivastava)
18/2-

Mr. Artorn Chandavimol
Secretary-General
Office of the National Cultural Commission,
(ONCC)
Ratchadapisek Road,
Huay Kwang,
Bangkok,
(Fax 2183841)

46, Sukhumvit Soi 24 (Fixamnit), Bangkok 10110

Telephone : (662) 2580390-6; Telex : 82793 111; Fax : (662) 2584627 and 2621740

Cable : INDIEMBASSY BANGKOK E-Mail : inlinemb@mszart.net.co.th Home Page : www.indiaemb-th

EMBASSY OF THE REPUBLIC OF KOREA
BANGKOK

Handwritten forms with Thai text and dates. The top form has a date of 25/11/2543 and a number 1615. The bottom form has a date of 25/11/2543 and a number 467.

February 23, 2000

Your Honorable,

With reference to Your Honorable's letter No. 1403/C.0826 dated February 11, 1999; I would like to take this opportunity to thank Your Honorable for the kind consideration in inviting a group of Korean community to participate in the "Thai Cultural Campaign Against Economic Crisis" Project at the Thailand Cultural Center.

I wish the participation of the Chonju Craft had contributed in achieving the main objective of the project. In addition, I also hope that similar events can be organized by the Embassy and O.N.C.C. in the future to promote understanding and strengthen the relationship between our two countries.

Please accept, Your Honorable, the renewed assurance of my highest consideration.

Sincerely yours,

Moon-Han Yoon
Moon-Han Yoon

Information and Culture Officer

Mr. Artorn Chandavimol
Secretary General
Office of the National Culture Commission
Bangkok

Handwritten signature and date: 25 ม. 43

Handwritten signature and official stamp of the National Culture Commission.

25 ก.พ. 2543

การดำเนินงานพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กองกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม สวช.

หากจะพูดถึงเรื่องของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ก็จะมีถึงภาพของนักท่องเที่ยว โบราณสถานเก่าแก่ในทั่วทุกภาคของประเทศไทย ตลอดจนวิถีชีวิตของคนไทย สินค้าไทย อาหารไทย และอื่นๆ อีกมากมาย แต่จะอย่างไรให้วัฒนธรรมไทยได้เผยแพร่ให้ชาวต่างประเทศได้ซาบซึ้ง และเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้เด่นชัดขึ้น การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นต่างๆ รวมทั้งการละเล่นพื้นเมือง อาชีพ ทิวทัศน์ธรรมชาติอันน่าชม ภูมิปัญญาไทย ซึ่งมีอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่งในบ้านเมืองของเรา ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายกว้างขวางยิ่งขึ้น อันจะกระตุ้นและเชิญชวนให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวไปบนผืนแผ่นดินของเราอย่างทั่วถึง ซึ่งจะเป็นผลในด้านการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาวไทยในภูมิภาคต่างๆ พร้อมทั้งจะทำให้เศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นดีขึ้นด้วยจากการเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งย่อมจะต้องมีการใช้จ่ายเงินเป็นค่าที่พัก อาหาร ซื้อของที่ระลึกและอื่นๆ อีกมาก

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒ รัฐบาลประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand ๑๙๙๘ - ๑๙๙๙) แม้ปีท่องเที่ยวจะผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้นำแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานวัฒนธรรม นอกเหนือจากการนำเอารูปลักษณ์และภูมิปัญญาไทยมาเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตานักท่องเที่ยว

ชาวไทยและชาวต่างชาติแล้ว ยังพัฒนางานวัฒนธรรมให้เกิดมูลค่าเพิ่มทั้งต่อจิตใจ และระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยการนำเอาระบบคุณค่าซึ่งแฝงตัวอยู่ในเอกลักษณ์ ไทยในทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สินค้า ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนภูมิ ปัญญาชุมชนในการจัดสรรทรัพยากรส่งเสริมให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นระหว่างประชากรในชุมชนและในประเทศ เพื่อเชิญชวนชาวไทยเราให้เดินทางท่องเที่ยวอยู่ในประเทศของเราอันเป็นการสงวน เงินตรามิให้รั่วไหลออกไปนอกประเทศและที่สำคัญที่สุดคือ เพื่อเสริมสร้างความ เข้าใจอันดีซึ่งกันและกันระหว่างคนในชาติ อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่น่าสนใจของประเทศ

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม ของสำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติได้นำเสนอระบบคุณค่าของ ภูมิปัญญา และเอกลักษณ์วัฒนธรรม ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความตระหนักในภูมิปัญญา คุณค่าวัฒนธรรมไทย อันจะนำมาซึ่งความ ภูมิใจ เกิดความรักความหวงแหน และร่วมกัน

สืบสานต่อไป การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเกิดจากความต้องการของ ท้องถิ่นในการตระหนักถึงปัญหาในชุมชนและร่วมมือร่วมใจคิดค้นรูปแบบ กระบวนการบริหาร โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจะเป็นเพียง หน่วยงานประสานส่งเสริมองค์ความรู้และงบประมาณเพียงบางส่วน สำหรับใน ปีงบประมาณ ๒๕๔๒ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ดำเนินการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่นำร่อง ๒ จังหวัด คือ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ

จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีคำขวัญประจำจังหวัดว่า **พระตำหนักสง่างาม ลือนามสวนสมเด็จ เกาะเกร็ด แหล่งดินเผา วัดเก่านามระบือ เลื่องลือทุเรียนนนท์ งามน่ายลศูนย์ราชการ** อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๒๐ กิโลเมตร จัดเป็นเมืองเก่าแก่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็น ราชธานี

สถานที่น่าท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ วัดเขมาภิรตาราม วัดเฉลิม พระเกียรติ วัดโชติการาม วัดชมพูเวก วัดชลประทานรังสฤษดิ์ วัดชลอ พิพิธภัณฑสถานประวัติธรรมชาติ พระนางเรือล่ม ตลาดน้ำบางคูเวียง วัดสวนแก้ว สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ เกาะเกร็ด วัดปรมัยยิกาวาส ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ชาวมอญ หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา และมิงงานประจำปีเทศกาลงานผลไม้ ประเพณี การทำบุญตักบาตรพระร้อยแปด ประเพณีรำมอญ เป็นต้น

ปัจจุบันนนทบุรีเป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวและอาหารการกิน เป็นแหล่งผลิตผลไม้มีชื่อ และยังมีฝีมือในการทำเครื่องปั้นดินเผาขาวมอญอีกด้วย ดั่งบทกวีของท่านสุนทรภู่ ได้กล่าวไว้ : ในนิราศภูเขาทองซึ่งแต่งขึ้นราว พ.ศ. ๒๓๗๑ ว่า

“ถึงเกียรติย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
ผู้หญิงเกล้ามวยรามตามภาษา
เดี๋ยวนี้มอญถอนไรจุกเหมือนตุ๊กตา
ทั้งผัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย
ไอ้สามัญผันแปรไม่แท้เที่ยง
เหมือนอย่างเยี่ยงชายหญิงทั้งวิสัย
นี่หรือจิตคิดหมายมีหลายใจ
ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิด”

๕๖

ขนบธรรมเนียมประเพณี

จังหวัดนนทบุรีมีประเพณีท้องถิ่นของมอญที่น่าสนใจ เช่น ประเพณีการจุดลูกหนู ใช้ในงานศพพระเป็นการจุดรวมกันไปกับการจุดดอกไม้เพลิง ใช้เฉพาะวัดที่มีพระรามัญเท่านั้น ประเพณีสังกรานต์ (ปัจฉิมหัตถี) เป็นเทศกาลที่สำคัญประจำปีของคนมอญจะมีการทำบุญเฉลิมฉลองกันอย่างมโหฬารในทุกหมู่บ้านของชุมชนมอญ เทศกาลนี้ใช้เวลาหลายวัน เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายน ไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคมของทุกปี

ประเพณีการทำบุญออกพรรษา จะเตรียมกวนขนมกระยาสาธ หมักแป้ง ขนมจีนและตกแต่งบ้านเรือนวัดวาอาราม

ต่างๆ ให้สวยงามสะอาดสะอ้านกว่าปกติ ตามพระเจดีย์ ที่สำคัญของวัดจะมีผ้าแดง หม่อมองค์เจดีย์ สวยงามเพื่อตัดกับสีขาว หรือสีทองของเจดีย์

เพลงพื้นบ้าน เพลงเจ้าขาว เป็นเพลงเก่าแก่ของบ้านเกาะเกร็ด เป็นเพลงที่ใช้สำหรับบอกบุญ เชิญชวนให้คนมาทำบุญร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศกาลทอดกฐิน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จะดับน้ำในลำคลองเอ่อล้นตลิ่ง ชาวบ้านจะบอกบุญด้วยการพายเรือไปยังหมู่บ้านต่างๆ พร้อมกับร้องเพลงบุญเชิญชวนให้คนมาทำบุญร่วมกัน คนมอญได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความเคร่งครัด เลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง แต่ความเชื่อดั้งเดิมในการนับถือผีบรรพบุรุษกับผีอื่นๆ ที่มีฤทธิ์ รวมทั้งเทพดาอารักษ์ต่างๆ ยังคงถือควบคู่ไปกับการนับถือพุทธศาสนา การรำเจ้าเป็นงานประจำปี ที่หมู่บ้านมอญถือปฏิบัติตั้งแต่อุเอียงเมืองมอญ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของงานสงกรานต์มอญด้วย

การพัฒนาการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กำหนดเป็นกิจกรรม ดังนี้

- เขียนเนื้อหาสาระของวัฒนธรรมเพื่อนำออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชน
- จัดประกวดแข่งขันการละเล่นพื้นบ้านของชาวบ้านในท้องถิ่น
- จัดทำป้ายแสดงเส้นทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี
- จัดทำห้องน้ำ ห้องส้วมสำหรับบริการนักท่องเที่ยวทั้งชาย-หญิงที่วัด
ปรมัยยิกาวาสและวัดไผ่ล้อม ซึ่งตั้งอยู่บนเกาะเกร็ด วัดละ ๒ แห่ง รวมเป็น ๔ แห่ง
- จัดทำศูนย์การท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์เกาะเกร็ด
- จัดทำที่จอดรถยนต์ของแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณวัดสนามเหนือ

จากกิจกรรมดังกล่าวมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานในเรื่องการโอนเงินไปให้การสนับสนุนแต่ละจังหวัดนั้น บางจังหวัดมิได้ดำเนินการตรงตามวัตถุประสงค์และรายละเอียดตามที่ขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม บางจังหวัดมิได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและประการสุดท้ายคือ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอที่จะติดตามการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ

จังหวัดสมุทรปราการ : อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๒๙ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๑,๐๐๔,๐๙๒ ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ปลายสุดของแม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ ประจำจังหวัดสมุทรปราการ คำขวัญประจำจังหวัดคือ **ป้อมยุทธนาวี พระเจดีย์กลางน้ำ ฟาร์มจระเข้ใหญ่ งามวิไลเมืองโบราณ สงกรานต์พระประแดง ปลาสลิดแห้งรสดี ประเพณีรับบัว ครบถ้วนทั่วอุตสาหกรรม**

สมุทรปราการหรือเมืองปากน้ำและมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า **เมืองพระประแดง** พระสมุทรเจดีย์เป็นปูชนียสถานทางพุทธศาสนาของชาวเมืองนี้ ภายในเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพระไตรปิฎก เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้สักการะกราบไหว้ สถานที่น่าสนใจ ได้แก่สถานที่ตากอากาศบางปู ฟาร์มจระเข้ เมืองโบราณ สวนควนิวาส พระพุทธชินราชปรกาการ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ป้อมพระจุลจอมเกล้า พิพิธภัณฑ์เปลือกหอย ป้อมแฉ่งไฟ และหมู่บ้านรามัญ

ฟาร์มจระเข้และสวนสัตว์สมุทรปราการ ตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ ปัจจุบันเป็นฟาร์มจระเข้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก อยู่ในเขตตำบลท้ายบ้าน ซึ่งห่างจากตัวเมืองประมาณ ๓ กิโลเมตร ภายในฟาร์มนอกจากจะมีจระเข้แล้ว ยังมีสัตว์แสนรู้อื่น ๆ อีก เช่น เสือ และลิงชิมแปนซี สัตว์ประเภทอื่น ๆ เช่น ชะนี เต่า งูเหลือม งูหลาม นก อูฐ ฮิปโป และปลาจำนวนมาก

การนมัสการองค์พระสมุทรเจดีย์ เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ที่มีประชาชนทั่วประเทศได้มานมัสการ มีงานฉลองประจำปี ๙ วัน ๙ คืน (เริ่มตั้งแต่วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี) ในงานมีการประกวดขบวนแห่ ผ้าห่มองค์พระสมุทรเจดีย์ โดยรถยนต์รอบตลาดปากน้ำและลงเรือแห่ไปตามลำน้ำเจ้าพระยาจนถึงที่ว่าการอำเภอพระประแดง แล้ววกกลับมาที่องค์พระสมุทรเจดีย์ มีพิธีเวียนเทียนรอบองค์พระสมุทรเจดีย์มีการแข่งเรือในลำน้ำเจ้าพระยา รวมทั้งมีมหรสพสมโภชและการแสดงสินค้าต่าง ๆ

งานเทศกาลสงกรานต์ปากลัด (พระประแดง) ทุกๆ ปี ในวันอาทิตย์แรก หลังจากเทศกาลสงกรานต์ (๑๓ เมษายน) ชาวเมืองพระประแดงร่วมกับอำเภอพระประแดง จัดงานประเพณีสงกรานต์ตามแบบพื้นบ้านของชาวรามัญ มีขบวนแห่นางสงกรานต์ ปล่อยนกและปล่อยปลา มีการละเล่นพื้นเมือง เช่น ละบัว ทะแยมอญ และมอญรำ

ประเพณีรับบัวหรือโยนบัว เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานของชาวบางพลี จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ และช่วงเช้าตรู่ของวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ การจัดงานประกอบด้วยการเล่นมโหรีและขบวนแห่หลวงพ้อโต ทั้งทางบกและทางน้ำ การแข่งขันกิจกรรมพื้นบ้าน อาทิ การจัดพานดอกบัว การประกวดเรือประเภทต่างๆ และการแสดงการละเล่นพื้นบ้านโดยประชาชนโยนดอกบัวลงในเรือขบวนแห่พระพุทธรูปจำลองของหลวงพ้อโต ในขณะเดียวกัน ชาวบางพลีก็จะโยนบัวให้กับคนต่างบ้านที่พายเรือมาเที่ยวด้วย เพื่อเป็นการทำบุญร่วมกัน

ที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นข้อมูลในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรปราการซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

- จัดตั้งศูนย์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการจัดทำศูนย์ข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ณ ฟาร์มจระเข้ และสวนสัตว์สมุทรปราการ การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ เช่น ที่องค์พระสมุทรเจดีย์ป้อมพระจุลฯ บ้านสาขลาและพระประแดง

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จำนวน ๒ แห่ง นิเวศน์มัสเตอร์แดม และบริเวณคลองลัดโพธิ์ คันคว่ำและพิพิธภัณฑสถานทางประวัติศาสตร์ ข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติและสำรวจจุดที่ตั้ง การบริการให้ความรู้เกี่ยวกับนิเวศน์มัสเตอร์แดม อาทิ จัดหาภาพแผนที่ จัดทำ Model เมืองนิเวศน์มัสเตอร์แดม จัดสร้างศาลาทรงไทยใช้เป็นศูนย์ข้อมูล

- พัฒนาศูนย์วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจโดยการอบรมมัคคุเทศก์/อาสาสมัครแนะนำแหล่งท่องเที่ยว เเวที่ทางวัฒนธรรมใช้แสดงออกทางวัฒนธรรม ณ หมู่บ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ ร้านอาหารสุขภาพเลิศรสของท้องถิ่น และจำหน่ายของที่ระลึก/สินค้าพื้นเมือง การจัดอบรมสาธิตอาหาร ของที่ระลึก เช่น การทำขนมจากกุ้งและปูลาด้าฟ ฯลฯ ประการสุดท้ายคือ การปรับปรุงห้องน้ำห้องส้วม จำนวน ๒ แห่ง

การดำเนินงานการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จะสำเร็จได้ต้องอาศัยคนไทยทั้งชาติช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยด้านต่างๆ ให้คงอยู่และพัฒนาไปตามยุคสมัยไม่ว่าจะเป็นภูมิภาคใดของประเทศ ไม่ได้เน้นเพียงจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง เพราะภูมิปัญญาไทยมีอยู่ทั่วไปทุกท้องถิ่น ซึ่งสืบทอดมายังลูกหลาน วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ล้วนแต่เป็นพื้นฐาน ในการนำมาสู่การพัฒนาวัฒนธรรมการท่องเที่ยวอันมีผลสืบเนื่องไปถึงเศรษฐกิจของชาติด้วย

องค์พระสมุทรเจดีย์

พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๕
ภายในป้อมพระจุลจอมเกล้า

ทิวทัศน์บริเวณวัดสาขลา

พิพิธภัณฑสถานเรือรบไทย
บริเวณป้อมพระจุลจอมเกล้า

ผลิตภัณฑ์จากทะเล
วิถีชีวิตชาวบ้านสาขลา

การรณรงค์ใช้สินค้าไทย เป็นของขวัญปีใหม่

หากการเร่งรัดที่จะพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้เกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างน่าวิตก โดยเฉพาะปีพ.ศ. ๒๕๔๑ ประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้านต่างประสบกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง สินค้าราคาแพง ค่าเงินตกต่ำ ธุรกิจปิดตัว ล้มละลายไม่เว้นแม้กระทั่งสถาบันการเงิน สิ่งเหล่านี้ นำมาซึ่งภาวะคนตกงาน อันกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัว และสังคมของประเทศโดยรวม

ภาวะเช่นนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่คนไทยทุกคน จะต้องร่วมมือร่วมใจกันกอบกู้สถานการณ์อันเลวร้าย ด้วยการพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสเพื่อประดับประดาประเทศไทยให้สามารถผ่านช่วงวิกฤติทางเศรษฐกิจไปในระดับหนึ่งจากภาวะเศรษฐกิจดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน จึงได้ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จัดทำโครงการ "วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ" ขึ้น ด้วยการนำเอามิติการทางวัฒนธรรมมาแก้ไขปัญห เศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นให้คนไทยกินอยู่แบบไทย สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางมรสุมเศรษฐกิจได้อย่างพออยู่พอกิน ไม่ใช่ของนอก ให้คนไทยรู้จักตนเอง และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการรณรงค์ให้คนไทยใช้ของไทยกินของไทย เทียวเมืองไทย และร่วมมือกันประหยัด

การดำเนินโครงการ “วัฒนธรรมไทย
สู่ภัยเศรษฐกิจ” ในระยะเริ่มแรก สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัด
กิจกรรมนำร่องด้วยการรณรงค์ให้คนไทยหัน
มาใช้ของที่ผลิตในประเทศไทย เป็นของขวัญ
ปีใหม่ที่ซึ่งจะเป็นการลดการขาดดุลทางการค้า

และเป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับคนไทยด้วยกันให้มีรายได้เพิ่มขึ้นโดยได้รับความ
ร่วมมืออย่างดียิ่งจากสื่อมวลชน ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ในการ
ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ใช้สินค้าไทยเป็นของขวัญปีใหม่ที่ซึ่งได้ประสาน
ความร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์ อ.ส.ม.ท. ๙ บริษัท กันตนา และ บริษัทไทยเกอร์กรุ๊ป
จำกัด ในการผลิตสไลด์โฆษณาเพื่อเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ จากการรณรงค์ใน
ช่วงระยะเวลาดังกล่าว พบว่าประชาชนหันมาซื้อสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยเพิ่ม
มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผลไม้ไทย ผลิตภัณฑ์แปรรูป จากชุมชน อาหารเพื่อสุขภาพ
เช่น สมุนไพรไทย ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ผ้าพื้นเมือง โดยนำมาจัดเป็นกระเช้าของขวัญ
ปีใหม่ที่ซึ่งช่วยให้ประเทศไทยลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศไม่น้อยกว่า ๑ พัน
ล้านบาท

นอกจากนี้ยังได้ขยายผลไปสู่การ
“เชิญชวนมอบข้าวกล้อง” เป็นของขวัญ
ปีใหม่ที่ซึ่งในโอกาสต่างๆ เพื่อสนองพระ-
ราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ที่จะช่วยเหลือเกษตรกร อีกทั้งส่งเสริมให้
คนไทยบริโภคข้าวกล้อง เพื่อสุขภาพที่ดี

อีกด้วย การมอบข้าวเป็นของขวัญปีใหม่ที่ซึ่งนอกจากชาวนาจะขายข้าวได้แล้วผู้รับก็จะ
ได้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อข้าวมาบริโภค ผู้มอบก็จะรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือ
เกษตรกร และได้มอบสิ่งสำคัญให้กับคนที่เราระลึกถึงและอยากจะทำตอบแทนด้วย
ของเล็กๆ น้อยๆ แต่มากด้วยคุณค่าอีกด้วย

ผลจากการรณรงค์ให้ใช้สินค้าไทย.....เป็นของขวัญปีใหม่ ในปี ๒๕๔๑ จนถึงปัจจุบัน ถือเป็นกิจกรรมนำร่องของ “โครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ” ที่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากมีการขยายผลไปสู่หน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนที่ต่างหันมาร่วมกันรณรงค์และสนับสนุนสินค้าไทย แต่ถึงกระนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานที่ริเริ่มการรณรงค์ให้ใช้สินค้าไทย.....เป็นของขวัญปีใหม่อย่างจริงจัง ก็ยังคงจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องอีกต่อไป เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในการที่จะนำเอาวัฒนธรรมไทยมาสู่ภัยเศรษฐกิจ ช่วยให้ประเทศไทยสามารถฝ่าภาวะวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจไปได้ในระดับหนึ่ง ช่วยให้คนไทยได้ดำรงตนอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย

ผ้าไทย...สายใยเศรษฐกิจ

ผ้าไทยเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ยืนยาวควบคู่กับประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่แสดงฐานะ อาชีพ ค่านิยม ความเชื่อต่างๆ ของผู้ทอและผู้ใช้ผ้า ทั้งวัสดุและลวดลายผ้าตลอดจนวิธีการทอและการใช้ผ้าในโอกาสต่างๆ เป็นบันทึกวิถีชีวิต พัฒนาการของสังคม และภูมิปัญญาของคนไทยสืบต่อมา ทว่าในปัจจุบันนี้ผ้าไทยก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเฉกเช่นเดียวกับวิถีชีวิตคนไทย กล่าวคือได้เปลี่ยนแปลงไปมาก บางอย่างได้ก็สูญหายไปแล้ว บางอย่างก็พัฒนาขึ้นใหม่

ความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงทราบและทรงเอาพระทัยใส่มานานหลายสิบปี นับเป็นความโชคดีของพสกนิกร ที่ทรงทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าทุกภูมิภาค ช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น เศรษฐกิจครอบครัวและสังคมชุมชนนั้นดีขึ้น จนขณะนี้ผ้าทอเป็นสินค้าออกที่สำคัญเพราะจำหน่ายไปได้ทั่วโลก ผ้าทอทุกชนิดของไทยเป็นที่นิยมชมชอบและยกย่องว่าเป็นผ้าที่งดงามที่สุด

ความสำเร็จดังกล่าวนี้เกิดได้เพราะพระมหากษัตริย์คุณ ที่พระราชทานพระราชดำริแก่ผู้ทอ ทั้งด้านการปรับปรุงคุณภาพของเส้นไหม การย้อมสี การออกแบบลวดลาย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานอุปกรณ์ทอผ้า และส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้วิธีการต่างๆ จากผู้มีฝีมือการทอมาแต่เดิม พระราชทานค่าครองชีพแก่ครู และทรงยกย่องผู้ทอผ้าในโอกาสต่างๆ ดังที่คนไทยมักได้ยินในพระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาฯ ทุกปี พระวิริยะอุตสาหะ และน้ำพระทัยมุ่งมั่นเหล่านี้ทำให้ผ้าทอของไทยมีคุณภาพสูงขึ้น มีจำนวนมากขึ้น และสนองความต้องการของผู้ใช้ทั้งในประเทศและนอกประเทศ ด้วยความมุ่งมั่นและภาคภูมิใจยิ่ง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานที่ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ตระหนักถึงพระมหากษัตริย์คุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระราชภารกิจอันใหญ่หลวงที่ทรงพระกรุณา ต่อการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย จึงมีความประสงค์ที่จะสนองพระมหากษัตริย์คุณ ของพระองค์ท่าน ด้วยการแบ่งเบาพระราชภารกิจเกี่ยวกับการสนับสนุน ส่งเสริม เรื่องผ้าไทยจึงได้จัดโครงการ “ผ้าไทย...สายใยเศรษฐกิจ” ขึ้น

โครงการ “ผ้าไทย...สายใยเศรษฐกิจ” เป็นโครงการที่สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมุ่งเน้นที่จะดำเนินการเพื่อส่งเสริมการตลาด ให้เกษตรกรผู้ทอผ้าได้มีโอกาสจำหน่ายผ้าที่ทอขึ้นสู่ท้องตลาดเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ เกษตรกรในยุคภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาปรากฏว่า ผ้าไทยได้รับความนิยมนำมาตัดเย็บเครื่องแต่งกายมากขึ้น

กิจกรรมสำคัญที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ดำเนินการ ไปแล้วในโครงการ “ผ้าไทย...สายใยเศรษฐกิจ” คือ

๑. กิจกรรมประสานความร่วมมือ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติได้ออกหนังสือเชิญชวนให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วม แต่งกายด้วยผ้าไทย หรือผ้าพื้นบ้านไทย โดยขอให้แต่งอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ วัน และโอกาสงานพิธีสำคัญต่างๆ การเชิญชวนในครั้งนี้นำได้รับการตอบรับอย่าง ดียิ่ง จากหลายหน่วยงาน อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง สาธารณสุข กรุงเทพมหานคร สมาคมธนาคารไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคาร ออมสิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

นอกจากนี้ได้ร่วมงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับผ้าไทย ด้วย เช่น ร่วมงานกับธนาคารไทยพาณิชย์ จัดงานผ้าไทย...สายใยเศรษฐกิจ ร่วมกับธนาคารออมสิน จัดงานผ้าไทยและผลิตภัณฑ์ชุมชน ร่วมกับนิตยสารSILK จัดงานแสดงแบบผ้าไทย เป็นต้น

๒. กิจกรรมด้านวิชาการ เป็นการส่งเสริมความรู้ด้านการใช้ การเก็บรักษา และความรู้อื่นๆ แก่ผู้สนใจนักเรียน นิสิต นักศึกษา เช่น

๒.๑ จัดประชุมสัมมนาในหัวข้อ

- ผ้าไทย...จากท้องถิ่นบินไปทั่วโลก
- ผ้าไทย...สายใยเศรษฐกิจ
- แนวทางการใช้ผ้าไทย เพื่อตัดเย็บเสื้อผ้า
- การดูแลรักษาผ้าไทย อย่างถูกวิธี และประหยัด
- วิธีการแต่งกายด้วยผ้าจีนไทย
- การประยุกต์ใช้ผ้าไทยในชีวิตประจำวัน
- นุ่งจีนไทยให้เข้ากับยุค IMF
- ศิลปภูมิปัญญาในผืนผ้าไทย
- แนวโน้มผ้าไทยในตลาดโลก

๒.๒ จัดสาธิต และสอนการมัดย้อมผ้า การทำผ้าบาติก และสาธิตการทอผ้า

๒.๓ จัดทำเอกสารแผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับการใช้ และวิธีการเก็บรักษาผ้าไทย แนะนำชนิดและลวดลายผ้าไทย ประโยชน์ของผ้าขาวม้า

๒.๔ จัดนิทรรศการ ความรู้ผ้าไทย ผ้าไทย ๔ ภาค และความเป็นมาของผ้าไทยในชนเผ่าต่างๆ

๒.๕ เปิดกรุผ้าไทย และเสวนาเรื่อง การสะสมผ้าไทย

๒.๖ การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย” โดยความร่วมมือระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๓. กิจกรรมส่งเสริมการขาย เพื่อช่วยตลาดผ้าให้เกษตรกร

๓.๑ จัดคาราวานผ้าไทย โดย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประสานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอให้จัดสถานที่และอำนวยความสะดวกให้แก่ร้านค้าจำหน่ายผ้าไทย ที่จะเดินทางไปจำหน่ายยังหน่วยงานต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้ซื้อสินค้าในราคาประหยัด มีคุณภาพ เช่น ไปจำหน่ายที่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ธนาคารทหารไทย กระทรวงศึกษาธิการ สวนสยาม และนครลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

๓.๒ จัดตลาดนัดผ้าไทย ในโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ เพื่อเปิดโอกาสให้ร้านค้าต่างๆ ได้เข้ามาจำหน่ายผ้าไทย ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งในแต่ละครั้งสามารถจำหน่ายโดยรวม ๒-๓ ล้านบาท

๔. กิจกรรมสนับสนุนการขายและประชาสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อกระตุ้นให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าของผ้าไทยและหันมาสนใจใช้ผ้าไทยเพิ่มขึ้น

๔.๑ จัดงานราตรีผ้าไทย ที่กระทรวงการต่างประเทศไทย เพื่อเชิญชวนให้ทูตานุทูตสวมใส่ผ้าไทย

๔.๒ จัดงานราตรีวัฒนธรรมไทย ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ในงานนี้มุ่งเน้นเผยแพร่เรื่องผ้าไทย และอาหารไทย ให้ชาวต่างชาติ ได้เห็นได้ลองลิ้มรสอาหารไทย และได้มีการจัดแสดงแฟชั่นโชว์ชุดนานาชาติที่ตัดเย็บด้วยผ้าไทย จำนวน ๒๒ ชุด

๔.๓ จัดส่งผ้าไทยไปให้ผู้นำชาติต่างๆ จำนวน ๓๔ ประเทศ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผ้าไทยไปสู่ระดับโลกในการนี้ มีผู้นำหลายประเทศตอบหนังสือขอบคุณมาอย่างเป็นทางการ

๔.๔ เผยแพร่ผ้าขาวม้าในงานเอเชียนเกมส์ โดยมอบให้แก่ผู้นำคณะนักกีฬาของประเทศต่างๆ

๔.๕ ผลิตสปอตโฆษณาส่งเสริมการใช้ผ้าไทย สื่อประชาสัมพันธ์นี้ได้รับความร่วมมือนำออกเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง

จากการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และจากความร่วมมืออย่างดียิ่งของหน่วยงานต่างๆ ขณะนี้กล่าวได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้ร่วมแบ่งเบาพระราชภารกิจของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการ “ฟื้นชีวิต ผ้าไทย” ได้ในระดับหนึ่งและจากแผนรุกทางด้านการตลาดในทุกรูปแบบนั้น แม้ว่าเศรษฐกิจจะซบเซา แต่ตลาดการค้าผ้าไทย กลับพุ่งขึ้นอย่างน่าดีใจ ทั้งนี้ ด้วยความตระหนักของคนไทยที่เห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องร่วมกันสงวนเงินตราไว้ในประเทศด้วยการกินของไทย ใช้ของไทย ร่วมใจประหยัด และเหนือสิ่งอื่นใด ก็คือ ความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม อนุรักษ์หัตถกรรมไทย ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและเป็นภูมิปัญญาไทยที่บรรพบุรุษได้สืบทอดมานั่นเอง

แม้ว่างานด้านการตลาดจะรุกหน้าและประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ด้วยตระหนักถึงความจำเป็นในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของผ้าไทย ลวดลายผ้าไทย เอกลักษณ์ประจำภาคของผ้าไทย ฯลฯ ซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ที่ควรได้เก็บบันทึกเป็นข้อมูลเอกสารทางด้านวิชาการไว้อย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ใหญ่หลวงต่อการศึกษา ค้นคว้าของชนรุ่นหลัง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงกำหนดที่จะจัดพิมพ์หนังสือ “ผ้าไทย...สายใยแห่งภูมิปัญญา...สู่...คุณค่าเศรษฐกิจไทย” ขึ้น ซึ่งคาดว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นเอกสารวิชาการที่ทรงคุณค่ายิ่งอีกเล่มหนึ่ง

บัดนี้ผ้าไทย มิใช่สินค้าพื้นบ้าน พื้นเมืองธรรมดาอีกแล้ว แต่ผ้าไทย กำลังพัฒนาให้ก้าวไปสู่ระดับสากลเพื่อเป็นสินค้าเศรษฐกิจที่จะนำรายได้เข้าสู่ ประเทศได้อย่างดียิ่งอีกประเภทหนึ่ง อย่างไรก็ตามผ้าไทยยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีความพร้อมในเรื่องเหล่านี้ ได้ร่วมมือร่วมใจกัน พัฒนาให้ผ้าไทยสามารถก้าวสู่ระดับสากลในอนาคตอันใกล้

งานราชภัฏวัฒนธรรมไทย

กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ต่างประเทศ สวช.

ปัจจุบันนี้ อาหารไทยกลายเป็นตำรับอาหารรสเลิศที่คนทั่วโลกนิยมรับประทาน ซึ่งบุคคลเหล่านั้นยอมรับว่า อาหารไทยเป็นอาหารเพื่อสุขภาพอย่างแท้จริง หลายปีมานี้อาหารไทยติดลำดับ ๑ ใน ๕ และมีคนพูดถึงอาหารไทยมากขึ้น เราจึงพบเห็นร้านอาหารไทยมีอยู่หลายแห่งทั่วโลก ร้านอาหารไทยในต่างประเทศไม่ใช่เป็นสถานที่ขายอาหารอย่างเดียว แต่จะเป็นแหล่งเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ศิลปะไทย การแต่งกายแบบไทย มารยาทไทย รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทย เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังทำให้คนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศนั้น ๆ ได้ตระหนักและภูมิใจในความเป็นไทย ดังนั้น สิ่งสำคัญที่จะเผยแพร่วัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะเรื่องอาหารไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้นก็คือ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทย ส่งเสริมให้ชาวต่างชาติรับประทานอาหารไทยมากขึ้น และสื่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารไทยออกไปทางเครือข่ายร้านอาหารไทยที่ตั้งกระจายอยู่ทั่วโลก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ จึงร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศสำรวจอาหารไทยยอดเยี่ยม ๑๐ ลำดับ ซึ่งชาวต่างประเทศนิยมรับประทานในร้านอาหารไทยทั่วโลก เพื่อสนับสนุนอาหารไทยให้เป็นที่นิยมมากขึ้น

จากผลการสำรวจอาหารไทยยอดเยี่ยม ๑๐ ลำดับ จากร้านอาหารไทยในต่างประเทศทั่วโลก (๒๕๔๒) โดยเฉพาะจากร้านอาหารไทยที่มีเจ้าของเป็นคนไทย มีการคงไว้ซึ่งรสชาติและรูปลักษณ์ตามแบบไทยๆ จากการสำรวจพบว่า **ต้มยำกุ้ง** ยังคงครองลำดับหนึ่ง **แกงเขียวหวาน** (ไก่ เนื้อ กุ้ง) มาเป็นลำดับสอง ลำดับสามเป็นอาหารประเภทจานด่วนจานเดียวที่ชาวต่างประเทศนิยมคือ **ผัดไทย** ส่วน **ผัดกะเพรา** (ไก่ หมู เนื้อ ปลา) ตามมาเป็นลำดับสี่ ลำดับห้าคือแกงเผ็ดเปิดอย่าง ลำดับหกเป็น**ต้มยำขาไก่** **ยำเนื้อ**อยู่ในลำดับที่เจ็ด ลำดับที่แปดไม่ใช่อาหารไทยแท้ แต่ก็เป็นที่นิยมสั่งรับประทาน ได้แก่ **หมูสะเต๊ะ** **ไก่ผัดเม็ดมะม่วงหิมพานต์** อยู่ในลำดับที่เก้า สำหรับลำดับสุดท้ายได้แก่**แกงพะเนียงเนื้อสัตว์ต่าง ๆ**

เพื่อเป็นการเผยแพร่อาหารไทยให้แพร่หลายในกลุ่มเป้าหมายชาวต่างประเทศทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดงานราตรีวัฒนธรรมไทย ขึ้นระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๒ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เพื่อการส่งเสริมอนุรักษ์ผ้าไทย อาหารไทย และศิลปหัตถกรรมไทย ในส่วนของการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาหารไทยสำหรับชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ในงานราตรีวัฒนธรรมไทยนี้ ได้จัดเผยแพร่อาหารไทยยอดนิยม ๑๐ รายการ จากการสำรวจร้านอาหารไทยในต่างประเทศทั่วโลกดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มชาวต่างประเทศ โดยเชิญคณะทูตานุทูต เจ้าหน้าที่องค์กรระหว่างประเทศ สื่อมวลชนต่างประเทศ นักธุรกิจ และผู้ประกอบการท่องเที่ยว ประมาณ ๒๐๐ คน มาร่วมชิมอาหารไทย ขนมไทย เครื่องดื่มน้ำผลไม้ สมุนไพรไทย ชมการสาธิตการปรุงอาหารยอดนิยมสำหรับชาวต่างชาติ ตลอดจนอาหารนานาชาติในรสชาติแบบไทยๆ นอกจากนี้ชาวต่างประเทศยังได้ชื่นชมกับผ้าไทยอันสวยงามวิจิตรตระการตา รวมทั้งผ้าไทยในสไตล์ชุดแต่งกายประจำชาติอีกด้วย ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้รับความร่วมมือจากร้านอาหารและหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ร้านหม่อมหลวงเด็บ ร้านยกยอ ร้านกระท่อม มังสวิรัต ร้านศิริวรรณผัดไทย ร้านบ้านมะละกอ ห้องอาหารจากโรงแรมต่างๆ ได้แก่ โรงแรม โอเรียลเต็ล โรงแรมรอยัลออกคิดเซอร์ราตัน โรงแรมแลนด์มาร์ค โรงแรมดุสิตธานี โรงแรมเซ็นทรัล โรงแรมเรดิสัน โรงแรมฟอร์จูนทาวน์ สำหรับสถานศึกษา ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตโชติเวช วิทยาลัยอาชีวศึกษา เสาวภาและโรงเรียนวัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม ได้สาธิตการทำขนมไทยชาววัง ได้อย่างงดงาม เป็นที่ตื่นตาตื่นใจในสายตาชาวต่างชาติใน ความวิจิตรบรรจงในการปรุงอาหารแบบไทยๆ

บรรยากาศในงานเต็มไปด้วยความคึกคัก ตลอดแนวทางเดินของศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยประดับประดาไปด้วยโคมไฟ สาดส่องที่อาหารไทย นานาชาติที่จัดขึ้นเป็นซุ้มต่างๆ แบ่งแยกเป็นส่วนของอาหารไทยยอดนิยม ๑๐ อย่างสำหรับชาวต่างชาติ ซุ้มอาหารจากโรงแรมชั้นนำของเมืองไทย ซุ้มอาหารนานาชาติในรสชาติแบบไทยๆ จากสถานเอกอัครราชทูตประเทศต่างๆ ซุ้มอาหารว่างไทยขนานแท้ ซุ้มขนมไทย และซุ้มเครื่องดื่มผลไม้ไทย ยาตองไทย นอกจากนี้ยังมีเสียงดนตรีไทยเดิมบรรเลงขับกล่อมผู้คนที่เดินชิมอาหารประเภทต่างๆ ในงานพอค่าลงหน่อยก็เปลี่ยนเป็นเสียงวงดนตรีโปงลาง เพิ่มความคึกคักขึ้นตามลำดับ ในขณะที่ผู้คนที่เดินชม การสาธิตหัตถกรรมไทยการปั้นตุ๊กตา การเป่าแก้ว การทอผ้า แต่ก็ไม่พลาดที่จะต้องหยุดแวะชมนิทรรศการอาหารไทย ผ้าไทย สินค้าผลิตภัณฑ์จากผ้าไทย ที่จัดแสดงไว้หน้าหอประชุมเล็ก ก่อนที่จะเดินเข้าหอประชุมเล็กเพื่อชมการแสดงแบบชุดไทย และการแสดงพื้นบ้าน ๔ ภาค งานราตรีวัฒนธรรมไทยครั้งนี้จบลงด้วยความชื่นชมของผู้ที่มาร่วมงาน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทุกคนสนุกสนานและตื่นเต้นกับการออกรางวัลบัตรรับประทานอาหารไทย จำนวน ๑๐ รางวัลสำหรับผู้เข้าร่วมงาน โดยได้รับการสนับสนุนจากห้องอาหารไทยในโรงแรมชั้นนำของไทย

นับได้ว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาหารไทยในงานราตรีวัฒนธรรมไทยครั้งนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ในการส่งเสริมและเผยแพร่อาหารไทยยอดนิยม ๑๐ ลำดับ ให้เป็นที่รู้จักและนิยมในชาวต่างประเทศอันเป็นการส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยหันมานิยมรับประทานอาหารไทย นับว่าเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจแก่ชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ร่วมงานนอกจากได้รับความสนุกสนานบันเทิงแล้ว ยังได้รับรู้เกี่ยวกับอาหารไทยเพิ่มมากขึ้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดงานครั้งนี้สถานเอกอัครราชทูตประเทศต่างๆ ในประเทศไทยให้ความร่วมมือในการเผยแพร่อาหารไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในลักษณะนี้ จะเป็นโอกาสที่ดีในการส่งเสริมอาหารไทยซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ และมีส่วนขยายผลให้ประเทศต่างๆ หันมาสนใจและนิยมอาหารไทยมากขึ้น อันจะส่งผลถึงการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติได้อีกทางหนึ่ง

ปลา...ทรัพยากรกลาง และพันธสัญญาของชุมชน

นุสรา แสงมาลา*

แผ่นดินไทยเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์มาตั้งแต่โบราณกาล ดังหลักฐานที่ปรากฏบนศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงว่า “กรุงสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ใครใคร่ค้าช้างค้า ใครใคร่ค้าม้าค้า” ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคนไทยได้นำเอาทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์นี้มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างสมบูรณ์พูนสุข กระทั่งยุคสมัยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม กระแสทุนนิยมเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ประกอบกับจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่ต้องถูกแบ่งเฉลี่ยให้เพียงพอต่อความต้องการ ไม่เพียงเท่านั้น ยังเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าระหว่างประเทศ ตามกระแสเศรษฐกิจโลก ดังเห็นได้จากปี พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๒ ที่ประเทศไทยหันมาใช้ยุทธศาสตร์ที่เน้นการอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก หรือในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๘ ประเทศไทยได้รับการขนานนามว่า “เสือตัวที่ห้า” เนื่องจากการพัฒนาประเทศที่เน้นการส่งออกผลของการพัฒนาดังกล่าว สร้างปัญหาที่เกิดผลกระทบตามมาหลายประการ ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การนำเอา**ทรัพยากรกลาง** ของประเทศทั้งป่าไม้ แม่น้ำ ดิน อากาศ มาใช้โดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยปล่อยให้กระแสเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาเป็นเครื่องมือในการ “ผลาญทรัพยากร” ให้หมดไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนรวดเร็ว และใกล้ชิดกับวิถีชีวิตไทยคือ “ทรัพยากรน้ำ” เนื่องด้วยคนไทยมีความผูกพันกับ

* นักวิชาการวัฒนธรรม ๖ ศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สวช.

สายน้ำมาเนิ่นนาน เห็นได้จาก การตั้งบ้านเรือนตามริมแม่น้ำ ลำคลอง เพราะสะดวกในการ นำทรัพยากรมาใช้ในการ ประกอบอาชีพด้านการเกษตร การประมง และการคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมใน ชนบทที่มีความใกล้ชิดกับ ธรรมชาติ การดำรงชีวิตต้อง พึ่งพาอาศัยอยู่กับธรรมชาติ

“น้ำ” จึงมีความจำเป็นประดุจเส้นเลือดที่หล่อเลี้ยงร่างกายให้สามารถดำรงอยู่ได้ ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัญหาที่กระทบต่อระบบการหล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คน ทำให้ชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลง และเมื่อเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลง ชาวบ้าน จึงต้องช่วยเหลือตัวเอง โดยทำการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติเพื่อให้วิถีชีวิตความ อุดมสมบูรณ์เช่นอดีตให้กลับคืนมา ตัวอย่างของกรณีของกลุ่มอีกบ้าน บ้านดอนแก้ว ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ที่ได้รวมตัวกันระหว่างพระสงฆ์ ข้าราชการ เยาวชน และชาวบ้าน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในลำน้ำน่านเนื่องจากพื้นที่ป่าถูก ทำลาย ส่งผลให้ปริมาณน้ำในลำน้ำน่านลดลง ประกอบกับมีการใช้สารเคมีในการ ปลูกพืช โดยเฉพาะการทำไร่ส้ม ทำให้ปริมาณของสารเคมีตกค้างในลำน้ำสูง เป็น เหตุให้ลำน้ำน่านไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภคได้อีก ปลา หลายชนิดเป็นแผลเน่าเปื่อยและตาย จนทำให้ปริมาณปลาลดลงอย่างรวดเร็ว บางชนิดได้สูญพันธุ์ลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลาพันธุ์ไทยที่เป็นปลาพื้นถิ่น ทั้งนี้การ

เพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ทำให้อัตรา การบริโภคอาหารที่ได้จากธรรมชาติ ต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นด้วย ชาวบ้าน จึงละทิ้งวิธีการจับสัตว์น้ำแบบดั้งเดิม เช่น การจับปลาด้วยแห ลอบ ไซ เนื่องจากได้ปริมาณของสัตว์น้ำคราวละ มาก ๆ โดยมีได้ค้ำจนถึงผลเสียที่เป็นผล กระทบตามมาจากสถานการณ์ดังกล่าว ชาวบ้านเห็นว่า หากปล่อยให้สถานการณ์ เป็นเช่นนี้ต่อไป ลำน้ำน่านคงไม่สามารถ เหลืออะไรให้ชาวบ้านได้อาศัยประโยชน์ ได้อีก จึงได้รวมกลุ่มเพื่อร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาก็ร่วมกันดำเนินกิจกรรม การอนุรักษ์พันธุ์ปลา โดยจัดตั้งเขต

อภัยทาน บริเวณหน้าวัดดอนแก้ว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ มีระยะทาง ๑๒๐ เมตร ตามลำน้ำ และกำหนดกฎระเบียบการอนุรักษ์ปลาขึ้น โดยความยินยอมพร้อมใจของชาวบ้านแถบนี้

นอกจากวิธีการจัดตั้งเขตอภัยทานแล้ว **ท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ** ประธานมูลนิธิอีกเมืองน่านซึ่งท่านเป็นพระสงฆ์นักพัฒนา ได้นำพิธีสืบชะตาซึ่งเป็นพิธีกรรมทางพุทธศาสนาและประเพณีของชาวล้านนาที่สืบทอดมาแต่โบราณ ซึ่งเชื่อว่าพิธีกรรมนี้เป็นการต่ออายุตนเอง ครอบครัว ญาติมิตร บริวาร ให้มีอายุยืนยาวพ้นจากภัยพิบัติ ก่อให้เกิดความสุขความเจริญ มีความอุดมสมบูรณ์ โดยนำมาปรับประยุกต์เป็นพิธีสืบชะตาแม่น้ำ เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความเลื่อมใส มีความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดูแลแม่น้ำ เป็นการปลุกจิตสำนึกของชาวบ้าน ให้ตระหนักถึงคุณค่าของน้ำ ช่วยกันดูแลรักษา เพื่อยังประโยชน์ให้แก่ผู้ใช้น้ำต่อไป และด้วยพลังแห่งความเชื่อถือศรัทธาในพิธีกรรมดังกล่าวนี้เอง ส่งผลกระทบบให้กับระบบนิเวศของลำน้ำได้รับการฟื้นฟู จนมีเรื่องเล่าว่า

“มีชาวบ้านคนหนึ่งไปทำนา พอน้ำแห้งหลังจากการไถนา ก็พบว่า มีปลาอยู่เป็นจำนวนมากในกระตังน้ำ จึงจับปลากลับมาบ้าน แต่ปลาก็มากจนกระทั่งไม่มีที่ใส่ จึงนำมาใส่ในทางเกวบกักขังจนเต็มแล้วแบกกลับบ้าน”

เห็นได้ว่า จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมซึ่งกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านได้ร่วมกันคิด และหาทางออกแห่งปัญหา ที่สำคัญคือ การได้ลงมือทำอย่างชาญฉลาด โดยได้นำเอาพิธีกรรมมาเป็นแรงเสริมในการสร้างความเชื่อถือ ศรัทธา ความ

สามัคคี เพื่อให้งานบรรลุล่วงวัตถุประสงค์ สำเร็จตามที่ได้ตั้งใจไว้ หากจะมองอีกมุมของกิจกรรมนี้ เห็นได้ว่า “ปลา” ซึ่งเป็นทรัพยากรกลาง ที่ทุกคนมีสิทธิในการนำมาใช้ประโยชน์ ทุกคนสามารถจับไปเป็นอาหาร หรือนำไปขายเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินได้โดยชอบธรรม แต่เมื่อได้ประโยชน์จากปลาแล้ว ควรต้องมีการดูแลรักษา โดยมีการตกลงเป็นกติการ่วมกัน ซึ่งผลที่เกิดคือความอยู่รอดของทั้งคน และปลาที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน คนสามารถจับปลาเพื่อเป็นอาหารในปริมาณอันควร ปลาสามารถขยายพันธุ์ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ปลาพื้นถิ่นที่เป็นพันธุ์ปลาไทยที่กำลังหดหายได้รับการฟื้นฟู อนุรักษ์ ดังนั้นความหมายของคำว่า “ปลา” จึงมิได้เป็นเพียงแค่อาหารโปรตีนราคาถูก มิได้เป็นเพียงสินค้าเพื่อการแลกเปลี่ยนเป็นเงินตรา หากแต่มีคุณค่าในการเป็นตัวเชื่อมโยงที่สำคัญให้คนมีพันธสัญญา ร่วมกันในการแสดงออกถึง

“ความมีน้ำใจ” ของคนที่มีต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม “ความสามัคคี” ในการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน “ความซื่อสัตย์” ในการรักษาสัญญาาร่วมกัน และ “ความอดทน” ในการดำเนินงาน การรอคอยผลสำเร็จแห่งงานนั้น

ดังนั้นหากชุมชนใดสามารถสร้างพันธสัญญาให้เกิดขึ้นได้ นั้นหมายถึงสัญญาตนบ่งบอกถึงความสำเร็จในการทำงาน ดังเช่นกิจกรรมการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของกลุ่มอัครบ้าน ความอุดมสมบูรณ์สามารถพลิกฟื้นกลับมาได้ดังเดิม ทำให้เกิดความมั่งคั่งทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านเศรษฐกิจ สามารถมีเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองได้ โดยมีต้องพึ่งพาอาศัยปัจจัยจากภายนอกมากนัก ที่สำคัญหากสามารถนำเอาวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาปรับใช้ในกิจกรรมต่างๆ แล้วการดำเนินกิจกรรม ให้ประสบผลสำเร็จจึงไม่ใช่เรื่องยาก

พิธีปล่อยปลา ณ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี

หน้าว่าง

สำหรับดินที่อยู่ริมแม่น้ำหรือทะเลซึ่งมีน้ำขึ้นลง ทำให้น้ำใต้ดินมีการเคลื่อนไหวก็เหมาะสมเช่นกัน สำหรับการเจริญเติบโตของมะพร้าว ควรปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า ๕๐๐ มิลลิเมตรต่อปี และควรตกสม่ำเสมอ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเล็งเห็นว่า มะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและประเทศชาติได้ เนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาด และสามารถปลูกได้ในแทบทุกภาคของประเทศไทย จึงได้รณรงค์ส่งเสริมให้ปลูกมะพร้าวน้ำหอมทั่วประเทศ เชิญชวนให้คนไทยนิยมดื่มน้ำมะพร้าวแทนน้ำอัดลม โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน เครือข่ายสภาวัฒนธรรมและชุมชนทั่วประเทศ และเพื่อเป็นมิ่งขวัญในการรณรงค์ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้น้อมเกล้าฯ ถวายต้นพันธุ์มะพร้าวน้ำหอมพันธุ์ดี จำนวน ๑๐,๐๐๐ ต้น แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันอังคารที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๒ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา และพระองค์ท่านได้พระราชทานต้นพันธุ์มะพร้าวน้ำหอม ดังกล่าวให้แก่ตำบลทุกตำบลนำไปปลูกในพื้นที่ของตน พร้อมทั้งเชิญชวนให้นำไปขยายพันธุ์ต่อไป

ปัจจุบันปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ต้นพันธุ์มะพร้าวน้ำหอมมีราคาสูงถึงต้นละ ๒๕ บาท (ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ต้นพันธุ์ราคาต้นละ ๑๕ บาท) ชาวสวนมะพร้าวท่านหนึ่งได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับปรากฏการณ์ราคานี้ว่า เนื่องมาจากเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ช่วงปลายปี ประเทศอินโดนีเซียซึ่งส่งออกมะพร้าวจำนวนมากประเทศหนึ่งได้เกิดเหตุไฟไหม้ป่าซึ่งได้ทำความเสียหายแก่สวนมะพร้าวของประเทศอินโดนีเซียด้วย ทำให้มะพร้าวแกนขาดตลาด คนจึงหันมาใช้มะพร้าวน้ำหอมแทนมะพร้าวแกน ส่งผลให้ต้นพันธุ์มะพร้าวน้ำหอมราคาสูงตามไปด้วย

ในการปลูกมะพร้าวน้ำหอมนั้น ควรจะเลือกปลูกในช่วงต้นฤดูฝน หลังจาก
ที่ฝนตกหนักแล้วประมาณ ๒-๓ ครั้ง เพื่อเตรียมดินให้มีความชุ่มชื้น ทั้งนี้ควรมี
การเตรียมหลุมในแปลงปลูกก่อนจะดำเนินการปลูกประมาณ ๑-๒ เดือน โดยทั่วไป
จะขุดหลุมขนาดกว้างยาวและลึกประมาณ ๑ เมตร และควรใช้เศษหญ้า ไม้ไผ่ และ
ปุ๋ยคอก รองก้นหลุมก่อนปลูก ควรนำดินกลบให้เสมอมิ่วส่วนบนของผลมะพร้าว
และการปักหลักกันลมและทำร่มบังแดดในระยะแรกด้วย ทั้งนี้พื้นที่ที่เป็นดินเหนียว
ควรจะทำเป็นแปลงและยกร่อง ส่วนพื้นที่ที่เป็นดินร่วนปนทรายอาจจะไม่จำเป็นต้อง
ยกร่องก็ได้ แต่ควรปลูกมะพร้าวน้ำหอมให้มีระยะห่างระหว่างแถวประมาณ
๖ x ๖ เมตร และควรมีการดูแลให้น้ำ กำจัดวัชพืช การบำรุงใส่ปุ๋ย การกำจัดแมลงที่
เป็นศัตรูมะพร้าว นอกจากนี้ ยังสามารถพัฒนาการปลูกมะพร้าวน้ำหอม ในเชิง
พาณิชย์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้อีกด้วย

มะพร้าวเป็นพืชใกล้ตัว
ที่คนไทยทุกคนคุ้นเคยมา
ตั้งแต่เกิด จนบางครั้งมองข้าม
ความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ
ไปเสียสิ้น หลายๆ ครั้งชาวสวน
ต้องประสบกับปัญหาโรคภัย
สวนมะพร้าวเสียหายไม่
สามารถส่งมะพร้าวออกไป
จำหน่ายตามปกติได้ ทำให้
มะพร้าวมีราคาแพง และอาจ
ต้องสั่งมะพร้าวจากประเทศ
เพื่อนบ้านเข้ามาจำหน่าย
ให้คนไทยที่เคยเป็นประเทศ
ส่งมะพร้าวออกไปจำหน่าย
ต่างประเทศ แล้วนั้นแหละ
จึงคิดขึ้นมาได้ว่าในยามยาก
เช่นนี้ มะพร้าวสามารถช่วย
ชาติสู้ภัยเศรษฐกิจได้เช่นกัน

“เบิ้ม” สุดยอดควายไทย

ประทีป ทิมให้ผล*

กิจกรรมของโครงการวัฒนธรรมไทย
สู่ภัยเศรษฐกิจมีมากมาย การอนุรักษ์
ควายไทยเพื่อเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทยเป็นกิจกรรม
หนึ่งของโครงการสืบเนื่องจากการที่เราพยายามจะ

พัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุและเศรษฐกิจให้ทัดเทียมนา
นาอารยประเทศทั้งหลายจนหลงลืมกำเนิดดั้งเดิมของเราไปชั่วขณะ เมื่อเกิด
สภาวะวิกฤติรุนแรงจำเป็นต้องถอยหลังเข้าคลองมาสำรวจตัวเองเสียบ้าง

๘๐

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทประกอบ
อาชีพทางการเกษตร ทำไร่ ไถนา ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์มาแต่ดั้งเดิม การผลิตข้าวแต่
เดิมที่ใช้แรงงานจากควายเป็นหลักต่อมามีการนำเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยเข้า
มาเพื่อให้ผลิตข้าวได้ปริมาณมากขึ้น โดยนำรถไถแบบเดินตามเข้ามาใช้แทนแรงงาน
ควาย บทบาทของควายจึงหมดความสำคัญลงไปทีละน้อยชาวนาขายควายเปลี่ยน
มาซื้อรถไถแบบเดินตามมาทำหน้าที่แทนควาย ควายจึงต้องเดินน้ำตาไหลเข้าโรงฆ่า
สัตว์ เพื่อแปรรูปเป็นลูกชิ้น หรือนำเนื้อมาทำเป็นอาหาร เช่น ลาบ ก้อย เป็นมูลเหตุ
ให้จำนวนปริมาณควายไทยลดลงอย่างน่าใจหาย

จากสถิติของกรมปศุสัตว์ ทำให้ทราบว่าเมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมา คือ พ.ศ.
๒๕๓๐ ประเทศไทยมีจำนวนควาย ๔ ล้านตัว หลังจากนั้น ๑๐ ปี คือในปี พ.ศ.
๒๕๔๐ มีจำนวนควายเหลือเพียง ๑.๖ ล้านตัว จะเห็นได้ว่า ควายไทยมีโอกาสนสูญ
พันธุ์ได้ในอนาคตอันใกล้ หากพวกเราไม่ช่วยกันทำอะไรสักอย่าง ถ้าพิจารณาในแง่
ของหลักสูตรแล้วไม่เกินปี ๒๕๔๘ ควายจะหมดไปจากแผ่นดินไทยแน่นอน และ
เมื่อถึงเวลานั้นลูกหลานไทยคงได้เห็นควายแต่เพียงรูปภาพ

* นักวิชาการวัฒนธรรม ๖ กองเอกชนสัมพันธ์ สวช.

ควายไทยนอกจากจะมีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็วแล้วยังมีขนาดเล็กลง ในอดีตเราเคยมีควายตัวโต โดยมีน้ำหนักต่อตัวเป็นตัน ๆ ซึ่งในปัจจุบันถ้าน้ำหนักต่อตัวได้ ๖๐๐ - ๘๐๐ กิโลกรัมก็ถือว่าดีมากแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจและได้ค้นพบปัญหาความต้องการของชาวบ้านในชุมชน ที่มีความประสงค์กลับมาใช้แรงงานควายเพื่อใช้ในการผลิตข้าวเหมือนเช่นในอดีต จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนชุมชนที่มีการเลี้ยงควายอยู่แล้วหรือชุมชนที่ได้มีการอนุรักษ์ควายให้กลับมาใช้แรงงานควายในการทำนาผลิตข้าวในรูปแบบวิถีธรรมชาติ อันเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจได้ดังกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตอนหนึ่งที่ว่า

“บัดนี้มีวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจทางการเงินเดือดร้อน ประชาชนเดือดร้อน ถ้าเราส่งเสริมให้ใช้รถแทรกเตอร์สำหรับทำการเกษตรกรรมจะต้องซื้อน้ำมันมา เมื่อนำเข้าก็ต้องเสียเงินตราต่างประเทศ ตัวแทรกเตอร์เองที่มีสร้างในเมืองไทย แต่ชิ้นส่วนก็ต้องนำเข้าซึ่งต้องเสียเงินตราต่างประเทศเข้าใจว่ารถแทรกเตอร์หรืออะไรพวกนี้ก็มีคนเขาทำ แต่วัสดุทั้งหลายนำเข้าแทบทั้งนั้น ฉะนั้นก็รถแทรกเตอร์ รถไถ แม้แต่รถเล็กๆ แบบเดินตามก็ต้องใช้เงินตราต่างประเทศ แต่ว่าโคและกระบือใช้หญ้า สิ่งปลูกถ่ายในเมืองไทย แล้วมีหน้าข้าวเวลามีไอเสีย หรือมีการถ่าย ถ่ายนั้นออกมาทำเป็นปุ๋ยหมักได้อย่างดีดีมาก ดีที่สุด ดีกว่าปุ๋ยเคมี ฉะนั้นก็ถูกต้องกับนโยบายที่จะต้องฟื้นฟูเศรษฐกิจของไทย โดยคนไทย ในเมืองไทย”

ความผูกพันของควายกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย

สังคมไทยตั้งแต่ดั้งเดิม เป็นสังคมเกษตรกรรมที่เน้นการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ อาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัยเกื้อกูลการผลิต เช่น ดิน น้ำ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ รวมถึงแรงงานของมนุษย์และสัตว์เลี้ยงบางชนิด เช่น วัว ควาย ช้าง ม้า ฯลฯ วิถีชีวิตของคนไทยซึ่งใกล้ชิดกับธรรมชาติมาก

“ควาย” เป็นสัตว์เลี้ยงคู่ชีวิตของคนไทยมาช้านานแม้จะหาหลักฐานยืนยันไม่ได้ว่าคนไทยเริ่มจับควายป่ามาเป็นสัตว์เลี้ยง และใช้แรงงานในการผลิต การเดินทางมาตั้งแต่ยุคใด แต่ความผูกพันระหว่างคนไทยกับควายก็แนบแน่นมาตลอด คนไทยได้อาศัยประโยชน์จากควายในหลายๆ ด้านทั้งเป็นเพื่อนคลายเหงา เป็นแรงงานการผลิต เป็นอาหาร เป็นแหล่งปุ๋ย เป็นพาหนะเดินทาง เป็นสินค้า เป็นองค์ประกอบเสริมฐานบารมี ฯลฯ

ชาวบ้านบางระจัน ใช้ควายเป็นยุทธปัจจัย จัดขบวนทัพออกศึกสู้รบกับพม่าเมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นวีรกรรมอันกล้าหาญชาญชัยทั้งคนและควาย ที่สืบตำนานเล่าขานจนถึงปัจจุบัน

การทำนา ทำสวน ทำไร่ ที่อาศัยแรงงานควายเป็นหลัก ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ ผลตอบแทนที่ได้จึงคุ้มค่าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านจิตใจ ตลอดจนการปรับสมดุลในด้านทรัพยากรธรรมชาติอนุรักษ์และสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม ให้เอื้ออำนวยต่อวิถีการดำรงชีวิตของคน และสัตว์โดยทั่วไป

ควายกับเศรษฐกิจ ในอดีตควายเป็นปัจจัยการผลิตผู้ให้แรงงานรับใช้มนุษย์โดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ควายลากเลื่อน ควายลากไถ ลากคราด ลากเกวียน ลากกังหันวิดน้ำ ลากเครื่องสีข้าว หีบอ้อย แม้แต่สี่ตีนน้อยที่คอยเหยียบย่ำพุงกายก็ยังใช้นวดข้าวในลานให้แก่ชาวบ้านจนกลายเป็นหุ่ยเพื่อนยาก!

แต่ในยุคปัจจุบัน บทบาทหน้าที่อันสำคัญเหล่านั้นกำลังจะเลือนหายไป ควายกลายเป็นสัตว์เศรษฐกิจ ในฐานะเจ้าของเนื้อหนังมังสา เดินกัมหนาน้ำตาตกเข้าสู่หลักประหารในโรงฆ่าสัตว์ทุกวัน แปรสภาพออกมาเป็นเนื้อสดบนเขียงในตลาด ไปถึงลาบ ต้มแซบ น้ำตก ลูกชิ้น ฯลฯ คักดีศรี และคุณค่าของควายหุ่ยเหลือเท่านี้เองหรือ

ควายกับสังคมไทย มีหลักฐานหลายอย่างยืนยันความผูกพันแนบแน่นระหว่างควายกับสังคมไทย เช่น ควายลากเกวียนนำสินค้าไปแลกเปลี่ยนค้าขายในที่ต่างถิ่น ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าขึ้น ควายเป็นสินสอดในการแต่งงาน ควายเป็นสื่อชักนำให้เกิดการพบปะเสวนาประชาสังคม ควายช่วยสร้างวัฒนธรรมทางภาษาไทย เช่น มีสำนวนไทยเกี่ยวกับควาย อาทิ ความวัวไม่ทันหายความควายเข้ามาแทรก วัวหายล้อมคอก ใจเหมือนควาย สมอหมาปัญญาควาย ควายเป็นตำนานและต้นกำเนิดของเพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง จำนวนมากมาย

ควายกับจิตใจของคน ทั้งที่คนอาศัยใช้ประโยชน์จากควายมากมาย มหาศาล แต่ก็ยังไม่สนใจเรายังเอาเปรียบกดขี่ข่มเหงควาย เปรียบเปรยว่า

โง่เหมือนควาย และอื่นๆ อีกนานาสารพัดที่สะท้อนออกมาในทางดูหมิ่น เหยียดหยาม แต่สำหรับคนที่เคยมีชีวิตอยู่ใกล้ชิดกับควายจริงๆ จะรู้ซึ่งถึงหัวอกควาย แสดงความรัก ความเมตตาพาไปกินน้ำกินหญ้า อาบน้ำขัดสิจิวรรณ สุมไฟไถ่ยุ่งบำรุง กำลังล้อมคอกดูแลให้กำลังใจ จัดทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ และตั้งชื่อเสียงเรียงนามให้ด้วยความรัก ความเอ็นดู ตามฐานานุกรม เช่น ไถ่ทุย ไถ่ตู้ ไถ่เผือก ไถ่ปาน ไถ่หน้า แด่น ไถ่อ้วน อีหางเปีย ไถ่จ๋า อีแฉะ ฯลฯ เป็นต้น พลังแห่งความรักความเมตตาผูกพันคนกับควายให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันใช้ชีวิตร่วมกัน มีมาตลอดเวลา

ควายกับสิ่งแวดล้อม การเลี้ยงควายเป็นการเสริมสร้างระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปในตัวเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้พลังงานจากเครื่องจักรกลที่ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเผาผลาญทรัพยากรธรรมชาติ สร้างมลพิษทางอากาศ และการใช้ปุ๋ยเคมี ฆ่ายาฆ่าแมลง ทำให้ดินเสีย น้ำเสีย เป็นพิษต่อชีวิตสัตว์บก สัตว์น้ำ ทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ ตรงข้ามกับชาวบ้านเลี้ยงควาย ใช้แรงงานควาย ควายช่วยกินหญ้า กินวัชพืชบางชนิด ชีควายใช้เป็นปุ๋ยบำรุงดินบำรุงพืชหมุนเวียนกันไปมา สร้างวัฏจักร วงจรชีวิตที่หลากหลายและเกื้อกูลกัน บางแห่งใช้ชีควายผสมกับฟางข้าว หรือหญ้าแห้งแช่น้ำให้เกิดแพลงตอนเป็นอาหารเลี้ยงปลาในเล้าเหล่านี้ล้วนเป็นเกษตรกรรมที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บางแห่งชีควายทำให้เกิดแหล่งอาหาร เช่น แมงกูดจี แมงอินูน เป็นต้น

เมื่อสังคมของมนุษยชาติ สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วทั่วทุกมุม โลกสังคมไทยได้รับทราบข่าวสาร ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางด้านการเกษตรมีผลทำให้ระบบคิดและค่านิยม ตลอดจนความเชื่อในระบบคุณค่าของคนไทยเปลี่ยนแปลงเบนไป รถไถนา แบบต่างๆ ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง หลังไหลใหม่เข้ากระหน่ำสังคมไทยอย่างรุนแรง เกษตรกรไทยหันไปนิยมชมชื่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างลุ่มหลง มัวเมา ต่างพากันขายวัว ขายควาย แบบทั้งๆ ขว้างๆ เพื่อเอาเงินไปซื้อจ้างรถไถนา ยาฆ่าแมลงและปุ๋ยเคมี ซ้ำร้ายก็คือการดูหมิ่นดูแคลน “ควาย” ว่าโง่เง่าล้าสมัย การทำนาโดยอาศัย แรงงานควายกลายเป็นสิ่งที่น่าอับอาย...สัมพันธภาพอันดีระหว่างกันเริ่มจืดจางเห็นห่างไป

ควายเกี่ยวอะไรกับวัฒนธรรม

หลายท่านเข้าใจว่าควายเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างไร เพราะว่าคนส่วนใหญ่เข้าใจกันว่าการดำเนินงานวัฒนธรรมต้องเป็นเรื่อง ระบุว่า จำพอน เรื่องโบราณเท่านั้น เพราะเราพูดติดปากกันว่าศิลปวัฒนธรรม จนเข้าใจว่าวัฒนธรรมเป็นเพียงศิลปะเท่านั้น ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ วัฒนธรรมเป็นเรื่องของคน อะไรที่เป็นเรื่องดีงามสร้างสรรค์เป็นเรื่องเกี่ยวกับคน ถือว่าเป็นวัฒนธรรม ดังนั้นวัฒนธรรมจะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายเลยทีเดียว ตัวควายจริงๆ แล้วไม่เกี่ยวกับวัฒนธรรมแต่ถ้าควายมาผูกกับวิถีชีวิตของคน โดยที่คนได้นำควายมาใช้ประโยชน์เช่น ทำไร่ ไถนา เป็นพาหนะ ใช้แรงงาน เหล่านี้ จึงเกี่ยวโยงถึงวิถีชีวิต

วัฒนธรรมด้วย ฉะนั้นการดำเนินงานเรื่องควายจึงมีความเกี่ยวโยงเป็นวัฒนธรรม
ดังได้ชี้แจงในขั้นต้น

“เบ็ม” หนึ่งในผู้อนุรักษ์ควายไทย

การดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ควายไทยเพื่อเศรษฐกิจ
และวัฒนธรรมไทย ที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนคือการ
สนับสนุนพ่อพันธุ์พันธุ์ดีในชุมชนนำไปขยายพันธุ์
ปรับปรุงบำรุงพันธุ์ในแต่ละชุมชน โดยสำนักงาน

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติขอความร่วมมือขอสนับสนุนพ่อพันธุ์ควายพันธุ์ดี
จากกรมปศุสัตว์ในเบื้องต้น ๘ ตัว ส่งมอบให้ชุมชนต่างๆ ที่เป็นชุมชนเครือข่ายผู้
ภัยเศรษฐกิจนำไปเป็นพ่อพันธุ์ ขยายพันธุ์ และพัฒนาพันธุ์ให้ดีขึ้น โดยพ่อพันธุ์ที่ส่ง
ไปให้ชุมชนนั้นเป็นพ่อพันธุ์ที่ได้รับการคัดสรรทางวิชาการ ตรวจสอบสมรรถภาพว่า
เป็นพ่อพันธุ์ชั้นเยี่ยมได้

ต่อมา ได้พ่อพันธุ์ที่ชนะประกวดแชมป์ประเทศไทยหลายสมัย รูปร่างบึกบึน
สวย สง่างาม น้ำหนักได้มาตรฐาน เป็นต้น ชื่อว่า “เจ้าเบ็ม” กรมปศุสัตว์มีความ
ประสงค์จะซื้อไว้เป็นพ่อพันธุ์แต่ราคาขายที่เจ้าของตั้งไว้ สูงกว่าระเบียบและงบ
ประมาณที่จะซื้อไว้ได้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยเลขาธิการฯ
ดร.อาทร จันทวิมล ได้รวบรวมเงินจากพรรคพวกลงขันกัน รวมแล้วเป็นเงิน
เก้าหมื่นบาททำให้สามารถซื้อพ่อพันธุ์ชั้นเยี่ยม คือ เจ้าเบ็ม ไว้ให้กรมปศุสัตว์
ได้เผยแพร่ขยายพันธุ์ควายพันธุ์ดีต่อไป เจ้าเบ็มจึงกลายเป็นควายวัฒนธรรมและ
สุดยอดพ่อพันธุ์ควายไทย กรมปศุสัตว์ได้นำเจ้าเบ็มไปผสมเพื่อขยายพันธุ์กับ
แม่พันธุ์ชั้นดีของเกษตรกร หรือรีดน้ำเชื้อของเจ้าเบ็มไปผสมกับแม่พันธุ์จะได้ลูก
เจ้าเบ็มออกมามีรูปร่างสูงใหญ่ สง่างาม น้ำหนักดี ให้ชุมชนชาวนาไทยได้อนุรักษ์
เผยแพร่ ขยายพันธุ์ ไซ้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปแล้ว

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติยังมีข้อตกลงกับ
กรมปศุสัตว์ที่ให้กรมปศุสัตว์ยืมพ่อพันธุ์ “เบ็ม” นำไปขยายพันธุ์นั้น กรมปศุสัตว์จะ
จัดพ่อพันธุ์ชั้นดีให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเพื่อแจกจ่ายให้
ชุมชนนำไปเป็นพ่อพันธุ์อีก ๑๒ ตัว ซึ่งจะส่งเสริมสนับสนุนชุมชนเครือข่ายให้กว้าง
ขวางออกไป

สรุปผลการดำเนินงานเรื่องการอนุรักษ์พันธุ์ควายไทยเพื่อเศรษฐกิจและ วัฒนธรรมไทยของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๑. ขอสนับสนุนพ่อพันธุ์ชั้นเยี่ยม
ที่ได้ผ่านทดสอบสมรรถภาพแล้วจากกรมปศุสัตว์
จำนวน ๘ ตัว เพื่อนำไปใช้ชุมชนเครือข่ายวัฒนธรรมไทยผู้ภัย เศรษฐกิจใช้ปรับปรุงบำรุงพันธุ์ โดย
จะหมุนเวียนพ่อพันธุ์ชั้นเยี่ยม ดังกล่าวไปเรื่อยๆ

เพื่อมิให้เลือดชิดทางพันธุกรรม ปัจจุบันกระจายอยู่ในชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์ - กาฬสินธุ์ - ชัยภูมิ - อุบลราชธานี และพ่อพันธุ์จำนวน ๘ ตัว ผสมพันธุ์ได้แล้วใน ระยะ ๑ - ๒ ปี จะมีลูกของพ่อพันธุ์ที่ได้รับการคัดสรรแล้ว เป็นการพัฒนาปรับปรุง พันธุ์ควายไทยให้มีขนาดและปริมาณที่ดีขึ้น

๒. จัดหาพ่อพันธุ์ชั้นเยี่ยม ซึ่งเป็นพ่อพันธุ์ที่เคยชนะเลิศในงานประกวด พ่อพันธุ์กระบือแห่งชาติชื่อ “เบิ้ม” ให้กรมปศุสัตว์ยืม เพื่อใช้ผสมพันธุ์และรีดน้ำ เชื้อเพื่อกระจายพันธุ์ ใช้ผสมเทียมให้กับชุมชนวัฒนธรรมที่มีความต้องการ โดยได้ ทำหนังสือขอตกลงการยืมพ่อพันธุ์ “เบิ้ม” ไว้กับกรมปศุสัตว์เป็นเวลา ๓ ปี มีเป้าหมาย ใช้น้ำเชื้อพ่อพันธุ์ “เบิ้ม” ผสมเทียมให้กับแม่พันธุ์พันธุ์ดีของชุมชนต่างๆ ที่มีความต้องการ อย่างน้อย ๕๐๐ ตัว ต่อปี

๓. ฝึกอบรมทำปุ๋ยอินทรีย์จากขี้ควายให้กับชุมชนที่อนุรักษ์ควายไทย และมีควายจำนวนมากเพื่อให้เกษตรกรหันมาใช้ประโยชน์จากขี้ควาย โดยนำ มาทำปุ๋ยอินทรีย์ และทำเป็นดินผสมพร้อมปลูกพืช บรรจุนึ่ง ขายได้ในเชิงธุรกิจ เพื่อ ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและเกิดคุณค่าทางสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ โดยจะให้สมาชิก ชุมชนต่างๆ ส่งผู้แทนมาฝึกอบรม ปฏิบัติจริงกับโรงงานปุ๋ยที่หนองจอก กรุงเทพฯ ของคุณคมกฤตย์ กลิ่นรอด ในวันที่ ๓ - ๔ สิงหาคม ๒๕๔๓

๔. จัดประชุมหรือสร้างความเข้าใจ และแนวทางการร่วมรณรงค์ อนุรักษ์ควายไทยเพื่อเกิดผลทางการปฏิบัติ โดยจะเรียนเชิญผู้แทนกระทรวง มหาดไทย ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ ผู้แทนสำนักงานเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ ผู้แทนกรมการศาสนา ผู้แทนกรมปศุสัตว์ และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ มาร่วมหารือ เพื่อหา แนวทางให้เป็นไปตามมติที่ประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๔๓

๕. จัดฝึกอบรมการผสมเทียมพันธุ์ควายไทย โดยประสานงานกับกรม ปศุสัตว์ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงสัญญายืมพ่อพันธุ์ชื่อ “เบิ้ม” ที่สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทำไว้กับกรมปศุสัตว์ ซึ่งตกลงว่า กรมปศุสัตว์จะจัด ฝึกอบรมผสมเทียมให้แก่เกษตรกรกลุ่มชุมชนเครือข่ายสู่ภัยเศรษฐกิจ ตามที่สำนักงาน

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กำหนดร้องขอให้เกษตรกรสามารถใช้เทคโนโลยีการผสมเทียมนำไปปฏิบัติเองได้

๖. จัดทำเอกสารเรื่องควายกับวัฒนธรรมไทย พิมพ์เผยแพร่โดยกำหนดเนื้อหาสาระเรื่องการหาควายอันเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมไทย พิมพ์เผยแพร่ ๑ เล่ม

๗. จัดทำโปสเตอร์ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสให้เกิดการอนุรักษ์ควายไทย โดยไม่ฆ่าควายตัวเมีย ไม่กินลูกควายที่ตายในท้อง เป็นต้น

การอนุรักษ์ควายเพื่อเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทย เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ เน้นเกษตรทางเลือกใหม่ที่เรามีอาจมองข้ามการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมไทยดูกำพืดตนเองเป็นมาอย่างไร และค่อยๆ ก้าวไปอย่างมั่นคง เราจะไม่มีวันล้มครืนลงอย่างหมดท่าหมดหนทางที่จะแก้ไข วันนี้อย่างไม่สายเกินไปที่เราท่านทั้งหลายจะตั้งสติ ปรับวิถีการดำเนินงานใหม่ให้สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมไทยและจะสร้างควมกินดี อยู่ดี มีความสุข นำพาสังคมสู่สถานติสุขต่อไป

การฝึกอบรม การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

มุกดา ทุกุลพาณิชย์*๑

เสาวณีย์ ภาววัลย์*๒

การดำรงชีวิตของคนไทยในอดีต เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อาศัยการเกษตรกรรมเป็นเครื่องเลี้ยงชีพแบบพออยู่ พอกิน พึ่งตนเองได้ โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีชุมชนที่เข้มแข็ง มีครอบครัวที่อบอุ่น และมีมิตรภาพต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่ง และอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสันติ

ไก่พื้นเมือง เป็นสัตว์เลี้ยงคู่บ้านของเกษตรกรไทยมาช้านาน จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตอีกชิ้นหนึ่งของสังคมไทย เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีประโยชน์ทางโภชนาการ และสมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์ไว้ ทั้งนี้ เพราะไก่พื้นเมืองนอกจากจะเป็นสัตว์ที่มีความสวยงามแล้ว ยังเลี้ยงง่ายทนทานต่อโรค ต้นทุนการเลี้ยงต่ำ นำไปปรุงอาหารได้หลายชนิดให้คุณค่าของสารอาหารโปรตีนสูง แต่จากการศึกษาพบว่า เกษตรไทยในปัจจุบันให้ความสนใจกับการเลี้ยงไก่เนื้อ พันธุ์ไข่ ซึ่งเป็นไก่สายพันธุ์ต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายการผลิตในเชิงพาณิชย์ บางครั้งมีการใช้สารเคมีเร่งการเจริญเติบโต เพื่อให้ได้ขนาดและปริมาณผลผลิตจำนวนมาก จนทำให้เกษตรกรไทยละเลยต่อไก่พื้นเมืองที่มีแต่ดั้งเดิม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของไก่พื้นเมือง จึงมุ่งที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชน และเยาวชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้วิถีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อสืบสานวิถีชีวิตไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นดังกล่าว ให้สืบทอดไปสู่สังคมไทยในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างแหล่งโปรตีนของชุมชนตามแนวทางเกษตรแบบยั่งยืนและมุ่งเน้นปลูกฝังชุมชนชาวบ้านและเยาวชนให้มีจิตสำนึกในความเป็นไทย เกิดความรัก ความซาบซึ้งและหวงแหนมรดกของชาติ รู้จักอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้เยาวชนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความขยัน อดทน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มีทักษะในการประกอบอาชีพ และมีรายได้ระหว่างเรียน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม

*๑ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๖ กองกลาง สวช.

*๒ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๖ กองกลาง สวช.

แห่งชาติ จึงกำหนดโครงการส่งเสริมสนับสนุนชุมชนเข้มแข็งในการอนุรักษ์ไผ่
พันธุ์พื้นเมืองนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นการสืบสานวิถีชีวิตไทยในการอนุรักษ์และขยายพันธุ์ไผ่พื้นเมือง
- เพื่อส่งเสริมชุมชนชาวบ้าน และเยาวชนให้มีประสบการณ์ตรง ในการ
เลี้ยงไผ่พันธุ์พื้นเมือง เล็งเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพเพื่อการมี
อาชีพเสริมหรืออาชีพหลักแก่ชาวบ้าน และเยาวชนทั่วไป
- เพื่อส่งเสริมชาวบ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง และเยาวชนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้
เป็นประโยชน์

โดยจัดฝึกการเลี้ยงไผ่พื้นเมือง ดังนี้

ในปี ๒๕๔๒ จัดฝึกอบรม จำนวน ๒ รุ่น คือ

- รุ่นที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๘-๑๐ กันยายน ๒๕๔๒ ณ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
เชียงคำ จังหวัดพะเยา
- รุ่นที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๒ กันยายน ๒๕๔๒ ณ สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์สุรินทร์
จังหวัดสุรินทร์

ในปี ๒๕๔๓ จัดฝึกอบรม จำนวน ๗ รุ่น คือ

- รุ่นที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๘-๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ณ ชุมชนบ้านสนธิพัฒนา ตำบล
น้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
- รุ่นที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๖-๘ มิถุนายน ๒๕๔๓ ณ ชุมชนบ้านสนธิพัฒนา ตำบล
น้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
- รุ่นที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๔-๗ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ณ สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์สุรินทร์
จังหวัดสุรินทร์
- รุ่นที่ ๔ ระหว่างวันที่ ๒๔-๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ณ ชุมชนบ้านสนธิพัฒนา
ตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
- รุ่นที่ ๕ ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ ชุมชนบ้านศรีชัยคราม ตำบล
ชัยคราม อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- รุ่นที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๒๙ สิงหาคม-๓ กันยายน ๒๕๔๓ ณ ชุมชนบ้านสนธิ
พัฒนา ตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
- รุ่นที่ ๗ ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๗ กันยายน ๒๕๔๓ ณ ชุมชนบ้านหัน ตำบลบ้านหัน
อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

การฝึกอบรมไผ่พื้นเมืองมุ่งเน้นที่ภาคปฏิบัติในการทำวัคซีนและการป้องกัน
โรคไผ่ การรวมกลุ่มของผู้รักการเลี้ยงไผ่พื้นเมือง กล่าวได้ว่าสังคมไทยเลี้ยงไผ่
พื้นเมืองในวิถีชีวิตประจำวันอยู่แล้ว เพราะไผ่พื้นเมืองเลี้ยงง่าย ต้นทุนต่ำ เหมาะสม
กับภาวะเศรษฐกิจในชุมชน แต่พอเลี้ยงไประยะหนึ่ง มักประสบปัญหาเดียวกัน คือ
ไผ่ตายยกแล้ว เหลือเพียงไม่กี่ตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งเดือนเมษายน จะพบว่า ไผ่ตาย

เป็นจำนวนมาก เนื่องจากโรคระบาด ซึ่งเป็นการคัดเลือกพันธุ์ไก่พื้นเมืองโดยวิธีธรรมชาติ แต่ทำให้ชาวบ้านผู้เลี้ยงไก่เกิดความท้อแท้ ขาดกำลังใจ ดังนั้น การฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง จึงมุ่งเน้นการป้องกันโรคไก่ โดยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้จากภาคปฏิบัติการทำวัคซีนป้องกันโรคไก่ในระยะต่างๆ อย่างครบวงจร นอกจากนั้นแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมยังได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เป็นครูซึ่งกันและกันอีกด้วย

แนะนำวิทยากรชาวบ้านสนธิพัฒนา

วิทยากรประเมินผลภาคปฏิบัติผู้เข้าอบรม

ขอคู่วิธีการแทงปีกไก่หนอย

วิทยากรบรรยายท่ามกลางต้นไม้ที่ร่มรื่น

ชาวบ้านหยอดวัคซีนให้ลูกไก่ที่เกิดใหม่

สมาชิกกลุ่มรวมตัวเพื่อเข้าฐานปฏิบัติ

บ้านสนธิพัฒนา มหาวิทยาลัยไก่ชุมชน

บุญมาก ปุราสะเก*

เดินเข้าไปในชุมชนบ้านสนธิพัฒนา ตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สิ่งที่ท่านพบเห็นในอันดับแรกก็คือ ไก่พื้นเมือง ทุกครัวเรือนเลี้ยงไก่พื้นเมือง ในแต่ละครัวเรือนที่เราเดินเข้าไป จะมีฝูงไก่พื้นเมืองออกมาต้อนรับแขกแทนเจ้าของบ้าน ไก่พื้นเมืองมันต้อนรับแขกเป็นด้วยหรือ เปล่าหรือครับ มันเห็นคนเดินเข้าไปมันรู้ของมันเองว่าจะได้รับอาหารแล้ว เพราะเจ้าของบ้านจะให้อาหารมันเป็นประจำ ไก่พื้นเมืองมันจึงติดนิสัยเอ้า! นึกว่า “คนเท่านั้นที่เป็นสัตว์โลกแห่งความเคยชิน” ไก่พื้นเมืองก็เป็นด้วยหรือนี่

ชุมชนบ้านสนธิพัฒนา รักการเลี้ยงไก่เป็นชีวิตจิตใจ เพราะไก่สร้างความภาคภูมิใจให้ชาวบ้านสนธิพัฒนามากมายเหลือที่จะกล่าว จนเป็นเหตุให้ชุมชนอื่นในท้องถิ่นเดียวกัน ตั้งคำถามว่า “ทำไมใครๆ ก็ไปที่บ้านสนธิพัฒนา” ไม่ว่าจะป็นหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชน แม้แต่นักศึกษาฝึกงานของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็ส่งนักศึกษาส่วนหนึ่งไปฝึกงานที่นั่น

* เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๗ กองกลาง สวช.

ไถ่พื้นเมืองน่าอะไรคู่ชาวบ้านสนธิพัฒนาบ้าง นอกเหนือจากให้คุณค่าทางโภชนาการและมีรายได้เสริมจากการจำหน่ายขายไถ่พื้นเมืองแล้ว ชุมชนบ้านสนธิพัฒนายังเป็นแหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองให้กับผู้ที่ต้องการเรียนรู้และฝึกอบรมการเลี้ยงไถ่พื้นเมือง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดฝึกอบรมการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองให้กับชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจทั่วประเทศ โดยจัดการฝึกอบรม ณ ชุมชนบ้านสนธิพัฒนา ผู้เข้ารับการอบรมมีทั้งที่เป็นผู้นำชุมชน ผู้แทนชุมชนและข้าราชการ โดยผู้เข้ารับการอบรมจะพักอาศัยกับครอบครัวของชาวบ้านสนธิพัฒนา ครอบครัวที่มีความพร้อมก็จะรับผู้เข้ารับการอบรมได้หลังละ ๑-๓ คน ชาวบ้านสนธิพัฒนาจะเป็นผู้จัดให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าที่พัก โดยวิธีการให้ผู้เข้ารับการอบรมจับฉลากเข้าที่พักเอง กลุ่มสตรีแม่บ้านก็จะรวมตัวกันเป็นแม่ครัวทำอาหารตลอดเวลาการฝึกอบรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอีกวิธีหนึ่ง และมีการรวมตัวกันทำงานเป็นทีม สำหรับการถ่ายทอดวิธีการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองชาวบ้านสนธิพัฒนาที่มีส่วนร่วมเป็นวิทยากรทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการป้องกันโรคไถ่พื้นเมือง มีการแบ่งฐานปฏิบัติการออกเป็น ๔ ฐานใหญ่ๆ คือ ฐานที่ ๑ ได้แก่ การฟักไข่และการเลี้ยงดูลูกไถ่ ฐานที่ ๒ ได้แก่ การทำวัคซีน และการให้วัคซีนนิวคาสเซิลลาไซต้า-หลอดลมอักเสบ ฐานที่ ๓ ได้แก่ การทำวัคซีนและการให้วัคซีนฝีดาษ ฐานที่ ๔ ได้แก่ การทำวัคซีนและการให้วัคซีนนิวคาสเซิลเอ็มพีและอหิวาต์ไถ่ มีการแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็น ๔ กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะเข้าปฏิบัติการตามฐานต่างๆ เวียนกันไป ได้ลงมือทดลองปฏิบัติจริงโดยมีวิทยากรชาวบ้านสนธิพัฒนาประจำฐานละ ๓-๔ คน วิทยากรเหล่านี้ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ครูชาวบ้าน” ทุกคนที่เข้ารับการอบรมจะได้เรียนรู้จากของจริง มีอุปกรณ์และไถ่พื้นเมืองที่อายุระยะต่างๆ พร้อมในภาคปฏิบัติ

ผู้เข้าอบรมลงทะเบียนรายงานตัว
ชาวบ้านสนธิพัฒนารับลงทะเบียน

แม่บ้านร่วมกันทำอาหารให้ผู้เข้าอบรม

สาธิตการจักสานอุปกรณ์ใส่ไถ่

สมาชิกเข้าฐานการฟักไข่และการเลี้ยงดูลูกไถ่

ชาวบ้านสนธิพัฒนามีความชำนาญประสบการณ์การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอย่างดี อาจกล่าวได้ว่า ชาวบ้านสนธิพัฒนาทุกคนตลอดถึงเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ของชุมชนบ้านสนธิพัฒนา มีความรู้ความสามารถในการทำวัคซีนและให้วัคซีน สามารถหยอดจุมก แหวงปีกฉีดเข้ากล้ามเนื้อได้อย่างชำนาญ

สมาชิกฝึกฐานหยอดวัคซีนนิวคาสเซิลตาเข้ตาเข้ตาและจุมกไก่

สมาชิกกลุ่มเข้าฐานการแหงปีกไก่แกโรคมีตาข

ฐานฝึกฉีดวัคซีนนิวคาสเซิลเอ็มพีเข้ากล้ามเนื้อใหญ่

ตารางการท้าววัคซีนไก่มีติตทุกบ้าน

นอกเหนือจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแทบทุกครัวเรือนแล้ว ชาวบ้านสนธิพัฒนากำลังพัฒนาตัวเองเป็นชุมชนถ่ายทอดภูมิปัญญาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้กับผู้ไปเยือน กำลังพัฒนาตัวเองเป็นผู้จัดการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างครบวงจร มีการจัดการเรื่องอาหารการกิน ที่พักอาศัยและวิทยากร การพัฒนาตัวเองเป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้และประสบการณ์เป็นความภาคภูมิใจของชาวบ้านสนธิพัฒนา จนได้รับการกล่าวถึงว่าเป็น “ครูชาวบ้าน” และ “มหาวิทยาลัยชาวบ้าน” การทำอะไรทำด้วยความรักความจริงใจไม่ย่อท้ออย่างเช่นชุมชนบ้านสนธิพัฒนา ในขณะนี้มันพิสูจน์ความจริงที่ว่า “คนรักไก่” แล้ว “ไกรักคน” ตอบแทน “คนเลี้ยงไก่” และ “ไกรักคน” ตอบแทนชุมชนบ้านสนธิพัฒนาได้กระทำให้เห็นเป็นตัวอย่างแล้วอย่างนี้แหละเขาเรียกว่า “ชุมชนเข้มแข็ง”

เปิดโลกการเรียนรู้หรือด้วยหม็ดด้วยไก่

บุญสม ตั้งไพบุลย์*

ความนำ

คำกล่าวที่ว่า “ความรู้ คือ ประตูลู่สู่ทรัพย์” เป็นคำกล่าวที่ยังคงทันสมัยเสมอ โดยเฉพาะในโลกยุคการสื่อสารสารสนเทศไร้พรมแดน โลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคแห่งการแข่งขันข้ามโลกอย่างไร้ขอบเขตจำกัด ความรู้จึงจำเป็นยิ่งสำหรับพลโลกทุกคน อารยประเทศทั่วโลกต่างก็เร่งจัดนโยบายด้านการเพิ่มคุณภาพประชากรด้วยการดำเนินนโยบายด้านการปฏิรูปการศึกษาไม่เว้นแม้แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาที่จัดว่าเป็นประเทศผู้นำอันดับหนึ่งของโลกขณะนี้

ประเทศไทยเราก็เป็นหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ แม้จะอยู่ในยุคเศรษฐกิจตกต่ำก็ยังตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการเพิ่มคุณภาพของประชากรเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายให้ทุกคนได้เรียนหนังสือ ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนบังเกิดเป็นรูปธรรม แต่กระนั้นตัวเลขผู้ได้รับการศึกษาคอนไทยในช่วงที่ผ่านมากลับปรากฏว่าคนไทยมีการศึกษาเฉลี่ยเพียงระดับชั้น ป.๕ - ป.๖ เท่านั้น กล่าวคือ คนไทยมีโอกาสได้เรียนรู้ตามระบบการศึกษาเฉลี่ยคนละเพียงประมาณ ๕ ปี เท่านั้น คนบางส่วนเหล่านี้ แม้ได้รับการศึกษาตามระบบการศึกษา แต่ต่อมาก็อยู่ในสภาพลืมนั่งสือเพราะไม่ได้ใช้ต่อเนื่อง จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า ในแผ่นดินไทยยังคงมีผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือและไม่รู้หนังสืออยู่จำนวนไม่น้อย คนเหล่านี้อาศัยในชุมชนและยังคงเป็นสมาชิกของสังคม และมีส่วนร่วมที่สำคัญของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

ในปัจจุบันแม้รัฐบาลไทยชุดนี้จะได้ประกาศนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี สำหรับประชาชนทุกคน โดยเร่งรัดดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้คนไทยมีความรู้หรือได้รับการศึกษาเฉลี่ยคนละ ๑๒ ปีเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มคุณภาพประชากร เป็นการสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่ว่า การศึกษาเป็นปัจจัยในการพัฒนาคน ซึ่งจากข้อกำหนดตามมาตราต่างๆ ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จะมีผลสมบูรณ์อีกไม่นานนี้

*นักวิชาการวัฒนธรรม ๗ กองกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมไทย สวช.

สิทธิมนุษยชน

ในความเป็นจริงปัจจุบันขณะที่มีการประกาศปฏิรูปการศึกษา คนไทยส่วนหนึ่งก็ยังเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ ส่วนหนึ่งไม่รู้หนังสือเพราะไม่เคยเข้าโรงเรียนหรือจะเคยเรียนก็แค่ชั้น ป.๑ หรือ ป.๒ ผู้ไม่รู้หนังสือเหล่านี้ต่างก็เป็นส่วนสำคัญของชุมชน การจะปฏิรูปการศึกษาโดยทอดทิ้งคนกลุ่มนี้ย่อมไม่อาจจะพัฒนาสภาพสังคมโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคงต้องยอมรับด้วยว่าจริงๆ แล้ว คนไทยเอื้ออารีใจดี ผืนแผ่นดินนี้จึงเป็นแผ่นดินของผู้มีอารยธรรมในสายเลือด คือ มีความเคารพในสิทธิมนุษยชนอย่างฝังรากลึก ถึงแม้ว่าการได้รับการศึกษาในภาพรวมจะไม่เท่าเทียมอารยประเทศอื่น แต่ที่กล่าวเช่นนี้ได้เกินเลยความเป็นจริงที่เห็นปรากฏอยู่ เราช่วยเหลือผู้อพยพเดือดร้อนที่เป็นประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านรวมถึงชนกลุ่มน้อยของเพื่อนบ้านและยังดูแลชนกลุ่มน้อยที่อยู่บนผืนแผ่นดินไทย โดยมีได้รังเกียจเด็ดฉันทน์พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ให้การศึกษา ชนกลุ่มน้อยบนผืนแผ่นดินไทย จึงได้รับการยอมรับจากคนไทยและกลุ่มชนเหล่านี้ก็ย่อมที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคมแวดล้อมที่อาศัยอยู่ แต่โดยที่มีสภาพของความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งแม้จะได้รับการยอมรับ แต่การติดต่อสื่อสารกันก็เป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก การสื่อสารกันทางภาษาเขียนหรือตัวหนังสือยิ่งยากเย็นเข้าไปอีกหลายเท่า

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเสมอกันในความเป็นมนุษย์และคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของตน มิใช่เป็นเพียงคำกล่าวที่น่าเลื่อมใสในแนวคิดนี้เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่เราทุกคนควรช่วยกันปฏิบัติสู่ความเป็นจริงที่แท้จริงด้วยเช่นกัน

ผู้ไม่รู้หนังสือกับคุณภาพชีวิต

ในสังคมที่พบเห็นได้ขณะนี้ ผู้ด้อยการศึกษาย่อมขาดความมั่นใจในตนเอง ผู้อ่านหนังสือไม่ออกย่อมเสียเปรียบผู้อื่น มีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่า ดังนั้น จึงควรถือเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะช่วยกันเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับเพื่อนมนุษย์ร่วมสังคมของเรา โดยมีต้องกังวลคิดว่าการที่บนผืนดินนี้มีผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาจำนวนไม่น้อยเลยที่จะเป็นปัญหาต่อการพัฒนานั้น เป็นความผิดของใครกัน ใครกันที่จะ

ต้องรับผิดชอบ ถ้าเราจะร่วมสร้างสรรคโลกที่
งดงามด้วยกัน เราจึงไม่ควรมัวถามหาตัวผู้ผิด
แต่เราจะถามหา ผู้ที่จะอาสาช่วยกันแก้ไข อาสา
ช่วยกันพัฒนาและช่วยกันหาคำตอบว่า ควรทำ
อะไรบ้างและจะอย่างไรหรือมีวิธีใดบ้างที่จะ
เพิ่มคุณภาพชีวิตให้เพื่อนของเราที่ด้อยโอกาส
กว่าเราเหล่านี้ เพื่อความทัดเทียมกันในศักดิ์ศรี
แห่งความเป็นมนุษย์ด้วยกันในที่สุด

คำตอบและแนวทาง

แนวคิดดังกล่าวจึงก่อให้เกิดคำตอบหนึ่งขึ้น ที่จะนำไปสู่คำตอบอื่นๆ
คำตอบหนึ่งก็คือ แนวทางหนึ่งที่จะช่วยเพื่อนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ผู้ไม่รู้
หนังสือของเราเหล่านี้ให้รู้หนังสือได้มีความรู้พื้นฐานบ้าง ตามบทบาทหน้าที่ภารกิจ
ของเราที่รับผิดชอบอยู่ขณะนี้ที่จะทำได้ คือ จัดกิจกรรม “โครงการสนับสนุนชุมชน
วัฒนธรรมกำลังพัฒนา” ด้วยการให้การศึกษาคือ การสอนหนังสือพื้นฐาน
สอนให้อ่านหนังสือที่จำเป็นในชีวิตเบื้องต้นได้สอนให้เขียนหนังสือที่จำเป็น จะต้อง
ใช้ได้ คิดเลขเขียนเลขที่จำเป็นง่ายๆ ได้

เป้าหมายระยะใกล้

การจะตั้งเป้าหมายว่าเพื่อนเราทุกคนที่ไม่รู้หนังสือนั้นเราจะสอนให้รู้
หนังสือทุกคนก็คงจะเห็นผลในระยะเวลอันใกล้ไม่ได้ แต่ถ้าจะตั้งเป้าหมายว่า
ถ้าสอนให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ที่คนในชุมชนต้องพึ่งพิงอาศัย แต่เขาเหล่านี้อ่าน
หนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ ให้มีความรู้ขึ้นมา นอกจากจะช่วยชุมชนให้ดีขึ้นแล้ว
ยังเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นไม่รู้หนังสือคนอื่นๆ ในชุมชนปฏิบัติตามเพราะเห็นประโยชน์
น่าจะเห็นผลในระยะใกล้ได้ชัดเจนกว่า เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที่
และขยายผลไปสู่การพัฒนาอื่นๆ ต่อไป

เปิดโลกการเรียนรู้ด้วยหมูด้วยไก่

เมื่อตกลงใจในแนวคิดให้การศึกษาพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้แก่กลุ่มเพื่อนที่ด้อยโอกาสนี้แล้ว และจากการศึกษาข้อมูลวิเคราะห์สภาพของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายระยะหนึ่ง เราก็มาตระหนักต่อไปว่า เพื่อนกลุ่มนี้ล้วนมีภาระรับผิดชอบและต้องทำงานต่าง ๆ มากมายเพื่อดำรงชีพจะให้เพื่อนมาเรียนรู้หนังสือ คงต้องหาวิธีช่วยลดภาระที่เพื่อนแบกรับอยู่เต็มสองบ่าและควรมีแรงจูงใจในการเรียนให้รู้สึกอยากรู้ รู้สึกจำเป็นที่ต้องรู้หนังสือ จึงใช้กุศโลบายที่อาจเรียกง่าย ๆ ว่า “เรียนรู้แลกหมูแลกไก่” หรือจะแลกกับสิ่งอื่นใดที่จำเป็นต่อการยังชีพของครอบครัว เพื่อว่าเมื่ออ่านหนังสือออก เขียนหนังสือได้ คิดเลขง่าย ๆ เป็นแล้ว จะได้สิ่งตอบแทนค่าเสียเวลาที่ยอมมาเรียนหนังสือ ขออย่าให้มองในด้านลบว่า “อะไรกันจะให้ความรู้ยังจะต้องมาเอาสิ่งของแลกเปลี่ยน มีแต่เขาจะเสียเงินจ้างครูสอน” เพราะว่าเพื่อนเรากลุ่มนี้ยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ไม่เห็นว่าการรู้หนังสือดีอย่างไร และซ้ำร้ายกว่านั้นคือเขายังต้องหากินเลี้ยงปากท้อง เลี้ยงครอบครัว หากมาฆยเสียเวลานั่งเรียนหนังสือย่อมเสียเวลาทำมาหากินเสียเวลาพักผ่อนที่ต้องพักเอาแรงไว้ไปใช้แรงกายทำมาหากิน เราจึงจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ “เปิดโลกการเรียนรู้ด้วยหมู ด้วยไก่” กับเพื่อนของเรา

ยุทธศาสตร์

การดำเนินงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายใช้ยุทธศาสตร์ ๕ ประการ คือ

๑. ต้องมีการคัดเลือกเป้าหมาย เพื่อดำเนินการตามความเหมาะสม และพิจารณาเข้าร่วมโครงการตามลำดับ ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ผู้นำที่เป็นชาวไทยภูเขา ผู้ไม่รู้หนังสือที่อยู่ห่างไกล เป็นต้น

๒. กำหนดจุดมุ่งหมายหลัก คือ สอนให้อ่าน-เขียนภาษาไทยขั้นพื้นฐาน คิดเลข เขียนเลขง่าย ๆ ที่จำเป็นได้

๓. กำหนดจำนวนหรือขนาดของกลุ่ม เพื่อสอนให้ได้ผลกลุ่มละ ๑๐ คน

๔. กำหนดพื้นที่หรือจังหวัดที่ควรดำเนินการก่อน ในเบื้องต้นทำโครงการใน ๕ จังหวัด คือ เชียงใหม่ ๒ กลุ่ม เชียงราย ๙ กลุ่ม น่าน ๕ กลุ่ม เพชรบูรณ์ ๒ กลุ่ม แม่ฮ่องสอน ๑๕ กลุ่ม ผู้ร่วมก้าวสู่โลกการเรียนรู้เบื้องต้นมีประมาณ ๓๗๐ คน

๕. ติดตามและพัฒนาขยายผล มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนและผู้ประสานงานหรือผู้ใกล้ชิดชุมชน เพื่อทราบความก้าวหน้าและเป็นแนวทางพัฒนาสืบเนื่องขยายผลต่อไป

แนวดำเนินการ

กำหนดภารกิจผู้รับผิดชอบเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. หน่วยประสานงานโครงการ ดำเนินการสำรวจทำทะเบียนกลุ่มเป้าหมาย ประสานการจัดทำหลักสูตร นัดหมายเวลาเรียน ติดตามผล จัดทำทะเบียนผู้จบหลักสูตร บริหารงบประมาณ รายงานผลโครงการ

๒. ครูผู้สอน ดำเนินการประสานกลุ่มผู้เรียน กำหนดขอบข่ายและตารางสอน สอนทดสอบ สอนซ่อมเสริมและรายงานการสอน

๓. ผู้เรียน เข้าร่วมประชุมซักซ้อมนัดหมายเวลาเรียน เข้าเรียนตามกลุ่มที่กำหนด ฝึกฝนการอ่าน – เขียนเข้าทดสอบ ขวนขวายเพิ่มเติม

ผลการดำเนินงาน

จากการติดตามผลการจัดกิจกรรมการสอนหนังสือแก่กลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่มีการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนชุมชนวัฒนธรรมกำลังพัฒนา ด้วยการให้การศึกษาพื้นฐาน (เรียนรู้แลกหมูแลกไก่) ปรากฏผลเป็นที่น่าพึงพอใจ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างดีมากขึ้นชมกับความตั้งใจ ความเอาใจใส่ ของผู้ร่วมกิจกรรม คือ ทั้งตัวผู้เรียน ตัวครูผู้สอนและผู้ติดตามเสริมแรง จะขอยกตัวอย่างพอสังเขป คือ

ตัวอย่างที่ ๑

เรียนคนเดียวก็ดียังงุงสามีมาเรียนด้วย (อีกคน) กรณีตัวอย่างนี้ เกิดที่บ้านสันติสุข อำเภอแม่จัน ผู้เรียนเป็นหญิงวัยเจริญพันธุ์ สมัครมาเรียน (จากการงุงใจของครู) การเรียนไม่ค่อยจะสะดวกก็สามีไม่สนับสนุนแถมยังไม่ค่อยจะอยากให้มาเรียน แต่เธอก็สามารถเกลี้ยกล่อมจนสามีมาส่งยอมมาเรียนด้วย ภายหลังจึงเรียนอย่างมีความสุข ทั้งคู่ถือว่าเป็นคู่สร้าง คือ ร่วมกันสร้างความเจริญแก่คู่ของตนแก่ครอบครัว จะส่งผลถึงบุตร หลานและชุมชนต่อไปแน่นอน

ตัวอย่างที่ ๒

ภูมิใจในศักดิ์ศรีรู้อย่างนี้เรียนเสียนานแล้ว ผู้เรียนรายนี้เล่าว่า ก่อนเรียนไม่เคยมั่นใจในตนเองเลย ไปติดต่องานกับใครก็ไม่อยากไป อายเขา เพราะอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ สื่อสารก็ไม่ค่อยจะตรงตามที่ต้องการ กว่าจะได้ตามประสงค์ก็เหน็ดเหนื่อยด้วยอายด้วย แต่พอได้เข้าโครงการ ผ่านการเรียนรู้ บัดนี้ อ่านหนังสือออกอย่างสบายพอสมควร เขียนหนังสือได้ “ฉันภูมิใจจังเลย” เธอกล่าวว่า

ผู้ฟังจะไม่เชื่อก็เลยอ่านหนังสือให้ฟังอย่างเสียงดัง ฟังชัด ด้วยความมั่นใจ ภูมิใจ เราเองก็ภูมิใจร่วมกับเธอ

ตัวอย่างที่ ๓

ชิง เพื่อการเรียนรู้และพัฒนา กรณีตัวอย่างที่บ้านโป่งขาม อำเภอแม่จัน เพื่อนที่ไม่รู้หนังสือของเรารวมกลุ่มกันเพื่อจะเข้ามาเรียนหนังสือตามโครงการ โดยมีเงื่อนไขว่าพวกเขาต้องการสิ่งตอบแทนการมาเรียนเป็นชิง พันธุ์ชิงที่พวกเขาจะนำไปปลูกรวมกันในที่ดินที่มีอยู่ในช่วงแรก และจะขยายผลเพิ่มในช่วงหลัง โดยมีแผนการตลาดที่แยบยล ซึ่งน่าจะนำไปสู่ระบบสหกรณ์ท้องถิ่นได้ในที่สุด กล่าวคือนำไปร่วมกันปลูก ร่วมกันดูแล เมื่อได้ผลผลิตจะแบ่งส่วนหนึ่งไว้ทำพันธุ์ปลูกต่อเนื้อส่วนที่เหลือจากการเก็บพันธุ์ไว้แล้ว ก็จะนำผลผลิตไปขายแบ่งกำไรกัน แล้วมาร่วมกันปลูกต่อ

เมื่อมีความคิดแบบสหกรณ์ผสมผสานกับเมื่อได้รับการสอนให้รู้หนังสือ การเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติม กลุ่มนี้น่าจะก้าวเดินสู่โลกกว้างโลกแห่งการเรียนรู้ได้สูงไม่น้อยเลยทีเดียว

ตัวอย่างจากกิจกรรมโครงการนี้ยังมีให้เห็นหลากหลาย แต่ขอเล่าสู่กันฟังเพื่อทราบเป็นสังเขป เพียง ๓ กรณี

อุปสรรคปัญหาและข้อเสนอแนะ

ไม่มีการดำเนินงานใดที่จะไม่มีปัญหาอุปสรรค แต่ขอให้ปรับปัญหาอุปสรรคมาเป็นแรงเสริม เป็นแรงกระตุ้นท้าทายให้ทำงานได้อย่างมีรสชาติและสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายได้ในที่สุด ปัญหาที่พบ เช่น

๑. การจัดสรรงบประมาณดำเนินการให้ในช่วงฤดูฝน การเดินทางมาเรียนลำบากเพราะเป็นบ้านป่า บ้านเขา ถนนหนทางไม่ดี ไฟฟ้าไม่มี

ควรปรับเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับการดำเนินงานในช่วงฤดูที่สะดวกต่อการจัดกิจกรรมของผู้เรียนผู้สอน

๒. ผู้สอนกับผู้เรียนต่างวัฒนธรรมและภาษากันมาก จึงมีปัญหาในการสื่อสารทำความเข้าใจกันระหว่างทำกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวทางแก้ไข ผู้ประสานงานควรศึกษาข้อมูลผู้เรียนให้ครอบคลุม ครอบคลุมและพยายามเลือกสรรครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย (แม้ว่าจะค่อนข้างยากลำบากซักหน่อยก็คงไม่พินความพยายาม) โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียน ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย ผู้ประสานงานจะลำบากหาครูผู้สอนที่ถ่ายทอดเก่งอย่างเดียวไม่พอ ยังต้องรู้ภาษาชนกลุ่มน้อยนั้นๆ ด้วย จึงสามารถช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทสรุป

ภายใต้ปรัชญาความเชื่อที่ว่า “**ความรู้้อาจเรียนกันทั้งหมด**” คนทุกคน หากได้รับโอกาสเท่าเทียมกันย่อมสามารถเรียนรู้ได้ การจัดกิจกรรมสนับสนุนชุมชน วัฒนธรรมกำลังพัฒนา ด้วยการให้การศึกษาค้นคว้าพื้นฐานแก่กลุ่มคนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา และบริการการศึกษาพื้นฐานของรัฐไม่อาจเข้าถึงด้วยการสอนให้รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้ จึงเป็นความพยายามที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นในความสำเร็จได้ หากให้โอกาสพอเพียงและจัดกิจกรรมตลอดจนจัดเครื่องมือการเรียนรู้ที่เหมาะสมหรือแม้แต่แรงเสริมหรือการเสริมแรงด้วยการช่วยแบ่งเบาภาระรับผิดชอบ เพื่อให้พร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยการตั้งใจให้ผุ้ด้อยโอกาสกลุ่มนี้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเงื่อนไขว่า มาเรียนหนังสือ เมื่อรู้หนังสือแล้วจะได้รับสิ่งตอบแทนเป็น สิ่งของที่เขาและครอบครัวจำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิตหรือที่เรียกเข้าใจง่าย ๆ ว่า “**การเรียนรู้แลกหมู แลกไก่**” จึงเป็นกิจกรรมที่น่าจะเหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน ของกลุ่มชนเหล่านี้ เปรียบประดุจว่าการสอนให้รู้หนังสือเป็นการให้อุปกรณ์และ สอนกลยุทธเบื้องต้นในการไปหาปลา เพื่อมีปลากินตลอดไปถ้าอยากจะกินปลา (ไม่ใช่เอาปลาไปแจกกินหมดแล้วก็หมดเลย) การสอนให้อ่านเขียน การให้ความรู้ พื้นฐาน นับเป็นหนึ่งในหลายกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเพราะเป็นการมอบบุญแก่ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเปิดประตูสู่ โลกกว้างแห่งปัญญาในอนาคต

ไก่ไทยไปลาว

ณัฐพนธ์ ปริญญาภรณ์*

จากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยพระองค์ท่านมีแนวปณิธานให้ประชาชนชาวไทย เล็งเห็นถึงภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาชาวบ้าน ใน เรื่องของการทำเกษตรกรรม กสิกรรม ให้สามารถพึ่ง ตนเองได้มีความเข้มแข็งในชุมชนและสามารถใช้ภูมิปัญญา มา พัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ได้นำแนวพระราชดำริมาจัดทำเป็นโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ และ โครงการเสมาพัฒนาคุณธรรมซึ่งมีสาระสำคัญได้แก่ พากเพียรอดทน เสริมสร้างคนดี รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ ใฝ่ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงไม่ตรี และหวังดีมีเมตตา โดยจัดทำโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจเพื่อสร้างเครือข่ายในชุมชน เช่น ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ตลอดจน การส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมอาชีพต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้ทำให้ ชุมชนต่างๆ สามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นการช่วยเหลือประเทศชาติ ในการแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง

ชุมชนบ้านสนธิพัฒนา ตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นชุมชนเข้มแข็งที่ได้รับรางวัลชุมชนสู่ภัยเศรษฐกิจดีเด่น ในเรื่องการเลี้ยงไก่ไทย พันธุ์ดีที่สุด ไก่พื้นเมืองเป็นสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่อยู่คู่คนไทยในชนบทมาโดยตลอด ผลผลิตจากไก่พื้นเมืองเป็นอาหารของคนชนบท ไก่เปรียบเหมือนกระปุกออมสิน ไก่ชนเป็นกีฬาชนบทอันยิ่งใหญ่อย่างยิ่ง แม้ว่าในบางครั้งอาจมีการพนันขันต่อจน เป็นอบายมุขก็ตาม ไก่ไทยเป็นสัตว์ประวัติศาสตร์ดังเช่นในสมัยพระนเรศวรมหาราช มีหลักฐานแสดงว่า ไก่ชนไทยชนะไก่พม่ามาแล้ว เป็นต้น ไก่จึงเป็นส่วนหนึ่งของ วัฒนธรรมประเพณีไทย

ไก่ไทยเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่มีส่วนช่วยยกระดับการบริโภคอาหารโปรตีน และ เพิ่มรายได้ของเกษตรกร ทำให้ชาวชนบทมีการกินดีอยู่ดีมากขึ้น นอกเหนือจากการ ปลุกฝังให้ชาวบ้านรู้จักพึ่งตนเองแล้ว ยังส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสามัคคี มีน้ำใจไม่ตรีให้แก่กัน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้

* เจ้าหน้าที่ธุรการ ๔ กองกลาง สวช.

นำไก่ไทยพันธุ์ที่ดีที่สุดของชุมชนบ้านสนธิพัฒนาไปมอบให้แก่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (ท่านท้าวบัวบาน วรคุณ) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยตัวแทนกระทรวงกลาโหมได้นำไก่พันธุ์โรดไอร์แลนด์เรด (RA๕๐๑) จำนวน ๒๐๐ ตัว อายุ ๓ เดือน น้ำหนัก ๑ กิโลกรัม พร้อมอาหารสำหรับไว้ให้กินนาน ๑ เดือน มอบให้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไว้เป็นแม่พันธุ์ต่อไป

ไก่ไทยที่นำไปมอบให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นไก่พันธุ์โรดไอร์แลนด์เรด เป็นพันธุ์ดั้งเดิมอีกพันธุ์หนึ่งที่มีการนำเข้ามาเลี้ยงในประเทศไทย โดยมีต้นกำเนิดสายพันธุ์อยู่ที่ประเทศอังกฤษ แต่ปัจจุบันมีเลี้ยงอยู่ทั่วไปในหลายๆ ประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย ลักษณะเด่นของไก่พันธุ์นี้คือ เป็นพันธุ์ไก่ไข่นาขนาดกลาง ขนสีดำปนแดง ผิวหนังมีสีเหลือง มีหงอนจุก เมื่อโตเต็มที่เพศเมียจะมีน้ำหนักประมาณ ๒.๒-๒.๕ กิโลกรัม เพศผู้มีน้ำหนักประมาณ ๓.๑-๔ กิโลกรัม ไก่พันธุ์นี้จะเริ่มให้ไข่ครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ ๕ เดือนครึ่ง ลักษณะเปลือกไข่มีสีน้ำตาลขนาดใหญ่ โดยจะให้ไข่ปีละประมาณ ๒๗๐ ถึง ๒๘๐ ฟอง ปัจจุบันได้รับความนิยมมากเพราะไข่ดก เนื้อดี บริโภคอร่อย ขายได้ราคาดี

ก่อนจะนำไก่พันธุ์โรดไอร์แลนด์เรด (RA๕๐๑) ไปมอบให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทางสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้เชิญผู้แทนกระทรวงกลาโหม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเจ้าหน้าที่ในโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจมาอบรมวิธีเลี้ยงไก่อย่างถูกวิธี วิธีการให้วัคซีน อาหาร โรงเรือน ธนาคารักษา ฯลฯ ซึ่งชุมชนบ้านสนธิพัฒนา ตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นแบบอย่างการเลี้ยงไก่ไทยที่ดีที่สุด โดยมีเจ้าหน้าที่จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๕ คน มาศึกษาดูงาน และปฏิบัติจริง รับการถ่ายทอดความรู้จากวิทยากรปศุสัตว์ที่มีความรู้ทางวิชาการ และวิทยากรชาวบ้านในการฝึกปฏิบัติจริงภายในชุมชนบ้านสนธิพัฒนา จำนวน ๓ วัน และสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่แก่เกษตรกรคนอื่นๆ เป็นผลที่น่าพอใจ สามารถนำไก่พันธุ์โรดไอร์แลนด์เรดไปผสมกับไก่พันธุ์ประดู่หางดำหรือเรียกอีกอย่างว่าเขี้ยวประดู่ หรือเขี้ยวแมงกู่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้ได้ไก่สีดำ ตัวใหญ่ ไข่ดก เนื้อบริโภคอร่อย ขายได้ราคาแพงกว่าไก่ปกติ

นอกจากจะนำไถไทยที่ผสมกับไถพันธุ์โรดไอร์แลนด์เรดจนได้ ไถพันธุ์ที่มี
ไซดก เนื้อดีแล้ว บ้านสนธิพัฒนาเป็นชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงไถ ใน
ทุกฤดูกาลไม่ว่าจะร้อนจะหนาว ชุมชนบ้านสนธิพัฒนาจะมีวิธีการเลี้ยงดูให้ ไถ
เติบโตได้ตามปกติไถไม่ตาย และเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมการเลี้ยงไถไทยไปยัง
ประเทศเพื่อนบ้าน บ่งบอกถึงความมีน้ำใจไมตรีของคนไทยที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
ไปยังต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภูมิปัญญาชาวบ้านให้เป็น
ประโยชน์สืบต่อกันชั่วลูกชั่วหลาน

ปุ๋ยอินทรีย์จากขี้ควาย เพื่อจำหน่ายเชิงธุรกิจ

ประทีป ทิมให้ผล*

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีผลผลิตมากเพียงพอที่จะใช้บริโภคในประเทศและเหลือเพื่อส่งออก เพื่อเพิ่มผลผลิตให้ได้มากพอที่จะเพิ่มมูลค่าการส่งออกจึงจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งนำเข้าจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยจากต่างประเทศจำนวนไม่น้อย เป็นผลกระทบให้เกิดปัญหาเสียดุลทางการค้าอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องหามาตรการเพื่อลดการนำเข้าปุ๋ยเคมี หนทางหนึ่งในการแก้ปัญหาคือการนำสิ่งที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นมาใช้เป็นหลักในการจัดการปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้มาจากมูลสัตว์เป็นแนวทางพื้นฐานการเกษตรกรรมแต่ดั้งเดิมที่ถูกเทคโนโลยีสมัยใหม่ลบล้างออกจากวิถีชีวิตของเกษตรกรไทย ด้วยลักษณะพิเศษของปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้วัสดุจากสิ่งที่มีเหลืออยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่น และกระบวนการผลิตที่ไม่ยุ่งยาก หากมีการส่งเสริมสนับสนุนการให้ปุ๋ยอินทรีย์โดยใช้ขี้ควายจะช่วยลดปัญหาสภาวะแวดล้อมและลดปัญหาการสูญเสียเงินตราต่างประเทศอีกด้วย เรื่องปุ๋ยจะโยงใยไปสู่เรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาติไทยที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นถ้าการพัฒนาอยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรม ประเทศชาติจะได้รับความสมดุล ไม่เปลืองปล้ำ การที่เราพัฒนาไปแต่ทิ้งรากฐานทางวัฒนธรรม นับเป็นการพัฒนาที่ไม่มั่นคง ขาดพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจที่แข็งแรง ทำให้เกิดความล้มเหลวดังสถานการณ์ที่ผ่านมา

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ โดยมีกิจกรรมมากมาย เรื่องหนึ่งที่ได้ดำเนินการแล้วได้ผลดีก็คือการส่งเสริมสนับสนุนชุมชนให้หันมาอนุรักษ์และใช้แรงงานควายเพื่อทำการเกษตร และมีชุมชนที่ดำเนินการใช้แรงงานควายอยู่จำนวนเกือบ ๓๐๐ ชุมชน และเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนหันมาสนใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งจะสามารถปรับสมดุลทางธรรมชาติได้ ไม่เป็นอันตรายและประหยัด จึงสมควรฝึกให้ผู้แทนชุมชนที่มีจำนวนปริมาณการเลี้ยงควายมาก ๆ ฝึกการใช้ขี้ควายทำดินปลูกต้นไม้ ใช้ผสมทำปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งมีบริษัทเอกชนได้ดำเนินการในเชิงธุรกิจและประสบผลกำไรมาแล้ว

* นักวิชาการวัฒนธรรม ๒ กองเอกชนสัมพันธ์ สวช.

สมาชิกที่เข้าอบรม คัดเลือกจากผู้แทนชุมชนต่างๆ ที่มีการเลี้ยงควายและจากชุมชนหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ทั้ง ๑๙ จังหวัดของภาคอีสาน มีสมาชิกเข้าร่วมอบรมทั้งหมด ๔๕ คน โดยผู้แทนชุมชนเหล่านี้จะได้นำไปขยายผลในชุมชนของตนได้

วิธีการทำดินปลูกต้นไม้หรือปุ๋ยอินทรีย์จากขี้ควายไม่มีอะไรลับซับซ้อน เพียงนำวัสดุที่มีอยู่ในชุมชนมาผสมคลุกเคล้ากัน บรรจงนำไปขายหรือนำไปใช้ปลูกต้นไม้ได้เลย วัสดุสำคัญ ได้แก่ ขี้ควายแห้ง ดินสวน แกลบดำ แกลบแดง ไยมะพร้าว หรือใบไม้แห้ง เช่น ใบก้ามปู นำวัสดุเหล่านี้ผสมกันในอัตราส่วนที่พอดี คลุกเคล้าให้เข้ากันดี แล้วหมักทิ้งไว้นำไปบรรจุถุงขาย ปลูกต้นไม้ทำให้เจริญงอกงาม ประหยัด ทำง่าย สะดวก ไม่ทำลายสภาพดินและสิ่งแวดล้อม เจตนารมณ์ของการจัดฝึกอบรม คือต้องการให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากการเลี้ยงควาย นอกจากจะจ้างแรงงานขายได้เงินแล้ว ขี้ควายยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย

จากการขยายผลหลังการฝึกอบรมผู้นำตัวแทนของแต่ละชุมชนแล้ว ได้มีการขยายผลในแต่ละชุมชน ที่ประสบผลได้แก่ บ้านคำครตา ต.ตงมะไฟ อ.ทรายมูล จ.ยโสธร บ้านหมากมาย อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี

การฝึกอบรมการทำดินปลูกต้นไม้หรือปุ๋ยอินทรีย์จากขี้ควายนีเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอนุรักษ์พัฒนาควายไทย ในโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจควายไทยกำลังจะหมดไปจากสังคมไทยหากไม่ช่วยกันอนุรักษ์ ควายไทยจะกลายเป็นตำนานเล่าขานให้บุตรหลานในอนาคตเท่านั้น หากเกิดภาวะวิกฤติน้ำมันขาดแคลนทั่วโลก เทคโนโลยีไม่อาจทำอะไรได้และ ณ เวลานั้น เราฆ่าควายกินเนื้อทำลูกชิ้นหมดแล้ว ชาวนาไทยจะอย่างไร

ควายไทยมรดกไทย อนุรักษ์ไว้ไม่เสียหลาย

การทำปุ๋ยจุลินทรีย์ อีเอ็ม และเกษตรธรรมชาติ

มุกดา ทุกุลพาณิชย์*

การใช้ปุ๋ยของเกษตรกรไทยในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีสำเร็จรูปซึ่งหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาดทั่วไป แต่ปุ๋ยเคมีมักมีราคาแพงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรประสบปัญหาการขาดทุนขายผลผลิตได้ไม่คุ้มค่าซ้ำร้ายไปกว่านั้น คือ ปุ๋ยเคมีทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติหรือดินดื้อปุ๋ย ยิ่งนานเข้ายิ่งต้องใส่ปุ๋ยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ ต้นทุนก็ยิ่งสูงขึ้น ขาดทุนมากขึ้นๆ ในที่สุดเกษตรกรเลิกทำนาทำไร่เพราะหมดกำลังใจ ยอมจำนนขายนาขายไร่ทิ้งหนีไปเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูก ๆ ค่าแรงต่ำ ๆ เพราะความรู้น้อยทักษะต่ำ เหล่านี้เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกันอย่างสลับซับซ้อนจนกลายมาเป็นปัญหาเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ระดับชาติไปในที่สุด จนเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงได้ดำเนินการจัดทำนโยบายโครงการฝึกอบรมการทำปุ๋ยจุลินทรีย์ อีเอ็ม และเกษตรธรรมชาติ โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาจากชาวบ้านชุมชนบ้านหัน อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากอุทกภัยธรรมชาติ โดยใช้สถานที่ชุมชนบ้านหันเป็นแหล่งสาธิตและฝึกอบรม เมื่อวันที่ ๒๕-๒๗ กันยายน ๒๕๔๓

ในการจัดการฝึกอบรมดังกล่าวประกอบไปด้วยการบรรยายเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจแก่ชาวบ้านเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมการเกษตรและสภาพการณ์ด้านเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน นอกจากนั้นยังมีการสาธิตและฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดหลักสูตรของการฝึกอบรมให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งทางด้านจิตใจ จิตสำนึก ทศนคติ วิถีคิด และทักษะการผลิตปุ๋ยจุลินทรีย์ อีเอ็ม ตลอดจนการใช้และการแก้ไขปัญหาในการทำเกษตรแบบยั่งยืน สำหรับผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการนี้ จะได้รับสัมฤทธิ์บัตรพร้อมทั้งปัจจัยหลักในการทำปุ๋ยจุลินทรีย์ อีเอ็ม จำนวนหนึ่ง เพื่อจะได้นำกลับไปใช้ในท้องถิ่นของตนต่อไป

การจัดการฝึกอบรมและสาธิตการทำปุ๋ยจุลินทรีย์ อีเอ็ม และเกษตรธรรมชาติในครั้งนี้ได้รับความสนใจและความร่วมมือจากชาวบ้านชุมชนบ้านหัน อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิเป็นอย่างดี โดยสำนักงานคณะกรรมการ

* เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๒ กองกลาง สวช.

วัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดวิทยากรไปสาธิตวิธีการทำน้ำหมักชีวภาพ (หัวเชื้ออีเอ็ม) ยาขับไล่แมลง และปุ๋ยชีวภาพ ให้แก่ชาวบ้าน ซึ่งส่วนผสมต่างๆ ที่นำมาใช้ในการผลิตล้วนแล้วแต่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติที่หาได้ง่ายในชุมชน และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังจะขอแสดงส่วนผสมอย่างคร่าว ๆ ดังนี้

น้ำหมักชีวภาพ มีส่วนผสมคือ ผักหรือเศษอาหารเหลือทิ้ง ๓ กก. กากน้ำตาลหรือน้ำตาลทรายแดง ๑ กก. วิธีการทำคือนำเศษผักหรือเศษอาหารใส่ลงในภาชนะที่ทำด้วยพลาสติก (ห้ามใช้ภาชนะที่ทำด้วยปูนหรือโลหะ) ใส่กากน้ำตาลหรือน้ำตาลทรายแดงที่เตรียมไว้ จากนั้นจึงนำก้อนหินหรือของหนัก ๆ มาทับไว้บนฝาภาชนะแล้วปิดฝาทิ้งไว้ประมาณ ๗ วัน จะเริ่มมีน้ำหมักออกมาเป็นสีน้ำตาลไหม้มีกลิ่นหอมอมเปรี้ยว ถ้าน้ำหมักมีสีน้ำตาลอ่อนและมีกลิ่นบูดแสดงว่าน้ำตาลไม่พอให้เพิ่มกากน้ำตาลลงไปอีกกลิ่นบูดจะค่อย ๆ จางไป เมื่อน้ำหมักต่อไปเรื่อย ๆ ประมาณ ๑ เดือน น้ำหมักจะเพิ่มปริมาณมากขึ้น ให้ตวงใส่ขวดหรือภาชนะอื่นเก็บไว้ในที่มืดในห้องธรรมดาสามารถเก็บไว้ได้นาน ๖ เดือนถึง ๑ ปี ระหว่างที่เก็บไว้ภายในภาชนะจะมีฝ้าขาวเหนียวผิวน้ำ นั่นคือการทำงานของเชื้อจุลินทรีย์ เมื่อเขย่าแล้วทิ้งไว้สักครู่ฝ้าขาวจะสลายตัวลงไปอยู่ในน้ำหมักตามเดิม เมื่อนำน้ำหมักชีวภาพออกจากถังหมดแล้วสามารถนำกากที่เหลือไปใช้เป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้ได้ น้ำหมักชีวภาพที่ได้เป็นจุลินทรีย์ธรรมชาติที่เป็นประโยชน์สำหรับดิน เป็นตัวเร่งปุ๋ยชีวภาพให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถใช้เป็นสารกำจัดวัชพืช สารขับไล่แมลง ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถใช้ในกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์และใช้ภายในครัวเรือนได้ซึ่งจะช่วยรักษาสุขภาพแวดล้อมของฟาร์มปศุสัตว์ตลอดจนครัวเรือนให้ปราศจากแมลงวันและเชื้อโรคต่างๆ

ยาขับไล่แมลง มีส่วนผสมดังนี้ น้ำหมักชีวภาพ / กากน้ำตาล / น้ำส้มสายชู ๕% / เหล้าขาว อย่างละ ๑ ขวด น้ำสะอาด ๑๐ ขวด วิธีทำคือ นำกากน้ำตาล ผสมกับน้ำให้ละลายเข้ากันดีโดยบรรจุในภาชนะพลาสติก จากนั้นใส่เหล้าขาว น้ำส้มสายชู น้ำหมักชีวภาพลงไปคนให้เข้ากันแล้วปิดฝาให้สนิทหมักไว้ ๑๕ วัน ให้เปิดฝาค้นทุกเช้า-เย็น เพื่อไม่ให้ตะกอนนอนก้นและเพื่อระบายก๊าซออก หัวเชื้อนี้เก็บไว้ได้นาน ๓ เดือน โดยเปิดฝาระบายก๊าซออกเป็นครั้งคราว วิธีการนำไปใช้คือ ผสมหัวเชื้อยาขับไล่แมลงนี้ในอัตราส่วน ๕ ช้อนแกง กากน้ำตาล ๕ ช้อนแกงต่อน้ำ ๑๐ ลิตร อาจเพิ่มสบู่ลงไปเพื่อช่วยให้จับใบดีขึ้น นำไปฉีดพ่นพืชสัปดาห์ละ ๑-๒ ครั้ง หรือตามความจำเป็นโดยควรฉีดพ่นในช่วงเย็น

ปุ๋ยชีวภาพ ประกอบด้วย มูลสัตว์ แกลบดิน และรำละเอียด อย่างละ ๑ ส่วน กากน้ำตาลและน้ำหมักชีวภาพอย่างละ ๑๐-๒๐ ซีซี น้ำ ๑๐ ลิตร นำมาคลุกเคล้าให้เข้ากันนำไปใช้แทนปุ๋ยเคมี

การดำเนินงานในครั้งนี้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แม้ว่าจะเป็นการจัดฝึกอบรมและสาธิตกันภายในกลุ่มเล็กๆ ทว่า ผู้เข้ารับการอบรมก็สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปขยายผลกระตุ้นจิตสำนึกของเกษตรกรในท้องถิ่น ให้หันมาสนใจใช้ปุ๋ยธรรมชาติชนิดต่างๆ แทนการใช้ปุ๋ยเคมีตลอดจนส่งเสริมให้เกษตรกรสนใจศึกษาเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำปุ๋ยแบบต่างๆ ที่มีต้นทุนในการผลิตต่ำแต่มีคุณภาพสูง เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดต้นทุนการผลิต และนำไปสู่การทำการเกษตรกรรมที่ยั่งยืนต่อไป

กล้วยตากอินเตอร์

สามารถ จันทร์สุริย*

6 เรื่อง “กล้วยๆ” หรือ “ของกล้วยๆ” เป็นคำพูดที่เราได้ยินอยู่บ่อยๆ เป็นการเปรียบเทียบในสิ่งที่ทำง่ายๆ ไม่ต้องใช้ความพยายามมากนัก แต่ขณะนี้เรื่องกล้วยๆ นี้แหละกำลังจะช่วยชาติได้แบบกล้วยๆ เหมือนกัน จนถึงขนาดเรียกได้ว่า “กล้วยตากอินเตอร์” ไปเสียแล้ว

เชื่อหรือไม่ว่ากล้วยในเมืองไทย มีหลากหลายพันธุ์มากถึง ๕๙ พันธุ์ มีชื่อเรียกตามภาคต่างๆ ถึงกว่า ๓๐๐ ชื่อ แต่ละพันธุ์มีสีสรรแต่งแต้มที่หลากตาทั้งลักษณะต้นใบ และผลแตกต่างกันอย่างน่าพิศวง กล้วยจึงเป็นทั้งพืชประดับและอาหาร

กล้วยเป็นพืชอาหารที่มีคู่คนไทยมานานแต่อดีตถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนไทย ตั้งแต่เกิดจนตายก็ผูกพันกับกล้วยอยู่ตลอด พูดถึงกล้วยแล้วอะไรก็ง่ายแบบกล้วยไปเสียหมด ตั้งแต่สถานที่ปลูกสามารถปลูกได้ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ทุกสภาพอากาศ วิธีการปลูกก็ง่ายแสนง่าย เพียงแต่ให้นำหน่อกล้วยไปปลูก โดยให้เหง้าลงดินเท่านั้น ห้ามนำทางปลายยอดลงดินและห้ามนำเหง้าขึ้นฟ้าเป็นพอแค่นี้ไม่กี่วันกล้วยก็งอกแล้ว ระยะแรกๆ ดาญหญ้าพรวนดินเต็มปุ๋ยคอกเล็กน้อย หากเห็นว่าดินไม่สมบูรณ์ แต่ถ้าดินสมบูรณ์ดีอยู่แล้วและปลูกต้นฤดูฝน ก็ไม่ต้องไปทำอะไรอีกเลย ปล่อยให้โตเรื่อยๆ อีก ๔-๖๐ เดือน ต่อมา ก็สามารถตัดเครือกล้วยนำไปทำอาหารได้ตามใจชอบ

เสน่ห์ของกล้วย นอกจากรูปทรงลำต้นและใบ จะงดงามมีสง่าปลูกไว้เป็นไม้สารพัดประโยชน์ เช่น

ราก นำมาเป็นยาสมุนไพร รักษาโรคตามตำรับแพทย์ทั้งแผนไทย จีน และอินเดีย กว่า ๔๐ ตำรับ คือ เป็นยาเย็นชนิดหนึ่ง

ลำต้น ใช้ทำเส้นใย เชือก มัดสิ่งของ นำไปถักทอทำเครื่องประดับ และลำต้นอ่อนตรงกลางที่เรียกว่า หน่อกกล้วย ใช้เป็นอาหารปรุงได้หลายอย่างที่แสนวิเศษ

* ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สวช.

ใบ ใช้ฆวนบุหรี ห่อสิ่งของ ทำกระทงบายศรี ประดิษฐานงานใบตอง ใบตองแห้งใช้ถูชิ้นงานฝีมือ เพื่อชักเงาได้ดี ทำเป็นเครื่องประดับและอื่นๆ แต่ยุคนี้ใช้พลาสติกแทนใบตอง ทำให้มีปัญหาเรื่องขยะล้นเมืองตามมาอีก

ดอก หรือปลี นำไปปรุงเป็นอาหารได้ทั้งต้ม แกง ยำ จิ้มสด หรือลวก หรือนึ่งเป็นผักจิ้มเป็นอย่างดี อาหารปลีกล้วยเป็นยาช่วยสมานลำไส้แก้ท้องเดินได้ดีมาก

ผล รับประทานได้ ทั้ง ผลอ่อน แก่ ดิบ สุก เป็นได้ทั้งอาหารคาว และอาหารหวานกว่า ๕๐ ตำรับ

ตำรับที่อาหารจากกล้วยที่ยอดฮิตติดอันดับในการครองตลาดผลผลิตการแปรรูปกล้วยออกจำหน่ายมากที่สุด ไม่มีอะไรเกินไปกว่า “กล้วยตาก” หรือ “กล้วยตากอบน้ำผึ้ง” กล้วยตากอบน้ำผึ้ง เห็นมีบรรจุถุงพลาสติก ในรูปแบบที่สวยงาม มีวางจำหน่ายตามร้านค้าทั่วไปทุกระดับทั่วประเทศ เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนไทยทั่วไปทั้งประเทศอยู่แล้ว

ความหวังสูงสุดของคนรักกล้วยทั้งหลาย คือ ต้องการนำผลิตภัณฑ์กล้วย โดยเฉพาะกล้วยตากหรือกล้วยตากอบน้ำผึ้งส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ให้ชาวต่างชาติได้ลองลิ้มชิมรสชาติดู เพื่อจะได้เผยแพร่หรือประกาศให้ชาวโลกได้รู้จักคุณประโยชน์ของพืชมหัศจรรย์ชนิดนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้พยายามเสนอให้บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) นำไปเป็นอาหารว่างที่ใช้บริการบนเครื่องบินของบริษัท ด้วยหวังว่าจะบังเกิดผลดีต่อเกษตรกรไทยและคนไทยทั้งมวล

ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น ในที่สุดบริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) ที่มุ่งมั่นจะทำให้สำเร็จจึงได้มอบให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำการพัฒนาการผลิต กล้วยตากอบน้ำผึ้งและ

การบรรจุหีบห่ออย่างสวยงาม และเหมาะสม มีกระบวนการผลิตที่สะอาด ถูกหลักอนามัย มีคุณค่าทางอาหารและรสชาติที่อร่อย จนในที่สุดสามารถนำไปบริการแก่ลูกค้าชาวต่างประเทศบนเครื่องบินนานาชาติได้ ยังผลให้เพิ่มรายได้แก่เกษตรกรชาวอำเภอราชสาส์นปีละหลายล้านบาทถือเป็น “กล้วยตากอินเตอร์” ที่นำภาคภูมิใจยิ่งของเกษตรกรไทยและคนไทยทั้งประเทศที่เกษตรกรไทยสามารถสร้างผลิตภัณฑ์จากกล้วยให้ชาวต่างประเทศรับประทานได้ ถือเป็นการเริ่มต้นเปิดศักราชที่งดงามในการผลิต การแปรรูป จากผลผลิตทางการเกษตร เพื่อจะเป็นพื้นฐานที่มั่นคงที่จะก้าวไปสู่การผลิต เป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม และขนาดใหญ่ได้ในอนาคตต่อไป

ลองมาดูวิธีการทำกล้วยตาก หรือกล้วยตากอบน้ำผึ้งกันดีกว่า เมื่อท่านที่สนใจอาจจะนำไปทดลองทำและฝึกปรือได้ง่ายแบบกล้วย ๆ

ส่วนผสม ใช้กล้วยน้ำว้าพันธุ์ใดก็ได้ แต่พันธุ์มะลิช่อง (ไส้ขาว) จะดีที่สุด แก่จัดทั้งเครื่องตั้งวางไว้หรือบ่มให้สุกงอม น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำส้มสายชูแท้ ๑ ส่วน ผลมน้ำเปล่า ๔ ส่วน

วิธีทำ

๑. เลือกกล้วยที่บ่มสุกงอมแล้ว ปอกเปลือกออกแช่น้ำส้มสายชูที่ผสมตามสูตรข้างต้นประมาณ ๑๐ นาที

๒. เรียงกล้วยใส่ถาดที่สะอาดหรือกระด้งก็ได้ ใช้ผ้าดำคลุมบนถาดเพื่อเพิ่มความร้อนเมื่อนำไปผึ่งแดดแล้วใช้ตาข่ายหรือผ้ามุ้งคลุมป้องกันแมลงและฝุ่นผงอีกชั้นหนึ่ง

๓. นำกล้วยไปผึ่งแดด ๑-๒ แดด

๔. แต่ละแดดใช้มือกดหรือคดกล้วยให้แบนนิ่มทั่วกัน

๕. นำกล้วยที่ตากแล้วแช่ในน้ำเชื่อมที่มีอัตราส่วนน้ำตาล ๑ ส่วน ต่อน้ำ ๒ ส่วน นาน ๒-๓ ชั่วโมง
๖. นำกล้วยไปผึ่งแดดและคอยกลับจนออกสีน้ำตาลถือว่าได้ที่แล้ว
๗. นำกล้วยตากที่ได้ที่แล้วชุบน้ำผึ้งแล้วผึ่งแดดอีก ๑ แดด
๘. บรรจุในถุงหรือกล่องหรือซองพลาสติกที่สะอาดและสวยงามเพื่อเก็บไว้รับประทานและนำไปจำหน่ายจะอร่อยและได้ราคาดี

ข้อควรสังเกต หากต้องการเร่งรัดให้กล้วยแห้งเร็วก็อาจใช้วิธีอบด้วยเตาแทนการผึ่งแดดก็ได้ ส่วนการนำกล้วยแช่ในน้ำส้มสายชูทำให้เนื้อแน่น และสีออกน้ำตาลเข้มน่ารับประทาน หากไม่ต้องการก็ไม่ต้องแช่ก็ได้ เมื่อปอกเปลือกแล้วผึ่งได้เลย

สูตรการทำกล้วยตากอบน้ำผึ้งที่กล่าวมาข้างต้นนี้สามารถนำไปตัดแปลงได้ตามใจชอบ หากเกษตรกรไทยเรารวมตัวกันร่วมมือร่วมใจกัน คิดวางแผนการผลิตให้รอบคอบแล้วร่วมกันลงมือผลิตออกจำหน่ายในชุมชนก่อนแล้วค่อยขยายไปจำหน่ายนอกชุมชนและนำไปสู่นานาชาติได้ จากสินค้าของชุมชนที่ละตัวสองตัว ให้มากขึ้นตามลำดับ จากกล้วยก้าวไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ต่อเนื่องต่อไป ในที่สุดผลผลิตทางเกษตรจะเกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นอันจะทำให้เกิดแรงผลักดันเศรษฐกิจของชาติ ให้เคลื่อนไหวไปในทางที่ดี เงินตราจะไหลคืนมาสู่ประเทศไทยเรา ถือเป็นภารกิจที่เศรษฐกิจได้เป็นอย่างดีทางหนึ่ง

สำหรับคนกินกล้วยน้ำว่าทุกวัน จะเป็นยาอายุวัฒนะสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บออกๆ แอดๆ และเล่าลือกันว่ากล้วยน้ำว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือพันธุ์มะลิอ่อนนั้น ยังเป็นยาปิวช่วยเพิ่มพลังให้แก่ท่านชาย กระชุ่มกระชวยแบบลิ้มแก่เลยทีเดียวนะ

รู้อย่างนี้แล้วรีบไปหาмаกินซะเดี๋ยวนี้เลย

การส่งเสริมการขยายพันธุ์ไม้

มุกดา ทุกุลพาณิชย์ *

จากปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ ส่งผลให้การดำรงชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่เป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กนักเรียนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชนบท ทั้งนี้ เนื่องมาจากเด็กนักเรียนผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ส่วนมากมาจากครอบครัวยากจน รายได้จุนเจือครอบครัวก็แทบไม่พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ยิ่งประสบกับปัญหาเศรษฐกิจยิ่งก่อให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตมากขึ้นไปอีก กอปรกับประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและพรรณไม้ที่หลากหลาย ซึ่งในปัจจุบันการขยายพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เพื่อนำไปขาย ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรไทยจำนวนมาก โดยมีวิธีการทำที่ไม่ยุ่งยากนัก ต้นทุนต่ำ และยังสามารถนำมาทำเป็นอาชีพเสริมช่วยจุนเจือครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

* เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๒ กองกลาง สวท.

หน้าว่าง

การดำเนินโครงการส่งเสริมการขยายพันธุ์ไม้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ถึงหลักการและกระบวนการในการขยายพันธุ์ไม้อย่างถูกวิธี และยังมีโอกาสฝึกทักษะการขยายพันธุ์ไม้ด้วยตนเอง ในการอบรมครั้งนั้นนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะทางด้านการเกษตรแล้วยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ นักเรียนระหว่างเรียน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพภายหลังจบการศึกษาได้อีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถขยายผลไปยังครอบครัวและชุมชนในโอกาสต่อไปได้อีกเช่นกัน ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายสู่ภัยเศรษฐกิจของรัฐบาลและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่นที่ครอบครัวนักเรียนอาศัยอยู่ และถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนปลูกฝังให้นักเรียนใกล้ชิดกับธรรมชาติรวมทั้งซึมซับความรู้สึกรักและห่วงแหนในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปในตัวด้วย

การบริหารการตลาดธุรกิจชุมชน

มุกดา ทกุลพาณิชย์ *

จากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผ่านมา ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างรุนแรง ดังนั้นจึงถึงเวลาที่คนในชาติต้องหันมาร่วมมือกันแก้ปัญหาและกอบกู้สถานการณ์ดังกล่าวให้บรรเทา ลง ตลอดจนช่วยกันประคับประคองสภาพการณ์ต่างๆ ให้ผ่านพ้นช่วงวิกฤติให้จงได้ ชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศต่างได้รับผลกระทบดังกล่าวอย่างถ้วนหน้า ทว่า ยังมีชุมชนจำนวนหนึ่งซึ่งไม่ยอมทอดทิ้งแต่กลับร่วมมือร่วมใจสู้ภัยเศรษฐกิจ โดยการนำคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยมาใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ ชุมชนเหล่านี้ได้สร้างผลิตผลจากวัตถุดิบในชุมชนเป็นจำนวนมาก อาทิ การแปรรูปอาหารและผลไม้ การทอผ้า จักสาน งานฝีมือหัตถกรรมต่างๆ การเลี้ยงสัตว์ ปลูกผักสวนครัว ปลอดภัยไร้พิษ ฯลฯ อย่างไรก็ตามชุมชนเหล่านี้ ยังขาดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางการตลาดส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านการระบายสินค้าออกสู่ท้องตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกทางการตลาด และการจำหน่ายสินค้า ซึ่งในปัจจุบันระบบการตลาดวิธีการขายตรงกำลังได้รับความนิยมและช่วยเพิ่มกำลังการขายได้เป็นจำนวนมาก ประกอบกับระบบการขายตรงทำให้สินค้าถึงมือผู้บริโภคได้ดีและแพร่หลายในระยะเวลาอันสั้น หากนำวิธีการขายตรงไปปรับประยุกต์ใช้ในชุมชนก็จะเป็นช่องทางหนึ่ง หรือเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ในการแก้ปัญหาด้านการตลาดของธุรกิจชุมชนได้

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติตระหนักและเห็นใจปัญหาที่เกิดขึ้นในธุรกิจชุมชน จึงได้จัดโครงการฝึกอบรมการบริหารตลาดธุรกิจชุมชนขึ้น ณ ชุมชนบ้านห้วยไม้ซอด ต.ปากคาด อ.เมือง จ.หนองคาย เมื่อวันที่ ๒๐-๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ซึ่งการจัดฝึกอบรมครั้งนี้ได้มีการเชิญวิทยากรผู้ประสบความสำเร็จทางการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายตรงมาช่วยถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ชาวชุมชนบ้านห้วยไม้ซอดในครั้งนี้ด้วย

๑๑๖

* เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๖ กองกลาง สวช.

โครงการฝึกอบรมการบริหารการตลาดธุรกิจชุมชนในครั้งนี้ ได้มีการนำเสนอตัวอย่างธุรกิจชุมชนของชุมชนห้วยไม้ซอด ซึ่งประสบความสำเร็จมาเป็นแนวทางในการสู่ภัยเศรษฐกิจด้วย นั่นคือ ธุรกิจการทำข้าวเม่า เนื่องจากในชุมชนนี้มีการทำข้าวเม่าขายกันอย่างเป็นล่ำเป็นสันเพราะขายได้ราคาดีและสร้างรายได้ให้ชาวบ้านช่วยให้ชาวบ้านมีเงินสดใช้วันต่อวัน กระบวนการทำก็ไม่ยุ่งยากเพียงแต่นำข้าวเปลือกไปแช่น้ำทิ้งไว้ ๑ วัน ๑ คืน หลังจากนั้นนำไปล้างน้ำจนหมดกลิ่น นำข้าวไปคั่วแล้วใส่ในครกกระเดื่องเพื่อตำให้เป็นเม็ดแบน จากนั้นจึงนำมาผัดคั่วตากออกส่วนที่เหลือจะเป็นข้าวเม็ดแบนๆ เสร็จแล้วทำน้ำเชื่อมโดยใส่ใบเตยลงไปด้วยเพื่อเพิ่มความหอมและสีเขียวสวยจากธรรมชาติให้แก่ข้าวเม่า นำข้าวเม่าที่ได้มา คลุกเคล้ากับน้ำเชื่อมที่พักไว้จนเย็นโรยหน้าด้วยมะพร้าวหนึ่งซูดฝอย ขั้นตอนสุดท้ายคือการบรรจุถุงเพื่อนำไปขาย โดยขายในราคาถุงละ ๕ บาท ๑๐ บาท ๒๐ บาท ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสถานที่จำหน่าย

การตลาดของชาวบ้านห้วยไม้ซอดที่ทำข้าวเม่าขายก็มีวิธีการที่น่าสนใจไม่น้อยกล่าวคือชาวบ้านจะเดินทางออกจากชุมชนราวๆ ๓ ๔ ของเช้าวันใหม่ โดยจะพากันขึ้นรถกระบะ ประมาณคันละ ๖ คน ซึ่งแต่ละคนจะมีข้าวเม่าไปคนละหาบเพื่อนำไปขายยังต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด เมื่อถึงตลาดชุมชนหรือตลาดนัดก็จะปล่อยไว้จุดละ ๑ หาบ และเดินทางต่อไปยังชุมชนอื่นและปล่อยไว้ตามจุดต่างๆ จนครบทั้ง ๖ คน จากนั้นรถก็จะวนกลับมารับตั้งแต่คนแรกจนถึงคนสุดท้ายเพื่อไปวางขายที่ชุมชนอื่นต่อไปจนหมด แต่ละคนจะมีรายได้เฉลี่ย ๗๐๐-๑,๐๐๐ บาท ต่อวัน ปัจจุบันชุมชนห้วยไม้ซอดมีรถกระบะที่นำข้าวเม่าออกไปขายวันละ ๑๐ คัน ซึ่งคิดเป็นรายได้เฉลี่ยกลับชุมชนวันละหลายหมื่นบาท

เทคโนโลยีการผลิตของชุมชนนี้มีเพียงครกกระเดื่องที่ใช้เครื่องยนต์แทนแรงคน เรียกว่า “ครกยนต์” ส่วนเรื่องวิธีการขายชาวบ้านจะใช้วิธีการเรียกลูกค้าด้วยการร้องเพลงหมอลำบ้าง ให้ลูกค้าทดลองชิมสินค้าก่อนบ้าง และยังมีวิธีอื่นๆ อีกหลากหลายโดยจะเน้นไปที่เทคนิคการเข้าถึงลูกค้าเป็นหลัก

จากตัวอย่างของการบริหารการตลาดธุรกิจชุมชนของชาวบ้านห้วยไม้ซอดที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าการร่วมมือร่วมใจกู้ภัยเศรษฐกิจในระดับชุมชนนั้นสามารถทำได้จริง ชาวบ้านเพียงแค่เลือกผลิตสินค้าที่ทำมาจากวัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นมาผสมผสานกับกลยุทธ์ทางการตลาดแบบง่าย ๆ เข้าไปก็สามารถที่จะประคับประคองเลี้ยงปากท้องของตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งตัวอย่างของชุมชนผลิตข้าวเม่าบ้านห้วยไม้ซอดนี้เป็นเพียงหนึ่งในหลายชุมชนที่มีการดำเนินการทางการตลาดที่น่าสนใจ

การจัดโครงการฝึกอบรมการบริหารการตลาดธุรกิจชุมชนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติครั้งนี้ ถือเป็นนิมิตหมายอันดีในการเพิ่มพูนวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ และกลยุทธ์ทางการตลาดให้แก่ชาวบ้านมากขึ้น ชาวบ้านจะได้มีโอกาสเรียนรู้เพิ่มพูนความรู้ หลักการ ประสบการณ์ ตลอดจนแนวทางใหม่ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้กับสินค้าหรือวิธีการขายสินค้าแบบเดิมๆ ของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป และเมื่อชุมชนต่างๆ มีความเข้าใจตระหนักถึงปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งร่วมมือร่วมใจแก้ไข ปัญหาตลอดจนมีความรู้ในเรื่องการบริหารการตลาดธุรกิจชุมชนที่ดีพอแล้วละก็ ชุมชนสู้ภัยเศรษฐกิจไทยคงเป็นจริงได้และอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม

เกษตรธรรมชาติ

ชุมชนบ้านหัน*

เนื่องจากปัจจุบันคนในสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมเมืองต้องเผชิญกับมลพิษ นานาชนิด ตั้งแต่ในน้ำ อากาศจนถึงในอาหาร ซึ่งในส่วนของอาหารนี้ เราสามารถหลีกเลี่ยงได้ หากเกษตรกรสามารถลดการใช้สารเคมีในการผลิตลง โดยหันมาทำการผลิตด้วยวิถีเกษตรแบบธรรมชาติ ขณะเดียวกันการผลิตด้วยวิถีธรรมชาตินี้ ยังให้ประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ผลิต ทั้งในด้านการลดต้นทุนการผลิตและลดความเสี่ยงต่อสุขภาพ จากการใช้สารเคมีด้วย

กิจกรรมหลักที่เกษตรกรสามารถทำได้เอง เพื่อก้าวไปสู่แนวทางเกษตรธรรมชาติ คือ

๑. น้ำหมักชีวภาพ เป็นจุลินทรีย์ธรรมชาติที่มีประโยชน์สำหรับดิน เป็นตัวเร่งปุ๋ยชีวภาพให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถใช้เป็นสารชีวภัณฑ์ สารขับไล่แมลง และยังสามารถใช้ในกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งจะช่วยรักษาสุขภาพแวดล้อมของฟาร์มปศุสัตว์ ให้ปราศจากแมลงวันและเชื้อโรคต่างๆ

๒. ปุ๋ยชีวภาพ เป็นสารอาหารทางธรรมชาติสำหรับพืชช่วยฟื้นฟูสภาพดิน ให้สมบูรณ์ มีราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมี ซึ่งต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ กล่าวโดยสรุป น้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยชีวภาพ เป็นสารธรรมชาติที่สนองความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ได้ในราคาถูก และที่สำคัญสำหรับเกษตรกร ซึ่งปลูกผัก-ผลไม้ หากใช้ปุ๋ยชีวภาพและน้ำหมักชีวภาพ จะทำให้ได้ผลผลิตปลอดสารพิษ ซึ่งเป็นที่ต้องการของทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันจะเป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติ ให้มั่นคงขึ้นกว่าปัจจุบัน

ประโยชน์ของน้ำหมักชีวภาพ

ด้านการเกษตร

- ช่วยปรับสภาพความเป็นกรด-ด่าง ในดินและน้ำ
- ช่วยแก้ปัญหาจากแมลงศัตรูพืชและโรคระบาดต่างๆ
- ช่วยปรับสภาพดินให้ร่วนซุย อุ้มน้ำและให้อากาศผ่านได้อย่างเหมาะสม
- ช่วยย่อยสลายอินทรีย์วัตถุในดินให้เป็นอาหารแก่พืช พืชสามารถดูดซึมน้ำไปใช้ได้เลย โดยไม่ต้องใช้พลังงานมากเหมือนการใช้ปุ๋ยเคมี
- ช่วยสร้างฮอร์โมนพืช พืชจะให้ผลผลิตสูง คุณภาพดี และคงทน สามารถเก็บได้นาน

*ชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ประจำปี ๒๕๔๑

- ช่วยกำจัดกลิ่นเหม็นจากฟาร์มปศุสัตว์ ไก่และสุกรได้ภายใน ๒๔ ชั่วโมง
- ช่วยกำจัดน้ำเสียจากฟาร์มได้ภายใน ๑-๒ ลัปดาห์
- ช่วยป้องกันอหิวาห์ และโรคระบาดต่างๆ ในสัตว์แทนการใช้ยาปฏิชีวนะและอื่นๆ ได้

- ช่วยกำจัดแมลงวัน ด้วยการตัดวงจรชีวิตของหนอนแมลงวัน ไม่ให้เข้าดักแด้เป็นตัวแมลงวัน

- ช่วยเสริมสุขภาพสัตว์เลี้ยง ทำให้สัตว์แข็งแรง มีความต้านทานโรค ให้ผลผลิตสูง อัตราตายต่ำ

- ช่วยรักษาสภาพน้ำในบ่อที่เลี้ยงสัตว์น้ำ ให้สะอาดนานกว่าปกติ โดยช่วยย่อยสลายมูลและอาหารที่เหลือกินของสัตว์น้ำ พร้อมกับสร้างแพลงตอน ซึ่งเป็นอาหารเสริมของสัตว์น้ำ

การใช้น้ำหมักชีวภาพในครัวเรือน

นอกเหนือจากการใช้ประโยชน์ในการเกษตรแล้ว เรายังสามารถนำน้ำหมักชีวภาพ มาใช้ประโยชน์ในครัวเรือนได้อีกด้วย คือ

- ราดส้วมที่มีกลิ่นเหม็นหรือมีการอุดตัน น้ำหมักชีวภาพจะช่วยเร่งการย่อยสลายกากอาหาร ทำให้หมักดินและแก้ปัญหาส้วมเต็ม
- ราดท่อระบายน้ำ อ่างล้างจาน เพื่อย่อยสลายคราบไขมันและกลิ่นบูดเน่า
- ราดรอบบริเวณบ้าน เพื่อลดปัญหาขยะ แมลงวัน
- นำน้ำหมักชีวภาพไปผสมตามสูตรยาขับไล่แมลง เพื่อฉีดพ่นไล่แมดและแมลงสาบภายในบ้าน โดยใช้พื้นที่หมักจากเปลือกผลไม้หรือผลไม้ดิบ เช่น มะละกอ สับปะรด มะม่วง หรือพืชสมุนไพร เช่น สะเดา
- ใส่ตู้ปลาเพื่อย่อยสลายขี้ปลาและเศษอาหาร
- ผสมน้ำอาบให้สัตว์เลี้ยง เพื่อกำจัดกลิ่นและผสมในน้ำที่ให้สัตว์เลี้ยงกิน

วิธีทำน้ำหมักชีวภาพ

“ผัก”

“กากน้ำตาล”

ส่วนผสม ผักหรือเศษอาหารเหลือทิ้ง ๓ กก./กากน้ำตาล หรือน้ำตาลทรายแดง ๑ กก.

วิธีหมัก นำเศษผักหรือเศษอาหาร
ในภาชนะ (ถังพลาสติกเท่านั้นห้ามใช้
ปูนหรือโลหะ) ในส่วนกากน้ำตาลตาม
สัดส่วนที่กำหนด หานหินหรือของหนักๆ
ทับไว้ แล้วปิดฝาทิ้งไว้ประมาณ ๗ วัน
จะเริ่มมีน้ำหมักออกมา เป็นสีน้ำตาล

ไหม้มีกลิ่นหอมอมเปรี้ยว ถ้าน้ำหมัก
มีสีน้ำตาลอ่อนและมีกลิ่นบูด แสดงว่าน้ำตาลไม่พอ ให้เพิ่มกากน้ำตาลลงไปอีก
กลิ่นบูดจะค่อยๆ หายไป

ระหว่างการหมักสัปดาห์แรกๆ จะมีหนอนแมลงวันเกิดขึ้นในถังหมัก แต่
หนอนเหล่านี้จะไม่ฟักออกเป็นตัว สามารถนำไปเป็นอาหารสัตว์ได้ และในระยะ
ยาวแมลงวันในบ้านจะค่อยๆ ลดจำนวนลง

เมื่อน้ำหมักต่อไปเรื่อยๆ ประมาณ ๑ เดือน น้ำหมักจะเพิ่มปริมาณมากขึ้น
ให้ดวงใส่ขวดหรือภาชนะอื่นไว้เก็บในที่มืดในห้องธรรมดา สามารถเก็บไว้ได้นาน
๖ เดือน ถึง ๑ ปี

ระหว่างที่เก็บไว้นี้ภายในภาชนะ
จะมีฝ้าขาวเหนียวๆ นั่นคือการทำงานของ
ของเชื้อจุลินทรีย์ เมื่อเขย่าแล้วทิ้งไว้
สักครู่ฝ้าขาวจะสลายตัวลงไปอยู่ในน้ำ
หมักตามเดิม เมื่อนำน้ำหมักชีวภาพ
ออกจากถังหมักหมดแล้วสามารถนำ
น้ำกากที่เหลือไปใช้เป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้ได้

หมายเหตุ หากใช้เศษอาหารหมักทำน้ำหมักชีวภาพ มีข้อควรระวังคือ
เศษอาหารที่ใช้หมักควรสดไม่บูดเน่า ถ้าเป็นแกงต้องเทน้ำแกงออกก่อน ถ้ามีเศษ
อาหารที่เป็นเนื้อสัตว์ต้องเพิ่มน้ำตาล

ข้อควรระวังในการใช้

๑. น้ำหมักชีวภาพ เป็นของเหลวที่มีจุลินทรีย์ย่อยสลายสิ่งต่างๆ ภายใน
เซลล์มีความเข้มข้นของสารละลายสูงมาก เมื่อนำไปฉีดพ่นต้นไม้พืช ต้องเจือจางมาก
พืชแต่ละชนิดจะตอบสนองต่อน้ำหมักชีวภาพคล้ายกับการได้รับฮอร์โมน ซึ่งเป็น
ฮอร์โมนที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช ถ้าใช้ในความเข้มข้นสูงจะทำให้พืชชะงัก
การเจริญเติบโตหรือตายได้

๒. กากที่เหลือจากการหมักน้ำหมักชีวภาพ เมื่อนำไปเป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้ควร
ใช้แต่น้อยและใส่ให้ห่างจากโคนต้นไม้พอสมควร เนื่องจากเป็นปุ๋ยที่มีความเข้มข้น
สูงมาก

การขยายเชื้อน้ำหมักชีวภาพ

น้ำหมักชีวภาพ ที่ได้จากการหมักครั้งแรกมีความเข้มข้นสูงสามารถนำไปขยายเชื้อเพื่อเพิ่มปริมาณก่อนนำไปใช้ได้ โดยวิธีการดังนี้

ส่วนผสม

- น้ำหมักชีวภาพ ๑ ลิตร
- กากน้ำตาล ๑ กก.
- น้ำสะอาด ๑๐ ลิตร

วิธีผสม

- น้ำหมักชีวภาพ กากน้ำตาลและน้ำสะอาดผสมให้เข้ากันในภาชนะพลาสติก

- ทิ้งไว้ ๗-๑๐ วัน นำไปใช้ได้

หมายเหตุ ไม่ควรขยายเชื้อน้ำหมักชีวภาพเกินกว่า ๑ ครั้ง เพราะจะทำให้จุลินทรีย์อ่อนแอ

การนำน้ำหมักชีวภาพไปใช้ประโยชน์

ทำปุ๋ยชีวภาพ (ปุ๋ยแห้ง)

การเตรียมพื้นที่และอุปกรณ์

- เตรียมพื้นที่ผสมปุ๋ยบนพื้นที่ซีเมนต์ หรือถ้าเป็นพื้นดินให้ปูผ้าขาว เพื่อป้องกันปุ๋ยซึมลงดิน
- กระจอบป่านเก่า ๆ สำหรับคลุมปุ๋ยที่ผสมแล้ว
- ถังฝักบัวรดน้ำ พลับ จอบ

ส่วนผสม

- เศษวัสดุจากพืช เช่น เปลือกมัน ฟาง เปือกตัม แกลบเผา ๑๐ ปีบ (ใช้อย่างเดียวหรือหลายอย่างผสมกันก็ได้โดยให้รวมแล้วมีปริมาณตามอัตราส่วนที่กำหนด)

- แกลบ/มูลสัตว์ อย่างละ ๑๐ ปีบ
- รำอ่อน ๑ ปีบ
- น้ำหมักชีวภาพและกากน้ำตาลอย่างละ ๒-๓ ช้อนแกงต่อน้ำ ๑ ฝักบัว

วิธีผสม

- นำส่วนผสมแห้งทั้งหมดคลุกให้เข้ากัน นำน้ำที่ผสมน้ำหมักชีวภาพและกากน้ำตาลรดให้ทั่ว
- เพิ่มน้ำรดส่วนผสมปุ๋ยไปเรื่อยๆ (โดยผสมน้ำหมักชีวภาพกับกากน้ำตาลในน้ำ ตามสัดส่วนที่กำหนด) พร้อมกับคลุกเพื่อให้น้ำซึมหมาดไปทั่วทั้งกองปุ๋ย
- ตรวจสอบความชื้นของปุ๋ยโดยทดลองกำไว้ในมือ เมื่อปล่อยมือออกจะจับกันเป็นก้อนหลวมๆ พอแตะก้อนแล้วแตกเป็นใช้ได้
- เกี่ยกองปุ๋ยให้เสมอกัน ให้สูงจากพื้นไม่เกิน ๓๐ ซม. คลุมด้วยกระสอบป่านให้มิดชิด

- ประมาณ ๑๒ ชั่วโมง ให้ทดสอบโดยสอดมือเข้าไปในกองปุ๋ย จะร้อนมาก เมื่อครบ ๒๔ ชั่วโมงจะมีเส้นใยขาวๆ ปรากฏขึ้นบนผิวของปุ๋ย แสดงว่าจุลินทรีย์เริ่มทำงาน
- ทิ้งไว้ ๓ วัน ให้เปิดกระสอบป่านออก คลุกกับกองปุ๋ยให้ทั่วอีกครั้งหนึ่ง แล้วคลุมกระสอบไว้

- อีก ๓-๔ วันต่อมา ให้ทดสอบอีกครั้ง ถ้าปุ๋ยเย็นลงถือว่าใช้ได้ ถ้ายังมีความร้อนอยู่ให้ทิ้งไว้ต่อไปอีกจนกว่าจะเย็น จึงสามารถนำไปใช้ได้

ทำปุ๋ยคอกหมัก

ปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์ ถ้านำไปใช้โดยตรงอาจเกิดโรคและแมลงต่อพืชจึงควรหมักเสียก่อน

ส่วนผสม

- มูลสัตว์ แกลบเผา รำอ่อน	๑ ปีบ
- น้ำหมักชีวภาพและกากน้ำตาล อย่างละ	๒ ช้อนแกง
- น้ำ	๑๐ ลิตร

วิธีผสม

- ผสมมูลสัตว์ แกลบเผา และรำอ่อนเข้าด้วยกัน
- นำน้ำหมักชีวภาพ และกากน้ำตาลผสมในน้ำรดกองปุ๋ยให้ทั่ว ให้มีความชื้นระดับเดียวกับการทำปุ๋ยชีวภาพ (ปุ๋ยแห้ง)
- เกี่ยกองปุ๋ยบนพื้นให้หนาไม่เกิน ๑๕ ซม. คลุมด้วยกระสอบป่านทิ้งไว้ ๓-๕ วัน โดยไม่ต้องกลับกองปุ๋ย เมื่อปุ๋ยเย็นลงนำไปใช้ได้

ทำยาขับไล่แมลง

สูตรนี้จะช่วยป้องกันและขับไล่แมลงศัตรูพืช พร้อมทั้งเสริมความต้านทาน เพื่อป้องกันและกำจัดโรคพืชบางชนิดด้วย

ส่วนผสม

- น้ำหมักชีวภาพ/กากน้ำตาล/น้ำส้มสายชู ๕ %/เหล้าขาว อย่างละ ๑ ขวด
- น้ำสะอาด ๑๐ ขวด

วิธีผสม

- นำกากน้ำตาล ผสมกับน้ำให้ละลายเข้ากันดี โดยบรรจุในภาชนะพลาสติก
- ใส่เหล้าขาว น้ำส้มสายชู น้ำหมักชีวภาพลงไปคนให้เข้ากันแล้วปิดฝาให้สนิท
- หมักไว้ ๑๕ วัน ให้เปิดฝาค้นทุกเช้า-เย็น เพื่อไม่ให้ตะกอนนอนก้น และเพื่อระบายก๊าซออก
- หัวเชื้อนี้เก็บไว้ได้นาน ๓ เดือน โดยเปิดฝาระบายก๊าซออกเป็นครั้งคราว

วิธีใช้

- ผสมหัวเชื้อยาขับไล่แมลงนี้ในอัตราส่วน ๕ ช้อนแกง กากน้ำตาล ๕ ช้อนแกงต่อน้ำ ๑๐ ลิตร อาจเพิ่มสบู่ลงไปเพื่อช่วยให้จับใบดีขึ้น
- นำไปฉีดพ่นพืช สัปดาห์ละ ๑-๒ ครั้ง หรือตามความจำเป็นโดยควรฉีดพ่นในช่วงเย็น
- หากนำพืชสมุนไพรต่างๆ เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม ยาสูบแช่น้ำ แล้วนำน้ำสมุนไพรไปผสมหัวเชื้อยาไล่แมลง จะทำให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
- การนำสมุนไพรที่เป็นยาไล่แมลงตามธรรมชาติ เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม ยาสูบไปหมักกับกากน้ำตาลโดยตรงให้เป็นน้ำหมักเป็นน้ำหมักชีวภาพ จะได้ประโยชน์ทั้งการเป็นปุ๋ยและเป็นสารไล่แมลงไปในตัว

ยาขับไล่แมลงสูตรเข้มข้น

วิธีผสม

ใช้วิธีผสมและวิธีทำเหมือนสูตรธรรมดา แต่เพิ่มปริมาณเหล้าขาวเป็น ๒ ขวด

วิธีใช้

- ใช้ฉีดพ่นปราบหนอนและแมลงศัตรูพืชที่ปราบยาก เช่น หนอนหลอด-หอม หนอนขอนใบ ฯลฯ โดยใช้สัดส่วนหัวเชื้อสูตรเข้มข้น ๑ แก้วต่อน้ำ ๒๐๐ ลิตร (๑ ถังแดง)
- ใช้กำจัดเห็บ หมัด ในสัตว์เลี้ยง
- ใช้กำจัดเหาโดยเอาน้ำราดผมให้เปียก แล้วชะโลมด้วยหัวเชื้อสูตรเข้มข้น ผสมในอัตราส่วน ๑ ต่อ ๕๐ หมักทิ้งไว้ ๓๐ นาที แล้วล้างออกให้สะอาด

ทำฮอร์โมนพืช

ส่วนผสม

- กลัวย่น้ำว่าสุก/ฟักทองแก่จัด/มะละกอสุกอย่างละ ๑ กก.
- น้ำหมักชีวภาพ และกากน้ำตาล อย่างละ ๒ ช้อนแกง
- น้ำสะอาด ๕ ลิตร

วิธีผสม

- สับกลัวย ฟักทอง และมะละกอ (ทั้งเปลือกและเมล็ด) ให้ละเอียด
- ผสมน้ำหมักชีวภาพ กากน้ำตาล และน้ำให้เข้ากัน จากนั้นนำส่วนผสม

ทั้งหมดคลุกในน้ำให้เข้ากัน

- บรรจุลงถุงปุ๋ย หมักไว้ในถังพลาสติกปิดฝาหมักไว้ ๗-๑๐ วัน

วิธีใช้

- นำส่วนที่เป็นน้ำจากการหมัก ผสมกับน้ำในอัตราส่วน ๒ ช้อนแกงต่อ น้ำ ๕ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดต้นไม้ในช่วงติดดอกจะทำให้ติดผลดี
- ส่วนที่เป็นไขมันเหลืองๆ ในถุงปุ๋ย ใช้ทากิ่งตอน กิ่งปักชำ กิ่งทาบ ฯลฯ ช่วยให้รากแตกดี

การประยุกต์ใช้ในทางการเกษตร

นาข้าว

ในพื้นที่ ๑ ไร่ ปุ๋ยชีวภาพ (ปุ๋ยแห้ง) ๒๐๐ กก. โดยแบ่งใช้เป็นระยะดังนี้

๑. ไถพรวน

- ให้นำปุ๋ยชีวภาพ ๑๐๐ กก. (ต่อ ๑ ไร่) ให้ทั่ว
- ผสมน้ำหมักชีวภาพ ๒ แก้ว กากน้ำตาล ๒ แก้วกับน้ำ ๒๐๐ ลิตร (ต่อ ๑ ไร่) ฉีดพ่นให้ทั่ว แล้วไถพรวนทิ้งไว้ ๑๕ วัน เพื่อให้จุลินทรีย์ในน้ำหมักย่อยสลาย วัชพืช และเร่งการงอกของเมล็ด

- หลังไถพรวนแล้ว ๑๕ วัน ให้ฉีดน้ำผสมน้ำหมัก และกากน้ำตาลใน สัดส่วนเท่าเดิมอีกครั้ง แล้วไถกลบเพื่อทำลายวัชพืชให้เป็นปุ๋ยพืชสด ทิ้งไว้อีก ๑๕ วัน

๒. ไถคราด

ให้ฉีดพ่นน้ำผสมน้ำหมักและกากน้ำตาล ในสัดส่วนเท่าเดิมอีกครั้ง ไถคราดให้ทั่ว

๓. หลังปักดำ ๗-๑๕ วัน

หว่านปุ๋ยชีวภาพ ๓๐ กก.ต่อไร่ แล้วฉีดพ่นด้วยน้ำผสมน้ำหมักและกาก น้ำตาล ในสัดส่วน น้ำ ๒๐๐ ลิตร ต่อปุ๋ยหมักชีวภาพ ๑ แก้ว กากน้ำตาล ๑ แก้ว

๔. ข้าวอายุ ๑ เดือน

- หว่านปุ๋ยชีวภาพและฉีดน้ำหมักในสัดส่วนเท่ากับตอนหลังปักดำ

๕. ก่อนข้าวตั้งท้องเล็กน้อย

ฉีดพ่นน้ำหมักในสัดส่วนเท่ากับตอนหลังปักดำ แต่เพิ่มปริมาณปุ๋ยเป็น ๔๐ กก./๑ ไร่

๖. ป้องกันศัตรูพืช

ใช้หัวเชื้อยาขับไล่แมลงฉีดพ่นทุก ๑๕ วัน หรืออาจใช้น้ำหมักชีวภาพที่หมักจากพืชสมุนไพร เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้ หอม ฉีดพ่นก็ได้ จะทำให้ได้ทั้งปุ๋ย และสารขับไล่ศัตรูพืช

ผักสวนครัว

- โรยปุ๋ยชีวภาพ ๒ กำมือ ต่อแปลงผัก ๑ ตารางเมตร เอาหญ้าหรือฟางคลุมทับ
- รดด้วยน้ำผสมกับน้ำหมักชีวภาพ อัตราน้ำหมักและกากน้ำตาลอย่างละ ๑-๒ ช้อนแกงต่อน้ำ ๑๐ ลิตร ทิ้งไว้ ๗ วัน จึงลงมือปลูก
- โรยปุ๋ยชีวภาพรอบๆ ทรงพุ่ม (อย่าให้ถูกใบหรือโคนต้น) เดือนละ ๑-๒ ครั้ง
- รดน้ำผสมกับน้ำหมักชีวภาพ กากน้ำตาล อัตราส่วนเท่าเดิมสัปดาห์ละ ๑-๒ ครั้ง หรืออาจผสมทิ้งไว้จำนวนมากในอัตราน้ำหมัก ๑ ลิตร กากน้ำตาล ๑ กก.ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร (๕ ถังแดง)

ไม้ผลและไม้ยืนต้น

- ใช้ปุ๋ยชีวภาพรองกันหลุม โดยใช้ปุ๋ย ๒ กำมือคลุกกับดินให้เข้ากันรดด้วยน้ำผสมกับน้ำหมักชีวภาพอัตราน้ำหมักและกากน้ำตาลอย่างละ ๑-๒ ช้อนแกงต่อน้ำ ๑๐ ลิตร ทิ้งไว้ ๗ วัน จึงลงมือปลูก
- เมื่อต้นไม้ตั้งตัวได้แล้ว ให้พรวนดินและโรยปุ๋ยชีวภาพรอบทรงพุ่มต้นละ ๒ ก.ก. ต่อปี โดยใส่ครั้งเดียวหรือแบ่งใส่ก็ได้ รดด้วยน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพเป็นระยะๆ

ปราบวัชพืชโดยไม่ใช้สารเคมี

ไม่ว่าจะเป็นไร่ นาหรือแปลงผักสวนครัว หลังจากใช้น้ำหมักและปุ๋ยชีวภาพแล้วจะทำให้เมล็ดหญ้าที่พักตัวอยู่เรงงอกขึ้นมาหมดเราจึงสามารถกำจัดวัชพืชได้ทั้งหมดด้วย ด้วยการไถพรวน เป็นการตัดวงจรชีวิตของวัชพืชไม่ให้งอกขึ้นมาอีก

วิธีทำลายวัชพืช

- ตัดหรือล้มนวัชพืชต่างๆ ให้เกิดรอยชำ แล้วโรยปุ๋ยชีวภาพทับลงไป หรือไถพรวนแล้วโรยปุ๋ยทับ
- ฉีดพ่นฆ่าด้วยน้ำหมักชีวภาพปริมาณเข้มข้น (น้ำ ๑ ส่วน น้ำหมักชีวภาพ ๑ ส่วน) ให้ใช้วิธีนี้ก่อนไถพรวนที่ทำนาทำไร่ หรือแปลงผักล่วงหน้าประมาณ ๑ เดือน และหลังเก็บเกี่ยวไม่นานนัก ปัญหาวัชพืชก็จะหมดไป

คืนชีวิตให้กับดิน

การผลิตตามแนวทางเกษตรธรรมชาติ โดยใช้น้ำหมักชีวภาพปุ๋ยชีวภาพและ

สารขับไล่แมลงที่พุดถึงข้างต้นนี้ จะเป็นวิธีการสำคัญในการคืนชีวิตให้กับดิน ปัจจุบันเกษตรกรรพากันทำลายล้างชีวิตของดิน ทำให้ดินหมดความอุดมสมบูรณ์ ทั้งด้วยปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง การเผาไร่ นา ดินจึงจับแน่นเป็นก้อนแข็งน้ำจะไหลผ่าน บนผิวน้ำดิน ไม่สามารถซึมลงสู่รากพืชได้เต็มที่ ขณะเดียวกันการใช้ปุ๋ยเคมีก็ยังเป็นการทำลายที่อยู่อาศัย แหล่งอาหารของแมลงบางชนิด เมื่อดินจับตัวแข็ง แมลงไม่มีที่อยู่และที่หาอาหารไต่ดิน ทำให้พวกมันขึ้นมากัดกินพืชที่เราปลูกไว้เป็น อาหารแทน ไม่เพียงเท่านั้นสารเคมีต่างๆ ที่เราใช้ยังไหลรวมไปทำลายสภาพ แวดล้อมของแม่น้ำลำคลองต่างๆ ด้วย

ในสถานการณ์เช่นนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องเร่งฟื้นคืนชีวิตให้กับดิน และสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ที่ปราศจากมลพิษให้ดิน น้ำ และอากาศ โดยทำการ ผลิตตามแนวทางเกษตรธรรมชาติ

ต้องเข้าใจก่อนว่าเกษตรธรรมชาติไม่ได้หมายความว่าเพียงการใช้สารไล่แมลง ที่ปลอดภัยจากสารพิษแทนยาฆ่าแมลง เพราะไม่สามารถกำจัดแมลงศัตรูได้ถึง ต้นตอ แต่หากเริ่มจากการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้แมลงส่วนหนึ่งได้อยู่ อาศัย และหากินได้พื้นดิน ซึ่งก็คือต้องเริ่มทำให้ดินมีความร่วนซุย และมีอาหารที่ อุดมสมบูรณ์อยู่ใต้ดิน โดยใช้ปุ๋ยชีวภาพ

ส่วนผลสำคัญของปุ๋ยชีวภาพคือ แกลบที่ทำให้ดินโปร่งร่วนซุย มูลสัตว์ และเศษวัสดุจากพืชทำหน้าที่สร้างอาหารในดินให้กับพืชและสัตว์ จากนั้นก็ใช้น้ำ หมักชีวภาพเป็นตัวสร้างจุลินทรีย์เพื่อเร่งการย่อยสลายซากพืชและมูลสัตว์ให้เป็น อาหารของพืช สารขับไล่แมลงจะเป็นเครื่องมือสุดท้ายในการทำให้แมลงหนีไปจาก พืชผลของเรา

การใช้ปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์ จะเป็นเพียงการทำให้ดินมีอาหารมากขึ้น แต่ ไม่ได้ปรับสภาพโครงสร้างดินให้เหมาะสม จากการทดลองในนาข้าวที่ใช้ปุ๋ยมูลไก่ ติดต่อกัน ๕ ปี พบว่าข้าวจะมีใบมาก ส่วนรวงข้าวจะมีจำนวนเมล็ดน้อยลงและมี เมล็ดลีบมากกว่าเดิม แต่หากว่าใช้ปุ๋ยชีวภาพควบคู่กับน้ำหมักชีวภาพ จะทำให้ดิน เริ่มจับตัวเป็นโพรงและมีช่องอากาศมากขึ้น ดินจึงร่วนซุยและอุ้มน้ำได้ดีขึ้นเมื่อใช้ ติดต่อกันหลายปีดินจะค่อยๆ คืนสภาพสู่ความสมบูรณ์อีกครั้ง ปริมาณการใช้ปุ๋ย จะค่อยๆ ลดลงไปตามลำดับ ขณะเดียวกันผลผลิตก็จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ บางพื้นที่ พบว่า เมื่อใช้ปุ๋ยชีวภาพติดต่อกัน ๓ ปี ผลผลิตจะสูงกว่าการใช้ปุ๋ยเคมีถึงเท่าตัว

น้ำหมักชีวภาพกับการปลูกสัตว์

การทำความสะอาดคอก

ส่วนผสม

ผสมน้ำหมักชีวภาพ ๑ ลิตร กากน้ำตาล ๑ กก. น้ำสะอาด ๑๐๐ ลิตร ในภาชนะพลาสติก แล้วปิดฝาให้สนิท หมักทิ้งไว้ ๓ วัน ก่อนนำไปใช้สูตรนี้ ใช้ได้ทั่วไปกับคอกสัตว์ทุกชนิด

วิธีใช้

๑. ทำความสะอาด โดยนำน้ำหมักชีวภาพที่ผสมไว้แล้วไปฉีดล้างคอก จะกำจัดกลิ่นมูลเก่าได้ภายในเวลา ๒๔ ชม. ทำซ้ำสัปดาห์ละ ๒-๓ ครั้ง ในช่วงเดือนแรกและทำซ้ำทุกสัปดาห์ในช่วงต่อไป

๒. น้ำล้างคอกนี้ จะช่วยบำบัดน้ำเสียตามท่อและบ่อพักให้สะอาดขึ้น โดยจุลินทรีย์ในน้ำหมักชีวภาพจะทำหน้าที่ย่อยสลายมูลสัตว์ให้หมดเร็วขึ้นกว่าปกติ พร้อมทั้งกำจัดกลิ่นเหม็นของบ่อพักด้วย

๓. กำจัดแมลงวันและยุง โดยนำน้ำหมักชีวภาพที่ผสมไว้แล้วไปฉีดพ่นตามบ่อน้ำ เพื่อกำจัดหนอนแมลงวันและลูกน้ำ จะเห็นผลใน ๑-๒ สัปดาห์

๔. คอกที่ปลูกสร้างเหนือบ่อเลี้ยงปลา หากล้างทำความสะอาดตามวิธีนี้เป็นประจำ น้ำในบ่อปลาจะสะอาดขึ้นส่งผลให้ปลาแข็งแรงและโตเร็ว

การผสมอาหาร

ส่วนผสม

ผสมน้ำหมักชีวภาพ ๑ ลิตร กากน้ำตาล ๑ กก. น้ำสะอาด ๕-๒๐ ถังแดง (โดยประมาณ) ในภาชนะพลาสติก แล้วปิดฝาให้สนิทหมักไว้ ๓ วัน ก่อนนำไปใช้ สูตรนี้ใช้ได้ทั่วไปกับสัตว์ทุกชนิด

วิธีใช้

๑. ให้สัตว์กินทุกวัน จะช่วยให้แข็งแรงมีความต้านทานโรคและป้องกันกลิ่นเหม็นของมูลสัตว์ที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย ถ้าเป็นลูกสัตว์ในช่วงอนุบาลควรผสมน้ำหมักชีวภาพให้เจือจางกว่าปกติ

๒. กรณี วัว ควาย ให้นำน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพ รด ราด ฟางหรือหัวอาหารให้กิน

๓. ลูกสุกรที่มีอาการท้องเสีย ให้ใช้น้ำหมักชีวภาพเข้มข้น ๕ ซีซี. หยอดเข้าทางปากจะรักษาอาการได้

สมุนไพร ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

พืชหลายชนิดมีคุณสมบัติเป็นสมุนไพรที่นำมาใช้ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชได้ ซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งสด ๆ โดยบดหรือตำแล้วแช่น้ำทิ้งไว้

ที่สำคัญ เราสามารถดัดแปลงนำพืชที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้มาหมักเป็นน้ำหมักชีวภาพ เพื่อใช้เป็นปุ๋ยควบคู่ไปกับการป้องกันและกำจัดแมลงได้ในคราวเดียวกัน

ในการนำสมุนไพร ทั้งชนิดใช้สดและชนิดน้ำหมักไปใช้ในการกำจัดแมลง ควรผสมสารจับใบ คือ สบู่หรือผงซักฟอกหรือแชมพูในอัตราส่วน ๑ ช้อนโต๊ะต่อน้ำ ๒๐ ลิตร และควรฉีดพ่นเฉพาะในช่วงเช้าหรือเย็น โดยสังเกตนิสัยของแมลงนั้น ๆ ว่าออกหากินในช่วงเวลาใด

การนำสมุนไพรสดไปใช้

สะเดา สะเดาอินเดีย สะเดาช้าง

- เมล็ดแห้ง ๑ กก. บดละเอียดแช่น้ำ ๒๐ ลิตร นาน ๑๒-๒๔ ชม. แล้วกรองน้ำมาฉีดพ่น
- ใบสด (สีเขียวเข้ม) ๒ กก. ขึ้นไป บดละเอียดแช่น้ำ ๒๐ ลิตร นาน ๒๔ ชม. แล้วกรองน้ำมาฉีดพ่น
- ฉีดพ่นทุก ๆ ๖-๑๐ วัน ในช่วงเย็น

บอระเพ็ด

- นำบอระเพ็ดสด ๕ กก. บดละเอียดแช่น้ำ ๑๒ ลิตร นาน ๒ ชม. แล้วกรองน้ำมาฉีดพ่น
- ฉีดพ่นวันละ ๒ ครั้ง

สาบเสือ

- นำใบมาบดละเอียดโดยใช้ใบสด ๑ กก. / น้ำ ๕ ลิตร หรือใบแห้ง ๑ กก. / น้ำ ๒๐ ลิตร แช่นาน ๒๔ ชม. แล้วกรองน้ำมาฉีดพ่น
- ฉีดพ่นทุก ๆ ๗ วัน ในช่วงเย็น

มะเขือเทศ

- นำใบสด ๓ กรัม บดละเอียด ผสมน้ำ ๕ ลิตร หรือใบสด ๒ กำมือ พูน ๆ บดผสมน้ำร้อน ๒ ลิตร แช่นาน ๕ ชม. แล้วกรองน้ำมาฉีดพ่น
- ฉีดพ่นทุก ๆ ๒ วัน

กระเทียม

- แบบน้ำ ใช้กระเทียม ๑ กำมือใหญ่ บดละเอียดแช่น้ำร้อนครึ่งลิตร นาน ๒๔ ชม. แล้วกรองน้ำมาผสมกับน้ำเย็นอีก ๔ ลิตร ฉีดพ่นวันละ ๑ ครั้ง ช่วงเช้า
- แบบผง กระเทียมกำมือใหญ่ ๆ ตากแดดให้แห้ง แล้วบดละเอียดนำไปโรยบนพืชผักที่มีปัญหา โดยโรยในช่วงที่พืชผักไม่เปียก

ว่านน้ำ (ฮาวคางน้ำ)

- นำว่านน้ำทั้งเหง้า ๓๐ กรัม บดละเอียด แช่น้ำ ๔ ลิตร นาน ๒๔ ชม. หรือนำไปต้ม นาน ๔๕ นาที แล้วกรองน้ำมาฉีดพ่น
- ฉีดพ่นวันละ ๑ ครั้ง

ดอกดาวเรือง

- ดอกดาวเรือง ๕๐๐ กรัม ต้มในน้ำ ๔ ลิตร ทิ้งไว้ให้เย็นแล้วผสมน้ำเย็นอีก ๔ ลิตร กรองน้ำมาฉีดพ่น
- ฉีดพ่นวันละ ๑ ครั้ง

ตะไคร้หอม

- ตะไคร้หอม ทั้งเหง้าทั้งใบ ๔๐๐ กรัม บดละเอียด แชน้ำ ๔ ลิตร นาน ๒๔ ชม. กรองน้ำมาฉีดพ่น
- ฉีดพ่นทุก ๆ ๗ วัน

น้อยหน่า

- เมล็ด ๑ กก. บดละเอียดแชน้ำ ๑๐ ลิตรนาน ๑๒-๒๔ ชม. แล้วกรองน้ำมาฉีดพ่น
- ใบสด (สีเขียวเข้ม) ๒ กก. ขึ้นไป บดละเอียดแชน้ำ ๑๐ ลิตร นาน ๒๔ ชม. แล้วกรองน้ำมาฉีดพ่น
- ฉีดพ่นทุก ๖-๑๐ วัน ในช่วงเย็น

ละหุ่ง

- ปลูกเป็นแนวรอบสวน ช่วยป้องกัน แมงกะซอน หนู ปลวก ไล่เดือนฝอย

มะรุม

- นำใบมาคดกเคาะในดินที่เตรียมไว้ก่อนปลูกพืช ทิ้งไว้ ๑ สัปดาห์ ช่วยยับยั้งเชื้อรา

สมุนไพรกำจัดด้วง

- วางใบมะละกอในแปลงนา เพื่อล่อให้หอยเชอร์รี่มาวางไข่แล้วจึงนำเอาไปทำลาย
- ใส่มูลสุกรในแปลงนา หอยเชอร์รี่จะตาย หรือหนีไป
- นำตัวหอยเชอร์รี่มาเลี้ยงเปิด

สมุนไพรชนิดอื่นๆ

มีสมุนไพรอีกหลายชนิด ที่มีคุณสมบัติในการป้องกันและกำจัดแมลง ได้แก่ โลดิน (หรือหางไหล) ขมิ้นชัน กะเพรา ใบชา ใบยาสูบ ผักชีลาว ชิง เสาระ หนอน ตายยาก นอกจากนั้นยังสามารถใช้วิธีปลูกสมุนไพรชนิดต่างๆ รอบแปลงหรือปลูกแซมให้ทั่วทั้งสวน จะช่วยป้องกันแมลงรบกวน

แมลงกำจัดศัตรูพืช

มีแมลงหลายชนิดที่ให้ประโยชน์ คือ ช่วยกำจัดแมลงด้วยตัวเอง ถือเป็นวัฏจักรตามธรรมชาติ แมลงที่มีประโยชน์เหล่านี้มี อาทิ ด้วงเต่า (กำจัดเพลี้ยหนอน) ด้วงดิน จิ้งหรีด หางดาบ แมลงหางหนีบ ตั๊กแตนหนวดยาว มวนเพศเมีย แมลงปอ แมงมุมเสือปลา แมงมุมสุนัขจิ้งจอก มดคันไฟ แมลงวัน แตนเบียนกำจัดหนอน

การใช้ยาฆ่าแมลงที่เป็นสารเคมี ซึ่งมีฤทธิ์แรง จึงทำลายทั้งแมลงที่เป็นศัตรูพืช และแมลงที่เป็นประโยชน์ และเป็นการตัดวัฏจักรตามธรรมชาติ ทั้งยังส่งผลให้แมลงศัตรูพืชหลายชนิดค่อย ๆ ปรับตัวเพื่อต้านทานฤทธิ์ของสารเคมี ทำให้ต้องใช้สารเคมีที่แรงขึ้นและมากขึ้นเรื่อย ๆ

สมุนไพรกำจัดด้วง

ด้วงกุหลาบ	ว่านน้ำ สะเดา
ด้วงเต่าแตงดำ	น้อยหน่า สะเดา
ด้วงถั่วเหลือง	ว่านน้ำ
มอดดิน	ว่านน้ำ พริก
ด้วงวงกล้วย	ว่านน้ำ พริก
ด้วงวงมันเทศ	ว่านน้ำ พริก
ด้วงหนวดยาวอ้อย	ว่านน้ำ พริก พริกไทย
ด้วงหมัดกล้วย	ว่านน้ำ พริก พริกไทย มะเขือเทศ
มอดพื้นเลื่อย	ว่านน้ำ สะเดา มะเขือเทศ
หมัดผักแถบลาย	ว่านน้ำ สะเดา มะเขือเทศ
มอดข้าวเปลือก	ว่านน้ำ
มอดข้าวสาร-ข้าวโพด	ว่านน้ำ พริก
ด้วงวงข้าว	
แมงกิ้งก่า	ว่านน้ำ พริก พริกไทย
ด้วงเต่าแตงแดง	น้อยหน่า สะเดา
ด้วงถั่วเขียว	ว่านน้ำ
หนอนเจาะลำต้น	ว่านน้ำ น้อยหน่า
มอดหนวดยาว	ว่านน้ำ สะเดา
ด้วงกัดใบมะม่วง	ว่านน้ำ พริก
ด้วงน้ำมัน	ว่านน้ำ พริก พริกไทย
ด้วงแรดใหญ่/เล็ก	ว่านน้ำ สะเดา มะเขือเทศ
หมัดผักสีน้ำเงิน	ว่านน้ำ สะเดา มะเขือเทศ
หนอนเจาะโคนต้น	ว่านน้ำ สะเดา พริก
ด้วงมะพร้าว	ว่านน้ำ สาบเสือ น้อยหน่า
มอดแป้ง	น้อยหน่า

สมุนไพรกำจัด

มวนแดงฝ้าย	สะเดา น้อยหน่า
มวนเขียวข้าว	น้อยหน่า
มวนอ้อย	สะเดา น้อยหน่า ดาวเรือง

มวนถั่วเขียว	น้อยหน้า
แมลงหล่า	สะเดา บอระเพ็ด สาบเสือ
แมลงสิง	สะเดา ว่านน้ำ
เพี้ยอ่อนสำลี	สะเดา ดาวเรือง สาบเสือ กระเทียม น้อยหน้า
มวนซาโต	น้อยหน้า
มวนลำไย	สะเดา น้อยหน้า สาบเสือ

สมุนไพรกำจัดหนอนผีเสื้อ/ผีเสื้อ

หนอนคืบละหุ่ง	สะเดา มะเขือเทศ
ผีเสื้อมวนหวาน	สะเดา มะเขือเทศ สาบเสือ
หนอนคืบกินใบฝ้าย	สะเดา มะเขือเทศ สาบเสือ
หนอนห่อใบงา	สะเดา มะเขือเทศ สาบเสือ
หนอนใบถั่วลิสง	สะเดา มะเขือเทศ สาบเสือ
หนอนมวนใบ	สะเดา มะเขือเทศ สาบเสือ
หนอนห่อใบข้าว	สะเดา มะเขือเทศ สาบเสือ
หนอนหน้าแมว	สะเดา
ผีเสื้อข้าวโพด	สะเดา
หนอนเจาะสมอฝ้าย	สะเดา
หนอนใยข้าวฟ่าง	สะเดา
หนอนเจาะกระทง	สะเดา
หนอนซอนใบส้ม	สะเดา
หนอนกินใบ/เจาะลำต้นยาสูบ	สะเดา
หนอนกระทู้หอม	สะเดา สาบเสือ กระเทียม
กระทู้ผัก/ฝ้าย/กระทู้กล้วย	ว่านน้ำ ตะไคร้หอม
หนอนกระทู้ดำ	สะเดา มะเขือเทศ
หนอนคืบกินใบ	สะเดา สาบเสือ
หนอนกอ	สะเดา มะเขือเทศ สาบเสือ บอระเพ็ด
หนอนเจาะฝักนุ่น	สะเดา
ผีเสื้อข้าวสาร	สะเดา
หนอนบึ้งกินใบ	สะเดา
หนอนเจาะละหุ่ง	สะเดา
หนอนเจาะมะเขือ	สะเดา
หนอนมวนใบถั่ว	สะเดา
หนอนเจาะฝักถั่ว	สะเดา
หนอนเจาะใบ/เถามันเทศ	สะเดา

หนอนโยยผัก	สะเดา สาบเสือ น้อยหน้า มะเขือเทศ ดาวเรือง ตะไคร้หอม
หนอนกระทู้คอรวง	สะเดา สาบเสือ กระเทียม
หนอนเจาะลำต้นข้าวโพด	สะเดา สาบเสือ

สมุนไพรกำจัดเพลี้ย/เพลี้ยไฟ/แมลงวัน/มด/ปลวก

เพลี้ยจักจั่นไฟ	ว่านน้ำ ดาวเรือง มะเขือเทศ
เพลี้ยกระโดด	น้อยหน้า สาบเสือ สะเดา บอระเพ็ด
เพลี้ยจักจั่น	น้อยหน้า สาบเสือ สะเดา บอระเพ็ด
หนอนแมลงวัน	ว่านน้ำ พริก พริกไทย สะเดา
แมลงวันทอง	ว่านน้ำ มะเขือเทศ สะเดา
เสียนดิน/มดง่าม	พริก พริกไทย
ไล่เดือนฝอย	ดาวเรือง สะเดา มะเขือเทศ ละหุ่ง
เพลี้ยอ่อน	สะเดา น้อยหน้า สาบเสือ ดาวเรือง กระเทียม
เพลี้ยแป้ง	น้อยหน้า สาบเสือ
เพลี้ยไฟ	พริก พริกไทย กระเทียม สาบเสือ
แมลงวันผลไม้	ว่านน้ำ มะเขือเทศ สะเดา
หนอนซอนใบหอม	สะเดา ว่านน้ำ พริก
ปลวก	ละหุ่ง
ไร	สะเดา มะเขือเทศ
ดักแตน	น้อยหน้า สะเดา

การขยายพันธุ์พืช

เผ่าพงษ์ พูลเพชรพันธุ์*

การขยายพันธุ์โดยการไม่ใช้เพศ (Asexual Propagation) คือ การขยายพันธุ์พืช โดยใช้ส่วนต่างๆ ได้แก่ ราก ลำต้น และใบ ส่วนใหญ่แล้วเป็นไม้ประเภทไม้ผล และไม้ประดับ และเป็นพืชที่มีความพิเศษกว่าพืชชนิดอื่นๆ คือ

1. มีความสามารถที่จะงอกใหม่ได้ ไม่ว่าจะส่วนที่งอกใหม่จะเป็นรากหรือต้นหรือทั้งรากและต้น
2. มีความสามารถที่จะติดกับส่วนอื่นของต้นพืชได้ สามารถสร้างท่อน้ำท่ออาหารเชื่อมโยงระหว่างต้นใหม่และต้นเดิมได้

การขยายพันธุ์พืชโดยการไม่ใช้เพศนี้มีประโยชน์ ดังนี้

1. เพื่อให้ได้ผลผลิตตรงกับพันธุ์เดิม ไม่กลายพันธุ์ไปจากต้นเดิม
2. เหมาะสำหรับพืชที่ขยายพันธุ์โดยเมล็ดไม่ได้
3. เป็นการขยายพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์

การขยายพันธุ์โดยการไม่ใช้เพศนี้มีหลายวิธี ได้แก่

๑. การปักชำ (Cutting) หมายถึง การตัดส่วนต่างๆ ของพืช เช่น ราก ลำต้น หรือใบของพืชนำไปปักชำในวัสดุเพาะชำ ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดราก การปักชำนี้แบ่งได้ คือ

- การปักชำต้น (Stem cutting)
- การปักชำใบ (Leaf cutting)
- การปักชำราก (Root cutting)

๒. การตอนกิ่ง (Layering) คือ การทำให้กิ่งของพืชเกิดรากขึ้น ขณะที่ยังติดอยู่กับต้น เมื่อกิ่งออกรากดีแล้วจึงตัดนำไปปลูก กิ่งที่มีรากนี้เราเรียกว่า “กิ่งตอน” การขยายพันธุ์แบบนี้ได้แก่

- การตอนอย่างง่าย ๆ (Common or Simple Layering)
- การตอนแบบสุมโคน (Mound or Stool Layering)
- การตอนอากาศ (Air Layering or marcottage)

๓. การติดตาต่อกิ่ง (Grafting and Budding) คือ การเชื่อมหรือประสานส่วนของต้นพืชเข้าด้วยกันอย่างมีศิลป์ เพื่อให้ส่วนต่างๆ ของพืชติดกันและเจริญต่อไป เหมือนกับเป็นต้นพืชต้นเดียวกัน ส่วนของพืชที่อยู่ส่วนบนหรือที่เราต้องการให้ออกดอกออกผล เรียกว่า “กิ่งพันธุ์ดี” (Scion) และส่วนของต้นพืชที่อยู่ด้านล่าง ซึ่งทำหน้าที่เป็นรากเพื่อหาอาหาร เราเรียกว่า “ต้นตอ” (Stock)

*อาจารย์ ๒ ระดับ ๗ โรงเรียนอนุบาลวิทยาลักษณ์

การขยายพันธุ์พืชแบบนี้ ได้แก่

- การตอกิ่ง (Grafting)
- การทาบกิ่ง (Inarching)
- การติดตา (Budding)

๔. การแบ่งและแยก (Division and Separation) คือ ใช้ส่วนของพืชที่เป็นลำต้นหรือรากที่ทำหน้าที่เก็บอาหาร นำมาแบ่งหรือแยกออกจากกันตามรอยธรรมชาติ แล้วนำไปปลูกเพื่อให้เกิดเป็นต้นใหม่ขึ้น การขยายพันธุ์แบบนี้ ได้แก่ การแบ่งแยก ราก เหง้า หน่อ ไหล และตะเกียง เป็นต้น

การปักชำ (Cutting)

การขยายพันธุ์โดยวิธีนี้ใช้ในการขยายพันธุ์พวงไม้ประดับเป็นส่วนใหญ่ ส่วนไม้ผลต้องเป็นพวงกิ่งออกรากง่าย การปักชำเป็นการขยายพันธุ์ที่ง่าย สะดวก และประหยัดที่สุด การปักชำมีประโยชน์ดังนี้

๑. ไม้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ประหยัดและสะดวก
๒. ได้ต้นใหม่หลายต้นจากลำต้นเดียว
๓. ได้ต้นพืชใหม่ในเวลาสั้น
๔. ทำได้ง่ายไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อน
๕. ต้นใหม่มีลักษณะเหมือนต้นแม่ทุกประการ

ก. แบบต่างๆ ของการปักชำ แบ่งได้ดังนี้

๑. การปักชำต้น (Stem cutting) เป็นการตัดส่วนของลำต้นหรือกิ่งไปปักชำ แบ่งได้ ๔ ชนิดคือ

๑.๑ การปักชำกิ่งแก่ (Hard wood cutting) เป็นกิ่งที่มีอายุจากฤดูที่แล้ว ตัดให้ยาวประมาณ ๖-๘ นิ้ว ตัดตรงโคนกิ่งชิดข้อ ด้านปลายกิ่งเหนือตาเล็กน้อย

๑.๒ การปักชำกิ่งกลางแก่กลางอ่อน (Semi-hard wood cutting) เป็นการตัดชำพืชได้ทุกฤดูกาล ตัดให้ยาวประมาณ ๕-๖ นิ้ว ริดใบส่วนที่ปักลงวัสดุปักชำ และให้มีความชื้นสูง

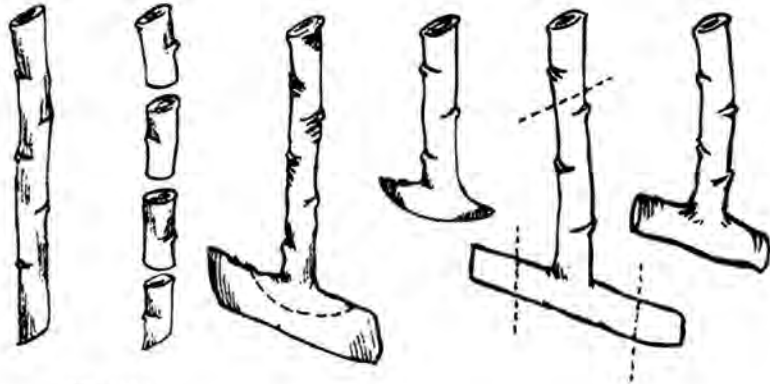
๑.๓ การปักชำกิ่งอ่อน (Soft wood cutting) ใช้ส่วนของพืชที่อ่อนหรือยอดของพืชที่อวบน้ำ ตัดให้ยาวประมาณ ๓-๕ นิ้ว ริดใบที่โคนส่วนที่ปักลงในวัสดุปักชำ ต้องให้ความชื้นสูงมากหรือใช้วิธีพ่นหมอก (mist system) เข้าช่วย

๑.๔ การปักชำพืชที่อวบน้ำ (Succulent) เหมาะกับพืชที่อวบน้ำ การตัดและการปักชำทำเช่นเดียวกับการปักชำกิ่งอ่อน

HARD-WOOD CUTTING

(การปักชำกิ่งแก่)

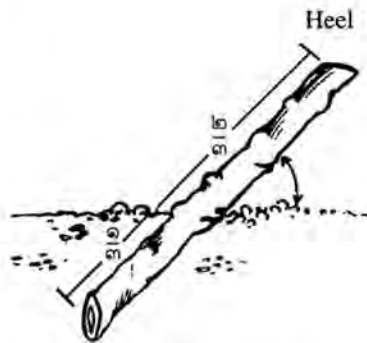

Straight

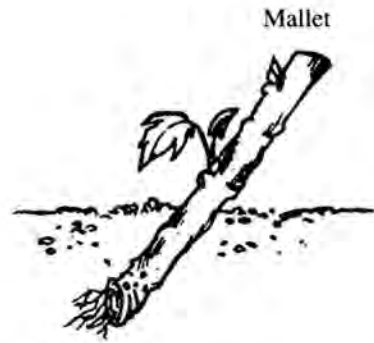
- ด้านล่างตัดได้ข้อเล็กน้อย
- ด้านบนตัด $\frac{1}{2}$ นิ้ว เหนือข้อ

๑๓๖

นำไปชำเอียง ๔๕°

จะแตกหน่อ (shoot) ก่อนการออกราก

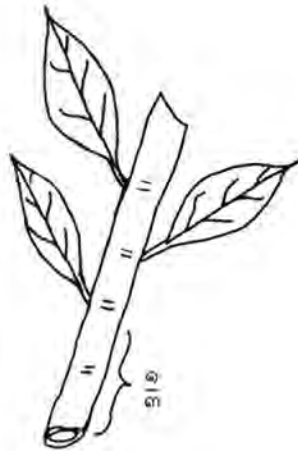
การปักชำกิ่งแก่ พืชที่เหมาะสมได้แก่ เฟื่องฟ้า คริสต์มาส ฯลฯ

SEMI-HARDWOOD CUTTING

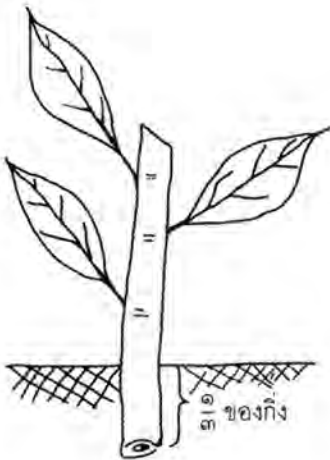
(การปักชำกิ่งกลางแก่กลางอ่อน)

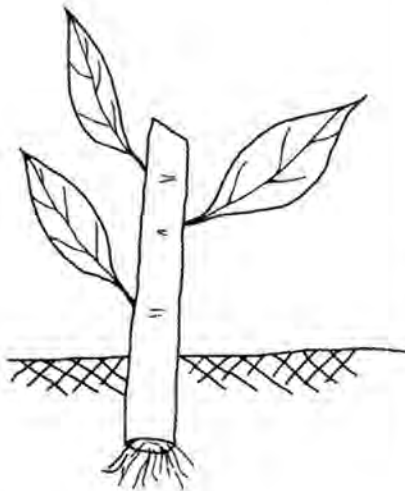
ตัดกิ่งชำยาว ๕-๖ นิ้ว

วัดใบออก ๑ ส่วน

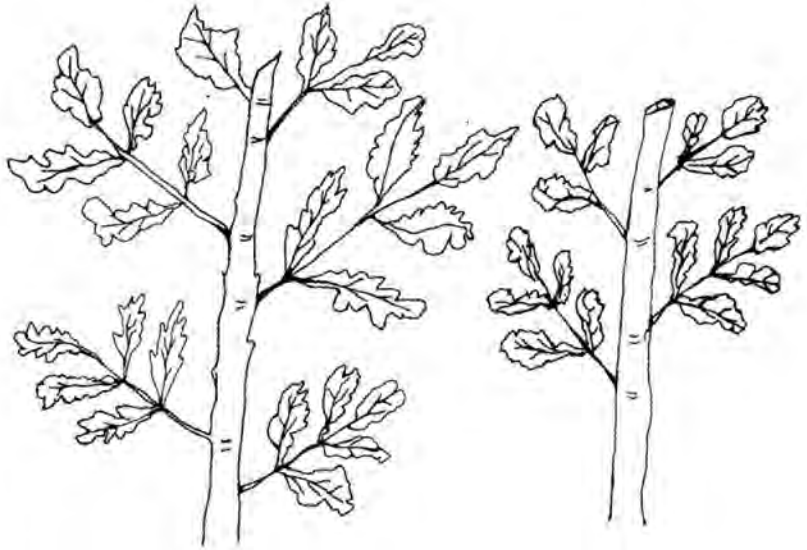
ปักให้ตั้งฉากกับ medium ลึก ๑ ส่วน ของกิ่ง

การปักชำกิ่งกลางแก่กลางอ่อน พืชที่เหมาะสม ได้แก่ ชมพู่ ขบา

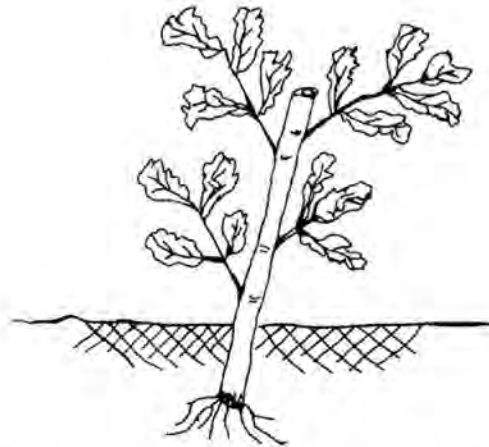
SOFT-WOOD CUTTING

(การปักชำกิ่งอ่อน)

ตัดกิ่งชำยาว ๓-๕

ตัดยอดเล็กน้อยและริดใบออก $\frac{2}{3}$ ของกิ่ง

ปักลึก $\frac{2}{3}$ ของกิ่ง ก่อนทำให้ Hormone ทาจะช่วยให้ออกรากดีขึ้น

๑๓๘

การปักชำกิ่งอ่อนและการปักชำยอดอ่อน พืชที่เหมาะสม ได้แก่ ยอดอ่อนของกุหลาบ เบญจมาศ เข็มญี่ปุ่น มะลิ ยี่โถ ผกากรอง ฯลฯ

๒. การปักชำใบ (Leaf Cutting) ใช้แผ่นใบ ส่วนของใบแผ่นใบหรือ ก้านใบรวมกันกับใบนำไปชำในวัสดุปักชำ ทำได้หลายวิธีดังนี้

๒.๑ ใช้แผ่นใบ (Leaf blade) นำทั้งใบไปปักชำ ใบจะงอกรากข้าง ริมใบ แล้วตัดไปปลูกอีกทีหนึ่ง

๒.๒ ใช้ก้านใบรวมกับใบ (Leaf petiole) ตัดใบพร้อมทั้งก้านใบ นำไป ชำในวัสดุปักชำ

๒.๓ ใช้ส่วนของใบ (Leaf segment) ตัดแผ่นใบออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ให้ มีเส้นกลางใบอยู่ตรงกลาง นำไปปักชำในวัสดุปักชำ

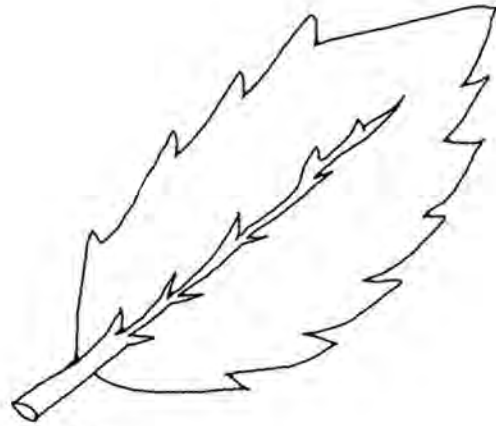
๒.๔ การปักชำในที่มิตาติดด้วย (Leaf mallet cutting) มีส่วนของกิ่ง และมีตาติดไปด้วยเพื่อให้เกิดรากใหม่ มีตายอดและตาข้างเพื่อให้งอกใบใหม่ด้วย ส่วนใหญ่จะเหลือไว้ตาเดียวและมีใบอยู่เพียงใบเดียว นำไปปักชำลงในวัสดุปักชำ

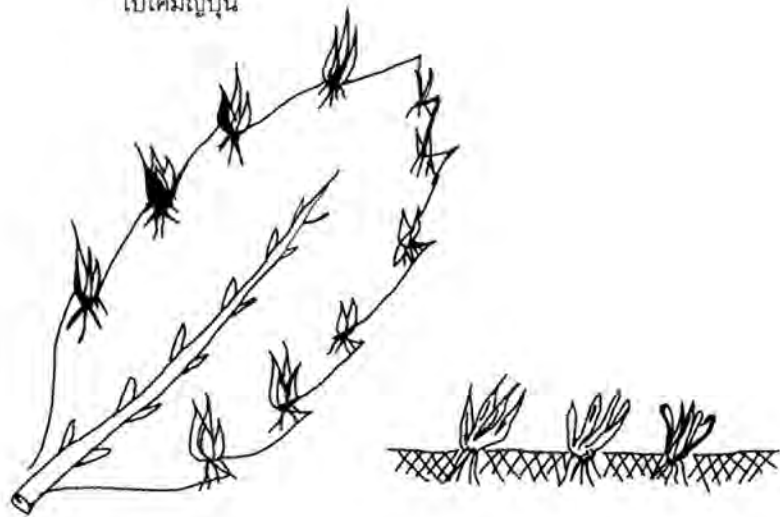
การปักชำแผ่นใบ พืชที่เหมาะสม ได้แก่ โคมญี่ปุ่น ลิ้นมังกร ฯลฯ

LEAF BLADE CUTTING

(การปักชำแผ่นใบ)

ใบโคมญี่ปุ่น

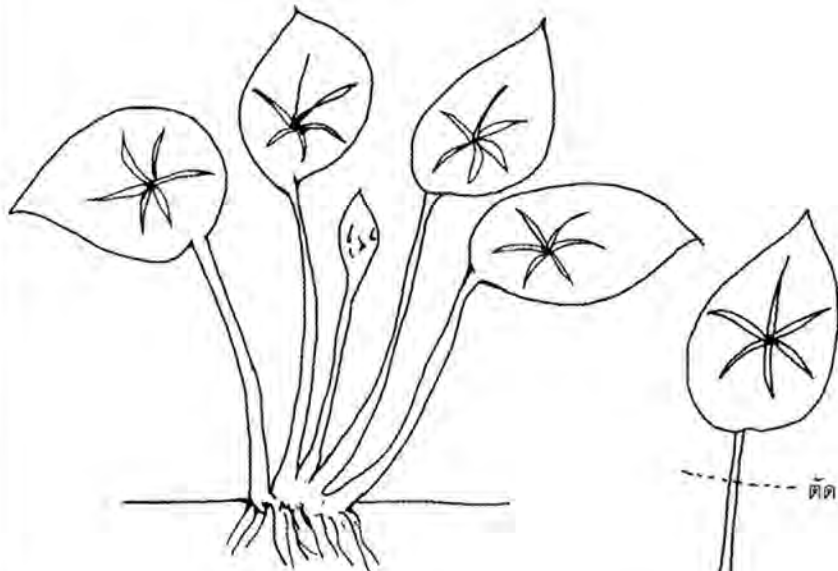
วางแผ่นใบราบลงกับ medium

การแตกต้นและรากใน medium

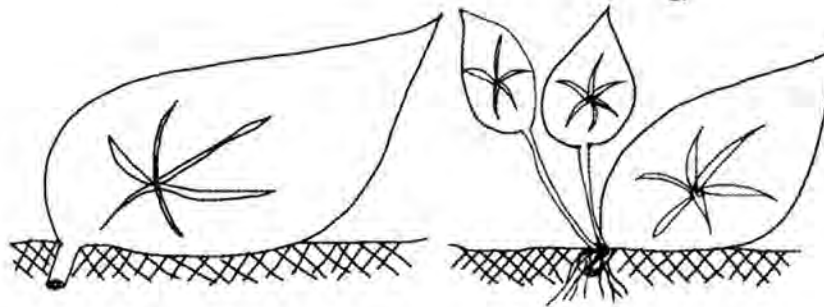
การปักชำแผ่นใบ

LEAF PETIOLE CUTTING
(การปักชำก้านใบรวมกับแผ่นใบ)

ต้น Gloximia

ฝังก้านใบลงใน medium

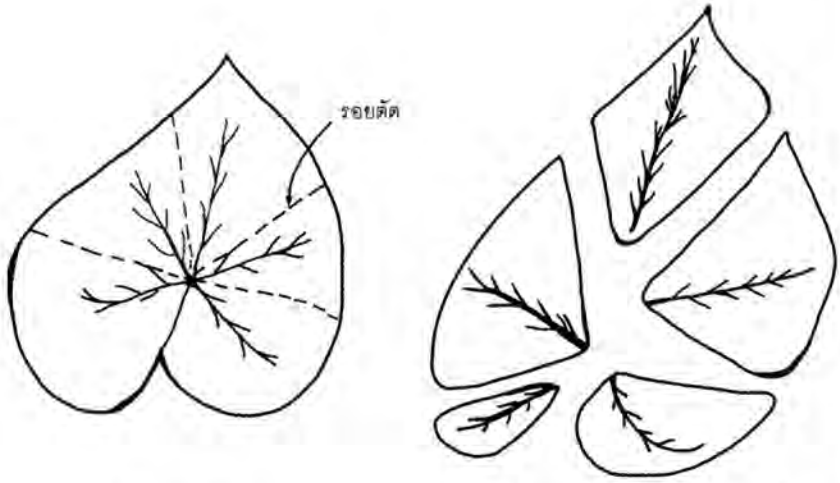
ลักษณะการเกิด shoot และออกราก

การปักชำใบกับก้านใบ พืชที่เหมาะสม ได้แก่ บีโกเนีย ออฟริกันไวโอเลต
เปปเปอร์โรเมีย ฯลฯ

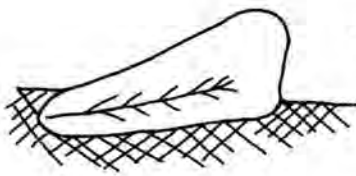
LEAF SEGMENT CUTTING

(การปักชำส่วนของใบ)

ใบ begonia

ตัดส่วนของใบที่มีเส้น vein ตัด

วางเฉียงเป็นมุม ๓๐°

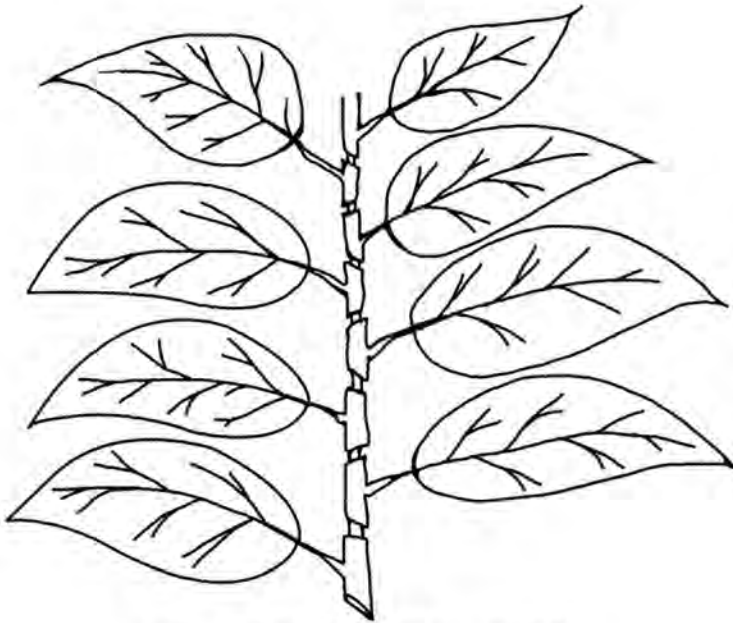

ลักษณะการแตก shoot และออกราก

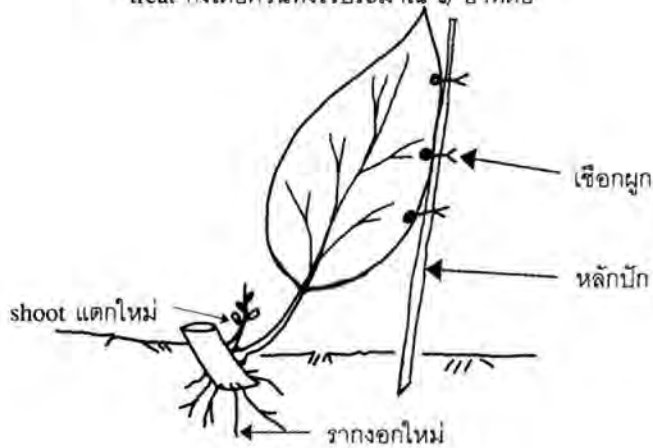
การปักชำส่วนของใบ พืชที่เหมาะสม ได้แก่ บีโกเนีย ดาดตะกั่ว ฯลฯ

LEAF MALLET CUTTING

(การปักชำใบที่มีตาติดด้วย)

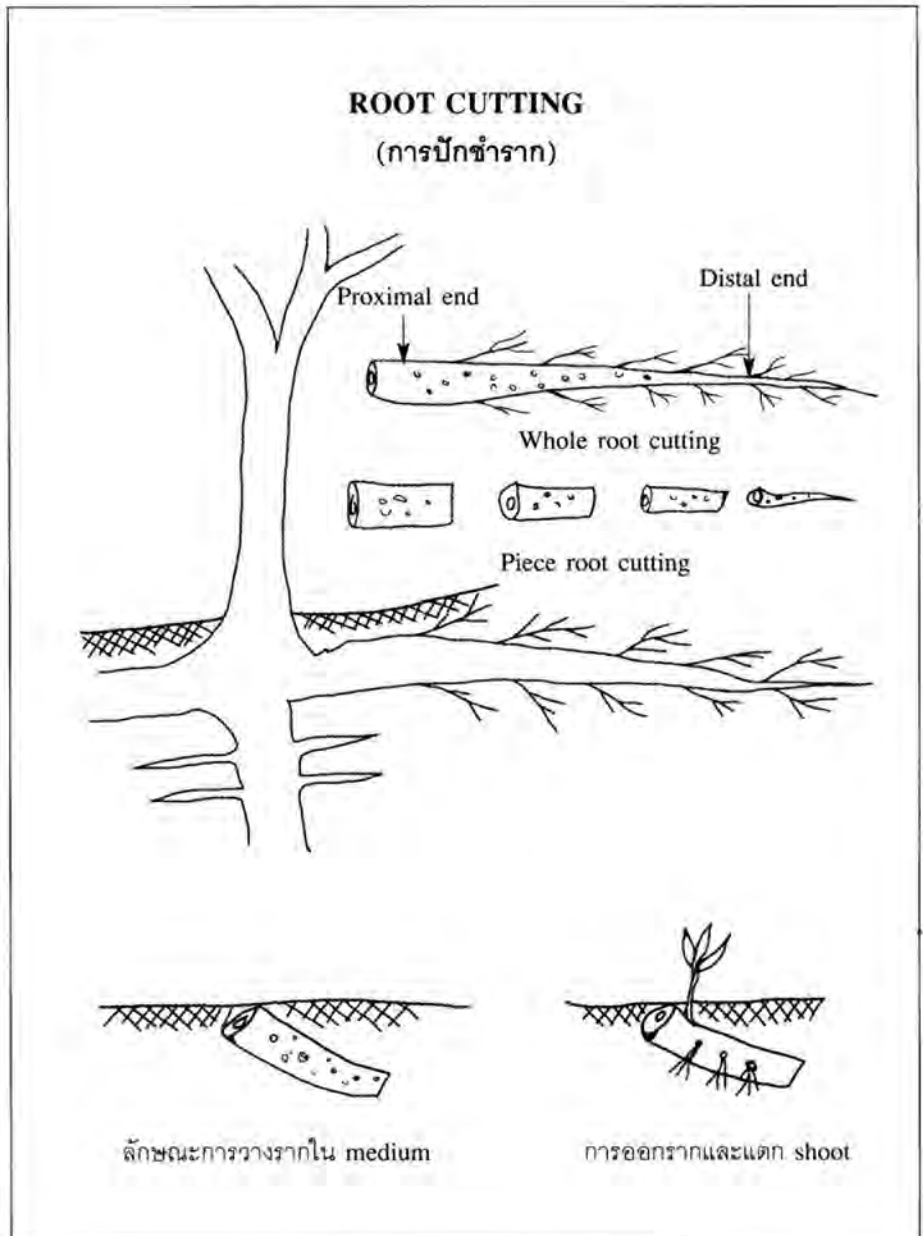
treat กิ่งโดยควั่นทิ้งไว้ประมาณ ๑ อาทิตย์

การปักชำใบที่มีตาติด พืชที่เหมาะสม ได้แก่ ยางอินเดีย ส้ม มะนาว ฯลฯ

๓. การปักชำราก (Root cutting) ตัดรากพืชให้ยาวท่อนละ ๒-๓ นิ้ว แล้วนำไปปักชำโดยให้ด้านที่มาจากลำต้นปักลงในวัสดุปักชำ ด้านที่ยังลงไปในดิน อยู่ด้านบนของวัสดุปักชำ เพื่อให้งอกใบและยอดต่อไป เพื่อมิให้เกิดการสับสน ระหว่างโคนรากกับปลายราก ควรทำเครื่องหมายโดยปาดปลายเฉียงที่โคนของราก ทุกท่อน

การปักชำราก พืชที่เหมาะสม ได้แก่ สาเก แคสแต ฝรั่ง ขนุน สนปญพิทท์ ฯลฯ

ข. วัสดุที่ใช้ปักชำ (media) ได้แก่

- ซีเมนต์แกลบ
- ทรายหยาบ
- ซีเมนต์แกลบผสมกับทรายหยาบ

เป็นวัสดุที่หาง่ายราคาถูก ใช้น้ำได้ดีเหมาะสำหรับทุกสภาพของประเทศไทยเรา

ค. การทำแผลที่โคนกิ่งชำ จะช่วยให้งอกรากได้ดียิ่งขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้เชื้อเจริญได้สัมผัสกับวัสดุปักชำและความชื้นได้มาก โดยการกรีดหรือฉีกเนื้อให้เป็นแผลยาวประมาณ ๒ นิ้ว ทำทั้ง ๔ ด้านของกิ่งปักชำ

ง. การใช้ฮอร์โมนกับกิ่งปักชำ ก็เพื่อเพิ่มเปอร์เซ็นต์ในการที่กิ่งชำจะงอกรากให้มากยิ่งขึ้น ฮอร์โมนที่นำไปใช้ในการกระตุ้นในการงอกรากนี้ ส่วนใหญ่เป็นฮอร์โมนสังเคราะห์ ได้แก่

IBA = Indole butyric acid.

IAA = Indole acetic acid.

NAA = Naphthalene acetic acid.

ที่นิยมใช้กันมาก คือ IBA เนื่องจากสารนี้ไม่ค่อยเป็นอันตราย ไม่ว่าจะใช้มากหรือน้อยและยังช่วยกระตุ้นให้รากงอกได้ดี บางชนิดมีจำหน่ายในท้องตลาดเป็นชนิดผง ซึ่งใช้ได้ไม่ค่อยดีนัก สำหรับฮอร์โมนที่เป็นสารละลาย วิธีใช้ต้องจุ่มกิ่งชำลงในฮอร์โมน จะใช้ทีละกิ่งหรือมัดกิ่งรวมกันแล้วจุ่มทั้งมัดก็ได้

ในการเทฮอร์โมนออกมาใช้ ควรเทลงในภาชนะอื่นต่างหากและกะให้เพียงพอกับกิ่งชำเท่านั้น ไม่ควรจุ่มลงในขวดหรือกระป๋องโดยตรงจะทำให้ฮอร์โมนเหลือและเสียได้ ถ้าเหลือไม่ควรนำกลับมาใช้อีก เมื่อจุ่มกิ่งชำในฮอร์โมนแล้ว ควรนำกิ่งชำไปปักชำได้ทันที เพื่อป้องกันฮอร์โมนที่ติดไปกับกิ่งหลุดออกไป ควรใช้ช้อนปลูกหรือสันมีดแหวกวัสดุปักชำก่อนแล้วจึงปักกิ่งชำลงไป

การจุ่มกิ่งปักชำในฮอร์โมน ควรทำในห้องไม่ควรทำกลางแจ้ง จะทำให้อัตราการดูดซึ่มของฮอร์โมนลดน้อยลงไปได้

จ. การดูแลและการปฏิบัติรักษากิ่งชำ

๑. การดูแลกิ่งปักชำระหว่างการออกราก ให้ความชื้นที่พอเหมาะ ป้องกันเชื้อโรคและแมลงที่มารบกวน อย่าให้กิ่งชำกระทบกระเทือน จะทำให้รากอ่อนเกิดอันตรายได้

๒. การดูแลกิ่งชำหลังจากออกรากแล้ว ลดความชื้นลง ระวังการย้ายกิ่งชำที่ออกรากแล้ว อย่าให้บอบช้ำ รากขาดหรือต้นฉีกได้ รากของกิ่งชำควรมีความยาว ๓-๖ ซม. จึงจะเหมาะกับการย้ายปลูกก่อนจะย้ายควรรดน้ำปุ๋ยก่อนประมาณ ๑๐ วัน หลังกายย้ายไปปลูกแล้วต้องเพิ่มความชื้นอีก ให้แสงสว่างน้อยลง หากวัสดุคลุมกิ่งชำก่อน เมื่อเห็นว่ากิ่งชำแข็งแรงแล้วจึงเพิ่มแสงสว่างได้ กิ่งชำจะอยู่ในสภาพปกติประมาณ ๑-๓ สัปดาห์

การตอนกิ่ง (Layering)

ประโยชน์ของการตอนกิ่ง มีความสำคัญดังนี้

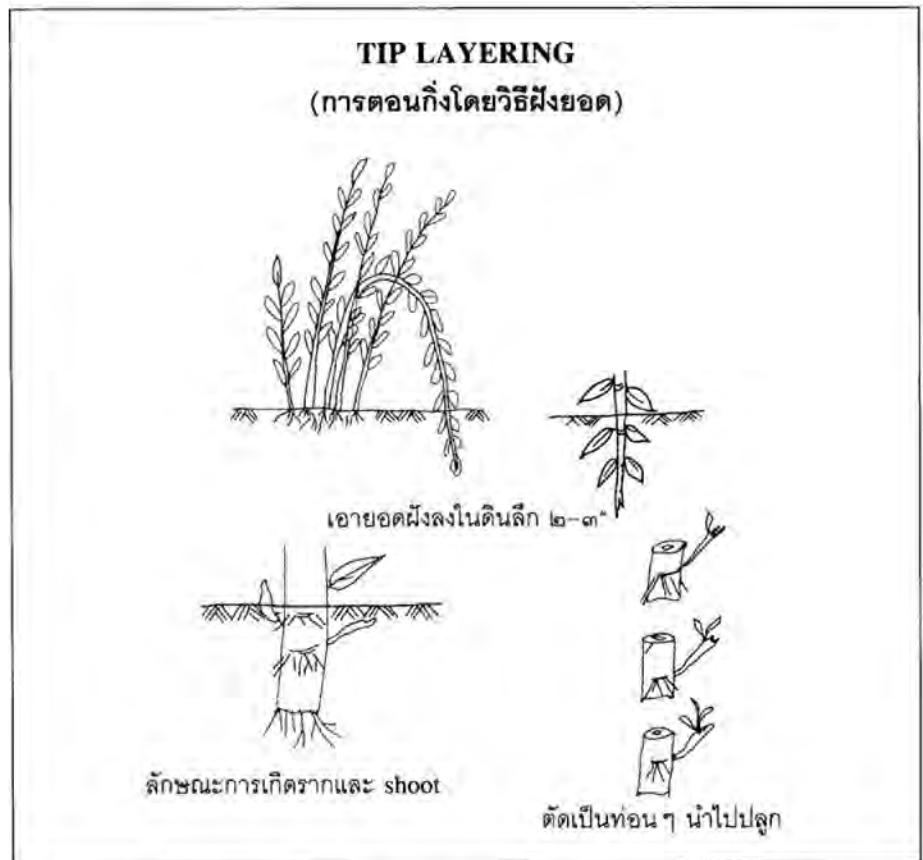
๑. พืชหลายชนิดสามารถงอกรากโดยที่ยังติดอยู่กับต้นเดิม
๒. ทำได้ง่ายทั้งในกลางแจ้งและเรือนเพาะชำ
๓. ไม่ต้องใช้ฝีมือและการเอาใจใส่มากนัก
๔. ได้ต้นพืชที่โตกว่าการปักชำ
๕. เหมาะสำหรับนักทำสวนสมัครเล่น และต้องการขยายพันธุ์เป็นจำนวน

น้อย

วิธีการตอนกิ่ง มีหลายวิธีดังนี้

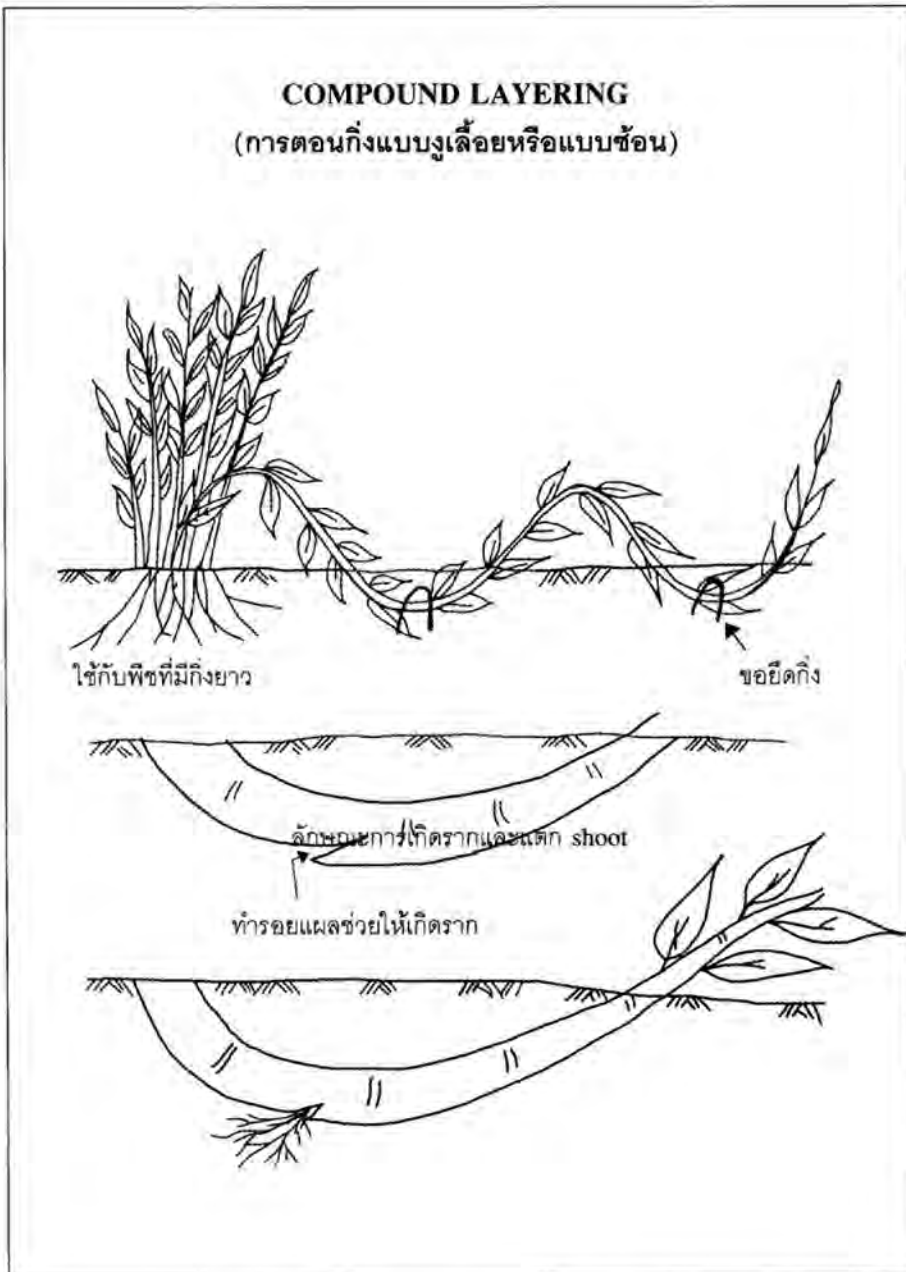
๑. การตอนกิ่งโดยวิธีฝังยอด (Tip Layering) ใช้ยอดของพืชฝังดิน รากจะงอกตรงยอดและยอดจะกลับโค้งงอขึ้นบนผิวดิน และแตกกิ่งใหม่ เมื่อยาวประมาณ ๑๔-๓๐ นิ้ว ก็เด็ดยอดให้แตกกิ่งใหม่ แล้วขุดเอาส่วนที่ฝังดินที่มีรากงอกแล้วนำไปปลูกต่อไป

ในการที่จะให้ยอดฝังดินนั้นใช้เสียมหรือพลั่วขุดดิน เป็นหลุมลึกประมาณ ๓-๔ นิ้ว สอดปลายยอดลงหลุมแล้วกลบ การตอนกิ่งแบบนี้ควรทำตอนปลายฤดูใบไม้ร่วง พอถึงฤดูปลูกพืชจะแตกใบใหม่ได้ดี

การตอนกิ่งโดยวิธีฝังยอด พืชที่เหมาะสม ได้แก่ แบล็คเบอร์รี่เลื้อย คิวเบอร์รี่ ฯลฯ

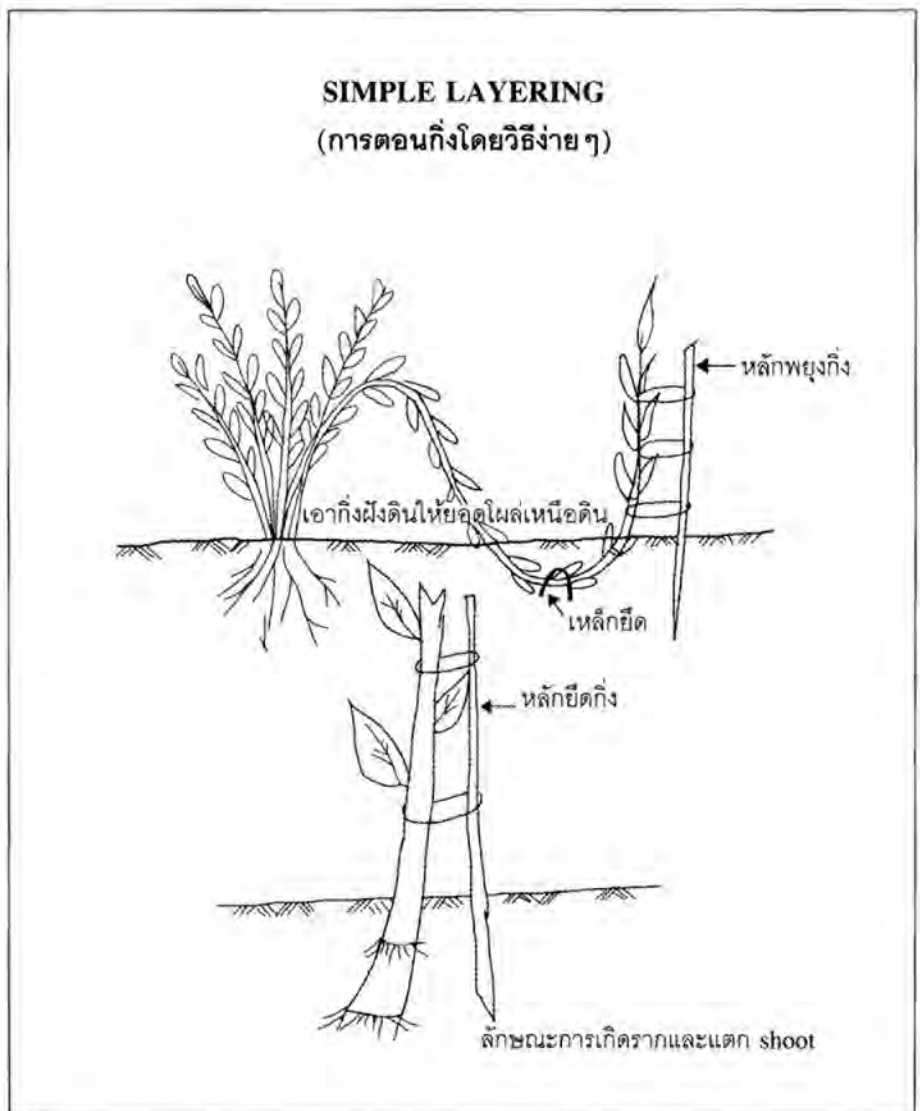
๒. การตอนกิ่ง โดยวิธีตอนชั้นหรือแบบงูเลื้อย (Compound of Serpentine Layering) การตอนกิ่งแบบนี้คล้ายกับแบบง่าย ๆ (Simple Layering) แต่การกลบกิ่งนั้นกลบเป็นตอน ๆ ตามความยาวของกิ่ง รวมทั้งการทำแผลและการเกี่ยวด้วยตะขอ แต่บริเวณที่โผล่จะต้องมีตาอย่างน้อย ๑ ตา เพื่อให้แตกยอดใหม่ การตอนแบบนี้กิ่งจะต้องยาวและตัดโค้งได้ง่าย

การตอนกิ่งโดยวิธีงูเลื้อย พืชที่เหมาะสม ได้แก่ มัสคาดีน พิโลเตนดรอน พลูฉีก ฯลฯ

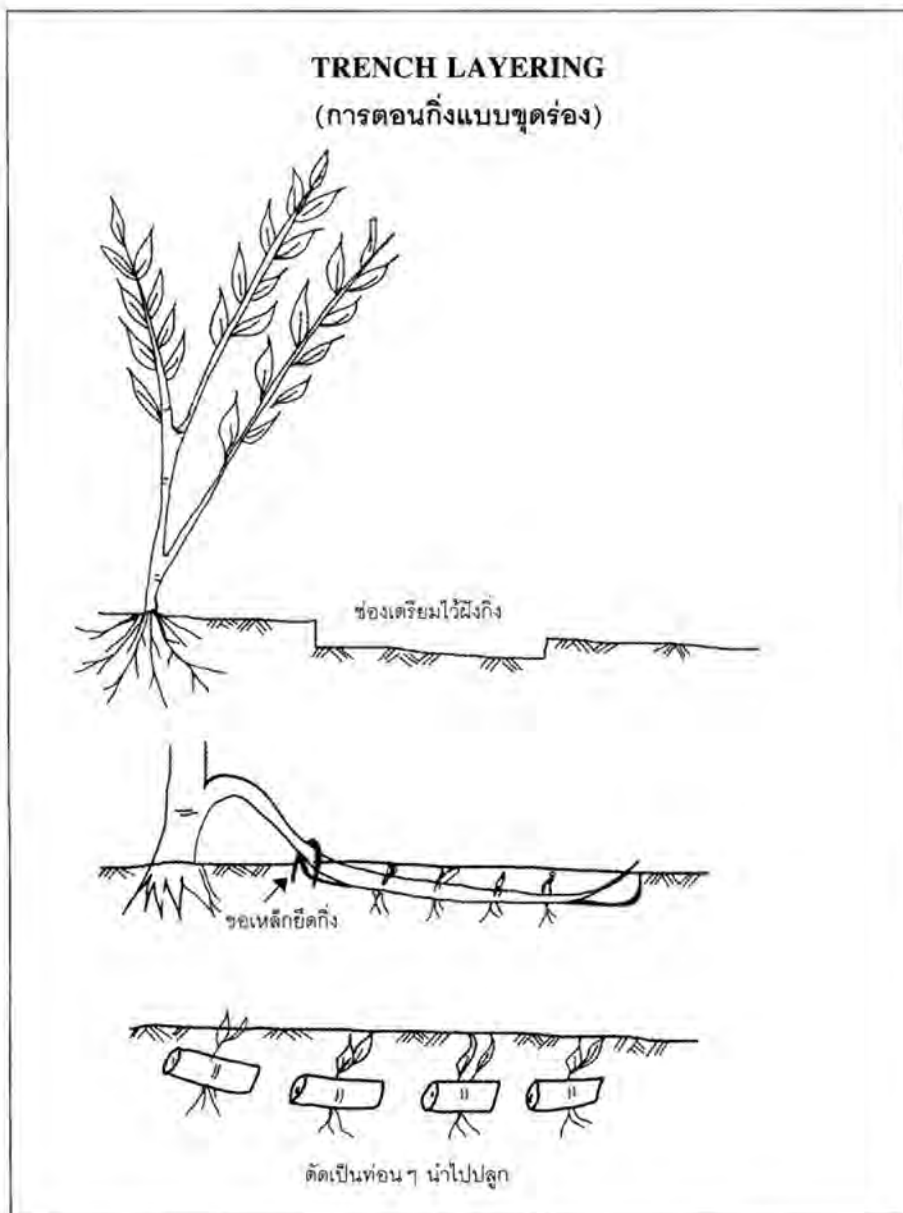
๓. การตอนกิ่งโดยวิธีง่ายๆ (Simple or Common Layering) อาจทำได้โดยวิธีโน้มกิ่งลงไปหาพื้นดิน กลบบริเวณกิ่งบางส่วนหรือจะใช้วัสดุปักชำกลบก็ได้ แต่จะต้องใส่ปลาสลายทิ้งไว้และจัดโคนของกิ่งให้ตั้งตรง ให้มีความยาวจากโคนถึงยอดประมาณ ๖-๑๒ นิ้ว ตรงที่ถูกกลบจะเกิดราก การที่จะช่วยให้งอกรากเร็ว อาจจะมีดินที่เปลือกแตก ปาดลำต้นด้านล่างให้เป็นแผล กลบดินทับตรงที่เปลือกแตกหรือตรงรอยฉีก ควรมีตะขอไม้หรือลวดเกี่ยวไว้ให้ตั้งอยู่กับที่ ผูกตะขอไว้กับหลัก แล้วจึงกลบดิน

พืชที่ปลูกลงมาแล้วประมาณ ๑ ปี มักจะไม่ค่อยทำการตอนแบบนี้ในฤดูใบไม้ผลิ จนกระทั่งถึงฤดูใบไม้ผลิอีกครั้ง จึงขุดย้ายต้นที่ตอนและงอกรากแล้ว

การตอนกิ่งโดยวิธีง่ายๆ พืชที่เหมาะสม ได้แก่ มะละ ต้นหม่อน ฯลฯ

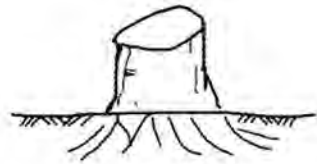
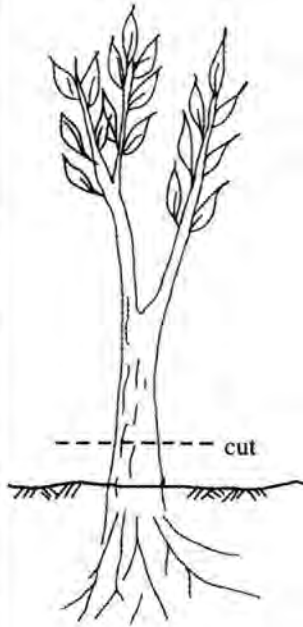
๔. การตอนกิ่งโดยวิธีชุดร่อง (Trench Layering) การตอนกิ่งแบบนี้ต้องปลุกพืชให้เอนเมื่อพืชมีอายุ ๑ ปี ชุดร่องให้ลึกประมาณ ๒ นิ้ว โนมกิ่งลงใช้ตะขอปักกดไว้ ให้กิ่งนอนราบกับพื้นร่องก่อนตาจะออกต้องกลบด้วยดินร่วน หรือวัสดุปักชำ เมื่อพืชแตกกิ่งก็กลบอีกเรื่อยๆ ไปจนพืชแตกยอดยาวประมาณ ๒-๓ นิ้ว หลังจากนั้นก็กลบเพียงครึ่งหนึ่งของความยาวของกิ่งที่โผล่ ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งโคนถูกกลบประมาณ ๖-๘ นิ้ว แล้วจึงย้ายไปปลุก โดยการขุดดินออกให้หมดแล้วตัดกิ่งที่ตอนออกรากติดกับกิ่งเดิมที่ทำการตอน เลือกกิ่งที่แข็งแรงและให้ห่างกันราว ๑ ฟุต ของแต่ละต้น กิ่งที่เก็บไว้สามารถใช้ตอนในปีต่อไปได้

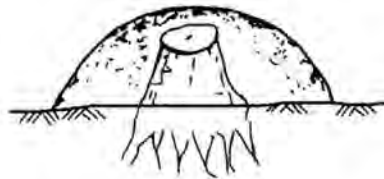
การตอนกิ่งแบบชุดร่อง (Trench Layering) พืชที่เหมาะสม ได้แก่ ไม้พุ่ม เถายาว ฯลฯ

MOUND LAYERING

(การตอนกิ่งแบบสมโคน)

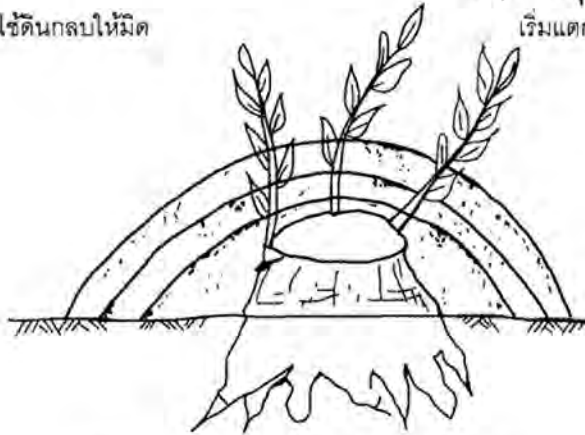
ตัดให้เหลือตอไม้ ๑-๑ ๒ นิ้ว

ใช้ดินกลบให้มิด

เริ่มแตก shoot

ใช้ดินกลบเป็นระยะเมื่อ shoot แตกออกมา

๑๕๐

การตอนกิ่งแบบสมโคน พืชที่เหมาะสม ได้แก่ มอลลิ่งแอปเปิ้ล เคอเรนท์ กุสเบอร์รี่ ฯลฯ

๕. การตอนกิ่งแบบสมโคน (Mound of Stool Layering) การตอนแบบนี้อาจตัดต้นให้เหลือสั้นติดกับผิวดิน ในขณะที่ต้นพืชกำลังพักตัวหลังจากนั้นก็เอาวัสดุคลุมโคนต้นโดยรอบ เพื่อให้กิ่งเกิดรากใหม่ การตอนแบบนี้ใช้เวลานานหลายปี ควรให้น้ำบ้างเป็นครั้งคราว ควบคุมวัชพืช โรค และแมลงและรดน้ำแบบประปราย สำหรับพืชออกรากยากควรทำแผลให้เกิดการแตกรากง่ายขึ้น

๖. การตอนกิ่งโดยวิธีตอนอากาศ (Air Layering) การตอนกิ่งแบบนี้เป็นการตอนกิ่งที่อยู่ในอากาศ โดยการควั่นปาด หรือฉีกให้เกิดแผล โดยมีวัสดุหุ้มและให้ความชื้น ปัจจุบันใช้พลาสติกหุ้ม ทำให้เก็บความชื้นได้ดีเมื่อหุ้มด้วยวัสดุปักชำ ไม่ต้องรดน้ำบ่อยๆ

การตอนกิ่งแบบนี้ ทำตามลำดับขั้นดังนี้

๑. เลือกกิ่งแก่กำลังเจริญเต็มที่

๒. ควั่นกิ่งห่างจากยอดประมาณ ๖-๑๒ นิ้ว รอยควั่นห่างกัน $\frac{๑}{๒}$ - ๑ นิ้ว

แล้วแต่ชนิดของพืช

๓. แกะวงเปลือกออก ทำลายเยื่อเจริญโดยการขูดออก

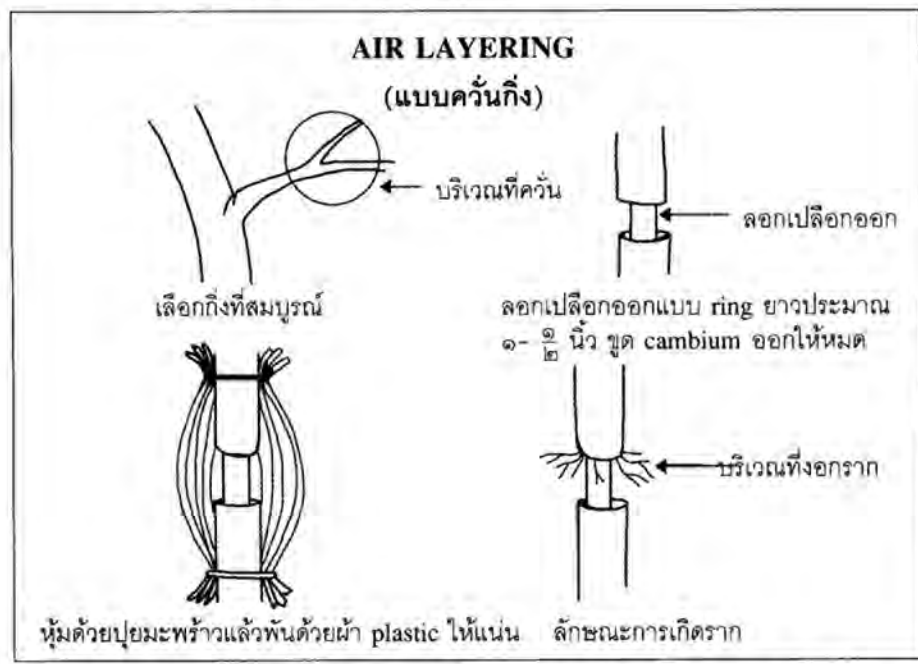
๔. ถ้าไม่ควั่นกิ่ง จะใช้วิธีปาดกิ่งจากด้านล่าง ขึ้นไปยาวประมาณ

๑ - ๑ นิ้ว หรือปาดเป็นรอยเส้นขนาน ๒ รอยคู่กัน ให้ลึกประมาณ

$\frac{๑}{๒}$ - $\frac{๑}{๒}$ ของเส้นผ่าศูนย์กลางของกิ่ง แล้วแยกเปลือกออกจากกิ่งให้เผยอห่างกัน

แล้วสอดก้านไม้ขีด สแฟคนัมมอสหรือเศษถ่านเศษหินเข้าไป

๕. ทาฮอร์โมนบริเวณเปลือกติดกับรอยควั่นตอนบน หรือทารอยแผลที่เผยอออก เพื่อให้มีโอกาสรากงอกสูงขึ้น

การตอนกิ่งแบบอากาศ พืชที่เหมาะสม ได้แก่ ไม้ผล ไม้ประดับ หลายชนิดที่มีเปลือกและลำต้นแข็งพอสมควร

๖. ใช้วัสดุปักชำหรือกาบมะพร้าว หุ้มรอยควั่น หรือรอยฉีก

๗. ใช้พลาสติกหุ้มกระเปาะวัสดุปักชำอีกครั้งหนึ่ง แล้วผูกด้วยเชือก ทั้งด้านบนและด้านล่างให้แน่น เพื่อป้องกันมิให้อิอน้ำออกได้

เมื่อสังเกตเห็นรากที่งอกผ่านพลาสติก แล้วตัดกิ่งไปปักชำในกระถางก่อนที่จะนำไปปลูกลงต่อไป

ปัจจัยเกี่ยวกับการตอนกิ่ง

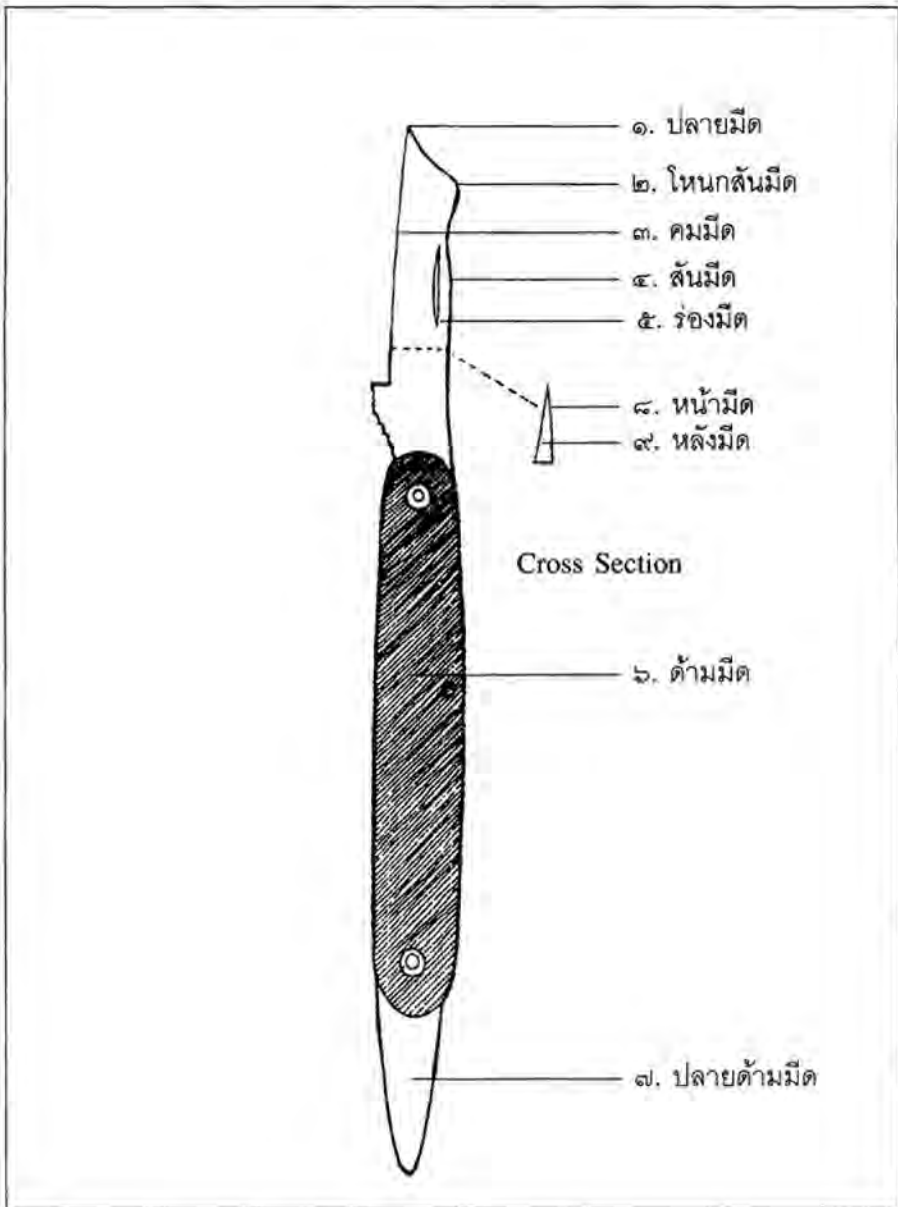
๑. การตอนกิ่ง ขณะที่รอการออกรากอยู่นั้น กิ่งยังได้รับน้ำและแร่ธาตุจาก ต้นแม่อยู่ เนื่องจากท่อน้ำ (Xylem) ไม่ถูกตัดออก จึงไม่ต้องห่วงเหมือนกับการปักชำ

๒. การทำเอทิลโอเลท (Etiolation) เป็นวิธีที่ทำให้กิ่งมีสภาพที่มีความสามารถในการงอกรากได้ง่ายขึ้น

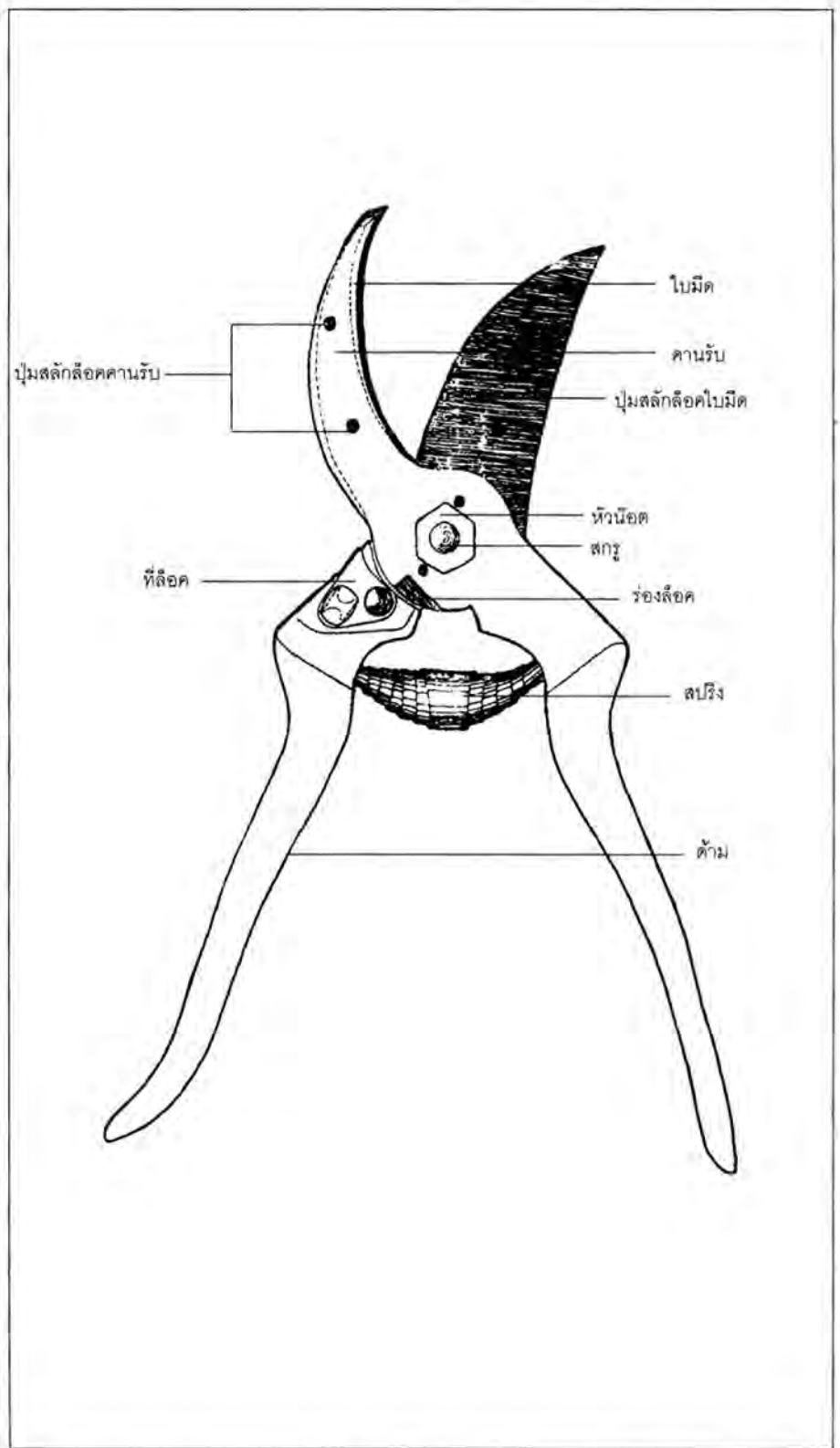
๓. ฮอรโมนที่ช่วยเร่งการงอกรากในการปักชำ มีความจำเป็นในการเร่งการ งอกราก ซึ่งในปัจจุบันมีทั้งชนิดผง ชนิดแป้งเปียก และชนิดน้ำยาผสมแอลกอฮอล์ ๕๐%

๔. การออกรากของกิ่งตอน ขึ้นอยู่กับการรักษาความชื้น การถ่ายเทอากาศ และระดับอุณหภูมิที่พอเหมาะ การปล่อยให้กิ่งแข็งนานๆ ถ้าใช้ดินเหนียวที่อัดตัว กันหุ้มรอยควั่น รอยฉีก ก็จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการงอกรากได้

มีดติดตัว

กรรไกรตัดแต่งกิ่ง

๓. การติดตา (Method of Budding) การติดตา หมายถึง การเชื่อมตาของกิ่งพันธุ์ดีไปติดเข้ากับต้นตอ เพื่อให้เกิดเป็นต้นใหม่ตามลักษณะของกิ่งพันธุ์ดี การติดตาตรงข้ามกับการทาบกิ่ง ตรงที่การติดตาใช้เพียงตาที่สมบูรณ์ และกำลังเต่งเพียงตาเดียว ไปติดกับแผ่นเปลือกซึ่งอาจจะมีเนื้อไม้หรือไม่ก็ได้แต่ขบวนการต่างๆ ทางสรีรวิทยาก็ทำนองเดียวกันกับการต่อกิ่งนั่นเอง

การเลือกตา ควรเลือกตาที่ดีที่สุด ตาต้องไม่บอดต้องเต่งนูน พร้อมทั้งจะแตกตาได้ ตาของกิ่งพันธุ์ดีควรเลือกตาที่อยู่กลางกิ่งหรือที่โคนกิ่ง

ข้อดีของการติดตา เมื่อเปรียบเทียบกับการต่อกิ่ง

๑. ประหยัดพันธุ์ดีได้หลายตา เพราะใช้ตาเดียว
๒. การปฏิบัติง่ายกว่าการต่อกิ่ง คนส่วนมากทำได้ดี
๓. การประสานรอยต่อได้แน่นกว่า

ปัจจัยที่ช่วยให้การติดตาได้สำเร็จ

๑. ต้นตอและกิ่งพันธุ์ดีต้องเหมาะสมซึ่งกันและกัน
๒. ผู้ปฏิบัติการต้องมีความชำนาญพอสมควร
๓. ทำในสถานที่ที่เหมาะสมกับการติดตา
๔. การดูแลรักษาภายหลังการติดตาให้ดี ระวังการนำต้นตอที่ติดตา

เรียบร้อยแล้วไปปลูก

การเลือกต้นตอและกิ่งพันธุ์ดี ต้นตอที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

๑. ปราศจากโรคและแมลงรบกวน
๒. ต้องโตพอสมควรพอที่จะให้ตาติดได้
๓. แข็งแรงและสมบูรณ์
๔. มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑-๓ ซม.

กิ่งพันธุ์ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

๑. ปราศจากโรคและแมลง
๒. เป็นตาที่เจริญเต็มที่ เต่ง และมองเห็นได้ชัด
๓. แข็งแรงและสมบูรณ์
๔. ควรเป็นตาที่ตัดจากปลายยอดเข้ามาตาที่ ๔-๕

ประเภทของการติดตา การติดตาแบ่งออกเป็น ๔ แบบ คือ

๑. การติดตาแบบตัว T (T-budding)

๑.๑ หลักการ

๑. ต้นตอจะต้องมีเปลือกอ่อน และลอกเปลือกได้ง่าย
๒. ต้นตอมีขนาดไม่โตเกินไป คือประมาณ ๒ นิ้ว
๓. เปลือกของต้นตอไม่บางหรือหนาจนเกินไป
๔. พืชที่เหมาะสม ได้แก่ กุหลาบ พุทรา ส้ม ฯลฯ

๑.๒ วิธีการปฏิบัติ

๑. เลือกต้นตอบริเวณปล้อง (Internode) กรีดเปลือกเป็นรูปตัว T (ที่ใหญ่) หัวตัว T ยาว $\frac{2}{3}$ - $\frac{2}{3}$ ของเส้นรอบวงของต้นตอ และตัว T ยาว ๑-๑ $\frac{1}{2}$ นิ้ว

๒. ใช้ปลายมีดแงะหัวตัว T เมฆเปลือกเล็กน้อย แล้วล่อนเปลือกด้วยปลายมีด

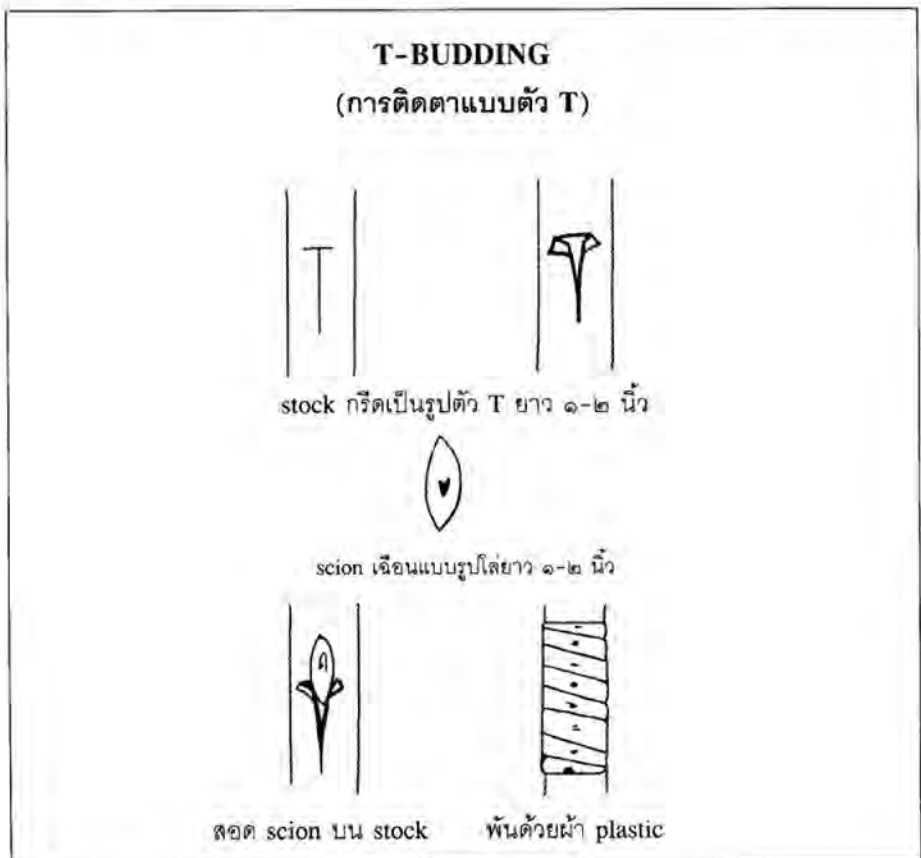
๓. เชือนกิ่งพันธุ์เป็นรูปโล่ (Shield) ให้มีเนื้อไม้ติดเล็กน้อย ยาวประมาณ ๑ นิ้ว โดยให้ตาอยู่กลางแผ่นตาที่เชือนออกมา

๔. สอดแผ่นตาลงบนแผลรูปตัว T แล้วค่อยๆ กดแผ่นตาเข้าไปในแผลจนสนิท ให้ตา (Bud) อยู่กลางความยาวของตัว T พอดี

๕. ตัดส่วนของแผ่นตาที่เหลือและหัวตัว T ออกให้พอดีกับตัว T แล้วกดให้แน่นสนิท

๖. พันด้วยพลาสติกให้แน่น โดยพันจากล่างขึ้นบน

๗. หลังจากติดตาได้ ๗-๑๐ วัน เปิดผ้าพันออกดูถ้าตายังมีสีเขียวอยู่แสดงว่าติด แล้วพันผ้าพลาสติกใหม่โดยพันให้ครอบคลุม เพื่อให้ตาแตกและเจริญต่อไป

การติดตาแบบตัว T

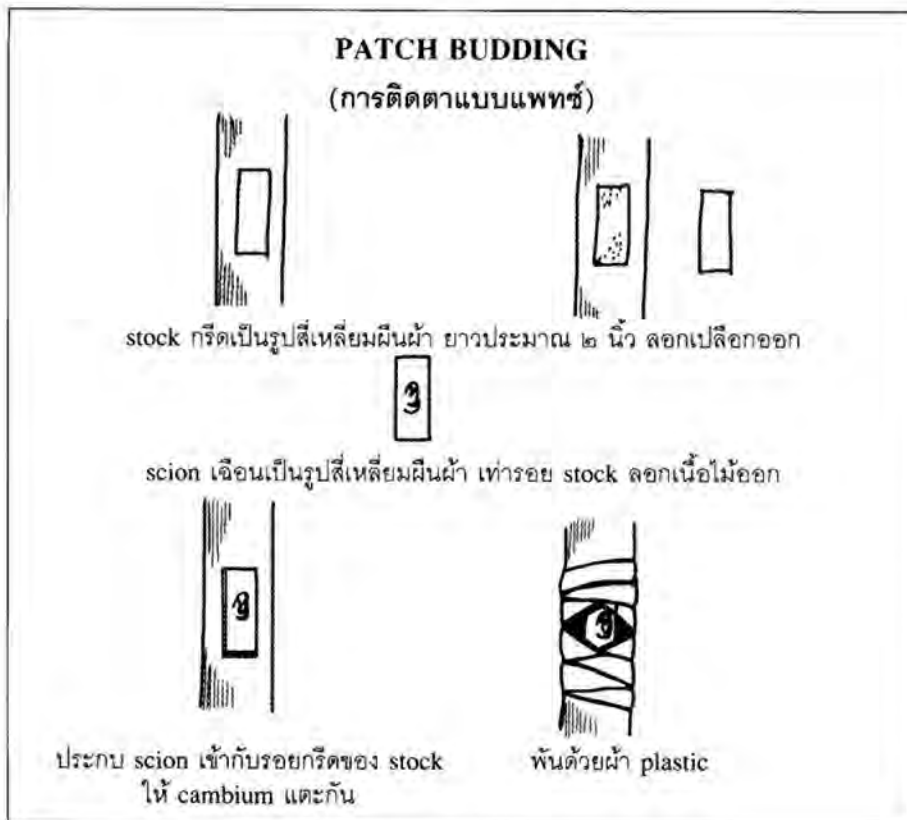
๒. การติดตาแบบแพทช์ (Patch Budding)

๒.๑ หลักการ

๑. เลือกต้นตอที่มีขนาดโต $\frac{๑}{๒}$ - ๑ นิ้วขึ้นไป
๒. ต้นตอต้องลอกเปลือกได้
๓. มีเปลือกหนาและเหนียวพอควร
๔. พืชที่เหมาะสม ได้แก่ มะม่วง อาโวคาโด ฝรั่ง ฯลฯ

๒.๒ วิธีการปฏิบัติ

๑. กรีดต้นตอให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าให้ด้านกว้างประมาณ $\frac{๑}{๒}$ - $\frac{๑}{๒}$ นิ้ว ด้านยาวประมาณ ๒-๓ นิ้ว
๒. ใช้ปลายมีดเฉยเปลือกออกแต่ปิดไว้ก่อน เพื่อไม่ให้เยื่อเจริญแห้งเสียก่อน
๓. เฉือนกิ่งพันธุ์ดี เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าให้เท่ากับแผลของต้นตอที่เตรียมไว้
๔. แกะเปลือกที่ปิดแผลที่ต้นตอออก แล้วประกบแผ่นตาเข้ากับแผลของต้นตอ
๕. พันผ้าพลาสติกให้แน่น แล้วแก้พลาสติกออกเมื่อเวลาผ่านไป ๒-๓ สัปดาห์

การติดตาแบบ patch

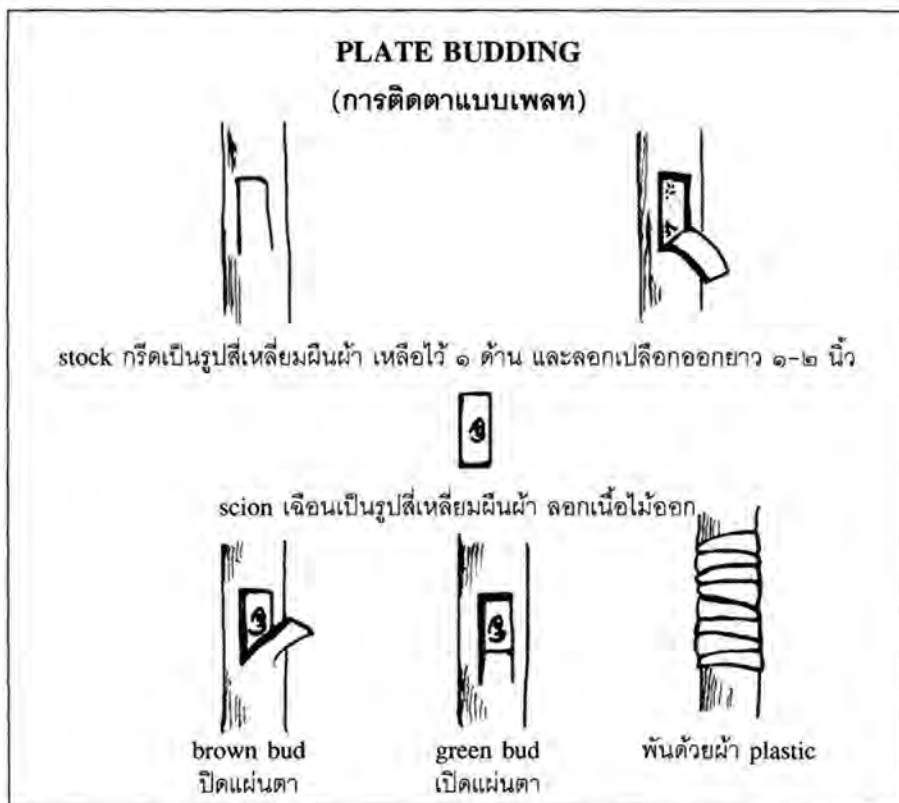
๓. การติดตาแบบเพลท (Plate Budding)

๓.๑ หลักการ

๑. เลือกต้นตอที่มีขนาดโต $\frac{๑}{๒}$ - ๑ นิ้วขึ้นไป
๒. ต้นตอต้องลอกเปลือกได้
๓. มีเปลือกหนาและเหนียวพอควร
๔. พืชที่เหมาะสมมียาง เช่น ยางพารา มะม่วง ลูกเนย ฯลฯ

๓.๒ วิธีการปฏิบัติ

๑. กรีดต้นตอให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าให้ด้านกว้างประมาณ $\frac{๒}{๓}$ - $\frac{๑}{๒}$ นิ้ว ด้านยาวประมาณ ๒-๓ นิ้ว แต่ด้านกว้างติดไว้ด้านหนึ่งขึ้นหรือลงก็ได้
๒. ใช้ปลายมีดเฉยหว่ารอยกรีด ลอกเปลือกไว้แต่ปิดไว้ก่อนเพื่อไม่ให้เยื่อเจริญแห้งเสียก่อน
๓. ฉีดกึ่งพันธุ์เป็นรูปโลให้เท่ากับแผลของต้นตอ
๔. ประกบแผ่นตาเข้ากับแผลของต้นตอ แล้วปิดเปลือกของต้นตอทับ กดให้สนิท
๕. พันด้วยพลาสติก แล้วแก้พลาสติกออกเมื่อเวลาผ่านไป ๒-๓ สัปดาห์

การติดตาแบบ plate

๔. การติดตาแบบชิพ (Chip Budding)

๔.๑ หลักการ

๑. เป็นวิธีติดตาที่ใช้กับกิ่งหรือต้นพืชที่ลอกเปลือกไม้ไม่ได้
๒. เป็นพืชที่มีเปลือกบางและเปราะ
๓. เป็นพืชที่มักอยู่ในระยะพักตัว (Stop growth)
๔. มักใช้กับพืชที่ไม่มียาง
๕. มีเส้นผ่าศูนย์กลางของต้นหรือกิ่งประมาณ $\frac{1}{2}$ - ๑ นิ้ว

๔.๒ วิธีการปฏิบัติ

๑. เจียนต้นตอเข้าไปในเนื้อไม้เป็นรูปขวานโดยให้ส่วนที่เป็นหัวขวานอยู่ด้านนอก ส่วนที่เป็นคมขวานอยู่ด้านใน แล้วแกะเนื้อไม้ส่วนที่เจียนออก
๒. เจียนแผ่นตาให้มีรูปและขนาดเดียวกับแผลที่เตรียมไว้ที่ต้นตอ
๓. ประคบแผ่นตาเข้าบนรอยแผลของต้นตอ โดยสอดแผ่นตาเข้าทางด้านข้างของแผลและจัดแผ่นตาให้เข้ากับแนวเยื่อเจริญ โดยทับกับด้านใดด้านหนึ่งให้สนิท
๔. พันด้วยผ้าพลาสติก เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ ๒-๓ สัปดาห์ แล้วแก้ผ้าพลาสติกออก

การติดตาแบบ Chip.

การติดตาต่อกิ่ง (Grafting and Budding)

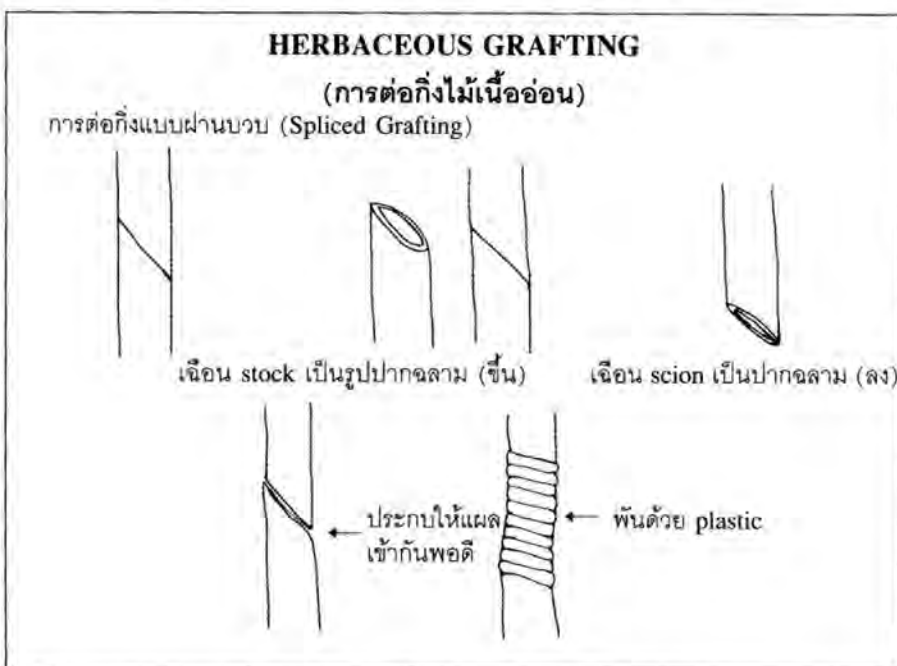
๑. การต่อกิ่ง (Grafting) การต่อกิ่งเพื่อต้องการเชื่อมหรือประสานเนื้อของพืชทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน เพื่อให้จะให้เนื้อของพืชทั้งสองติดกัน และกลายเป็นต้นพืชต้นเดียวกัน การต่อกิ่งให้สำเร็จสมความมุ่งหมายนั้น จะต้องยึดหลักของการต่อกิ่งดังนี้

๑. ต้องรู้ว่าต้นตอและกิ่งพันธุ์สามารถเชื่อมหรือประสานกันได้
๒. จะต้องทำในฤดูที่เหมาะสม ควรอยู่ในระยะที่ตาของกิ่งพันธุ์ที่อยู่ในระยะพักตัวด้วย ส่วนในการทำการต่อกิ่งที่ตาจะเริ่มแตกยอดใหม่
๓. เยื่อเจริญของกิ่งพันธุ์และต้นตอจะต้องสัมผัสกันพอดี จึงจะทำให้การส่งน้ำและอาหารจากต้นตอไปเลี้ยงกิ่งพันธุ์ได้สะดวก
๔. หลังจากต่อเสร็จแล้ว รอยต่อรอยเชื่อมจะต้องหุ้มด้วยวัสดุกันน้ำ เพื่อไม่ให้ตาของกิ่งพันธุ์เน่าได้ หรือมิฉะนั้นก็ป้องกันมิให้ตาของกิ่งพันธุ์ที่แห้งก่อนที่จะเชื่อมติดต่อกัน
๕. ใช้เวลาในการดูต้นที่ต่อแล้วพอสมควร คอยตัดกิ่งที่ต้นตอออก พยายามเลี้ยงกิ่งที่เจริญจากกิ่งพันธุ์ให้เจริญงอกงาม ไม่ให้โรค แมลง รบกวน ไม่ให้กิ่งหัก ฉีก หรือกระทบกระเทือนจากสิ่งภายนอกอื่น ๆ เช่น ลมพัด เป็นต้น

วิธีการต่อกิ่ง (Method of grafting) แบ่งได้ดังนี้

๑. การต่อกิ่งไม้เนื้ออ่อน (Herbaceous grafting) มี ๒ วิธี คือ

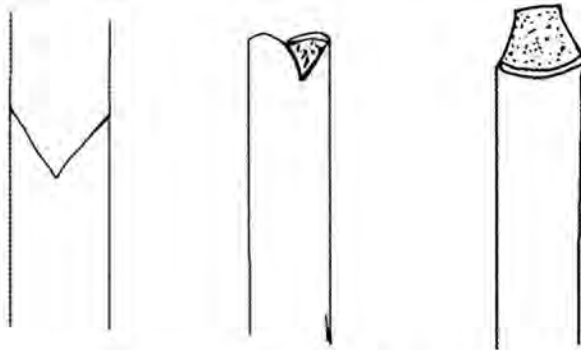
- ๑.๑ การต่อกิ่งแบบฝานบวบ (Spliced grafting)
- ๑.๒ การต่อกิ่งแบบเข้าเดือย (Saddle grafting)

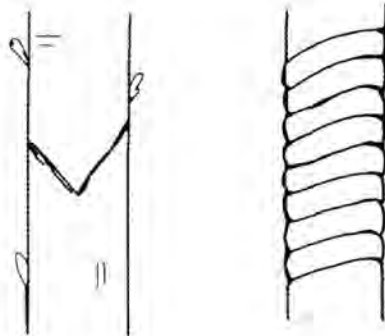
การต่อกิ่งแบบฝานบวบ พืชที่เหมาะสม ได้แก่ มะละกอ ฯลฯ

SADDLE GRAFTING
(การต่อกิ่งแบบเข้าเดือย)

stock เจียนแบบปากจลามหรือลิ้มลึกหรือยาว ๑-๑^๑/_๒ นิ้ว
scion เจียนเหมือน stock แต่ตรงข้ามกันเพื่อสอดใส่กันได้

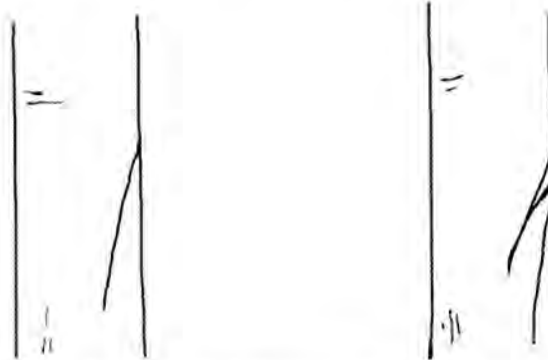
สอด scion ใส่ stock
ให้แนว cambium จรดกัน

พันด้วยผ้า plastic

การต่อกิ่งแบบเข้าเดือย ใช้กับไม้เนื้ออ่อน
เช่น มะละกอ ไม้ประดับอื่นที่เนื้ออ่อน

๒. การต่อกิ่งแบบเสียบข้าง (Side grafting) นิยมใช้กับกิ่งที่มีขนาดเล็กเท่าดินสอดำ แต่ถ้ากิ่งมีขนาดใหญ่ก็ไม่ควรเกิน ๑ นิ้ว ส่วนใหญ่ใช้กับไม้ประดับ เช่น เล็บครุฑ สน โกสน ฯลฯ

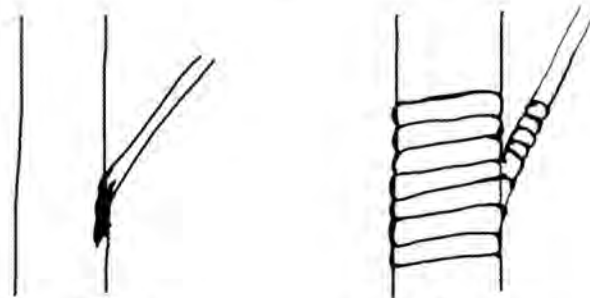
SIDE GRAFTING
(การต่อกิ่งแบบเสียบข้าง)

stock เจียนเข้าไปตรงๆ ทำมุม ๓๐° กับลำต้นยาว ๑-๑.๕ นิ้ว

scion เจียนเป็นรูปลิ้มยาว ๑-๑.๕ นิ้ว

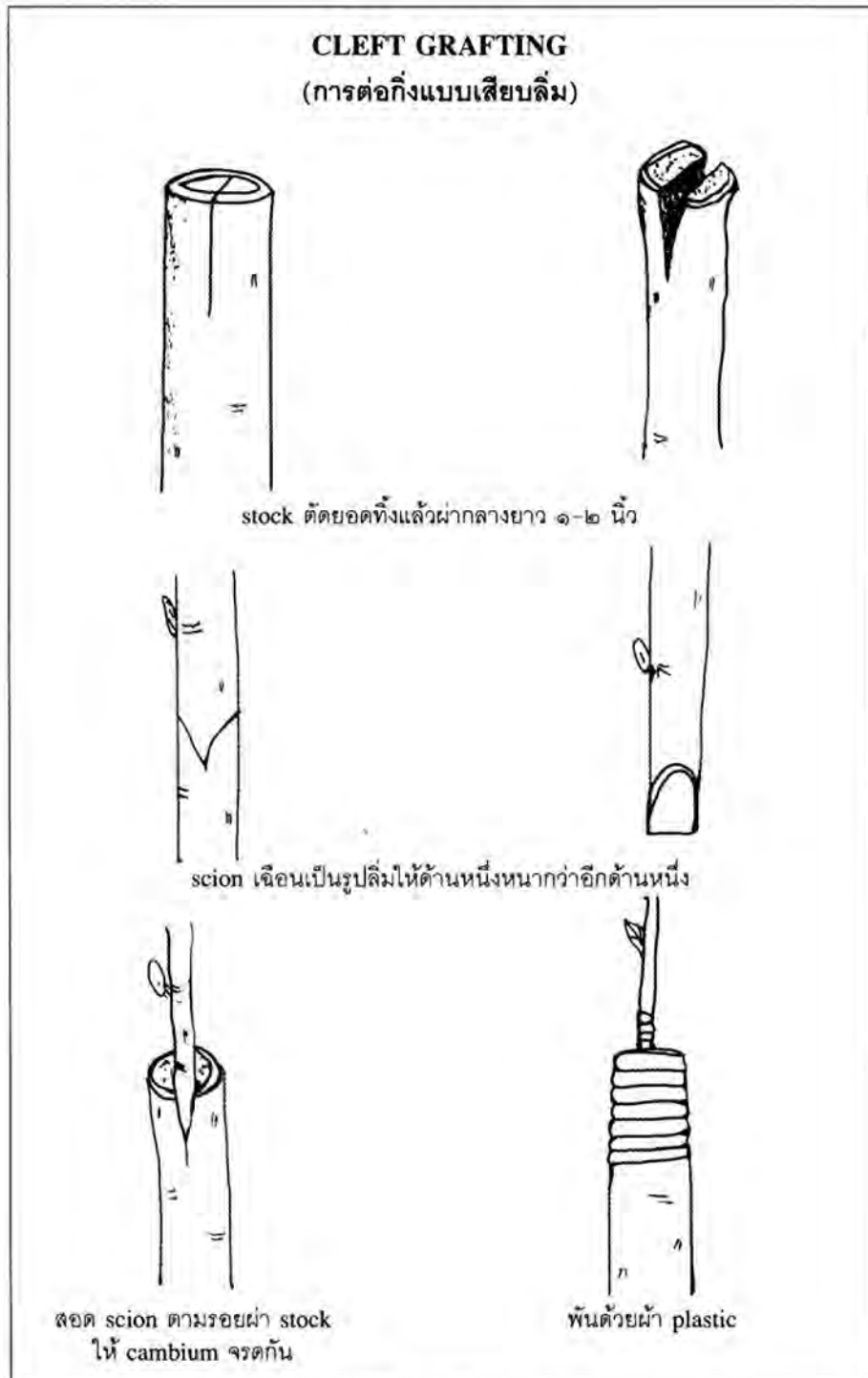

สอด scion ใส่ stock
ให้แนว cambium จรดกัน

พันด้วยผ้า plastic

การต่อกิ่งแบบเสียบข้าง พืชที่เหมาะสม ได้แก่ สน โกสน เล็บครุฑ ฯลฯ

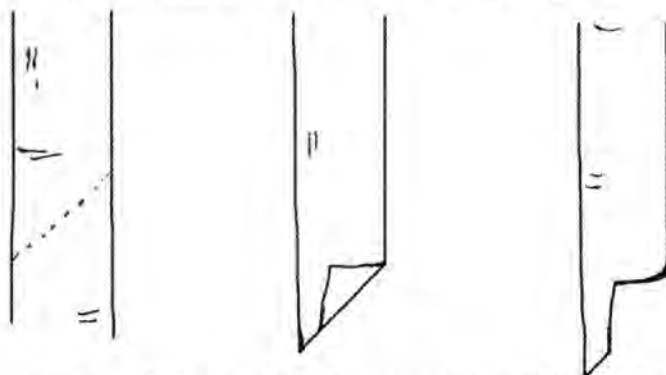
๓. การต่อกิ่งแบบเสียบลิ้ม (Cleft grafting) การต่อกิ่งแบบนี้ใช้กับการต่อยอดโดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นกิ่งขนาดโตหรือเล็ก แต่ที่พอเหมาะอยู่ระหว่าง ๑-๔ นิ้ว กิ่งไม่มีเส้นตรง อายุของพืชประมาณ ๑ ปี พืชที่เหมาะสม ได้แก่ ท้อ แอปเปิ้ล สาลี่ น้อยหน่า ฯลฯ

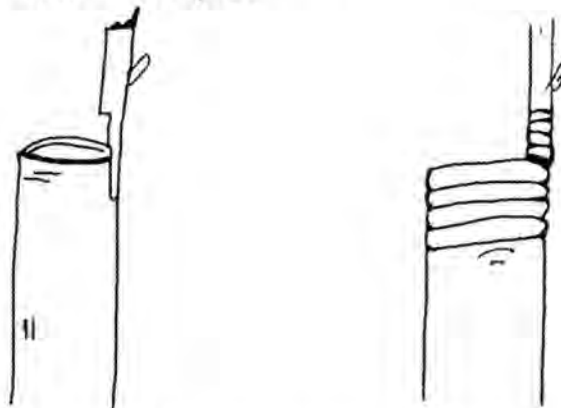
การต่อกิ่งแบบเสียบลิ้ม พืชที่เหมาะสม ได้แก่ ท้อ สาลี่ แอปเปิ้ล น้อยหน่า ฯลฯ

๔. การติดกิ่งแบบเสียบเปลือก (Bark grafting) นิยมใช้กับไม้ผลที่มีเปลือกหนาและเปลือกบางที่นิยมได้แก่ มะม่วง อโวคาโด ฯลฯ

BARK GRAFTING
(การต่อกิ่งแบบเสียบเปลือก)

scion ใช้กิ่งยาว ๓-๔" หรือมีตา ๒-๓ ตา เจียนแบบปากฉลาม แล้วปาดตรง $\frac{1}{8}$ ของรอยแผลลึกเท่ารอยแผลบน แล้วตัดทำมุม ๙๐°

สอด scion ตามรอยบาก ให้ cambium จรดกัน พันด้วยผ้า plastic

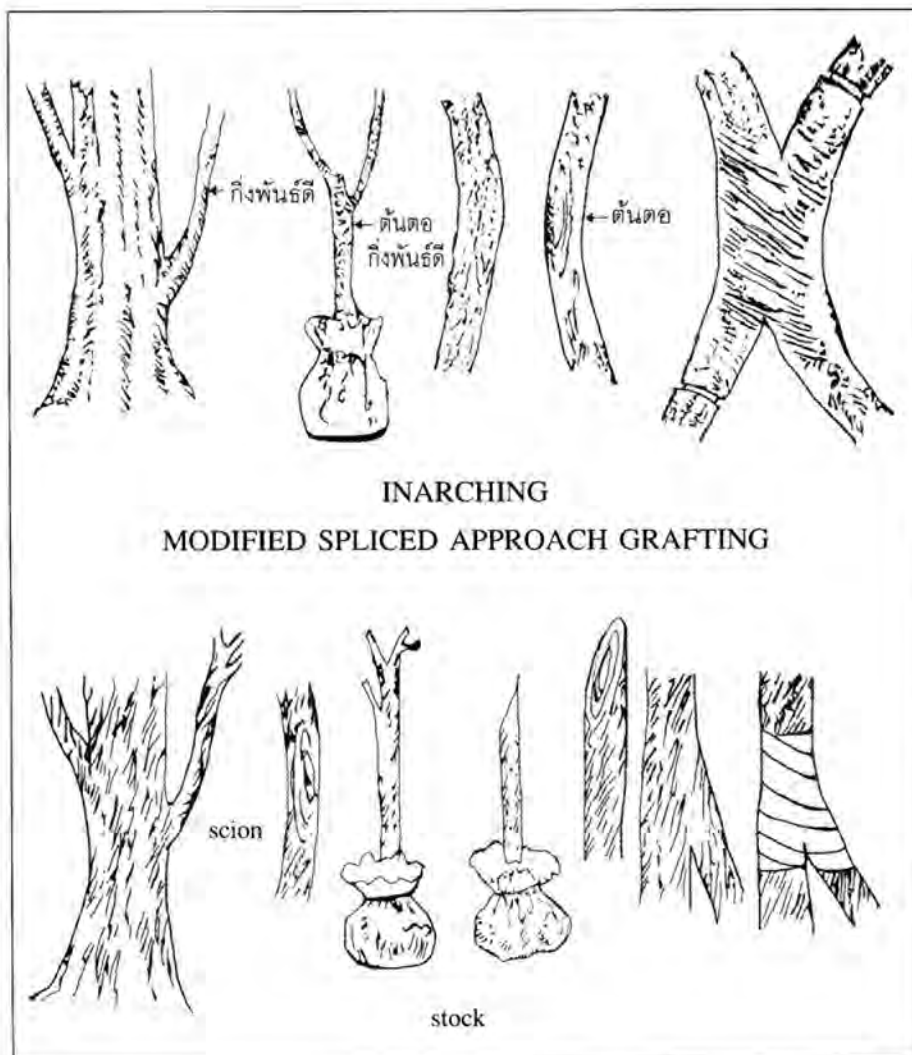
การต่อกิ่งแบบเสียบเปลือก ใช้กับไม้ผล เช่น มะม่วง อโวคาโด

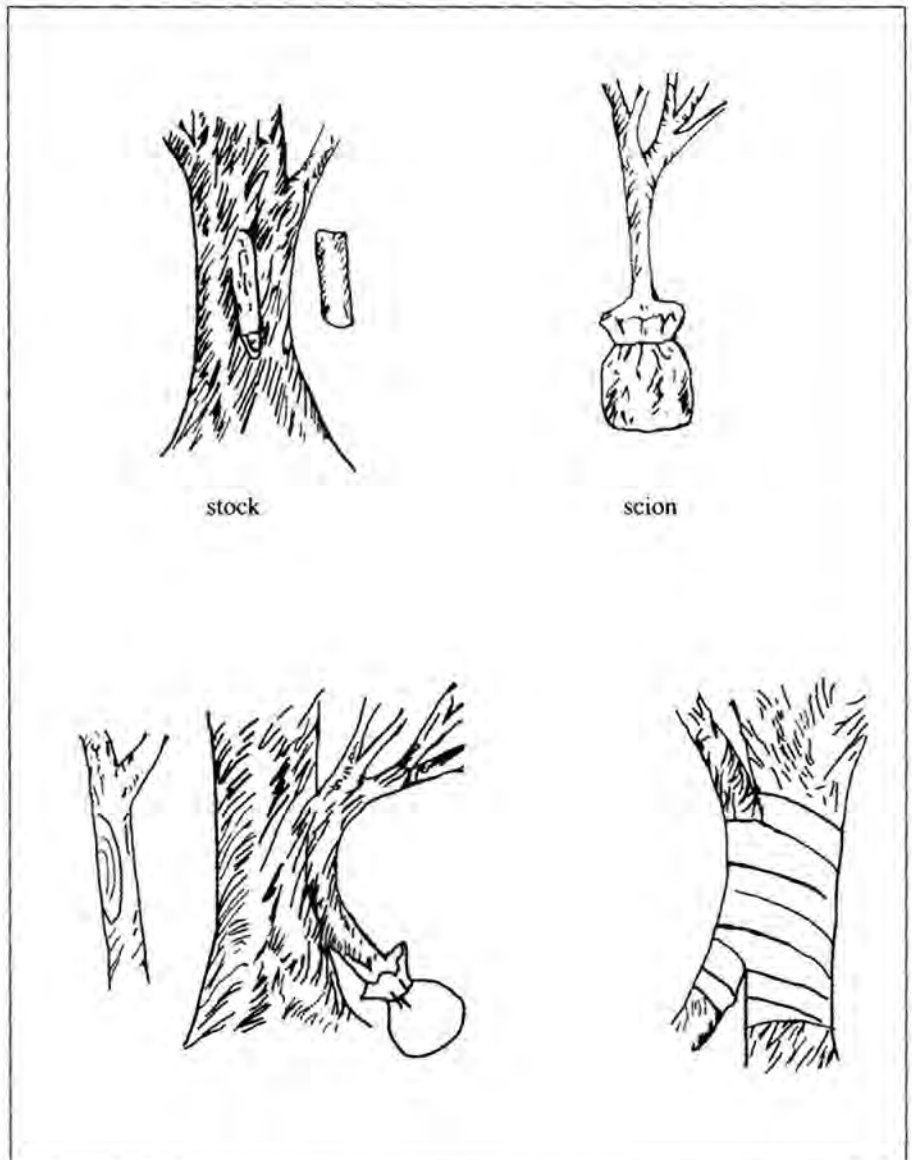
๒. การทาบกิ่ง (Inarching or Approach grafting) การทาบกิ่ง คือ การนำเอาต้นตอสองต้นไม้สองต้นต่างก็มีรากและยอดเหมือนๆ กัน มาทำให้เชื่อมติดเป็นต้นเดียวกัน เมื่อรอยต่อเชื่อมกันแล้วจึงตัดยอดต้นตอเหนือรอยต่อ แต่ตัดกิ่งพันธุ์ดีไว้รอยต่อ การทาบกิ่งนี้ทำได้ทุกฤดูกาล แต่ต้นพืชจะติดได้ดีในฤดูที่มีการเจริญเติบโตเท่านั้น วิธีการทาบกิ่งอาจทำได้ ๒ วิธี คือ

๒.๑ การทาบกิ่งแบบประกบ (Spliced Approach graft) ต้นตอและกิ่งพันธุ์ต้องมีขนาดใกล้เคียงกัน เจียนกิ่งพันธุ์ดีและต้นตอยาว ๒-๓ นิ้ว เลือกบริเวณที่จะประกบกันให้พอดี ยกประกบแล้วพันด้วยพลาสติกให้แน่น และบากหรือควั่นกิ่งพันธุ์ดีไว้รอยต่อและโคนต้นตอไว้รอยต่อ หลังจากต่อได้ ๗-๑๐ วัน เพื่อกะตุ้นให้การส่งน้ำและอาหารจากต้นตอไปยังกิ่งพันธุ์ดีได้ดีขึ้น

APPROACH GRAFTING
SPLICED APPROACH GRAFTING

๒.๒ การทาบกิ่งแบบแกะเปลือก (Inlay Approach graft) การทาบกิ่งโดยวิธีนี้ เลือกต้นตอหรือกิ่งพันธุ์ที่โตกว่ากันมาก ๆ เพราะจะต้องแกะเปลือกของต้นตอหรือกิ่งพันธุ์ที่โตกว่าให้เลื้อนออกการทาบกิ่งแบบนี้ส่วนมากเป็นการทาบกิ่งเพื่อเปลี่ยนยอดให้เป็นพันธุ์ใหม่ เช่น การเปลี่ยนยอดของทุเรียนพันธุ์เก่าให้เป็นทุเรียนพันธุ์ใหม่

ประมวณภาพโครงการวัฒนธรรมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจ

“ภาษาวรรณคดีไทย ล้าสมัยไปแล้ว”

“วรรณคดีไทย...สอนใจได้จริง”

“การแสดงกลอนสด”

“หมอภาษา”

“ชุมชนสู่ภัยเศรษฐกิจ กับผลิตผลทางวัฒนธรรม”

“ไก่ไทย-ภูมิปัญญาไทย”

“ควายไทย - ภูมิปัญญาไทย”

“สาธิตทำอาหารไทย และอาหารนานาชาติ”

ต้มยำกุ้ง

แกงเขียวหวานไก่

ผัดไทยกุ้งสด

ไก่/หมู/กุ้ง ผัดกะเพรา

แกงเผ็ดเปิดอย่าง

ต้มข่าไก่

ยำเนื้อย่าง

ไก่ผัดเม็ดมะม่วงหิมพานต์

พะแนงเนื้อ

"อาหารไทยยอดนิยม ๑๐ อันดับสำหรับชาวต่างประเทศ"

ส้มตำ

ยำหัวปลี

ข้าวย่า

น้ำพริกกะปิ ผักต้ม

ปลานึ่งจิ้มแจ่ว

ยำตะไคร้

สะเดาลวก น้ำพริกปลา

ยำใบบัวบก

ไข่เจียวหอมซอย

หลนเต้าเจี้ยว

“อาหารไทย อาหารสุขภาพ”

"ตลาดนัดอาชีพ"

ศิลปะภูมิปัญญาในผืนผ้าไทย

๓๑ มีนาคม ๒๕๕๓

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

“ภูมิปัญญาในผืนผ้าไทย”

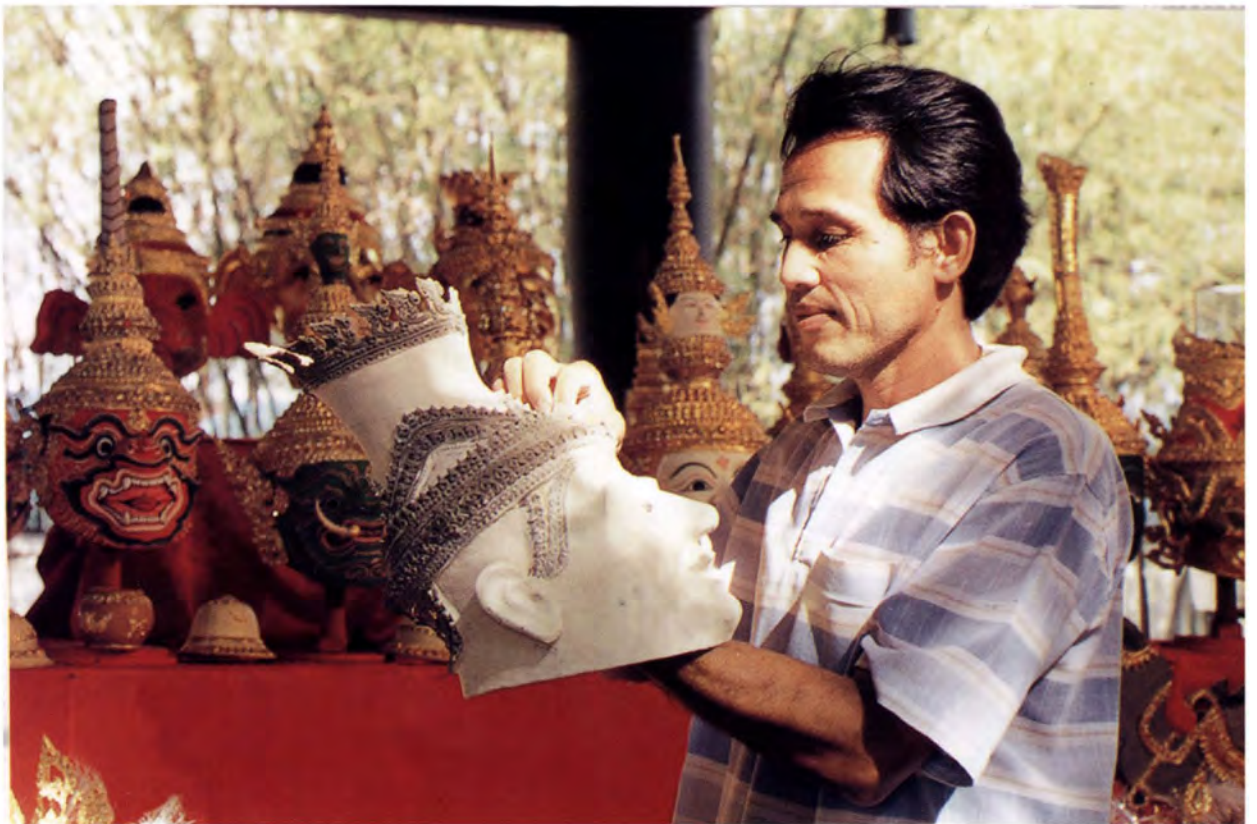
“ภูมิปัญญาในผืนผ้าไทย”

“ชาติการทอพรมจากประเทศอิหร่าน”

“สถิติการทำหุ่นขี้ผึ้ง”

“สาธิตการทำหัวโขน”

“เสวนา-สาธิต นาฏศิลป์และดนตรีไทย”

“ช่างสิบหมู่”

ข่าวกิจกรรมเผยแพร่ทางสื่อมวลชน

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

หน้า 10 ● วันจันทร์ที่ 27 มีนาคม พุทธศักราช 2543

การศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการวิจัยและส่งเสริมวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ

ขอเชิญชมงาน

ภูมิปัญญาไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

๓๐ มีนาคม - ๓ เมษายน ๒๕๔๓
ณ บริเวณศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
ถนนรัชดาภิเษก ห้วยขวาง กรุงเทพฯ

ชม

- ผลงานและผลิตผลของหมู่บ้านรวมใจสู่ภัยเศรษฐกิจจากทั่วประเทศ
- การสาธิตและจำหน่ายอาหารไทยยอดนิยม ๑๐ อย่าง
- ตลาดนัดอาชีพ และเว็บบอร์ดอาชีพต่างๆ กว่า ๒๐ อาชีพ
- ตลาดนัดผ้าไทยจากทั่วทุกภูมิภาค
- สัตว์เศรษฐกิจพื้นบ้านไทย ควาย ไก่ และการโชว์แมวไทย สุนัขไทย ฯลฯ
- สาธิตการผลิตเครื่องดนตรีไทย หุ่นขี้ผึ้งไทย ฯลฯ
- การละเล่นพื้นบ้านไทย กีฬาไทย
- ศิลปะการแสดง เช่น หุ่นละครเล็ก ลิเก โขน ละครชาตรี หุ่นกระบอก หมอลำ วงดนตรีลูกทุ่งของศิลปินแห่งชาติ และการแสดงดนตรีไทย
- หมอภาษา ช่วยแก้ปัญหาการพูด การเขียน ภาษาไทยไม่ถูกต้อง
- การนวดแผนไทย
- การออกร้านสาธิตและจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง
- การเสวนาทางวิชาการเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย
- และกิจกรรมต่างๆ อีกมากมาย

ท่านจะได้รับความรู้ ความตื่นตาตื่นใจในภูมิปัญญาของคนไทย
และทำซื้องานชิ้นในราคาถูกจากชาวบ้านและผู้ผลิตโดยตรง

๑๘๓

หน้าว่าง

เปิดหูเปิดตา

การศึกษาออกโรงเรียน

นอกจากนี้ ยังมีการจัดแสดงงานและข้อมูลของชมรม ผู้ที่สนใจสามารถขอทราบรายละเอียดได้ที่ โทร. 02-253-1111 หรือ 02-253-1112 ในวันและเวลาราชการ

ภูมิปัญญาไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

หลังจากที่มีการคาดการณ์ว่าในปี 2543 นี้เศรษฐกิจจะค่อยๆ เริ่มฟื้นตัวในทางที่สีชมพูบ้าง

นอกจากนี้แล้ว ยังมีอีกหลายหน่วยงานที่พยายาม "ประกอบอาชีพ" นี้ด้วยจะเห็นว่า ได้เลือกไปหาเลี้ยงชีพของพี่น้อง และครอบครัว ที่มีคนและไม่ยอมให้ลูกหลานทะเลาะทุกข์

และชื่อของชมรมนี้มาจากชื่อคุณศรีณี ที่ได้กล่าวถึงชมรมว่า "ภูมิปัญญาไทย" นี้ที่เรียนรู้ในต่างแดนๆ นำชมรมนี้ไปช่วยคนยากคนจน คนที่เป็นคนยากคนจนของชนบทไว้ประคับประคองชีวิตใหม่ แทนในให้หมด ในยุคที่เศรษฐกิจฝืด และเพื่อเป็นการฟื้นฟูภูมิปัญญาไทย ให้กลับมาเพื่อผู้ที่ยังมีความสำคัญงานและการทำงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) เป็นหน่วยงานหนึ่ง ที่ได้ตั้งเป็นคณะกรรมการชุดพิเศษเพื่อพัฒนาชมรม จึงได้จัดชมรม "ภูมิปัญญาไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ" ขึ้นมาเมื่อวันที่ ๑๐ มี.ค.-๓ เม.ย. ที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

การประชุม ชมรมวัฒนธรรมไทย ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ของชมรมภูมิปัญญาไทยสู่ภัยเศรษฐกิจของ สวช. ซึ่งได้สนับสนุนให้คนไทยผู้มีการศึกษาระดับโลกด้วยการศึกษาวัฒนธรรมไทย

จุดเด่นของชมรมนี้ "ไม่ได้มุ่งเน้นงานทางด้านวิชาการ แต่มุ่งที่จะนำเสนอมุมมองภูมิปัญญาไทยทุกแขนงวิชา สาขาในรูปแบบของการบริหารจัดการ การปฏิบัติจริง และการให้คำสอน รวมทั้งการสอดแทรกกิจกรรม สันทนาการในรูปแบบของงานบันเทิงจากดนตรีไทย

โดยชมรมจะจัดให้มีการจัดกิจกรรมระดับต้น ซึ่งมีความกว้างขวาง ๑๐ สาขา อาทิ การทำดอกไม้จันทน์ การทำเทียนไข เป็นต้น ผู้สนใจสามารถขอรับทราบรายละเอียดได้ที่ โทร. ๐๒-๒๕๓-๑๑๑๑

นอกจากนี้ชมรม การให้ความรู้และการจัดการเรียนการสอนไทย การแต่งเครื่องดนตรีไทย รมแดนงานที่จะมีที่ดูรายการชุดไม่ขัด ตลอดจนการจัดจำหน่ายสินค้าราคาถูก และการแสดงของศิลปินพื้นบ้านที่อาสาสมัคร ทั้งหมดนี้เป็นเพียงการเรียกน้ำย่อยเท่านั้น เพราะการรับฟังได้โดยทั่ว การเข้าชมรม "ภูมิปัญญาไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ" ของ สวช. ทุกคน จะต้องมีทั้งความรู้เดิมสมอง และความบันเทิงกลับไปอย่างเต็มอิ่ม

ทีมการศึกษา

คลีปม...ภูมิปัญญาบนพื้นผ้าไทย

เพื่อส่งเสริมและยกย่องคุณค่าของภูมิปัญญาไทยที่สร้างสรรค์สู่คนไทย ให้ได้รับการพัฒนา รวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นปัจจัยและพลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ให้ภาคการศึกษาไทยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมสมัยใหม่ได้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สช.) จึงร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จัดงาน "ภูมิปัญญาไทย (วิถีเกษตรวิถี)" ขึ้นที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยระหว่างวันที่ 30 มิถุนายน - 3 เมษายน 2543 พร้อมกันนี้ยังได้มีการสัมมนาในหัวข้อเรื่อง "คลีปม...ภูมิปัญญาบนพื้นผ้า" เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ร่วมกัน โดยได้ผู้ร่วมสัมมนา คือ เตือนฉาย วัฒนศัพท์, ศ.(พิเศษ)ชวริตรา สัตยวัฒน์นา, พันโทอรรถวิฑูรย์, สิบตรี สุภานาชาตินิคมและคณะ ถือเป็นต้นตอในการสัมมนาครั้งนี้

ซึ่งการสัมมนาครั้งนี้ได้มีหัวข้อที่น่าสนใจในบรรดาหัวข้อที่เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเช่นเรื่อง **เตือนฉาย วัฒนศัพท์** ผู้ทรงคุณวุฒิและศิลปิน และ **ศ.(พิเศษ)ชวริตรา สัตยวัฒน์นา** นักออกแบบเสื้อผ้าไทยสมัยใหม่ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองของไทยเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีการนำผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาพื้นเมืองมาใช้ในการพัฒนาโครงการศิลปวัฒนธรรมเมืองสุโขทัยและเมืองลพบุรี รวมทั้งมีการนำผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาพื้นเมืองมาใช้ในการพัฒนาโครงการศิลปวัฒนธรรมเมืองสุโขทัยและเมืองลพบุรีอีกด้วย

นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทยและให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทย

นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทยและให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทย

ความเป็นมาของผลงานครั้งนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากโครงการศิลปวัฒนธรรมเมืองสุโขทัยและเมืองลพบุรี ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน โดยได้ผู้ร่วมสัมมนา คือ เตือนฉาย วัฒนศัพท์, ศ.(พิเศษ)ชวริตรา สัตยวัฒน์นา, พันโทอรรถวิฑูรย์, สิบตรี สุภานาชาตินิคมและคณะ ถือเป็นต้นตอในการสัมมนาครั้งนี้

นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทยและให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทย

นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทยและให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทย

นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทยและให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทย

นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทยและให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทย

นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทยและให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทย

นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทยและให้คนไทยได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นเมืองของไทย

ปลาร้า-ปลาแดกคุณค่าภูมิปัญญาไทย

วัฒนธรรมการกินอาหารของคนไทย ไม่
ว่าภูมิภาคใด นอกจากจะมีคุณค่าในทางโภชนาการ
แล้ว ยังแฝงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในอาหารแต่ละ
ชนิดที่บริโภค ภาคอีสานงาน "ภูมิปัญญาไทยสู่ภัย
เศรษฐกิจ" ซึ่งจัดขึ้นที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย จึง
มีการชุมนุมภูมิปัญญาปลาร้า-ปลาแดก เพื่อเผยแพร่ถึงวัฒนธรรม
การกินและภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการดูแลสุขภาพพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อ
ของไทย

ปลาร้าเป็นอาหารชนิดหนึ่งซึ่งคนไทยให้ดิบใหญ่มา
ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน เป็นอาหารพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมมากที่สุด
แม้แต่ชาวต่างชาติจำนวนมากยังรู้จักและเคยลิ้มลองรสชาติ เป็นอาหารที่
สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาไทยในอดีต ที่ใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านที่เรียบง่ายในรูปแบบ
ของการถนอมอาหารที่ถูกหลักวิทยาศาสตร์อาหาร สามารถเก็บไว้และใช้เป็น
อาหารได้ตลอดปี โดยเฉพาะในฤดูที่ขาดแคลนอาหารไปพื้นที่

จากการวิจัยของกองโภชนาการ กรม
อนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ปลาร้ามี
สารอาหารหลายชนิด มีโปรตีนมากกว่าเนื้อ
หมูและเนื้อไก่ นอกจากนี้ยังมีธาตุแคลเซียม
ที่บำรุงกระดูกและฟันในปริมาณสูง มีธาตุ
เหล็ก ที่ป้องกันโลหิตจางในปริมาณปาน
กลาง ที่สำคัญเป็นอาหารโปรตีนที่มีราคาถูก
เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

นางสนศรี สวรรค์เขต

๑๕-๑๕ ปี ชาวบ้านโคกพระ
จนครสวรรค์ อย่างไรก็ตามวิธีการ
ทำปลาร้าว่า ตั้งแต่เด็ก ๆ ก็
รู้จักวิธีการทำปลาร้า เพราะที่
บ้านก็ทำกินกันเองมาตลอด
พอหมั่นมีปลามาก ก็จะทำ
ปลาร้ากินเองไว้ ไม่ว่าจะป็น
ปลากระดี่, ปลารมต, ปลา
จ๋อน, ปลาตุก หรือปลาเล็ก

ปลาเนื้อ ก็นำมาทำไว้กินมัน พอได้ปลาสดก็นำมาล้างให้สะอาด ถ้าเป็นปลาเกล็ด
ก็ต้องเช็ดเกลือออกก่อน เอาเกลือในออกให้หมด จากนั้นนึ่งเกลือ 1 ส่วน ต่อ
ปลา 3 ส่วน ตากเกลือให้เข้ากัน นำลงหมกไว้ในไหประมาณ 1 ปี เนื้อปลาจะ
ออกเป็นสีแดง แน่นไม่พยุพยุ มีกลิ่นนำหอมและนำจากตัวปลาจะออกกลิ่นไหม้
ต่อมานำข้าวหมกตัวแล้วล้างให้สะอาด ตากเกลือกับเนื้อปลานึ่งแล้วหมกต่ออีก
ประมาณ 1 เดือนจะได้รสชาติออกเปรี้ยว สามารถนำมาทำเป็นอาหารได้หลาย
อย่าง แล้วย่านโคกพระ นครสวรรค์ จะใช้วิธีทำแบบนี้กันทั้งนั้น

รายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับปลาร้า ปีสามศรีและแจจจจจจ
ตลอดแล้ว "ปลาร้าที่ดีคือไม่มี
หนอน การกินปลาร้าที่ดี
ทำให้สุขภาพแข็งแรงขึ้น ชื่อ
ปลาร้าและปลาแดก
แตกต่างกันเพียงชื่อและ
วิธีการทำเพียงเล็กน้อย
ปลาร้าเป็นชื่อเรียก
ของชาวภาคกลาง ตั้งแต่
นครสวรรค์, พิจิตร, สิงห์บุรี,
อ่างทอง, พระนครศรีอยุธยา ซึ่งนิยม
กินกันแต่เนื้อปลา ส่วนทางอีสานจะเรียก
ปลาแดก ทำจากปลาหมักเกลือผสมหัวและ
ข้าวหัว นิยมกินทั้งมันและเนื้อ สามารถนำ
มาทำเป็นอาหารได้หลากหลาย เช่นแกงจืด
ปลาร้า, ปลาร้าทอด, ปิ้ง, หมก, ทำน้ำจิ้มข้าวปุ้น
หรือน้ำจิ้มแจ่วซอ, ปลาร้าทรงเครื่อง, น้ำพริกปลาร้า

แกงปลอ และที่นิยมกันมากที่สุดคือปลาร้า"
นอกจากจะบริโภคกันภายในประเทศแล้ว ปลาร้ายังได้มีการพัฒนาบรรจุ
ลงกระป๋อง ตัวอยู่ปลาร้าที่มีกับหมกสองงาน สะอาด ถูกหลักอนามัย เพื่อ
ส่งออกไปยังต่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีคนไทยและคนลาวอาศัย
อยู่เป็นจำนวนมาก สามารถสร้างงานและนำเงินตรากลับเข้ามาสู่ประเทศ
ชาติได้อีกหนึ่งทางหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันนักโภชนาการทั่วโลกต่างยอมรับว่า
ปลาร้ามีคุณค่าทางโภชนาการสูง เป็นอาหารที่อุดมไปด้วยโปรตีนและแร่
ธาตุที่จำเป็นต่อร่างกาย อีกทั้งยังสามารถเก็บไว้บริโภคได้ในนานานปี

๑๕๒

ผลมใจ

หม่อมท่านอาหาร จันทวิมล เสด็จอิการ-
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สว.) เดินทาง
ไปเยี่ยมชมศึกษาชุมชน ชุมชนดีเด่นศรีนครบุรี
ซึ่งเป็นกิจกรรมของโครงการวัฒนธรรมไทยวิถี
เศรษฐกิจ โดยได้เดินทางไปทัศนศึกษาที่ศูนย์
อ.ปากคาด จ.หนองคาย ได้พบว่ามีชุมชนนี้ มี
กิจกรรมหลักคือการทำข้าวเหนียวเป็นส่วนใหญ่
ทำกันเป็นลำเป็นต้นเนื่องจากชาวบ้านคิดเหมือน
กันว่าทำนขายข้าวเปลือกจะได้เงิน 50 บาท ต่อ
ข้าวเปลือก 12 กก. แต่ถ้าทำข้าวเปลือกส่งลาว
มาแปรรูปทำข้าวเหนียวแล้วไม่ขายจะได้เงิน 350
บาท ต่อข้าวเปลือก 12 กก. ลมคิดขุ่นๆ ว่าจะ
ได้เงินเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวเลยทีเดียว ดังนั้น ชาว
บ้านทำข้าวเหนียวขายดีกว่าขายข้าวเปลือก
ทำข้าวเหนียวเป็นหลัก เพราะข้าวเหนียวทำได้ที่บ้าน
บ้านไม่จำเป็นต้องซื้อข้าว กะแวนการทำไม่ยุ่งยาก
อะไรทำ น้ำข้าวเหนียวไปแช่ 1 วัน และ 1 คืน
หลังจากนั้นนำไปล้างน้ำให้หมดกลิ่น นำข้าวไปคั่ว
แล้วใส่ครกกระเดื่องตำ นำมาผัดคั่วตากออก
เพื่อเป็นข้าวเหนียวแห้ง ต่อจากนั้นเอาน้ำเชื่อมใส่
ในเตาย่างจะมีสีเหลืองอ่อน เมื่อนำเชื่อมเย็นแล้ว นำ
มาคลุกข้าวที่คั่วทำให้ข้าวอ่อนนุ่มหวาน ชุ่ม
มะพร้าวอ่อนแทน แล้วนำไปใส่ถาดนึ่งนึ่งนึ่งนึ่งนึ่ง
โรยหน้า นำใส่ถุง ละ 4-5 ซีก ขายได้ถุงละ 25
บาท

การตลาด วิธีการขายของชาวบ้านทำไม่
ซอต เขาจะออกจากชุมชนกันตั้งแต่ตีสี่ ขึ้นรถ
กระบะอีกอีกคันละ 6 คัน แต่ละคันมีข้าวเหนียวไป
คนละหลาย ตันเดินทางไปทำอำเภอ ต่างจังหวัดถึง
ตลาดชุมชนหรือตลาดนัดจะปล่อยไว้ 1 ทาน และ
เดินทางไปชุมชนอื่นอีก ปล่อยไว้อีกจุดหนึ่งไปจน
หมด แล้วรถจะวนกลับไปที่บ้านแถวจนถึงคน
สุดท้าย ไปวางขายในชุมชนอื่นต่อไปเช่นนี้เรื่อยๆ
หมด แต่ละคนจะได้เงิน 700-1,000 บาท กลับ
บ้านทุกวัน

เดี๋ยวนี้ชุมชนช่วยไม่ซอตมีการประชุม
ข้าวเหนียวออกขายวันละ 10 คัน รวมแล้วจะมี
ข้าวเหนียวขายวันละ 60 คน จะมีรายได้เฉลี่ยกับ
ชุมชนวันละหลายหมื่นบาท

เทคโนโลยี
การผลิตของชุมชน
มีเพียงทอกระเบื้อง
ที่ใช้เครื่องทุบตี
แทน แรงงาน เรียก
ว่า ตอคนตี ส่วน
เรื่องการตลาดการ
ออกไปจำหน่ายข้าว
เหนียวสถานต่างๆ
ได้มาจากความคิดที่
ผู้ใหญ่นำได้มีโอกาส
ไปชมการขายของ
ของบริษัหนึ่ง จึง
ได้นำแนวคิดนี้มา
ประยุกต์ใช้สอนชาว

ภูมิปัญญาไทยนำข้าวเปลือกมาทำข้าวเหนียว

บ้าน โดยวิธีต่างๆ ทั้งใช้วิธีการเลือกข้าวด้วย
วิธีหนึ่ง หมอลำบ้าง ให้ทดลองชิมลิ้นบ้างก็ยังมี
หลายหลายวิธีด้วยแต่การอ้างถึงคุณค่าและขาย
ชาวบ้านทำไม่ซอตไม่หวังเรื่องการตลาด ฉะนั้น
ข้าวเหนียวไม่ซอต จึงทำให้ชาวบ้านไม่ซอตไม่ขาย
หัวนี้พวกปอโตโยเอ็มเอฟ
จะว่าไปแล้ว วิธีคิดการแปรรูปข้าวเปลือก

การผลิตข้าวเหนียวเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่นำกระบวนการ
ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดกับคนทั้งประเทศ
ก็คือ สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ข้าวเหนียวที่คนโบราณ
รับประทาน หรือกินกันในครัวเรือน แล้วแจกจ่าย
โดยเฉพาะการทำข้าวเหนียวไม่ซอตมาจำหน่ายโดยวิธีการค้า
ที่กล่าวข้างต้น

ข้าวเหนียวกับมะพร้าวสุกโรยหน้าหรือกับ
กล้วยไข่ ใส่อะต๋นหรือข้าวเหนียวเป็นของหวาน
แต่คนบ้านเหนียวไม่ซอตในทางที่ภาวะเศรษฐกิจ
ตกต่ำคนเหนียวไม่ซอตมาเป็นตัวขาย โดยเพิ่ม
ความขบขัน ความออกคน ขอมหนึ่งคนหรือหนึ่งคนแปรรูป
ข้าวเหนียวไปทำข้าวเหนียว ได้ราคาขายเพิ่มขึ้นอีก
หลายเท่าตัว

นี่แหละครับที่เรียกว่า ขายสติปัญญา ขาย
คุณค่าวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยที่ดั่งงานนำของ
ชื่นชมกว่าขายตัว อย่างที่คนเล่นการเมืองเขา
ชอบทำกัน บางคนขายข้าวเหนียวส่งลูกเรียนเป็น
หน่วยความมีกรกระษิกอีกมีรายได้สม่ำเสมอ
ชุมชนนี้ได้ชื่อว่า ชุมชนดีเด่นผู้ถือเศรษฐกิจ
เป็นตัวอย่างหนึ่งเท่านั้น อย่างนี้เรียกว่า ข้าวเหนียว
ธรรมดาได้ไม่ครบ จะเรียกว่าเพราะยึดถือการ
ดำเนินชีวิตวัฒนธรรมอย่างไทย พาให้หยุดคิด แล้ว
เพียงแปรรูปข้าวเหนียวมาทำข้าวเหนียวอย่างเดียวได้
หรือไม่เอ่ย

■ ประทีป ทัมไพศาล

สยามรัฐ

● ทศวรรษที่ ๕

๑๒ วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๓

ร่วมทอดผ้าป่าปลา เชื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เสริมรายได้ชุมชน

ประชาชนจากทั่วสารทิศหลั่งไหลร่วมทอดผ้าป่าปลาในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันฉัตรมงคล เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเผยเป็นการรักษาและขยายพันธุ์ปลารวมถึงสร้างแหล่งอาหารที่สำคัญให้แก่ประชาชน

ผู้สื่อข่าว "สยามรัฐ" ประจำจังหวัดลพบุรี รายงานว่าเมื่อเร็วๆ นี้ นายอาหาร จันทวิมล เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มาเป็นประธานในพิธีทอดผ้าป่าปลาที่เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ บริเวณอาคารอนุสรณ์ประมงเขื่อนป่าสัก ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม ซึ่งทางสภาวัฒนธรรมแห่งชาติร่วมกับกรมชลประทานและกรมประมง จัดขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันฉัตรมงคลที่ 5 พ.ศ. 2543 ที่ผ่านมาซึ่งมีหน่วยงานราชการต่างๆ และประชาชนจำนวนมากสนับสนุน เข้าร่วมพิธีทอดผ้าป่าปลาในครั้งนี้กันอย่างคับคั่ง

นายอาหาร กล่าวว่ การจัดงานดังกล่าวถือว่าเป็นครั้งแรก ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดงานนอกจากถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ยังเป็นการร่วมอนุรักษ์และขยายพันธุ์ปลาให้สามารถแพร่พันธุ์อีกทางหนึ่งด้วย สำหรับพันธุ์ปลาที่ปล่อยในครั้งนี้ส่วนมากจะเป็นปลาที่กินพืชเป็นอาหาร เช่น ปลาสลิด กระตี่ สาย กล้วยแรด กระบอก และกระโท่ จำนวนทั้งสิ้น 492,239 ตัว ซึ่งนอกจากจะได้ประโยชน์ในเรื่องของการขยายพันธุ์ปลาแล้วในอนาคตข้างหน้าปลาเหล่านี้จะเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติที่สำคัญของประชาชนได้

"เมื่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในละแวกนี้เห็นว่ามีปลาต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญและให้ประโยชน์อะไรแก่เขาบ้างก็จะทำให้เขาเกิดความรู้สึกหวงแหนและสำนึกในการรักษาแหล่งน้ำทั้งในเขื่อนและตามลำคลองต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดี ซึ่งจะเป็นการพลิกฟื้นคืนชีวิตให้แก่แม่น้ำลำคลองทางอ้อมอีกทางหนึ่งด้วย" นายอาหาร กล่าว

๑๘๖

อบรมทำปุ๋ยธรรมชาติ ภูมิปัญญาไทยลดต้นทุน

โครงการวัฒนธรรมไทยสู่เกษตรกร
เป็นโครงการที่สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ได้
จัดขึ้นเพื่อหาแนวทางด้านวัฒนธรรมมา
ใช้ในการในภาคหลายรูปแบบ เพื่อชาวไทย
สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางภาวะวิกฤติ
ทางเศรษฐกิจได้อย่างพออยู่ พอกิน และ
สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น และด้วยความ
ตระหนักว่าเกษตรกรของประเทศไทยในปัจจุบัน
กำลังประสบปัญหาทางการเงิน เนื่องจากชาย
ผลิตได้ไม่คุ้มค่า ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้
ปุ๋ยเคมีมากเกินไป ซึ่งเป็นพิษภัยเนื่องจาก
ได้ร่ายพวงของสภาพทั่วไป แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น
ต่อมาคือ ปุ๋ยเคมีมีราคาแพง ยิ่งปัจจุบัน
ราคายังแพงขึ้นตามค่าเงินบาทที่สูง ทำให้เกษตรกร
บ่นยากจนลง ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องทำ

ด้วยความอุดมสมบูรณ์ หรือดินดีปุ๋ย
น้อยนั้นจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยมากขึ้น ดินชั้นใหม่
ขึ้นโดยลำดับ ในที่สุดเกษตรกรต้องเลิกทำไร
ทำนาเพราะหมดกำลังใจ ขยายโรงฯ ไร่จึง
เป็นแรงงานราคาถูก กลายเป็นปัญหาสังคม
ต่อเนื่องไปอีก

ด้านเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดโครงการเพื่อช่วย
เกษตรกร 2 โครงการ คือ โครงการอบรมการ
ทำปุ๋ยจุลินทรีย์ ที เอ็ม และเกษตรธรรมชาติ
และโครงการทำปุ๋ยอินทรีย์จากเศษอาหารเพื่อ
จำหน่าย (เชิงธุรกิจ) โครงการอบรมการทำปุ๋ย
จุลินทรีย์ ที เอ็ม และเกษตรธรรมชาติ จะเน้น
การส่งเสริมให้เกษตรกรได้ใช้การผลิตแบบ
ธรรมชาติตั้งแต่เริ่ม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสม
ผสานกับภูมิปัญญาสากล และเทคโนโลยีสมัย

ใหม่อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผลิตปุ๋ยได้
ราคาถูกกว่าค่ากว่าเคมีมากพอ และทำให้
ดินมีความอุดมสมบูรณ์ในระยะยาว อันจะ
ทำให้เกษตรกรพึ่งตนเองและเป็นเกษตร
กรรมที่ยั่งยืนต่อไป ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมใน
โครงการนี้ จะเป็นตัวแทนเกษตรกรจากทุ
ชนร่วมใจผู้ใจเศรษฐกิจ และเครือข่ายอื่นๆ ที่
สนใจ ประมาณ 300 คน จากทั่วประเทศ ใช้
เวลาอบรมตั้งแต่วันที่ 25-28 กรกฎาคม 2543
ณ ศูนย์ฝึกอบรมและเผยแพร่เกษตรธรรม
ชาติสิริเวช อ.แม่สอด จ.ยะลา ส่วนโครงการ
ฝึกทำปุ๋ยอินทรีย์จากเศษอาหารเพื่อจำหน่ายเชิง
ธุรกิจ ถือเป็นทางเลือกเสริมสนับสนุนชุมชน ให้
หันมาอนุรักษ์และใช้แรงงานควาช่วยการ
เกษตรให้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ได้ใช้ประ
โยชน์จากชีวะภาพ โดยทำปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งจะ
ช่วยให้ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะสามารถ
ปรับสมดุลตามธรรมชาติ ไม่เป็นอันตรายทั้ง
ต่อเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งช่วยให้
ประหยัดต้นทุน และยังสามารถปรับให้มีผลิต
ค่าทางธุรกิจขึ้นได้ โดยการอบรมครั้งนี้จะ
มอบให้แก่กลุ่มเกษตรกรจากชุมชนเครือข่าย
วัฒนธรรมจากภาคอีสาน ประมาณ 40 คน
ในระหว่างวันที่ 3-4 สิงหาคม 2543 ณ ไร่
สวนปทุมพรหมนิรมิตเกษตร หนองจอก กทม.
และอุทยานที่ จ.ยะลา

ทั้งสองโครงการถือเป็นส่วนหนึ่งที่ สวช.
จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมเกษตรกรของ
ไทยให้หันมาปรับใช้ภูมิปัญญาของเราเอง ให้
สอดคล้องเหมาะสมกับการปัจจุบัน ซึ่งหาก
เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ก็จะมีความสุข
ชน สังคม และประเทศชาติได้ดียิ่ง

สยามสี่

๑๐๐ ทศวรรษที่ ๕

วันอังคารที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

๑๙

▶ เด็ก/ศิลปวัฒนธรรม ◀

นายอาหาร จันทวิมล เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
นำอุปทูตด้านวัฒนธรรม Ms.MASY H.JOHUSON จากสถาน-
เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา PROF DR. BUDIONO MIS-
MAIL จากสถานเอกอัครราชทูตอินโดนีเซีย และคณะไปเยี่ยม
ชมชุมชนวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ในจังหวัดพิษณุโลก
อุดรดิตถ์ สุโขทัย และกำแพงเพชร เมื่อกลางเดือนพฤษภาคม
ที่ผ่านมา

๑๕๒

สวช. จับมือกรมปศุสัตว์ขยายพันธุ์ควายพันธุ์ดี

ONC shake-hands with Department of Livestock Development to breed a good lineage of buffaloes

สำ นักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ร่วมกับกรมปศุสัตว์เตรียมขยายพันธุ์ควายไทย มุ่งส่งเสริมและอนุรักษ์ควายไทยที่มีลักษณะดี โดยจัดซื้อพ่อพันธุ์ควายไทยที่ชนะเลิศการประกวด มาเป็นพ่อพันธุ์เพื่อให้มั่นใจในการขยายพันธุ์ โดยการผสมเทียมให้กับเกษตรกรที่มีแม่พันธุ์ทั่วประเทศ ซึ่งระยะแรกจะเริ่มที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายอานทร จันทวิมล เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เปิดเผยว่าสาเหตุที่ต้องมาร่วมกับกรมปศุสัตว์เพื่อขยายพันธุ์ควายไทยในครั้งนี้ เพราะเล็งเห็นว่าควายซึ่งเป็นสัตว์พื้นเมืองมีความผูกพันกับเกษตรกรไทยและวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน ถือเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจ สังคม และเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทยในชนบทของเรา ที่ไม่มีใครปฏิเสธได้ แต่เมื่อเทคโนโลยีเจริญขึ้นวิถีชีวิตเกษตรกรก็เปลี่ยนไป มีการนำเครื่องจักรโดยเลเซอร์ไถนาที่นำมาใช้แทนแรงงานควาย ทำให้ควายลดบทบาทลงเป็นอย่างมาก จำนวนประชากรควายลดลงอย่างรวดเร็ว จนเป็นเรื่องที่น่าวิตก จากการสำรวจของกรมปศุสัตว์ เมื่อปี 2541 พบว่าขณะนี้ประเทศไทยมีควายเพียง 1.9 ล้านตัวเท่านั้น จากเดิมที่เคยสำรวจเมื่อปี 2536 มีถึง 4.2 ล้านตัว หากไม่เร่งขยายพันธุ์หรืออนุรักษ์ในวันนี้ ในไม่ช้าควายอาจจะเลือนหายไปจากความทรงจำของคนไทย

และในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา เราประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้มีการมองทำให้ประชาชนชาวไทยรู้จักใช้ชีวิตตามแนวพระราชดำริ ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ควายจึงได้รับความสนใจเพราะนอกจากจะรับ

สัตว์ที่เกษตรกรได้อาศัยแรงงานในการไถนา ก็ยังได้ใช้ควาย ซึ่งเป็นปุ๋ยคอกชั้นดี ในการบำรุงดิน เพื่อการเพาะปลูกและควายก็เป็นทรัพย์สินที่เป็นมรดกที่จะตกทอดไปสู่ลูกหลานได้ ทั้งนี้ ควายเพศเมียยังสามารถให้ลูกควายได้ทุกปี ซึ่งตรงนี้เองที่เกิดความคิดที่จะขยายพันธุ์ควายไทยให้มีจำนวนมาก และลักษณะที่สมบูรณ์ แข็งแรงขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ซื้อและมอบพ่อพันธุ์ควายชื่อ "เจ้าเบิ้ม" ซึ่งเป็นควายแชมป์ประเทศไทย 4 สมัย ที่มีรูปร่างใหญ่แข็งแรง บึกบึน ลำสัน มีน้ำหนักตัวถึง 1,070 กก. และมอบให้กับกรมปศุสัตว์ เพื่อไปรีดน้ำเชื้อและขยายพันธุ์ โดยการผสมเทียมให้กับเกษตรกรที่มีแม่พันธุ์ทั่วประเทศ โดยระยะแรกนำเชื้อของเจ้าเบิ้มจะถูกส่งไปให้บริการที่หน่วยงานปศุสัตว์ใน 17 จังหวัด ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อน เพราะเป็นภาคที่ยังมีการใช้แรงงานควายอยู่มากพอสมควร

เกษตรกรที่ยังมีการใช้แรงงานควายอยู่มากพอสมควรสามารถไปขอรับบริการผสมเทียมได้ที่ สำนักงานปศุสัตว์ ในจังหวัดของท่าน

ขอขอบคุณ :
ศูนย์พระราชสัมพันธ์วัฒนธรรม
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ONG

*shake-hands with
Department of Livestock
Development to breed a
good lineage of buffaloes*

Office of the Cultural National Committee (ONG) with the cooperation of Department of Livestock Development are preparing to enlarge the genetically Thai buffaloes by endeavouring to promote and preserve good genetically Thai buffalo. They will do this by buying and siring the male buffalo which has won the first price as a male sire and use the seminal fluid for artificial insemination with the female sire which all farmer has all over the country. The initial phase will be commencing in the North Eastern part of Thailand.

tainable economy and to live by this concept in accordance with His Majesty, the King's speech. In His Majesty's speech, buffaloes have been paid attention too because apart from being the animals which the farmers have to rely on using them in rice farming. The

buffalo's dung, which is a first grade fertilizer has also been used as a good manure in fertilizing land for cultivation. Besides the buffaloes are animal which the farmers can use them in farming and are inheritable assets for the farmers' children. Further the female buffalo can yield the young every year. And at this juncture the idea of propagate Thai buffaloes has been conceived, in order to enlarge the population of Thai buffaloes and have genetically strong buffaloes. Having this concept in mind the ONG have bought and handed over the male sire "Chao Berm or Big One" which has been male buffalo champion for 4 consecutive years and gave it to the Department of Livestock Department Berm is strong and huge and weigh 1,070 kg. Germ was given to the Department of Livestock Department to extract the seminal fluid for artificial insemination purpose so that all the farmers over the country who have female sire can produce artificial insemination by themselves. In the first phase Berm's insemination fluid will be servicing 17 Livestock unit in 17 provinces in the North Eastern Thailand first. Because these areas are still using quite a lot of buffaloes for farming.

Farmers who have female buffaloes and required the service of Artificial Insemination by donor can contact Livestock Office in your province for such a service.

Mr. Arthorn Chandavimol, Secretary General of ONG said that the reason why ONG has to join with the Department of Livestock Development to increase the Thai buffaloes is that as he sees it that the buffaloes are local domesticated animal and has long been associated with Thai farmers and Thai way of life. It can be taken as an integral part of Thai economy and social structure. And this is the undeniable core of Thai culture in the rural area. But as the technology grows the life of the farmers have then changed. The farming has been mechanised. The buffaloes have been replaced by the tractors. Thus the role of buffaloes in farming has been tremendously reduced. The buffalo population has greatly diminished to a critical level. From the result of the survey by the Department of Livestock Development in 1998 Thailand have only 1.9 million buffaloes as compare to the previous survey in 1993 which had 4.2 million buffaloes. If we are not doing anything to increase or preserve the buffalo population today then buffaloes will merely be past memory of the Thai people.

During these past 3-4 years, we have been confronted with economic crisis. There has been campaigning for the general public to know the meaning of sus-

Thanks are due to

*Public Relation Cultural Center
Office of the Cultural National Committee*

SIAM SMILE 77

๑๕๔

หน้าว่าง

ภูมิปัญญาไทย

อาหารไทย อาหารสุขภาพ

คณะทำงานอาหารไทย อาหารสุขภาพ

การมีสุขภาพดีเป็นสุดยอดปรารถนาของทุกคน ซึ่งหมายถึงการมีสุขภาพะที่ดี ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา อาหารเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพะที่ดีทางกาย นอกเหนือจากการออกกำลังกายที่เหมาะสมและการพักผ่อนที่พอเพียง

ประเทศไทยตั้งอยู่ในบริเวณเขตร้อนชื้น มีความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้านพืชพรรณธัญญาหารตลอดปี ประเทศไทยจึงเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลก และเป็นผู้ส่งออกอาหารรายใหญ่อันดับ ๕ รองจากประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และฝรั่งเศส

กระแสวัฒนธรรมตะวันตกทำให้พฤติกรรมการกินอาหารของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก จากที่เคยกินอาหารธรรมชาติที่มีข้าวกล้องและข้าวซ้อมมือเป็นพื้น กินพืชผักและผลไม้มาก เปลี่ยนมากินอาหารจำพวกเนื้อสัตว์และไขมันมาก กินพืชผักและผลไม้น้อย ประกอบกับวิถีชีวิตที่เร่งรีบมากขึ้น จำเป็นต้องกินอาหารสำเร็จรูป มีสารแต่งสี แต่งกลิ่น ผงชูรส สารกันบูด ส่งผลให้เกิดโรคจากภาวะโภชนาการเกินติดตามมา อาทิ โรคอ้วน คอเลสเตอรอลในเลือดสูง ความดันโลหิตสูง เบาหวาน เป็นต้น ในขณะที่ยังไม่สามารถขจัดโรคขาดสารอาหารได้สำเร็จ

คุณลักษณะพิเศษของอาหารไทย คือ นอกจากจะให้คุณค่าทางโภชนาการที่จำเป็นต่อร่างกายอย่างครบถ้วนแล้ว ยังให้สรรพคุณทางยาและสมุนไพร รวมทั้งสะท้อนถึงมิติทางภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น อาหารไทยจึงมีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่ควรได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับโรคทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งจะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจตั้งแต่ในระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศ

การวิจัยและพัฒนาอาหารไทยให้ได้มาตรฐานสากล ถูกหลักโภชนาการเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เนื่องจากตำรับอาหารไทยในแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างโดยเฉพาะชนิดของพืชผักพื้นบ้านที่ใช้เป็นส่วนประกอบ จึงควรพัฒนาตำรับอาหารไทยที่หลากหลาย ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นตามฤดูกาล มีวิธีการประกอบอาหารที่ไม่สลับซับซ้อน ให้คุณค่าทางโภชนาการที่ครบถ้วน และมีรสชาติที่คุ้นชินใหม่ขึ้นชอบ เพื่อขยายฐานผู้บริโภคให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

การสร้างกระแสนิยมอาหารไทยจะช่วยให้คนไทยมีสุขภาพดีอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาสุขภาพลดลง ทั้งยังช่วยสืบสานภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นพืชผักพื้นบ้านจะได้รับความนิยมมากขึ้น การเพาะปลูกพืชพรรณเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมี แตกต่างจากพืชผักที่นิยมกินกันในปัจจุบัน ซึ่งเกษตรกรต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก ตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี และสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจึงทำให้ปลอดภัยจากสารพิษ ทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

พืชผักพื้นบ้านไทยส่วนใหญ่เป็นพืชที่สามารถปลูกและเก็บกินได้หลาย ๆ ปี ถ้าอาหารไทยได้รับความนิยมมากขึ้น เกษตรกรย่อมปรับเปลี่ยนพื้นที่การเกษตรมาเพาะปลูกพืชผักพื้นบ้านมากขึ้น ซึ่งจะช่วยอนุรักษ์พันธุ์พืชของท้องถิ่น เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความสมดุลให้แก่ระบบนิเวศ ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ในด้านอาหารมากขึ้น และเป็นรากฐานที่สำคัญของธุรกิจชุมชน นำไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการ ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนในสังคมมีสุขภาพดี ทั้งทางกาย จิต สังคม และปัญญา

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้เล็งเห็นคุณค่าความสำคัญของ “อาหารไทย” จึงได้แต่งตั้งคณะทำงาน “อาหารไทย อาหารสุขภาพ” ขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ภายใต้โครงการ “วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ” มีวัตถุประสงค์หลัก ๔ ประการ คือ

๑. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีความมั่นใจในคุณค่าของอาหารไทยและสามารถพึ่งตนเองทางด้านอาหาร

๒. เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คุณค่าของอาหารไทยให้กว้างขวางทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๓. เพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวกับอาหารไทย พร้อมทั้งสนับสนุนภาคเอกชนให้ขยายตลาดอาหารไทยไปสู่ต่างประเทศ และ

๔. เพื่อสร้างเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคอาหารไทย

หนังสือ “ภูมิปัญญาไทย : อาหารไทย อาหารสุขภาพ” เล่มนี้ เป็นผลงานส่วนหนึ่งของโครงการ “วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ” ที่นำเสนออาหารไทยตำรับที่ช่วยป้องกันโรคที่พบบ่อยในสังคมสมัยใหม่ ได้แก่ โรคอ้วน โรคคอเลสเตอรอลในเส้นเลือดสูง ความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และอาหารสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งได้จำแนกตามกรรมวิธีในการปรุง และมีรายละเอียดของเครื่องปรุงและวิธีทำอย่างครบถ้วน

นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางโภชนาการ สรรพคุณทางยาและสมุนไพร ตลอดจนลักษณะเด่นของอาหารไทยในการช่วยป้องกันโรค พร้อมให้คำแนะนำในการประกอบอาหารและตารางเมนูอาหารให้ดูหลักโภชนาการและหลักสุขภาพibal คำแนะนำในการปรุงอาหารให้อร่อยอย่างมีคุณค่า และข้อบัญญัติการกินอาหารเพื่อสุขภาพที่ดีของคนไทย

กินอาหารไทยไกลโรค

ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา พฤติกรรมการกินอาหารของคนไทยได้ถูกกระแสวัฒนธรรมการกินแบบตะวันตกและอเมริกันเข้าครอบงำ จนทำให้คนไทยเริ่มที่จะละเลยและมองไม่เห็นคุณค่าในการกินอาหารแบบไทยๆ โดยเฉพาะในกลุ่มของเด็กและเยาวชน ผลพวงของการมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนดังกล่าว จึงทำให้คนไทยประสบกับความเจ็บป่วย ล้มตายด้วยโรคชนิดเดียวกับชาวตะวันตกและอเมริกันเพิ่มมากขึ้นอย่างน่าตกใจ โรคดังกล่าวแฝงมากับการกินอาหารที่ขาดความสมดุลและอาหารปนเปื้อน อันได้แก่ โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคอ้วน โรคมะเร็ง เป็นต้น

ในศตวรรษที่ ๒๑ นี้ โรคดังกล่าวจะทวีความรุนแรงมากขึ้นหากปราศจากการควบคุม ป้องกันที่ดีพอ การปรับพฤติกรรมของคนไทยให้หนักกลับมากินอาหารไทยและกินแบบวัฒนธรรมไทยจึงน่าจะเป็นทางออกสำคัญอีกทางหนึ่งที่สังคมไทยยุคปัจจุบันต้องใส่ใจและเริ่มรณรงค์กันอย่างจริงจัง เพราะบรรพบุรุษไทยได้พิสูจน์ด้วยระยะเวลาอันยาวนานให้เห็นแล้วว่า การมีวิถีชีวิตแบบไทยโดยกินอาหารไทยๆ ทำให้บรรพบุรุษไทยห่างไกลจากโรคที่กล่าวมาข้างต้น

อาหารไทยมีจุดเด่นในหลากหลายแง่มุมและหลายมิติ ได้แก่ อาหารไทยในมิติที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์หรืออาหารแห่งสุขภาพ มิติทางศิลปศาสตร์ และมิติทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะอาหารไทยกับอาหารฝรั่งต่างชาติ ยิ่งทำให้อาหารไทยมีความโดดเด่นชัดเจนขึ้น ในแง่ความสมดุลของสารอาหารที่ได้รับจากอาหารไทยในแต่ละตำรับหรือแม้แต่จะจาน อาหารไทยให้สารอาหารครบ ๕ หมู่ ให้สัดส่วนที่พอเหมาะ มีไขมันต่ำ แต่มีใยอาหารแบบต้ม นึ่ง ย่าง มากกว่าทอดหรือผัด ลักษณะของอาหารไทยดังกล่าวจึงทำให้คนที่กินอาหารไทยเป็นประจำมีภาวะโภชนาการและสุขภาพดีด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถอธิบายโดยสรุปได้ดังนี้

ข้าว คืออาหารหลักของคนไทย ที่ให้คาร์โบไฮเดรตเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญ รวมทั้งเป็นแหล่งของโปรตีนในบางส่วนด้วย ความเป็นจริงแล้วข้าวกล้องคืออาหารหลักของคนไทยทั้งอดีตที่กินกันเป็นประจำ เนื่องจากข้าวกล้องอุดมด้วยวิตามิน บี ๑ บี ๒ ในอาชิน เหล็ก และที่สำคัญ มีใยอาหารสูงกว่าข้าวขัดสีจนขาว จึงทำให้ข้าวกล้องเป็นข้าวแห่งสุขภาพอย่างแท้จริง

ปลา เป็นอาหารประเภทเนื้อสัตว์ส่วนใหญ่ที่นำมาปรุงและประกอบในอาหารไทย คุณสมบัติที่ดีของอาหารปลา คือ เป็นแหล่งโปรตีนที่มีคุณภาพ ย่อยง่าย ไขมันต่ำ อีกทั้งยังเป็นกรดไขมันที่จำเป็นต่อร่างกาย โดยเฉพาะกรดไลโนเลอิกทำหน้าที่ควบคุมระดับคอเลสเตอรอลและไตรกลีเซอไรด์ในกระแสเลือด จึงมีส่วนช่วยลดอุบัติการณ์ของโรคหัวใจและหลอดเลือด นอกจากนี้ ปลายังเป็นแหล่งอาหารที่ให้แคลเซียมบำรุงกระดูกและฟัน และปลาทะเลมีโอโอดีนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเจริญเติบโตของร่างกายและสมอง

แหล่งโปรตีนในอาหารไทย นอกจากกินปลาเป็นหลักแล้ว ยังกินสลัไปกับเนื้อสัตว์อื่น เช่น ไก่ หมู ไข่ และไข่ และที่สำคัญ อาหารไทยยังได้นำเอาถั่วเมล็ดแห้งซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนจากพืชมาปรุงประกอบเป็นอาหารคาวหวาน และกินกันประจำอีกด้วย

ผักและผลไม้พื้นบ้าน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า อาหารไทยทุกสำรับ จะมีผักเป็นส่วนประกอบ น้ำพริกผักจิ้มคืออาหารหลักของคนไทย ปัจจุบันคนทั่วโลกให้ความสนใจที่จะรณรงค์ให้คนหันมากินผัก ผลไม้ให้มากขึ้น เพราะผักเป็นแหล่งของวิตามินและแร่ธาตุที่หลากหลายชนิด และมีความสำคัญต่อระบบการทำงานของร่างกายและสร้างภูมิคุ้มกันโรค ป้องกันการเจ็บป่วยโดยเฉพาะวิตามินซี วิตามินเอ และแร่ธาตุบางอย่างที่มีอยู่ในผัก ผลไม้นั้น เป็นสารแอนตี้ออกซิแดนท์หรือสารต่อต้านมะเร็งบางชนิด และช่วยจับไขมันจากอาหาร ลดการดูดซึมน้ำตาลเข้าสู่ร่างกาย ลดระดับคอเลสเตอรอล และควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ด้วยเหตุผลดังกล่าว การกินผัก ผลไม้ที่เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของอาหารไทยเป็นประจำ จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยลดอุบัติการณ์ของโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคอ้วนได้

อาหารไทยครั้งอดีต มักจะปรุงประกอบจากผักพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ ผักพื้นบ้านไทยไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางโภชนาการตามที่กล่าวมาแล้วเท่านั้น แต่ยังมีสรรพคุณทางยาหรือมีความเป็นสมุนไพรที่มีคุณประโยชน์ต่อการส่งเสริมสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง และที่สำคัญคือ ผักพื้นบ้านใช้ยาฆ่าแมลงและกำจัดศัตรูพืชน้อยมากหรือไม่ใช้เลย จึงมีความปลอดภัยต่อการปนเปื้อนสารเคมีและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งและโรคอื่น ๆ น้อยลง

ไขมัน อาหารไทยที่แท้จริงส่วนมากไม่ได้ปรุงด้วยน้ำมัน จะใช้ก็เพียงกะทิมะพร้าวเท่านั้น การปรุงอาหารไทยส่วนใหญ่จะต้ม นึ่ง ย่าง ปิ้ง เช่น ต้มยำ แกงจืด ผักต้ม ผักลวก ปลาหนึ่ง ปลาย่าง เป็นต้น จึงทำให้คนไทยได้รับไขมันน้อย โดยเฉพาะในชนบท แต่ปัจจุบัน คนไทยกินไขมันจากอาหารเพิ่มมากขึ้น จนเกินความต้องการของร่างกาย และนำไปสู่โรคอ้วนและโรคที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในที่สุด ดังนั้น หากเรากินอาหารไทยที่เน้นการกินอาหารต้ม นึ่ง ย่าง มากกว่าการกินประเภทผัดและทอดก็จะทำให้ร่างกายลดการสะสมไขมันส่วนเกิน สุขภาพและภาวะโภชนาการจะดีตามมาด้วย

คำแนะนำอาหารช่วยป้องกัน โรคอ้วน

คันที่อ้วนมีผลเสีย ไม่เพียงแต่แต่งกายแล้วไม่สวย แต่ที่สำคัญคนอ้วนมีโอกาสตายง่ายกว่าปกติ คนอ้วนมีโรคหลายโรคมากกว่าคนผอม เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด โรคเบาหวาน นิ่งในถุงน้ำดี ถ้าอ้วนมาก ๆ นาน ๆ ข้อต่าง ๆ ที่รองรับจะเกิดอักเสบ เป็นต้น ความอ้วนเกิดจากกินจุ โรคไทรอยด์ทำงานน้อยกว่าปกติ กรรมพันธุ์

วิธีที่จะลดน้ำหนัก

๑. กินอาหารให้น้อยลง งดอาหารหวาน เช่น น้ำอัดลม ขนมหวาน ของมันจัด เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง เค้ก เค้กแต่งงาน ไอศกรีม ของทอด เช่น กุ้งทอด

๒. กินผักผลไม้ให้มาก โดยเฉพาะประเภทผักใบ เช่น ผักบุ้ง ตำลึง กวางตุ้ง กะหล่ำปลี แดงกวา มะเขือเทศ และผักพื้นบ้านไทย คุณ กระเจต ผักหวาน บวบ หัวปลี เป็นต้น ผลไม้ต้องเลือกผลไม้ที่รสไม่หวาน เช่น ฝรั่ง ส้ม มะละกอ แดงโม ผลไม้ที่รสหวานจัด เช่น องุ่น ละมุด ทูเรียน ลำไย ลิ้นจี่ กินเป็นครั้งคราว

๓. อาหารควรจะเป็นประเภทต้ม ย่าง ปิ้ง นึ่ง มากกว่าอาหารประเภททอด น้ำมันมาก

๔. ใช้เนื้อสัตว์ที่ไขมันต่ำ ไก่ต้องเอาหนังออก หมู เนื้อ เนื้อแดง ควรกินปลาและอาหารทะเลเป็นประจำ และใช้ถั่วเมล็ดแห้งทำอาหารหรือผลิตภัณฑ์จากถั่ว เช่น เต้าหู้

๕. ดื่มน้ำผัก ผลไม้ รสธรรมชาติโดยไม่เติมน้ำตาล

ลักษณะของอาหารลดน้ำหนัก

๑. คำนึงถึงจำนวนพลังงาน ว่าอาหารที่ควรลดในวันหนึ่งควรเป็นเท่าใด เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของร่างกายและอายุของบุคคลนั้น ๆ

๒. เป็นอาหารที่มีคุณค่าของสารโปรตีนสูงเพียงพอที่จะใช้สร้างและซ่อมแซมร่างกาย จำนวนสารโปรตีนที่ควรจะได้ คือ ๑ กรัม ต่อน้ำหนักตัว ๑ กิโลกรัม โปรตีนเป็นอาหารที่ได้จากเนื้อสัตว์ทุกชนิด เช่น หมูเนื้อแดง เนื้อ ไก่ ไข่ ปลา กุ้ง นม และจากพืชชนิดถั่วเมล็ดแห้ง เช่น ถั่วเหลือง ถั่วแดง ถั่วเขียว เป็นต้น ถ้าขาดสารอาหารโปรตีน จะทำให้มีร่างกายอ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย ไม่มีแรง

๓. เป็นอาหารที่มีคาร์โบไฮเดรตเพื่อทำให้การทำงานในร่างกายเป็นปกติ อาหารที่ให้คาร์โบไฮเดรตควรเป็นอาหารธรรมชาติ เช่น ข้าวที่ไม่ขัดจนขาว ผักสด ผลไม้สด ร่างกายควรได้รับคาร์โบไฮเดรตไม่น้อยกว่า ๕๐ กรัม หรือ ๑ กรัมต่อน้ำหนักตัว ๑ กิโลกรัม

๔. เป็นอาหารที่มีวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ ครอบคลุมความต้องการของร่างกายทั้งชนิดและปริมาณ

๕. เป็นอาหารที่มีเส้นใยสูง

เมนูอาหารช่วยป้องกันโรคอ้วน

วันที่	มื้ออาหาร	เมนู/รายการอาหาร
๑	เช้า	 ข้าวต้มไก่ นมสด มันเนย
	กลางวัน เย็น	 ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นปลาตำลึง
		 ข้าวสวย
		 ปลาหนึ่งมะนาว น้ำพริกขาวนากับผักต้ม ผักสด
๒	เช้า	 ข้าวต้มปลา ผลไม้
	กลางวัน เย็น	 ข้าวยำ
		 ข้าวสวย
		 ต้มยำหัวปลีกับเนื้อไก่
๓	เช้า	 ข้าวต้มธัญพืช มะละกอสุก
	กลางวัน เย็น	 ข้าวเหนียว-ส้มตำอีสาน
		 ข้าวสวย
		 ยำมะม่วง
	 แกงส้มผักรวมกับปลา	

คำแนะนำอาหารช่วยป้องกัน โรคคอเลสเตอรอลในเลือดสูง

คอเลสเตอรอลเป็นไขมันที่พบในอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารจากสัตว์เท่านั้น ไขมันที่มีอยู่ในพืชจะไม่มีคอเลสเตอรอล ผู้บริโภคจำนวนมากที่มีความกังวลเกี่ยวกับคอเลสเตอรอลและไม่ค่อยแน่ใจว่าควรรับประทานอาหารอะไรดีเพื่อหลีกเลี่ยงคอเลสเตอรอลส่วนเกิน เพื่อให้ผู้บริโภคบางท่านคลายกังวลเกี่ยวกับอาหารจานโปรดและจะได้พิจารณาว่ารับประทานได้บ่อยแค่ไหน จึงขอยกตัวอย่างอาหารบางชนิดที่กองโภชนาการ กรมอนามัย ได้วิเคราะห์หาปริมาณคอเลสเตอรอลและไขมัน ดังนี้

ชนิดอาหาร	ไขมัน กรัม/๑๐๐ กรัมอาหาร	คอเลสเตอรอล มิลลิกรัม/๑๐๐ กรัมอาหาร
ไข่อ่อนของไข่	๓๗.๘	๑,๔๕๗
ไข่แดงของไก่	๓๐.๐	๑,๒๕๐
ไข่นกกระทา	๑๓.๒	๕๐๘
ไข่ปลาสลิดแห้ง	๑๓.๒	๕๐๕
ไข่ไก่ทั้งฟอง	๘.๘	๔๒๗
ไข่แมงดา	๑๐.๖	๓๖๙
ตับหมู	๕.๒	๓๖๕
ตับไก่	๗.๙	๓๓๖
เนื้อปลาหมึกกระดอง	๑.๒	๓๒๒
ไข่กุ้งนาง	๑๓.๑	๒๘๖
ไข่ปูม้า	๕.๕	๒๗๕
เนื้อปลาหมึกกล้วย	๑.๑	๒๕๑
ตับเป็ด	๓.๕	๒๓๕
เซ่งจี้	๓.๐	๒๓๕
หอยนางรม	๕.๒	๒๓๑
ตับวัว	๕.๖	๒๑๘
ไข่เต่า	๑๐.๓	๒๐๒
กุ้งแชบ๊วย	๐.๙	๑๙๕
กุ้งกุลาดำ	๑.๒	๑๗๕
กุ้งนาง	๐.๘	๑๕๖
ปลาหู	๕.๒	๗๖
ปลาใบขนุน	๑.๐	๕๑
น้ำมัน	๓.๙	๑๗
ไข่ขาว	๐.๓	๐

สิ่งที่ท่านควรปฏิบัติเพื่อการป้องกันและการบำบัดคอเลสเทอรอลในเลือดสูงคือ

๑. อาหารไขมันต่ำและเป็นไขมันพืช
๒. อาหารที่มีเส้นใยสูง คือ อาหารที่ทำจากผักใบ
๓. อาหารที่ใช้เนื้อสัตว์ที่มีคอเลสเทอรอลน้อย เช่น ปลา ถั่วเมล็ดแห้ง
๔. ผักพื้นบ้านที่มีเส้นใยสูง เช่น หัวปลี ชะอม ชีเหล็ก มะระขี้นก ชะพลู

ต่ำสูง ผักนึ่ง

๕. อาหารรสไม่หวาน และไม่ควรใช้น้ำตาล
๖. หลีกเลี่ยงอาหารที่ใช้น้ำมันมาก เช่น อาหารทอด
๗. ทำอาหารโดยวิธีต้ม นึ่ง ปิ้ง ย่าง
๘. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ

เมนูอาหารช่วยป้องกันโรคคอเลสเทอรอลในเลือดสูง

วันที่	มื้ออาหาร	เมนู/รายการอาหาร
๑	เช้า	 ข้าวต้มธัญพืช
	กลางวัน	น้ำเต้านู๋
		ข้าวสวย
	เย็น	 ส้มตำไทย
		ข้าวสวย
	 ยำวุ้นเส้นใส่ไก่	
	 แกงหยวกกล้วยใส่ปลาช่อน	
๒	เช้า	ข้าวต้ม
	กลางวัน	 ผัดผักนึ่งกับเต้าเจี้ยว
		มะละกอสุก
		ข้าวสวย
	เย็น	 แกงเหลืองมะละกอกับปลากะพงขาว
		ข้าวสวย
 แกงแคไก่		
	 น้ำพริกกะปิ-ผักต้ม	

วันที่	มื้ออาหาร	เมนู/รายการอาหาร
๓	เช้า	 กระเพาะปลา
		ดื่บปรด
	กลางวัน	ข้าวสวย
		 แกงเลียงชะอมกับปลาช่อนแห้ง
	เย็น	ข้าวสวย
		 แกงต้มเปอะ
 ยำห้วปลี		

คำแนะนำอาหารช่วยป้องกันโรคความดันโลหิตสูง

๑. หลีกเลี่ยงอาหารประเภทไขมันสูง อาหารทอดมันมาก ควรปรุงอาหารด้วยวิธีนึ่ง ต้ม ปิ้ง ย่าง
๒. ใช้ไขมันพืชในการปรุงอาหาร ไม่ควรใช้ไขมันในการปรุงอาหารเกินวันละ ๑ ช้อนโต๊ะ
๓. ไม่ควรเป็นอาหารที่มีรสหวานจัด
๔. ไม่ควรเป็นอาหารที่เค็มจัด ไม่ควรใช้เกลือเกินวันละ ๑ ช้อนชา
๕. เป็นอาหารที่มีเส้นใยสูง ใช้ผักพื้นบ้านที่มีเส้นใยสูง เช่น ชี้เหล็ก ผักหวาน ตะไคร้ ยอดกระเจี๊ยบ ขึ้นฉ่าย ผักกระเฉด มะเขือพวง ใบโหระพา ตำลึง ชะพลู เป็นต้น
๖. เป็นอาหารพลังงานต่ำ
๗. ใช้เต้าหู้หรือถั่วเมล็ดแห้งสับเปลี่ยนอาหารเนื้อสัตว์ กินปลาเป็นหลักทั้งปลาทะเลและปลาน้ำจืด
๘. หลีกเลี่ยงอาหารที่มีคอเลสเตอรอลสูง
๙. หลีกเลี่ยงอาหารกระป๋องประเภทที่มีเกลือ ดองเกลือ
๑๐. หลีกเลี่ยงอาหารถนอมประเภทใช้เกลือ เช่น เนื้อเค็ม หมูแดดเดียว ปลาช่อนแห้ง ปลาเค็ม ไข่เค็ม และของดองเค็มอื่นๆ
๑๑. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ
๑๒. ถ้าน้ำหนักเกินต้องลดน้ำหนักทันที

๒๐๕

เมนูอาหารช่วยป้องกันโรคความดันโลหิตสูง

วันที่	มื้ออาหาร	เมนู/รายการอาหาร
๑	เช้า	 ข้าวต้มปลา
	กลางวัน	ผลไม้ (ตามฤดูกาล)
		 ข้าวสวย
	เย็น	 แกงส้มผักกระเฉดกับปลาช่อน
		 ข้าวสวย
 ปลาหนึ่งจิ้มแจ่ว		
		 แกงเลียงผักหวานกับปลารอบ

วันที่	มื้ออาหาร	เมนู/รายการอาหาร
๒	เช้า กลางวัน เย็น	 ข้าวต้มธัญพืช น้ำผลไม้ ข้าวสวย ยำกุ้งเส้นใส่ชิ้นฉ่าย-เต้าหู้ ข้าวสวย ยำตะไคร้ แกงป่าซี่เหล็กกับปลาอย่าง
๓	เช้า กลางวัน เย็น	 โจ๊กหมู น้ำเต้าหู้ ข้าวสวย แกงส้มคูนกับปลาสวย ข้าวสวย ยำถั่ว มะเขือพวง ปลากระบอกต้มส้ม

คำแนะนำอาหารช่วยป้องกัน โรคเบาหวาน

อาหารที่ผู้ป่วยโรคเบาหวานจำเป็นต้องควบคุม

๑. อาหารที่ผู้ป่วยควรงดเว้น

๑.๑ อาหารจำพวกน้ำตาลทุกชนิด

- น้ำตาลทุกชนิด ได้แก่ น้ำตาลทราย น้ำตาลกรวด น้ำตาลอัดก้อน น้ำตาลปีบ น้ำตาลผลไม้ (Fruit Sugar) รวมทั้งน้ำผึ้ง
- น้ำหวานต่างๆ ได้แก่ น้ำหวานเข้มข้น น้ำผลไม้เข้มข้น น้ำผลไม้ผสม น้ำตาล น้ำอัดลม ไอศกรีม นานมปรุงรสแต่งรส
- อาหารที่มีน้ำตาลมาก เช่น แยม เยลลี่ นมข้นหวาน ทอฟฟี่ ช็อกโกแลต ลูกกวาด ผลไม้กวน ผลไม้แช่อิ่ม ผลไม้เชื่อม มันเชื่อม ฯลฯ
- ขนมหวานต่างๆ เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ขนมหม้อแกง สังขยา ข้าวเหนียวแก้ว ลำปำนี้ อาลัว เค้กมีหน้ากะละแม ฯลฯ
- ผลไม้แห้ง ผลไม้หลายชนิดเมื่อแห้งจะมีน้ำตาลสูงขึ้น เช่น กัวยาดาก อินทผลัม ลูกเกด ลูกพลับแห้ง ลิ้นจี่แห้ง ลำไยแห้ง ฯลฯ
- ผลไม้บรรจุกระป๋อง ผลไม้ขวด ผลไม้น้ำเชื่อม เช่น ลิ้นจี่ เงาะ ลำไย ฯลฯ
- ผลไม้ที่มีรสหวานจัด เช่น ทูเรียน ขนุน อ้อย ละมุด ลำไย องุ่น
- ขนมปังหวานต่างๆ ขนมปังไส้ครีม คุกกี้ เค้กมีหน้า

๑.๒ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

- เหล้าชนิดต่างๆ
- เบียร์
- ไวน์

๒. อาหารที่ผู้ป่วยต้องจำกัดจำนวนการกินที่กำหนด

๒.๑ ผลไม้

ผลไม้ทุกชนิดจะมีน้ำตาลอยู่โดยธรรมชาติ เช่น ทูเรียน ขนุน ผู้ป่วยโรคเบาหวานควรลด ส่วนผลไม้ที่มีน้ำตาลน้ำ เช่น พุทรา ส้ม เงาะ มังคุด มะละกอสุก สับปะรด มะม่วงสุก ฝรั่ง ผู้ป่วยต้องกินตามจำนวนที่กำหนด

๒.๒ ธัญพืชและผลิตภัณฑ์

- ข้าว ข้าวเหนียว ข้าวโพด
- ขนมปัง ก๋วยเตี๋ยว บะหมี่ ขนมจีน บะหมี่สำเร็จ ฯลฯ

๒.๓ พืชที่มีคาร์โบไฮเดรตมาก

- เผือก มันเทศ มันฝรั่ง แห้ว
- ถั่วเมล็ดแห้งต่างๆ เม็ดมะม่วงหิมพานต์ เม็ดขนุน เม็ดบัว
- วุ้นเส้น

๒.๔ อาหารที่มีไขมันมาก

- ถั่วทอด มันทอด ข้าวเกรียบ ปาท่องโก๋ ฯลฯ

๒.๕ เนื้อสัตว์ติดมัน

- หมูสามชั้น เนื้อหมูติดมัน เนื้อวัวติดมัน
- เป็ด ไก่ ห่าน ติดมันและหนัง

๒.๖ น้ำนม

เป็นอาหารที่ดีสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน แต่ควรดื่มตามจำนวนที่กำหนดให้

๒.๗ อาหารสำเร็จรูปสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน

เป็นอาหารที่ผลิตขึ้นทางการค้า

๓. อาหารที่ผู้ป่วยโรคเบาหวานไม่ต้องควบคุม

๓.๑ ผักประเภทใบ

๓.๒ เครื่องปรุงต่างๆ ที่ไม่มีพลังงาน

๓.๓ เครื่องดื่มที่ไม่มีพลังงาน เช่น ชา กาแฟ ที่ไม่ได้เติมน้ำตาลนม หรือครีม

ความเข้าใจผิดของผู้ป่วยเกี่ยวกับอาหาร

๑. วุ้นเส้น เป็นผลิตภัณฑ์จำพวกแป้ง

ชนิดอาหาร	ปริมาณ (กรัม)	คาร์โบไฮเดรต (กรัม)	โปรตีน (กรัม)	ไขมัน (กรัม)	พลังงาน (แคลอรี)
วุ้นเส้น	๑๐๐	๘๒.๓	๐.๓	๐.๒	๓๔๐
ข้าวโรตีสี	๑๐๐	๘๐.๔	๖.๔	๐.๘	๓๖๖
ข้าวซ้อมมือ	๑๐๐	๓๙.๐	๗.๑	๐.๙	๓๕๗

ตารางแสดงปริมาณคาร์โบไฮเดรตในวุ้นเส้นและข้าว

๒. น้ำผึ้งและน้ำตาลผลไม้

ผู้ป่วยโรคเบาหวานควรหลีกเลี่ยงการใช้น้ำผึ้งและน้ำตาลผลไม้ด้วย

๓. อาหารสำเร็จรูป

ปัจจุบันมีอาหารสำเร็จรูปสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวานจำหน่ายมากมาย อาหารเหล่านี้บางส่วนใช้น้ำตาล นอกจากนี้ ขนมปังยังประกอบด้วยแป้ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นน้ำตาลในร่างกายได้

หมายเหตุ อาหารสำหรับคนเป็นโรคเบาหวาน ควรเป็นอาหารที่มีเส้นใยสูงและใช้ผักพื้นบ้าน เพราะผักพื้นบ้านมีสรรพคุณช่วยลดน้ำตาลในเลือด เช่น ผักเชียงดา มะระขี้นก สะเดา นอกจากนี้ ผักพื้นบ้านมีจำนวนเส้นใยสูง เส้นใยช่วยกวาดน้ำตาลในเลือดได้

เมนูอาหารช่วยป้องกันโรคเบาหวาน

วันที่	มื้ออาหาร	เมนู/รายการอาหาร
๑	เช้า	ข้าวสวย แกงจืดมะระ เต้าหู้ หมูสับ ผลไม้ตามฤดูกาล
	กลางวัน	ข้าวสวย ผัดมะระขี้นกกับไข่
	เย็น	ข้าวสวย ยำใบบัวบก แกงส้มตำสิงกับปลาช่อน
๒	เช้า	ข้าวต้มปลา นมพร่องมันเนย
	กลางวัน	ข้าวสวย ยำมะม่วงเบา กับ สะตอ
	เย็น	ข้าวสวย สะเดาลวก น้ำพริกปลา แกงขนุนอ่อนกับปลาย่างใส่ใบชะพลู ใบชะอม

วันที่	มื้ออาหาร	เมนู/รายการอาหาร
๓	เช้า	ข้าวต้ม
		 ยำกุ้งแห้ง
		 ไข่เจียวหอมซอย
	กลางวัน	ข้าวสวย
		 น้ำพริกหนุ่ม ผักจิ้ม
	เย็น	ข้าวสวย
		 ซุปขนน
		 แกงผักเชียงดากับปลาอย่าง

คำแนะนำสารอาหารสำหรับผู้สูงอายุ

๑. พลังงาน

ความต้องการพลังงานของผู้สูงอายุลดลง เนื่องจากการทำงานของอวัยวะต่างๆ เช่น หัวใจ ตับ ปอด ฯลฯ น้อยลง การทำงานของกล้ามเนื้อลดลง คณะกรรมการร่วม FAO/WHO เสนอแนะให้ลดพลังงานในอาหารลง ๕% ต่อทุก ๑๐ ปี ของอายุที่เพิ่มขึ้นจนถึงอายุ ๕๙ ปี เมื่ออายุ ๖๐-๖๙ ปี ให้ลดพลังงาน ๑๐% และเมื่ออายุ ๗๐ ปีขึ้นไปให้ลดลง ๒๐% ผู้สูงอายุควรเลือกกินอาหารที่ให้พลังงานน้อยลง คาร์โบไฮเดรตและอาหารหวานควรลด

๒. โปรตีน

สารอาหารโปรตีนจำเป็นในการซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย ตั้งแต่ผิวหนัง กล้ามเนื้อ เลือด กระดูก ตลอดจนเนื้อเยื่อต่างๆ ของร่างกาย อาหารที่มีโปรตีนสูงมักจะทำให้วิตามินและแร่ธาตุสูงด้วย ความต้องการโปรตีนในผู้สูงอายุประมาณ ๐.๘๘ กรัม ต่อน้ำหนักตัว ๑ กิโลกรัมต่อวัน และควรเป็นโปรตีนคุณภาพดี ได้แก่ อาหารจำพวกเนื้อสัตว์ ไข่ นม และถั่วเมล็ดแห้ง ผู้สูงอายุควรได้รับโปรตีนที่ย่อยง่าย เช่น ปลา

๓. ไขมัน

อาหารที่ให้พลังงานสูงคือไขมัน นอกจากนี้ ไขมันเป็นตัวนำวิตามินที่ละลายในไขมัน ผู้สูงอายุมีความต้องการพลังงานลดลง ดังนั้น ความต้องการไขมันของผู้สูงอายุจะลดลงได้ ก็โดยการลดปริมาณการกินไขมันโดยได้รับไขมันไม่เกิน ๒๕-๓๐% ของปริมาณพลังงานทั้งหมดต่อวัน ผู้สูงอายุควรได้รับประมาณ ๒-๓ ช้อนโต๊ะต่อวันในการประกอบอาหาร

๔. คาร์โบไฮเดรต

เรามักจะได้รับพลังงานส่วนมากจากคาร์โบไฮเดรต ควรลดการกินอาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรต โดยเฉพาะน้ำตาลต่างๆ เพื่อเป็นการลดปริมาณพลังงาน ผู้สูงอายุควรได้รับคาร์โบไฮเดรต ๕๕% ของปริมาณพลังงานทั้งหมดต่อวัน การกินคาร์โบไฮเดรต ควรอยู่ในรูปของข้าว แป้ง เผือก มัน เพราะร่างกายจะได้รับคาร์โบไฮเดรตแล้วยังได้วิตามินและแร่ธาตุอีกด้วย

๕. วิตามิน

ช่วยให้ร่างกายทำงานได้ตามปกติ ผู้สูงอายุมีความต้องการวิตามินเท่ากับวัยหนุ่มสาว แหล่งของวิตามินส่วนใหญ่อยู่ในผัก ผลไม้สด ดังนั้น ผู้สูงอายุควรได้กินผักผลไม้ให้เพียงพอในแต่ละวัน

๖. แร่ธาตุ

ผู้สูงอายุมีความต้องการแร่ธาตุเท่าเดิม แร่ธาตุที่สำคัญ คือ

๖.๑ **แร่ธาตุเหล็ก** โดยทั่วไปอาหารของผู้สูงอายุจะมีปริมาณโปรตีนต่ำ ซึ่งจะมีผลทำให้ได้รับแร่ธาตุเหล็กต่ำไปด้วย ถ้าขาดทำให้เป็นโรคซีดหรือโรคโลหิตจาง อาหารที่มีแร่ธาตุเหล็กมาก เช่น ตับ เนื้อสัตว์ ไข่แดง และเลือดสัตว์ เป็นต้น และเพื่อให้การดูดซึมแร่ธาตุเหล็กดีขึ้น ควรกินผักสดหรือผลไม้ที่มีวิตามินสูงด้วย ผู้สูงอายุต้องการแร่ธาตุเหล็กประมาณ ๑๐ มิลลิกรัมต่อวัน

๖.๒ **แคลเซียม** คนทั่วไปมักคิดว่าเมื่อร่างกายเจริญเติบโต ไม่จำเป็นต้องได้แคลเซียมเพื่อการสร้างกระดูกและฟันอีก แต่ความจริงแล้ว แคลเซียมมีความสำคัญต่อร่างกายอีกหลายอย่าง เช่น ช่วยในการแข็งตัวของโลหิต เกี่ยวกับความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ อาหารที่เป็นแหล่งของแคลเซียม ได้แก่ นม ปลาเล็ก ปลาน้อย กุ้งแห้ง เป็นต้น ความต้องการแคลเซียมในผู้สูงอายุประมาณ ๘๐๐ มิลลิกรัมต่อวัน

๗. น้ำ

น้ำมีความสำคัญต่อร่างกายมาก ช่วยในระบบย่อยอาหารและการขับถ่ายของเสีย ดังนั้น ผู้สูงอายุควรดื่มน้ำประมาณ ๖-๘ แก้ว เป็นประจำทุกวัน

๘. เส้นใยอาหาร

ควรได้เส้นใยวันละประมาณ ๒๕ กรัม

ข้อเสนอแนะการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ

๑. รับประทานอาหารให้มีความหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย ข้าว แป้ง เนื้อสัตว์ต่างๆ สำหรับเนื้อสัตว์นั้นควรเลือกเนื้อสัตว์ที่ไขมันน้อย
๒. รับประทานอาหารในปริมาณที่พอเหมาะแต่แบ่งเป็นหลาย ๆ มื้อ
๓. พยายามรับประทานอาหารที่ปรุงจากอาหารสด
๔. พยายามหลีกเลี่ยงอาหารที่มีน้ำตาลหรือไขมันมาก
๕. ควรเป็นอาหารเคี้ยวง่าย ย่อยง่าย
๖. หลีกเลี่ยงอาหารที่มีรสเค็มจัด
๗. ควรดื่มน้ำให้เพียงพอ
๘. ลดอาหารประเภทเนื้อสัตว์ให้น้อยลง ควรเลือกกินปลา
๙. กินผักผลไม้ให้มาก
๑๐. กินอาหารที่ให้แคลเซียม เช่น ถั่วเมล็ดแห้ง เต้าหู้ ถั่วเหลือง งา
๑๑. กินอาหารที่มีเส้นใยมากพอ

เมนูอาหารสำหรับผู้สูงอายุ

วันที่	มื้ออาหาร	เมนู/รายการอาหาร
๑	เช้า	ข้าวสวย
	กลางวัน	 แกงเลียงฟักทอง ผลไม้ตามฤดูกาล ข้าวสวย
	เย็น	 บวกุ้งกับใบยอ-ใบโหระพา ข้าวสวย หลนเต้าเจี้ยว แกงป่าปลาย่างกับใบยอ
๒	เช้า	 โจ๊กหมู นมพร้อมมันเนย
	กลางวัน	ข้าวสวย ต้มโคล้งปลาสดกับใบมะขามอ่อน
	เย็น	ข้าวสวย น้ำพริกตะไคร้ แกงเลียงฟักทอง
๓	เช้า	ข้าวต้ม ยำกุ้งแห้ง ไข่เจียวหอมซอย
	กลางวัน	ข้าวสวย แกงส้มผักบุ้ง แต่งไม้อ่อนกับปลา
	เย็น	ข้าวสวย ปลากระพงนึ่งขิงใส่เต้าเจี้ยว แกงอ่อมไก่กับมะระจีน

ข้อปฏิบัติกรกินอาหาร เพื่อสุขภาพที่ดีของคนไทย

คณะทำงานจัดทำข้อปฏิบัติกรกินอาหารเพื่อสุขภาพที่ดีของคนไทย
กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

๑. กินอาหารครบห้าหมู่ แต่ละหมู่ให้หลากหลาย และหมั่น
ดื่มน้ำหนักตัว
๒. กินข้าวกล้องเป็นหลัก สลับกับอาหารประเภทแป้งเป็น
บางมื้อ
๓. กินพืชผักให้มาก และกินผลไม้เป็นประจำ
๔. กินปลา เนื้อสัตว์ไม่ติดไขมัน และถั่วเมล็ดแห้งเป็น
ประจำ
๕. ดื่มนมให้เหมาะสมตามวัย
๖. กินอาหารที่มีไขมันแต่พอควร
๗. หลีกเลี่ยงการกินอาหารที่มีรสหวานจัดและเค็มจัด
๘. กินอาหารที่สะอาด ปราศจากการปนเปื้อน
๙. งดหรือลดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายอาทร จันทวิมล	เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
นายบุญรัตน์ วงศ์ใหญ่	รองเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ดร.เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์	รองเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
นายมนัส เหลียงชัยกุล	ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา

บรรณาธิการและเรียบเรียง

นายสมยศ สิงห์คำ
นายบุญมาก ปุราสะเก
นางสาวมุกดา ทกุลพานิชย์

ผู้เรียบเรียงเนื้อหา

นายสมยศ สิงห์คำ	นางกฤษณา พันธุ์วานิช
นายสามารถ จันทร์สุรย์	นายประทีป ทิมให้ผล
นายบุญมาก ปุราสะเก	นางสาวมุกดา ทกุลพานิชย์
นายถวัลย์ มาตจรัส	นายพูลศักดิ์ สุขทรัพย์ทวีผล
นางนันทพร ฉันทงาม	นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร
นางธีราภรณ์ เกียรติเรืองไกร	นางสาวนุสรา แสงมาลา
นางไพรงาม บุรณเหตุ	นางสุธิมา ทับทิมอ่อน
นางปราณี ศรีสม	นางสาวจุไรรัตน์ โมินยะกุล
นางสาวภิรณัย โชติกันตะ	นายณัฐพนธ์ ปริญญาภรณ์
นางสาวบุญสม ตั้งไพบูลย์	นายเผ่าพงษ์ พูลเพชรพันธุ์
นางเสาวณีย์ ถาววัลย์	ชุมชนบ้านหัน จังหวัดชัยภูมิ
นางอรอนงค์ บุญชูวิทย์	นางสาวกิ่งทอง มหาพรไพศาล

ศิลปินกรรม

นายศิริพงษ์ ทับทิม
นายสมโชค อุภัยกุล

นายบุญมาก ปุราสะเก
นางสาวมุกดา ทกุลพานิชย์

ผู้จัดทำ

นายสมยศ สิงห์คำ
นายบุญมาก ปุราสะเก
นางสาวมุกดา ทกุลพานิชย์

